

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

SYNDROM VYHOŘENÍ U KNĚŽÍ

Jana Řezbová

Magisterské studium teologie
Obor: učitelství náboženství a etiky

Vedoucí práce: Ing. Dr. Alois Kříšťan, Th.D.

Praha 2007

Teologická fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice

Autorka práce: Jana Řezbová

Roč., obor, forma: 6. ročník, obor učitelství náboženství a etiky, magisterské – kombinované

Téma práce: SYNDROM VYHOŘENÍ U KNĚŽÍ

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Podpis studentky: Jana Řezbová

Datum: 25. 6. 2007

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze těch pramenů a literatury, které uvádím v seznamu pramenů bibliografických citací.

V Praze dne 20. 6. 2007

Jana Řezbová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji kněžím, za jejich důvěru, otevřenost a upřímnost a děkuji všem, kdo společně se mnou putují a možná se i trmácejí po cestě, kterou je Kristus.

Obsah

Úvod.....	5
1. Charakteristika syndromu vyhoření.....	7
1.1. Historie a vývoj problematiky syndromu vyhoření	7
1.2. Definice a vymezení pojmu	9
1.3. Symptomy.....	13
1.3.1. Tělesné symptomy.....	15
1.3.2. Psychické symptomy:	15
1.3.3. Symptomy projevující se v sociálních vztazích	16
1.3.4. Symptomy projevující se v duchovním životě křesťanů	17
1.4. Faktory podporující vznik SV.....	22
1.4.1. Faktory osobnostní přispívající k rozvoji SV.....	23
1.4.2. Osobnost typu A.....	30
1.4.3. Motivace	31
1.4.4. Potřeby člověka	32
1.4.5. Faktory, jimiž přispívá rodina k rozvoji SV	33
1.4.6. Faktory, jimiž přispívá společnost k rozvoji SV	34
1.4.7. Stres	36
1.4.8. Faktory, jimiž ovlivňuje zaměstnání rozvoj SV	37
1.5. Ohrožené skupiny.....	38
1.6. Léčba SV	40
1.7. Prevence.....	41
2. Kněží a Syndrom vyhoření.....	46
2.1. Teoretická východiska.....	46
2.1.1. Zátěžové faktory u kněží.....	46
2.1.2. Zdroje opor a energie v kněžské službě.....	50
2.1.3. Některé přirozené zdroje podpory a prevence SV.....	53
2.1.4. Svědectví biblických postav.....	57
2.2. Praxe kněžské služby.....	62
2.2.1. Cíle výzkumu	62
2.2.2. Metoda výzkumu	62
2.2.3. Organizace a průběh vlastního výzkumu	63
2.2.4. Zpracování dotazníků	64
2.2.5. Zkoumaný soubor.....	64
2.2.6. Zpracované výstupy výzkumu	65
Závěr	75
Seznam pramenů bibliografických citací.....	78
Seznam příloh.....	1
Příloha č. 1 - Anketa – okruhy otázek:	2
Příloha č. 2 - Dopis kněžím	4
Příloha č. 3 - Odpovědi respondentů seřazené dle otázek	5
Příloha č. 4 - Výstupy výzkumu	103
Příloha č. 5 – Exkurz - Kněží a jejich poslání.....	139
Příloha č. 6. – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV	164
Abstrakt.....	169
Abstract	170

Úvod

Téma této diplomové práce se zrodilo před několika lety, kdy jsem se syndromem vyhoření (SV) zabývala v jedné seminární práci. Při této příležitosti jsem si uvědomila, že pastorační činnost v církvi a ve světě vůbec obsahuje mnoho rizikových faktorů, o kterých se mluví jako o napomáhajících rozvoji tohoto syndromu. Všichni křesťané jsou voláni k tomu, aby milovali Boha, sebe a druhé¹ a svou lásku projevovali pomocí a službou, jsou vyzýváni vidět strach, utrpení a bolest svou i druhých, vidouce - vidět² - jednat³, vzít svůj kříž, následovat⁴ Krista, v jeho síle a milosti přinášet trvalý užitek.⁵ Skrze skutky milosrdenství a v nich projevují svou lásku nejen k bližním, ale i k Ježíši⁶ - vtělenému Božímu Synu, který nám svým životem, smrtí a vzkříšením umožnil prožívat blízký vztah s Bohem Otcem v jednotě s Duchem svatým.

Dar víry a prožívání vztahu synů a dcer k Bohu - Otci je nevyčerpatelnou pokladnicí milosti a pramenem spásy, ze kterého mohou čerpat všichni, kdo žízní a nebudou žíznit navěky⁷. Problém nastává v okamžiku, kdy člověk rozdává vodu ze svého džbánu do poslední kapky ostatním, aniž by měl dost sil dojít k prameni a občerstvit se. Padá na cestě vysílením a žízní – už nemůže dál.

Sám Ježíš vyzývá křesťany, aby chránili a udržovali oheň ve svých lampách, byli bdělí, připravení a rozumní.⁸ V podobenství o deseti pannách⁹ podtrhuje moudrost těch, které měly pro své poslání k dispozici dostatek oleje do lamp a jejich světlo vydrželo hořet až do doby, kdy ženich přišel. Jejich moudrost, ale spočívala i v odmítnutí rozdělit se o svůj olej s pannami, kterým oheň dohořival: „Nemůžeme, nedostávalo by se nám ani vám. Běžte raději ke kupcům a kupte si.“¹⁰ To, co Ježíš chválí, není sobectví či bezohlednost. To, co je hodno chvály a co zde vyzdvihuje, je prozíravost, připravenost a schopnost postarat se o své potřeby. Chválí člověka, který uvažuje o tom, co je třeba udělat proto, aby mohl splnit úkol, který mu byl svěřen, zodpovědně se na něj připraví a

¹ Srov. Jn 15,12nn; ČEP.

² Srov. Lk 8,9-10; 10,23; par Mt 13,16; ČEP.

³ Srov. Lk 6,43-45; Mt 5,14-16; 7,12.17-20; ČEP.

⁴ Srov. Lk 9,23; 18,22; 9,57-61; par Mt 8,18-21; Mk 8,34-37; ČEP.

⁵ Srov. Jn 15,16; Misál; 6. Neděle velikonoční; cyklus B; s. 624.

⁶ Srov. Mt 25, 34-40; ČEP.

⁷ Srov. Jn 4,10.14; Mt 11,28-30; ČEP.

⁸ Srov. Lk 12,35; ČEP.

⁹ Srov. Mt 25,1-13; ČEP.

¹⁰ Srov. Mt 25,9; ČEP.

vytrvá ve službě až dokonce.¹¹ Toto evangelium nás může dovést k zamyšlení a uvědomění si, že plnění všech přání, které na nás druzí kladou, nemusí být pomocí, a že je tedy třeba uvažovat a rozlišovat, co je dobré a co škodí. Že my i naše pomoc má své hranice. Pokud si je neuvědomíme, nepřiznáme a budeme je překračovat, nebude to ku prospěchu. Jak říká Písmo, pokud by družičky rozdělily svůj olej mezi sebe, nestačil by žádný z nich. Lamps by zhasly a ženich by přišel do tmy.

V symbolech, které užívá Ježíš v řeči tohoto podobenství, můžeme najít četné paralely se symbolikou SV: Hořící lamps, které je nutno čistit a udržovat v nich oheň. K tomu je třeba mít neustále k dispozici dostatek oleje, vědět o zdroji, kde se dá čerpat či získat, a mít k němu přístup. Pokud nebudeme dostatečně prozíraví a vytrvalí, oheň uhasne a my se ocitneme ve tmě a v chladu, který je důsledkem právě vyhasnutí - vyhoření. Tento název použila psychologie pro stav celkového vyčerpání člověka, které není možno odstranit běžným odpočinkem, a které je důsledkem selhání adaptačního procesu.

Ve své práci se zajímám o to, zda a jak SV ohrožuje kněze a jak se mu mohou kněží bránit. Opírám se o přesvědčení, že kněží jsou v první řadě lidé. Lidé jedineční. Lidé hledající, nalézající, ale i bloudící a ztrácející, stejně jako my ostatní. Lidé, kteří pomáhají a dělají mnoho dobra, ale také lidé, kteří ubližují a dělají chyby. Stejně jako všichni lidé stojí tváří v tvář vlastním omezením, slabostem a selháním. A stejně jako všichni ostatní potřebují milost Vykoupení Ježíše Krista, odpouštějící a milosrdnou lásku Boha Otce a doprovázení a vedení v síle a moci Ducha, který si vane, kam chce.

Tato práce je rozdělena na dvě části: nejprve pojednám o SV obecně. V druhé se budu zabývat výhradně povoláním katolického kněze západního ritu.

Úkolem mé práce je nastínit problematiku SV s důrazem na aspekty SV v duchovním životě křesťana. Dále se chci soustředit na množství faktorů, které vzájemným spolupůsobením zatěžují každého člověka, a tedy i kněze.

Že jsou kněží jednou ze skupin významně vystavených riziku SV, dokládají i seznamy těchto skupin a profesí, kde jsou duchovní povolání často uvedena. Fakt, že mezi ně skutečně patří, chci doložit srovnáním zátěžových faktorů, jenž působí na jednotlivé pomáhající profese, s těmi, které doléhají na kněze v jejich pastorační praxi.

¹¹ Více D.E. HARRINGTON, *Sacra pagina 1, Evangelium podle Matouše*, s. 374-379, srov. M. LIMBECK, *Stuttgartský komentář Nový zákon 1 – evangelium sv. Matouše*, s. 249-250.

Na závěr obecné části se pokusím uvést alespoň některá preventivní opatření, na něž kladou důraz autoři zabývající se touto problematikou.

Druhou část jsem rozdělila do dvou oddílů. První je teoretický. Na základě církevních dokumentů pojednávajících o kněžství a knih autorů, zabývajících se problémy praxe kněžské služby, chci postihnout základní oblasti života kněze, se zaměřením na zdroje síly a opory, které jim pomáhají vytrvat a dynamicky rozvíjet celou jejich osobnost v následování Krista.

Druhý oddíl je věnován výzkumu, jehož cílem je ověřit, zda zdroje, které se ukázaly na základě teoretické části jako nosné, jsou prameny života. Zda je kněží v praxi vnímají jako skutečný osvěžující zdroj poskytující oporu, z níž se dá čerpat. Co naopak vidí v praxi jako zátěž a co by jim mohlo službu usnadnit.

Především mi jde o to zjistit, zda si kněží uvědomují skutečnost, že syndrom vyhoření je rizikem, které se kněžství – jako povolání dotýká. A že tedy ohrožuje je osobně. Dále pak, jak SV vnímají. Zda je pro ně skutečnost vyhoření výhradně osobním selháním jedince, za které si může sám nebo v komplexnosti mnoha různých faktorů a dopadu jejich vzájemného spolupůsobení. A konečně, kde vidí cesty, jak se mohou riziku vyhoření bránit, jak mu předcházejí oni sami a zda využívají všeobecně platných zdrojů prevence.

1. Charakteristika syndromu vyhoření

1.1. Historie a vývoj problematiky syndromu vyhoření

„Metaforické označení zmíněného syndromu - vyhoření- zprostředkovává obraz vyhasnutí vnitřního zdroje energie – ohně života. Dokud oheň hoří, je člověk v rovnováze. Oheň zahřívá dům, tj. našeho ducha, naše tělo, naši duši. Hoří-li příliš silně, vše spálí a dům vyhoří. Hoří-li slabě, jen doutná, dostatečně nás nezahřeje a dům vychladne. Důsledkem obou extrémů – stravujícího i příliš slabého ohně – je prázdný, chladný dům, tj. vlastní vyhasnutí naší aktivity, zájmu a angažovanosti. Jinak řečeno – člověk se již nepohybuje v rovnováze mezi napětím a uvolněním. Musí proto

dávat více, než dostává. Spotřebovává víc energie, než je schopen doplnit, a překračuje hranici svých fyzických i psychických možností.“¹²

Termín vyhoření (burnout) byl podle B. A. Potterové (Beating Job Burnout) původně používán slangově pro označení narkomanů a alkoholiků, kteří se ocitli na samém dně a zajímá je pouze, jak získat drogu. Následně se rozšířil na workholiky, fascinované a opojené svou prací do té míry, že pro ně nic jiného nemá smysl. Všechny tyto lidi spojovala apatie a jejich shodné reakce na překážky, těžkosti a neúspěchy: stranění se druhých lidí, deprese, lhostejnost, celková vyčerpanost, únava a osamělost.¹³

Na přelomu 70. a 80. let minulého století tento termín přešel ve Spojených státech do užívání v pracovní oblasti a stal se vyjádřením rezignace, letargie a vyčerpání v zaměstnání.“¹⁴

V tomto významu byl „burnout effect“¹⁵ (z angl.originálu) poprvé popsán a uveden do literatury v roce 1974 v USA psychoanalytikem H. J. Freudenbergerem v jeho stati „The Staff Burn-out Syndrome“, ve které pojednává o vyhoření personálu „alternativních“ léčebných zařízeních (tzv. free clinics), které byly závislé na obětavé pomoci dobrovolníků. Byl prvním, kdo odborně vymezil, a to více méně v rozměrech současného pojetí, jev, se kterým se psychologové a lékaři setkávali v praxi již delší dobu.

J. Křivohlavý uvádí možnost, že Freudenberger byl inspirován knihou G. Greena nazvanou „Případ vyhoření“ (A Burnt out Case). Tato kniha pojednává o mladém architektovi, plném nadšení, očekávání, plánů a iluzí. V kontaktu s realitou, problémy a těžkostmi dochází k deziluzi, znechucení společností, mladík opouští svou práci i civilizaci a utíká do africké džungle.¹⁶

J. Křivohlavý dále dodává, že fenomén celkového vyčerpání (tělesného, psychického emocionálního a mentálního, ale i duchovního) byl znám i v židovsko-křesťanském a antickém myšlení a objevuje se v beletristické literatuře až do současnosti. Jako příklad zde uvádí „Bodenbrookovi“ od T. Manna.¹⁷

¹² C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 11.

¹³ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 46.

¹⁴ Y. LUCKÁ a L. KOBRLE, Syndrom vyhoření, práce s ním a jeho prevence in *Krizová intervence*, s. 174.

¹⁵ V naší odborné literatuře se můžeme setkat s několika možnými překlady angl. originálu „burnout effect“: burnout syndrom, syndrom vyhoření, vyhasnutí, vyhaslosti, vypálení apod.

¹⁶ Podobné osudy líčí M. D. Rush in *Syndrom vyhoření*.

¹⁷ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 45.

Vzápětí po vydání Freudenbergerovy stati, tj. na přelomu 70. a 80. let 20. století, se zdvihá hlavní vlna zájmu o tuto problematiku, a to převážně ve vztahu k profesím, u kterých lze výskyt vyhaslosti předpokládat (dle Kebza, Šolcová, 1998). Od té doby vzniká řada definic, jež chtějí zachytit podstatu tohoto problému.¹⁸ Sestavují se týmy odborníků, kteří vytvářejí podpůrné preventivní programy (s cílem odstranit potíže v komunikaci; odstranit zbytečné frustrace zaměstnanců; rozpoznat signály hrozícího vyhoření, aj.), popřípadě nabízejí určitou pomoc lidem zasaženým tímto syndromem.¹⁹

1.2. Definice a vymezení pojmu

V odborné literatuře se objevují četné varianty definice charakterizující syndrom vyhoření (SV). V této škále můžeme rozlišit a rozdělit definice na ty, které k SV přistupují se širší perspektivou, jako k procesu vyhořívání, na druhé straně pak ty, které pojímají SV úže, jako finální psychický stav, poslední stadium tohoto procesu.

Nejprve se zaměřím na vymezení pojmu z hlediska dynamiky procesu. Freudenbergerova popisná definice zní: „Burnout je konečným stadiem procesu, při němž lidé, kteří se hluboce emocionálně něčím zabývají, ztrácejí své původní nadšení (svůj entuziasmus) a svou motivaci (své vlastní hnací síly).“ Edelwich a Richelson definují: „Burnout je proces, při němž dochází k vyčerpání fyzických a duševních zdrojů (energií), k vyplnění celého nitra, k „utahání se“ tím, že se člověk nadměrně intenzivně snaží dosáhnout určitých subjektivně stanovených nerealistických očekávání nebo že se snaží uspokojit takováto nerealistická očekávání, která mu někdo jiný stanoví.“²⁰

Dle Y. Lucké je „podstatou vyhoření ztráta motivace způsobená prožitkem bezmoci.“ Dále dodává, že „proces vyhoření má postupný, plíživý průběh a může probíhat bez náležitého povšimnutí. U člověka v zásadě klesá jeho schopnost adaptovat se, přizpůsobovat se novým věcem. Jestliže se proces vyhoření završí, má tendenci se

¹⁸ Americký psycholog FAEBER uveřejnil v r. 1983 seznam 1500 odborných pojednání, článků a knih, které byly věnovány jevu Burnout v době od r. 1974 do 1983. Dvojice KLEIBER - ENZMAN v této práci pokračovala a za roky 1984 - 1990 evidovali zveřejnění dalších 1500 odborných pojednání o tomto jevu. (J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 47).

¹⁹ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 7; srov. M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření kněží*, s. 7.

²⁰ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 49.

zacyklovat a jedinec se stává jeho vězněm. Výsledkem pak může být úplná ztráta schopnosti pracovat.“²¹

Stručně řečeno: „VYHOŘENÍ JE ZHROUCENÍM ADAPTAČNÍHO PROCESU, KTERÉ JE PROVÁZENO CHRONICKÝM POKLESEM VÝKONNOSTI.“²²

Tento proces má tedy svou dynamiku, svůj začátek, průběh a výsledný stav, většinou trvá mnoho měsíců až let. Probíhá v několika fázích, které bývají různě dlouhé. Odborníci vytvářejí mnoho koncepcí a proces člení na různý počet fází. Nejjednodušším členěním je čtyřfázový model Ch. Maslach:

- 1) Idealistické nadšení a přetěžování;
- 2) Emocionální a fyzické vyčerpání;
- 3) Dehumanizace druhých lidí jako obrana před dalším vyčerpáním;
- 4) Terminální stadium: stavění se proti všem a všemu;²³

Jak poznamenává J. Křivohlavý, podobné členění je možno najít u Karavana (1994), Buriske (1989) a Lengle (1997), členitější je např. model osmifázový trojice Golembiewski, Munzenride a Stevenson (1986), Frenderberga (1992), Lengle (1997). Jedním z nejčlenitějších je model J. W. Jamese, který proces rozčleňuje na dvanáct po sobě jdoucích fází:

- 1) Snaha pozitivně se osvědčit v práci;
- 2) Snaha zvládnout vše sám;
- 3) Nerespektování vlastních potřeb;
- 4) Cíl, úkol, plán atd. se stávají tím jediným, o co člověku jde;
- 5) Zmatení v hodnotovém žebříčku;
- 6) Popírání jakýchkoli příznaků rodící se vnitřní tenze jako projev obrany;
- 7) Dezorientace, útěk od práce, ztráta naděje;
- 8) Radikální změny chování pozorovatelné druhými osobami;
- 9) Depersonalizace;
- 10) Prázdnota, pocit marnosti a beznaděje;
- 11) Deprese;
- 12) Totální vyčerpání, pocit naprosté nesmyslnosti všeho.²⁴

²¹ Y. LUCKÁ; L. KOBRLE, Syndrom vyhoření, práce s ním a jeho prevence *in* *Krizová intervence*, s. 174-175.

²² O. HAVRÁNKOVÁ, *Syndrom profesního vyhoření*, s. 2.

²³ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 61.

Z těchto koncepcí vyplývá, že vyhoření není výsledkem izolovaných traumatických zážitků, ale procesem, který začíná nevhodným vypořádáváním se s fyzickou a psychickou zátěží a dlouhodobým pracovním zatížením. To způsobuje pocity napětí a podrážděnosti, vyčerpání, úzkost, strach, slabost, nervozitu, neschopnost koncentrace aj.

Důsledky se dostávají postupně. První, tzv. INICIAČNÍ FÁZI provází nadšení: vysoké ideály a angažovanost. Ale počáteční entuziasmus pro práci, uspokojení z prvních úspěchů, nadšení ze seberealizace v povolání se postupně vytrácejí, přicházejí neúspěchy a zklamání. Ideály se nedají realizovat a dostavuje se STAGNACE. Začíná se měnit profesionální chování člověka, objevuje se ztráta zájmu o klienty, otažitost, cynismus, negativní až nepřátelské postoje. Člověk pociťuje podrážděnost, střídanou skleslostí, ztrátou sebedůvěry a pocitem vnitřní prázdnoty. O této fázi hovoříme jako o fázi FRUSTRACE. Po této fázi následuje stav, ve kterém se pracovník vyhýbá odborným rozhovorům s kolegy i jakýmkoli aktivitám. Mezi ním a klienty vládne nepřátelství. Jakmile člověk ztratí jistotu, že jeho práce směřuje ke smysluplnému cíli, ztrácí zájem, slábne, začíná trpět různými potížemi, které zasahují oblast psychickou, fyzickou i sociální. Zde mluvíme o fázi APATIE.²⁵

V závěru přestane být člověk schopen přizpůsobovat se všem nárokům a rychlosti, se níž se na něj valí. Ocitá se pod lavinou, neschopen rozeznat, kterým směrem má začít hrabat, aby se z ní vyprostil, a čím více bezvýsledné energie vynakládá, tím vyčerpanější je. Tato situace přináší pocity absolutní ztráty kontroly nad situací, pocit, že je člověk jen součástí jakési mašinerie okolností, kterou není schopen ovlivnit. Následně se propadá do pocitů bezmoci a beznaděje, jenž ho ochromují ve všech oblastech života. Tato fáze je završením procesu. Je to stádium VYHOŘENÍ, projevuje se naprostým vyčerpáním, ztrátou smyslu práce, cynismem, odosobněním, odcizením, vymizením reflexe vnitřních norem.

Je třeba podotknout, že SV nemusí být konečným stádiem, ale může se vyvinout v něco ještě závažnějšího.²⁶ Nicméně k poslední fázi – vyhoření – soustředí svůj zájem ti, kteří ve svém pojetí zdůrazňují SV jako psychický stav. Tento stav popisuje několik

²⁴ Tamtéž, s. 62.

²⁵ C. HENNIG; G. KELLER *Antistresový program pro učitele*, s. 17.

²⁶ T. a J. TOŠNEROVI, *Syndrom vyhoření*, s. 4-5; srov. O. HAVRÁNKOVÁ, *Syndrom profesního vyhoření*, s. 3

následných definic. Nejprve uvedu tu, již v literatuře s malými obměnami objevíme nejčastěji. Je to definice dle A. Pinese a E. Aronsona:

„SYNDROM VYHOŘENÍ JE STAV MASIVNÍHO VYČERPÁNÍ, KTERÝ JE POCIŤOVÁN JAKO CITOVÁ VYPRAHLOST. VZNIKÁ DLOUHODOBÝM ZABÝVÁNÍM SE SITUACEMI, KTERÉ JSOU EMOCIONÁLNĚ NÁROČNÉ. TYTO EMOCIONÁLNÍ POŽADAVKY JSOU NEJČASTĚJI ZPŮSOBENY KOMBINACÍ VELKÉHO OČEKÁVÁNÍ (SUBJEKTIVNÍ PŘÍČINY) A CHRONICKÝMI STRESY PŘI PRÁCI S LIDMI (OBJEKTIVNÍ PŘÍČINY). SYNDROM VYHOŘENÍ MŮŽE BÝT JAK AKUTNÍ, TAK CHRONICKÝ.“²⁷

Tato autorská dvojice přesněji určila jednotlivé druhy vyčerpání a navrhla „BM dotazník“ (Burnout Measure)²⁸, který je ve světě druhým nejčastěji používaným dotazníkem k měření intenzity celkového vyčerpání. Jednotlivé druhy vyčerpání určili následujícím způsobem:

- Fyzické vyčerpání je definováno výrazným snížením energie, chronickou únavou a celkovou slabostí.
- Emocionální vyčerpání je definováno pocity beznaděje a představami, že člověku není pomoci (tzv. HH syndrom – příznaky beznaděje a bezmoci), a že člověk je chycen do pasti.
- Mentální vyčerpání je definováno negativním postojem sama k sobě, k práci a negativním postojem ke světu a k životu.²⁹

Další definicí je definice M. D. Rushe, který uvádí: „Stav vyhoření je druh stresu a emocionální únavy, frustrace a vyčerpání, k nimž dochází v důsledku toho, že sled (nebo souhrn) určitých událostí týkajících se vztahu, poslání, životního stylu nebo zaměstnání dotyčného jedince nepřinesl očekávané výsledky.“³⁰

Po podrobnějším studiu těchto definic si povšimneme shodných znaků, jenž jsou v nich obsaženy:

- Vždy je uváděna řada charakteristických negativních emocionálních příznaků;
- Důraz je kladen na příznaky a chování lidí, více než na tělesné příznaky;

²⁷ M. JOBÁNKOVÁ a kol., *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 198; srov. C. HENNIG; G. KELLER; *Antistresový program pro učitele*, s. 17; J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 49; dle A. PINESOVÁ a E. ARONSON; V. KEBZA; I. ŠOLCOVÁ, *Burnout syndrom*, s. 432; D. HECZKO; *Už nemohu dál*, s. 7.

²⁸ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 36-37 uvádí, vedle dalších dotazníků ke zjištění SV, se svolením autorů znění BM dotazníku i způsob jeho vyhodnocení.

²⁹ Tamtéž s. 50.

³⁰ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 7.

- SV je vždy uváděn v souvislosti s výkonem určitého povolání;
- Příznaky SV se vyskytují u jinak psychicky zcela zdravých lidí;
- Snížená výkonnost při SV souvisí s negativními postoji, ne s poklesem kompetencí.³¹

Tošnerová a Tošner ve svém „pracovním sešitu pro účastníky kurzů o SV“ rozlišují na základě definic několik rovin, v nichž můžeme SV chápat:

- Jako postupný proces, který je možno včas přerušit, jinak může vést až k nevratným zásahům do našeho života.
- Jako duševní poruchu, tedy konečný výsledek procesu vyhoření, jenž vyžaduje léčbu - z hlediska psychiatra.
- Opakující se proces v životě jednotlivce s pravidelnými fázemi, viděný z hlediska jednotlivce snažícího se o rovnováhu ve svém životě. V různých fázích života nás mohou příznaky chronického vyčerpání přepadnout s různou intenzitou, navíc s přibývajícím věkem mohou být stavy vyhoření závažnější.
- SV jako účinek – jde o úhel pohledu vedoucího pracovníka, který se snaží o změnu skupiny stejně vyhořelých na pracovišti a naráží stále na nepochopení a odpor ke změně.³²

Na závěr této kapitoly zmíním ještě problematiku vymezení pojmu SV na základě odlišení od jiných negativních psychických stavů. Tomuto vymezení se nebudu více věnovat, ve své knize je uvádí J. Křivohlavý nebo M. Zvoníčková.³³

1.3. Symptomy

SV je tedy tvořen celou řadou objektivních a subjektivních symptomů, jimž je třeba se podrobněji věnovat.

Syndrom vyhoření zasahuje člověka v jeho celistvosti. Projevuje se tudíž ve všech oblastech života. K vytvoření obrazu syndromu vyhoření jsem použila především ICD 10 : Mezinárodní klasifikaci nemocí. Charakteristiku projevů SV zde najdeme v kategorii Z 73.0 – „Problémy spojené s obtížemi v uspořádání života“. Tento přehled jsem mírně rozšířila o oblast objektivních příznaků dle Y. Lucké a M. Koberleho a

³¹ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 51.

³² T. a J. TOŠNEROVI, *Syndrom vyhoření*, s. 15.

³³ Více J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 52n; M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 14-16.

některými dalšími symptomy v oblasti subjektivní, které uvádějí ve svých publikacích autoři zabývající se podrobně touto problematikou.³⁴

Symptomy, jimiž se SV projevuje, můžeme obecně rozdělit do dvou základních skupin na symptomy OBJEKTIVNÍ a SUBJEKTIVNÍ.

SYMPTOMY OBJEKTIVNÍ

Patří sem především snížená celková výkonnost trvající řadu měsíců, která je dobře diagnostikovatelná členy rodiny, spolupracovníky, kolegy, příjemci služeb apod. Mohou si všimnout i toho, že produktivita neroste úměrně s aktivitou.³⁵ Další nápadný znak je, že se v profesním chování objevuje nárůst rutinního, bezduchého výkonu, „nedostatek“ času na týmovou práci, tendence minimalizovat kontakt s lidmi, resp. klienty, jde-li o pomáhající profesi, tendence pomáhat sebezneužívajícím způsobem, tj. obětovat se, tendence nevidět a nezabývat se pracovními problémy a konflikty.

SYMPTOMY SUBJEKTIVNÍ

Subjektivní symptomy je následně možné zařadit do čtyř skupin, podle toho, jakou oblast života převážně zasahují:

1. Tělesné symptomy
2. Psychické symptomy
3. Sociální vztahy
4. Symptomy projevující se v duchovním životě

Těmto skupinám se budu dále podrobněji věnovat.

³⁴ Více J. KŘIVOHLAVÝ, *Psychologie zdraví*, s. 114 – 116; Y. LUCKÁ; L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 174; J. ČÁP; J. MAREŠ, *Psychologie pro učitele*, s. 272; M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 40-57; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 7-17; T. a J. TOŠNEROVI, *Syndrom vyhoření*, s. 8; O. HAVRÁNKOVÁ, *Syndrom profesního vyhoření*; s. 3-5.

³⁵ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 10.

1.3.1. Tělesné symptomy

Nejdůležitější symptomy, kterými se SV ve fyzické oblasti projevuje, jsou:

- Mimořádně velká únava, rychlá unavitelnost, chronický stav vyčerpání, utlumení dřívější aktivity a kreativity;
- Různé somatické obtíže: Poruchy spánku, nechut' k jídlu nebo naopak přejídání (zajídání problémů), vegetativní a zažívací potíže, svalový třes, zvýšená svalová tenze - bolesti zad, šíje, hlavy; objevují se srdeční arytmie, záchvatovité bušení srdce, vyšší krevní tlak, zvýšené pocení, pokles fyzické odolnosti. Postižení pracovníci bývají často nemocní, v pracovní neschopnosti setrvávají co nejdéle, někdy mění zaměstnání.
- Tento stav s sebou nese zvýšené riziko vzniku závislostí, protože vzrůstající nepříjemné pocity se lidé snaží odstraňovat co možná nejsnazším způsobem. To vede ke zneužívání psychofarmak, roste spotřeba alkoholu, černé kávy, cigaret. Krátkodobá úleva bývá vystřídána pocity viny nebo kocovinou.

1.3.2. Psychické symptomy:

Psychické symptomy se dále dělí, dle ICD 10 – Mezinárodní klasifikace nemocí, podle toho, zda se dotýkají kognitivní nebo emocionální roviny.

V KOGNITIVNÍ ROVINĚ (emocionální a rozumová) se SV projevuje:

- Ztrátou nadšení, motivace, iniciativy, schopnosti pracovního nasazení, zodpovědnosti;
- Lhostejností a nechutí k práci;
- Negativním postojem k práci, k instituci, ke společnosti, k sobě, k životu;
- Potížemi se soustředěním, zapomínáním;
- Úniky do fantazie.

V EMOCIONÁLNÍ ROVINĚ se uvádí:

- Ztráta iluzí, ideálů, nadšení, nadějí a plánů, sebelítost, skepse, sklíčenost až apatie, nepřítomnost zájmu, pocity „otrávenosti“, nudy, absurdity, rezignace;
- Deziluze a zklamání, pocity nedostatku uznání;
- Nespokojenost, neklid, nervozita, popudlivost, přehnaná kritičnost, agresivita, negativismus;

- Pocity beznaděje, bezvýchodnosti a bezmoci, tedy pocity, že běh věcí je mimo jedincovu kontrolu a aktivita nemá sílu to změnit;
- Další časté příznaky jsou depresivní nálada, snížení až ztráta sebeúcty a sebehodnocení (vyplývající z pocitu snížené profesionální kompetence), prožitky odlivu veškeré síly, energie, neschopnost se pro něco rozhodnout, postavit se proti něčemu, dát se do něčeho. I sebemenší námaha se zdá být nadlidskou. Člověk je v tenzi, i když nic nedělá. V krajních případech přechod až k cynismu a nihilismu, dominantním pocitem je ztráta smyslu života, objevují se vracející se myšlenky na smrt a sebevražedné myšlenky, které mají charakter impulsivního nutkání.³⁶

1.3.3. Symptomy projevující se v sociálních vztazích

Negativní emoce a pocit citové vyprahlosti komplikují kontakt s lidmi, a to jak na pracovišti, tak doma. „Komunikace se pro člověka stává nepříjemnou a vytrácí se snaha pomáhat druhým, dochází ke zhoršení spolupráce, komunikace se stává dysfunkční až destruktivní.“³⁷ Při konfliktu zaujímá člověk často přehnaně obranou pozici (emoční výbuch, intenzivní nepřátelství, náladovost a podrážděnost). Pracovní vyhoření vede k citovému stažení, k ústupu ze společenských styků – uzavření se do sebe, vyhýbání se kontaktům až k izolaci. SV se může projevit dehumanizací, nepřátelstvím nebo intelektualizací, kdy pracovník uvažuje o problému, ne o člověku. ICD 10 uvádí v oblasti sociálních vztahů následující symptomy:

- Nedostatečná příprava k výkonu práce;
- Ubývání angažovanosti, snahy pomáhat problémovým klientům – nezájem o lidské problémy a příběhy;
- Omezení kontaktu s klienty a jejich příbuznými;
- Omezení kontaktu s kolegy;
- Přibývání konfliktů v oblasti soukromí.

³⁶ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 12-13.

³⁷ Y. LUCKÁ, L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 176.

1.3.4. Symptomy projevující se v duchovním životě křesťanů

Výše uvedený výčet zde rozšířím o symptomy projevující se v duchovním životě. Vzhledem k zaměření a charakteru této práce soustředím svou pozornost pouze na duchovní život křesťana. Tyto symptomy jsou navenek možná méně nápadné, protože se odehrávají především v lidském nitru, tím podstatněji však zasahují do života křesťanů a kněží, o kterých tato práce pojednává. Z toho důvodu se budu věnovat této problematice podrobněji.

Nejprve je třeba zdůraznit skutečnost, že křesťanství je náboženstvím vztahu, a to osobního vztahu s Bohem, který je Bůh blízký.³⁸ Vztahu s Bohem, který člověka stvořil,³⁹ má moc soudit i slitovat se, obdarovávat i brát.⁴⁰ S Bohem, který vychází člověku vstříc, oslovuje ho,⁴¹ vyvádí ho z otroctví,⁴² nabízí a následně s ním uzavírá smlouvu.⁴³ K uzavření této smlouvy je ovšem třeba lidská spolupráce. Bůh člověka volá k aktivní svobodné, odpovědné, vytrvalé odpovědi.⁴⁴ Odpovědí na jeho volání však může být pouze *ano* celého člověka.⁴⁵ Toto *ano* ale není jednorázovou událostí. Je nutné, aby bylo stále znovu obnovované, prožívané a prakticky se projevovalo v lidském konání.⁴⁶ Víra je zde osobním úkonem uskutečňovaným ve vztahu já (člověk) – ty (Bůh). Vyznání „věřím“ zde není možné interpretovat jako nevím či domnívám se, ale je výpovědí vyjadřující vyznání „věřím v Tebe – věřím Ti“.

Už bylo řečeno, že SV se projevuje ve zřetelném zhoršení, narušení až rozpadu vztahů pracovních i blízkých. Pokud je náš duchovní život utvářen prožíváním vztahu s Bohem, je nasnadě, že se v něm důsledky SV zřetelně projeví.

Člověk zasažený SV jde cestou nejmenšího odporu, v počátečních fázích si obvykle plní dál své povinnosti, aby se nemusel obhajovat sám před sebou a svým okolím. Účastní se bohoslužeb, čte Písmo, odříkává modlitby aj., ale tyto činnosti se často podobají „medvědímu zimnímu spánku“. Jeho fungování navenek nepůsobí nijak

³⁸ Dt 4,7.

³⁹ Gn 1,26n.

⁴⁰ Gn 3,14n.; 6,13.14; Jon, 4,2; aj.

⁴¹ Gn 6,14; Gn 12,1; Ex 3,2n; Ex 6,1nn.; Mk1,16n.; Mk 1,35nn.; srov. Lk 34,38-44; 5,27-32; Jn 14,1-4;18nn; 15,16-17; Sk 9,3-6.

⁴² Ex 6,5-8; Jn 17k.

⁴³ Gn 9,11n; 17,1nn; Ex 6,4; 19,3-6; Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; Lk 22,14-20.

⁴⁴ Gn 12,4; Ex 3,11n.; Lk 5,20; Mk 5,18-20; 8,34-38.

⁴⁵ Dt 6,4-7.

⁴⁶ Lk14,25-33; Lk 18,18-27; Jn 14,12-17; Jak 2,14-26; Mt 8,18-22.

nápadně, a tak se může proces nerušeně vyvíjet dál, aniž by si okolí něčeho zásadního povšimlo, a tedy aniž by dotyčnému mohla být poskytnuta podpora a pomoc. Výrazně se zde projevuje pocit zrady, nedocenění, opuštění a zneužití Bohem. Konečnou fází je i zde rezignace, uzavřenost a nechuť s Bohem, s církví a s lidmi cokoli mít.

M. D. Rush, který se věnuje problematice vlivu vyhoření na duchovní život člověka, začíná své pojednání biblickým citátem: „Bud'te střízliví a bděte, protože váš protivník ďábel jako řvoucí lev obchází a hledá, koho by mohl zhltnout.“⁴⁷ Rozvíjí myšlenku, že hladoví lvi vyhledávají slabá, nemocná nebo poraněná zvířata, která představují snadnou a bezbrannou kořist. Nemusí se tedy vyčerpávat štváním kořisti a šetří své síly. Autor zde rozvíjí paralelu mezi lvem a ďáblem pokoušejícím Ježíše na poušti.⁴⁸

Stejně jako lev i ďábel tedy hledá slabou a vyčerpanou oběť. Čeká na vhodnou chvíli pro svůj útok. Přichází za Ježíšem na poušť, kde prožil čtyřicet dnů postu a samoty, aby na něj zaútočil a pokoušel ho.⁴⁹ Zkouška začíná až na konci tohoto období, v okamžiku, kdy je Ježíš vyhladovělý, unavený, zesláblý a vysílený. Právě v tuto chvíli ďábel nabízí získání hmatatelné moci: schopnost změnit přírodní zákony, ovládat lidi, možnost vynutit si Boží ochranu.⁵⁰ Hladovému je přislíbena sytost, slabému a bezmocnému síla a moc, opuštěnému a ohroženému je nabízena možnost zajistit si bezpečí. Asi není třeba se ptát, zda přitažlivost pokušení k získání moci roste tím víc, čím víc na člověka doléhá jeho vlastní slabost, bezmocnost, beznaděj a pocity bezcennosti, a čím víc roste touha člověka se z tohoto stavu dostat. Tyto pocity jsou, jak již bylo dříve uvedeno, jedním z typických symptomů SV.

Z toho vyplývá, že i vyhořelí, tj. fyzicky, psychicky i emocionálně vyčerpaní lidé, jsou slibnou a snadnou kořistí, protože mají málo sil pokušení vzdorovat. Chybí jim opěrné sloupy motivace, smysluplnosti jejich života a činnosti, důvěra v život, v lidi, aj. Touží po změně. Touží se znovu postavit na nohy, získat moc nad bezmocí. Chybí jim sebedůvěra. Mají chuť se vzdát a rezignovat na život. Ze svých neúspěchů obviňují okolí. Jsou přesvědčeni, že je opustili všichni, i Bůh. D. Heczko hovoří o rozbití osobního vnitřního světa, ve kterém každý člověk přemýšlí, rozhoduje se a hodnotí svůj vlastní

⁴⁷ 1.Pt 5,8.

⁴⁸ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 78-84.

⁴⁹ Lk 4,1-13; srov. Mt 4,1-11; Mk 1,12-13.

⁵⁰ D. E. HARRINGTON, *Sacra pagina 1*, s. 86-91; srov. L. T. JOHNSON, *Sacra pagina 3*, s. 94-98.

život. V důsledku poškození tohoto bezpečného osobního prostoru se člověk zhroutí, nechápe, co se děje. Bojí se, že už nikdy nebude normální. Bojí se, že v nepřítomnosti udělá nějakou nepředloženou věc. Bojí se, že ztratí svéprávnost.⁵¹ Takto oslabený člověk následně často prožívá:

- ROZPAD JIŽ OCHROMENÉ DŮVĚRY A VÍRY V BOHA A BOHU. Tento stav se projevuje pochybami typu: „Pokud Bůh dopustil (nedokázal zabránit, nechtěl zabránit atd.), aby mě něco takového potkalo, jak mu mohu ještě někdy v něčem důvěřovat?“⁵² Člověk přestává být schopen emocionálně prožívat skutečnost, že ho Bůh osobně miluje. Přestože to rozumem ví nebo připouští, není schopen tuto lásku vnitřně prožívat, spolehnout se na Boží pomoc, opřít se o něj, důvěřovat mu. Naopak je zaplaven neustále se vracejícími pocity, že ho Bůh přestal mít rád, nechce s ním nic mít, nebo ho chce dokonce „zničit“. Bůh je zakoušen jako soudce a tyran, nikoli jako milosrdný Otec. Člověk se nemůže zbavit pocitu, že se ho tato slova netýkají.
- Tento stav provází DUCHOVNÍ VYČERPANOST A OTUPĚLOST. Člověku se nechce do modlitby. Pokud se k ní přinutí, často ji prožívá jako hluchou a prázdnou, bez odezvy, beze smyslu. „Duchovní činnosti, jako jsou modlitby nebo četba Bible, často vyžadují více energie a úsilí, než v době vyhoření máme.“⁵³

Dále je třeba počítat s depresivním laděním, které ovlivňuje optiku vnímání Písma a další duchovní literatury. Znamená to, že člověk zasažený SV vyčte pesimistické poselství i z textu, v němž ostatní najdou povzbuzení.⁵⁴ Podívejme se např. na verše z knihy proroka Izajáše: „Nyní toto praví Hospodin, tvůj stvořitel, Jákože, tvůrce tvůj, Izraeli: ‚Neboj se, já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě tvým jménem, jsi můj. Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud, půjdeš-li ohněm, nespálíš se, plamen tě nepopálí. Neboť já Hospodin jsem tvůj Bůh, Svatý Izraele, tvůj spasitel. Jako výkupné jsem dal za tebe Egypt, Kúš a Sebu dal jsem místo tebe. Protože jsem si tě zamiloval, dám za tebe mnohé lidi a národy, za tvůj život.‘“⁵⁵ Setkala jsem se s tím, že konkrétně tento text, ve kterém Bůh mnohokrát vyznává, potvrzuje a dokazuje lásku k Izraeli a přeneseně lásku k člověku, může být, z pohledu

⁵¹ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 14-15.

⁵² M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 80.

⁵³ Tamtéž, s. 81.

⁵⁴ A. OPATRŇÝ, *Pastorační péče v méně obvyklých situacích I.* in výukový CD-ROM TF. JU. ČB 2003/2004.

⁵⁵ Iz 43,1-4.

depresivního člověka, viděn jako zdroj strachu z Boha, jako pramen potvrzující jeho krutost, s níž ničí národy a obětuje lidi. Vyhořelý se nevnímá jako milovaná a opatrovaná Izrael. Text se mu stává důkazem, že Bůh je příčinou jeho utrpení a problémů a že ho obětoval jako zástupnou oběť za své „protekční vyvolené.“

- Dochází k závěru, že BŮH JE VINÍK. Obviní ho jako zrádce, zdroj a příčinu všech problémů a utrpení.⁵⁶
- S výčitkami nasměrovanými vůči Bohu souvisí následující symptom, kterým jsou POCITY HOŘKOSTI, ZÁŠŤI A HNĚVU. Jak uvádí D. Heczko: „Typický je pocit zrady, zneužití, lítosti a hořkosti z toho, že on, který se tak zapálil pro věc a tolik pro ni obětoval, nakonec ve službě věci „shořel“, zatímco ti, kteří se k životu stavěli vlažně nebo lhostejně, žijí šťastně dál. Postižený je z toho rozčarován a je mu na duši hořko.“⁵⁷

Zášť je neschopnost zapomenout a překlenout se přes všechny fauly a křivdy. Zášť je neschopnost odpustit. Její důsledky je možné symbolizovat také kamenem, kterým dotyčný uzavře vstup do svého vnitřního domu. V touze po bezpečí však vytvoří pustý, prázdný a tmavý hrob s vydýchaným vzduchem. Strach z nepřátelství a ohrožení tam venku, však zabraňuje touze vyjít ven.

„Zášť a hořkost se u vyhořelých lidí zaměřují třemi směry: vůči sobě, vůči druhým lidem a vůči Bohu. Na sebe se lidé zlobí a jsou zahořklí, protože se považují za naprosté ztroskotance. Na druhé mají vztek, protože jsou přesvědčeni, že za jejich neúspěch mohou oni. A konečně jejich trpkost a hněv směřují k Bohu, protože mají pocit, že to všechno dopustil.“⁵⁸

Před těmito pocity na mnoha místech varuje Písmo,⁵⁹ protože takový člověk je uzavřený do sebe a zatvrzelý nejen vůči snahám lidí, ale i k působení Ducha Svatého, který by mu mohl pomoci opět se otevřít. V důsledku tohoto stavu může dojít až k rezignaci.

- REZIGNACE NA VZTAH S BOHEM, odmítnutí modlitby, bohoslužby a především vzpoura proti vůli Boží (nebudu sloužit), strach a úzkost z lhostejného či zlého Boha, který obětuje své děti, aniž by bral ohled na jejich snažení. Příklad takové situace

⁵⁶ Nu 11,11-15; Jer 20,7; 1.Kr. 11,4.

⁵⁷ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 14.

⁵⁸ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 55.

⁵⁹ Sir 27,30 - 28,9; Efez 4,31; Žd 12,15.

uvádí M. D. Rush: „Chcete vědět, proč už se nemodlím? Bůh mě hodil přes palubu. Myslel jsem, že mě povolal kázat, a ne řídit velkou organizaci. Kvůli všemu zařizování jsem nikdy neměl dostatek času na to, abych si kázání dobře připravil. Nakonec jsem Bohu řekl, že pokud mi nedá čas, který na přípravu kázání potřebuji, končím. A protože mé modlitby nevyslyšel, skutečně jsem to udělal.“⁶⁰ Člověk v takové situaci jen nesnadno rozlišuje neadekvátnost svých pohnutek.

- **POCITY VINY SPOJENÉ S DUCHOVNÍM VYHOŘENÍM:** Neschopnost změny a nápravy křesťana ještě více frustruje a vyvolává v něm pocity selhání. Člověk má intenzivní pocit, že v životě všechno prohrál, že je všechno ztracené. Přes své dobré úmysly zcela selhal. Žije zbytečně, protože zklamal očekávání lidí, především však svá vlastní očekávání a nároky, které na sebe kladl. Pocity selhání nerozlučně provázejí pocity viny. Bojovat proti nim vede k ještě většímu vyčerpání.

Napadají ho ty nejnemožnější myšlenky a konstrukce. Ztrácí perspektivu a víru v budoucnost. Vtírají se mu do mysli úzkostné myšlenky. Budoucnost se jeví beznadějně, bez možnosti jakéhokoli zlepšení. Někteří podléhají myšlence, že už nemají naději na věčný život, ztratili milost spasení. Reakcí na tyto myšlenky bývá vzpoura proti Bohu a zaujetí postoje: „S Bohem nechci nic mít, je mi to jedno. O věčný život nestojím. Chci umřít ‚do mrtva‘. aj.“ Nebo utíká a schovává se před Bohem, jenž je v této chvíli z pohledu postiženého nejmnocnějším, a tedy prvořadým nepřítelem.

Geneze nám nastiňuje obdobnou situaci po hříchu prvních lidí,⁶¹ kteří utíkají a schovávají se před Hospodinem. Když je najde, obviňují jeden druhého. Nepřiznávají se, nevyznávají svou chybu a neprosí za její odpuštění. Hadovi se podařilo představit jim Boha jako nepřítele, jenž jim chce zákeřně zabránit v tom, aby si vzali, co je pro ně dobré, chce je ošidit a zotročit. Vztah narušený nedůvěrou a strachem brání touze po odpuštění, střídá ji touha uniknout trestu za jakoukoli cenu.

Ve stejné situaci je vyhořelý. Chce uniknout, schovává se a izoluje před Bohem i před lidmi. Omezuje styky s věřícími přáteli, přestává chodit na společenství, biblické hodiny, bohoslužby, aj.. Kýžený výsledek pokoje se však nedostaví. Člověk prožívá silný pocit osamění a izolace. Navíc jeho pocity viny nabývají na intenzitě a

⁶⁰ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 79-80.

⁶¹ Gn 3k.

vyvolávají v něm dojem, že by měl být potrestán, že si to špatné, co se mu děje, zaslouží. Může si dokonce podvědomě začít „nabíhat“ do problémů a utrpení. Při tom podvědomě očekává, že až bude dostatečně potrestán, pocitů viny se zbaví.⁶²

- Tyto tendence k sebetrestání mohou vygradovat až k DESTRUKTIVNÍM MYŠLENKÁM, které mají charakter impulsivního nutkání a k SUICIDIÁLNÍMU (SEBEPOŠKOZUJÍCÍMU) CHOVÁNÍ.⁶³ Postižený prožívá existenciální frustraci. Prožívá pocity nesmyslnosti bytí. Dotírají na něj myšlenky, že by mu bylo lépe, kdyby se úplně pomátl a nic si neuvědomoval. Vyskytují se pocity závisti vůči těm, kteří už zemřeli a nic necítí. Někteří se v touze po smrti upřímně modlí: „Pane, vezmi mě k sobě, já už nemůžu.“ Prorok Jeremiáš měl podobné pocity, když řekl: „Přemlouvals mě, Hospodine, a dal jsem se přemluvit. Zdolal jsi mě a přemohl. Po celé dny jsem pro smích, každý se mi vysmívá.“⁶⁴ Následně: „Proklet buď den, v němž jsem se narodil.“⁶⁵ Ostatně, pokud se pozorně zadíváme na stránky Písma, objeví se před námi kromě Jeremiáše i další lidé prožívající duševní stavy, které velmi dobře zná člověk zasažený SV.

Výše uvedené symptomy tvoří dohromady obraz SV a jeho projevů ve všech oblastech života. Nyní se zaměříme na faktory, které podněcují či dokonce zapříčiňují rozvoj procesu SV.

1.4. Faktory podporující vznik SV

Již bylo řečeno, že SV není důsledkem izolovaných traumatických zážitků, ale jeho vývoj je procesem, jenž je ovlivněn mnoha faktory. Vzniká zpravidla po předcházející chronické zátěži, kdy se množství každodenních nepříjemností stále opakuje a propojuje s dalšími zátěžemi, jako jsou:

- Zátěže z makrosociální sféry;
- Nezdar v činnosti, ať již skutečný nebo domnělý;
- Fyzikální podmínky: Hluk, prach, nepříznivá teplota, narušené životní prostředí;
- Vyhrocení konfliktu s osobami nejbližšího prostředí;
- Nezvládnuté problémy osobního života;

⁶² Více M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 82- 83; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 10-17.

⁶³ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 16.

⁶⁴ Jer 20,7.

⁶⁵ Jer 20,14.

- Člověk byl zvyklý v přesvědčení o smysluplnosti vlastní práce, veškerého úsilí, popřípadě celého života;
- Bylo otřeseno jeho sebehodnocení, důvěra ve vlastní kompetenci k vytyčeným úkolům a cílům.⁶⁶

Faktory, jimiž je ovlivňován náš život, ať již pozitivně nebo negativně, mají tedy svůj zdroj v nás samých, našich vlastnostech a povahových rysech, v našem vztahu k sobě, k rodině a blízkým, ke společnosti, světu a našemu místu v něm. Je tedy dobré zaměřit se na tyto oblasti a všimnout si, jak působí na náš život a které faktory ovlivňují a zvyšují ohrožení SV.

Základním nástrojem profesí, jichž se ohrožení SV nejvíce dotýká, je jejich osobnost. Největší nesnáze přitom způsobují slabá místa této osobnosti, nevyřešené neurotické konflikty nebo hlubší osobnostní poruchy, které jsou u pomáhajících podstatně častější než v celkové populaci.⁶⁷ Začnu tedy právě u slabých míst osobnosti.

1.4.1. Faktory osobnostní přispívající k rozvoji SV

- Pozitivní optimistický a nadšený postoj,
- Značná sebedůvěra,
- Velký pocit odpovědnosti,
- Pevná vůle a odhodlanost,
- Rozhodnost,
- Cílevědomost,
- Orientace na výkon,
- Soutěživost,
- Ochota riskovat a záliba v náročných úkolech,
- Vysoká motivovanost,
- Vysoké pracovní nasazení,
- Angažování se v mnoha projektech,
- Vysoká organizovanost,
- Častý odpor k pravidlům,

⁶⁶ J. ČÁP, J. MAREŠ, *Psychologie pro učitele*, s. 272.

⁶⁷ W. SCHMIDBAUER, *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, s. 11.

- Potřeba mít vše pod kontrolou,
- Soběstačnost,
- Opovržení selháním svým i druhých,
- Neschopnost říci ne,
- Vyškrtnutí odpočinku z programu a špatná životospráva,
- Nereálná očekávání,
- Perfekcionismus,
- Strach a neochota ke změně,
- Špatný tělesný stav.

Na konci minulé kapitoly jsem poznamenala, že se v kapitole následující budu věnovat slabým, pro osobnost ohrožujícím místům. Přestože přehled uvedených osobnostních rysů působí prvním dojmem jako dobře fungující opěrný systém, podporující osobnost v dosažení jejích záměrů, cílů a úspěchů, jde skutečně o faktory, které mohou ve spojení s ostatními skutečnostmi dovést člověka k naprostému vyčerpání a SV. Nyní se podívejme, v čem tkví ono ohrožení:

POZITIVNÍ OPTIMISTICKÝ A NADŠENÝ POSTOJ

Lidé, kteří jsou vnitřně spalováni ohněm nadšení a optimismu, jsou paradoxně ve skupině ohrožených SV. Člověk totiž není schopen dlouhodobě zpracovat takové množství adrenalinu, jež je do těla uvolněno při silném citovém vzrušení, a dojde k „přepálení“.⁶⁸ Navíc tito lidé ve značné míře věří sobě a svým schopnostem. Dokonce i tváří v tvář nepříjemným okolnostem vidí věci z lepší stránky. To je často vede k tomu, že na projektu pracují ještě dlouho poté, co od něj měli odstoupit.⁶⁹

ZNAČNÁ SEBEDŮVĚRA

Sebedůvěra vede k tendenci spoléhat především na svůj vlastní úsudek a schopnosti. Tito lidé se opírají o dlouhý seznam svých úspěchů včetně těch, jichž se druhým dosáhnout nepodařilo. Je tak pro ně stále snadnější spoléhat na sebe místo na druhé.⁷⁰

⁶⁸ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 22.

⁶⁹ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 37.

⁷⁰ Tamtéž, s. 36.

VELKÝ POCIT ODPOVĚDNOSTI

Týká se lidí, kteří mnohem více než jiní vnitřně prožívají odpovědnost za danou věc. Jsou silně citově vtaženi „dovnitř“. Nedokáží se na věc podívat s odstupem. Nižší hladinu emocionálního zaujetí považují za povrchnost nebo dokonce pokrytectví.⁷¹

PEVNÁ VŮLE A ODHODLANOST

Lidé s pevnou vůlí a odhodláním se velmi neradi vzdávají a přiznávají porážku. Ve snaze něčeho dosáhnout často překračují hranice svých možností. Za úspěch draze platí v tělesné a citové oblasti.⁷²

ROZHODNOST

Lidé, kteří se nebojí rozhodovat, i když jim chybí dostatečné informace. Následná chybná rozhodnutí se snaží vynahradit tvrdou prací. Proto musí často o úspěch usilovat více, než je třeba, protože jejich netrpělivá povaha je svádí k ukvapenému jednání.⁷³

CÍLEVĚDOMOST

Cílevědomí lidé někdy bývají obětmi vlastních vysokých (až nereálných) cílů. Jdou nekompromisně za vytčeným cílem, často se ve snaze o jeho naplnění přepínají a odsouvají stranou vše, co nepřispívá k jeho dosažení. Jejich značná energie a rozhodnost jim obvykle umožní cíle dosáhnout, i když za to platí fyzickým a emocionálním vyčerpáním.⁷⁴

ORIENTACE NA VÝKON

Orientace na výkon může vést až k neschopnosti připustit, že lze získat uznání a ocenění i nějak jinak. Přijetí sebe sama je podmíněno výkonem a výsledky.⁷⁵

⁷¹ D. HECZKO, *Už nemohu dál o syndromu vyhoření*, s. 20.

⁷² M. D. RUSH; *Syndrom vyhoření*, s. 36.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, s. 37; srov. D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 23.

⁷⁵ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 18.

SOUTĚŽIVOST

Jedná se o jedince, kteří mají přehnanou potřebu dosahovat úspěchů, protože se v hloubi duše cítí nejistí. Na úspěchu zakládají svou sebedůvěru a pozitivní sebehodnocení. Z toho důvodu často přesahují hranice svých možností, což vede k SV.⁷⁶

OCHOTA RISKOVAT A ZÁLIBA V NÁROČNÝCH ÚKOLECH

Jde o sklon pracovat na riskantních a náročných projektech, často velmi prospěšných a naléhavých, jenž mohou přinést jak velkou odměnu, tak vážné ztráty. Takové prostředí jim současně poskytuje vysokou motivaci.⁷⁷

VYSOKÁ MOTIVOVANOST

Pro lidi s vysokou vnitřní motivací je práce obohacením a baví je, chtějí ji dělat, vidí její smysluplnost a význam. Motivace je jim „motorem“, jenž je žene kupředu. Nebezpečí tkví v omezené zásobě paliva, kterou je nutno doplňovat.⁷⁸

VYSOKÉ PRACOVNÍ NASAZENÍ

Někteří lidé dokáží pracovat jen ve vysokém pracovním tempu, v časové tísní a v napětí, způsobujícím zvýšenou hladinou adrenalinu. Vysoké tempo se stává zvykem, součástí života a myšlení. To je ovšem nebezpečné a vede až k závislosti na zvýšené hladině adrenalinu, která začne působit jako motivace (jedná se o závislost na stresu: -stresholici).⁷⁹

ANGAŽOVÁNÍ SE V MNOHA PROJEKTECH

Nebezpečí zde tkví v děláním několika věcí najednou, neschopnosti rozlišit priority, nedostatek času, na vztahy, odpočinek, aj. Jde o tvůrčí a výkonné lidi, které ovšem čínorodost a aktivita ohrožuje.⁸⁰

⁷⁶ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 37.

⁷⁷ Tamtéž, s. 37.

⁷⁸ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 23.

⁷⁹ Tamtéž, s. 18.

⁸⁰ Tamtéž, s. 19.

VYSOKÁ ORGANIZOVANOST

Vysoce výkonní lidé mají spoustu plánů a pracují s využitím veškeré své energie. Nenechávají věcem volný průběh, ale sami je uvádějí do pohybu. Vědí nejen to, kam směřují, ale i to, jak se tam dostat. Všechno dělají s konkrétním záměrem, jejich život má řád a cíl. Naopak nenávidí chaos a „rozdíl“. ⁸¹

ČASTÝ ODPOR K PRAVIDLŮM

Jedná se o touhu a potřebu volnosti a nezávislosti, která jim zaručuje flexibilitu, možnost improvizace a kreativity, díky nimž mohou odvést svou práci. V důsledku toho je často frustruje, pokud se mají podříditi organizačním pravidlům, opatřením a standardním pracovním postupům. Na své volnosti a nezávislosti trvají často i za cenu zhoršení pracovních podmínek spolupracovníků, a tím i vzájemných vztahů na pracovišti. ⁸²

POTŘEBA MÍT VŠE POD KONTROLOU

Silná potřeba mít vše pod kontrolou způsobuje, že se lidé velmi těžce se vzdávají a připouštějí možnost selhání. Chtějí mít ve svých rukou vlastní osud. Je pro ně těžké umožnit druhým dělit se s nimi o jejich úkoly a odměny. ⁸³

SOBĚSTAČNOST

Důvodů k soběstačnosti je mnoho. Ať již jde o neschopnost nebo neochotu požádat druhého o pomoc (často na základě zafixované představy, že „člověk musí všechno zvládnout“ nebo pramenící ze srovnávání se s druhými, kteří přece „všechno stihnou“) či snahu ušetřit čas, který by museli vynaložit na vysvětlování. Dalšími důvody mohou být přesvědčení, že je nikdo nedokáže dobře nahradit, potřeba úspěchu a neochota se o něj dělit s druhými, pocit, že sobě nebo někomu jinému musí něco dokázat.

Všechny tyto důvody mají obdobné důsledky. Tito lidé raději vykonají samostatně to, co by mohli delegovat na ostatní. To stojí čas a energii navíc, což ale opět nahrazují větším úsilím, aby byla práce hotova. Neuvědomují si svá osobní omezení – mnozí z nich si

⁸¹ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 36.

⁸² Tamtéž, s. 36-37.

⁸³ Tamtéž, s. 38.

dokonce myslí, že žádná nemají. Nechají se nepřetržitě zavalovat prací. Protože jsou vysoce motivovaní a produktivní, také řady věcí dosáhnou. Úspěch a jeho potřeba je znovu motivuje a žene do další práce, a tak stále dokola.⁸⁴

OPOVRŽENÍ SELHÁNÍM SVÝM I DRUHÝCH

S důrazem na soběstačnost úzce souvisí opovržení selháním vlastním i druhých, současně neschopnost přijmout kritiku, aniž by to ohrozilo jejich sebepojetí a sebedůvěru. Proto vynakládají veškeré úsilí, aby si zajistili úspěch a vyhnuli se selhání. To i za cenu fyzického a emocionálního vyčerpání, SV.⁸⁵

PERFEKCIONISMUS

Lidé, kteří na sebe kladou vysoké nároky a nesplnění cílů prožívají jako porážku. S tím souvisí stanovování si nereálných, nedosažitelných cílů nebo větší počet úkolů, než jaký by se dal zvládnout. Očekávají od sebe větší a lepší výkon, než jaký podávají ostatní. Z vlastní iniciativy se ocitají pod tlakem, aby udělali víc, než je jejich povinností. Neznají uspokojení. Svými absolutními požadavky a neobyčejně vysokými nároky zotročují sebe i své okolí. Když se přes veškeré úsilí něco nepodaří, perfekcionisté kolabují.⁸⁶

NEREÁLNÁ OČEKÁVÁNÍ

Jde zde znovu o nevědomost nebo nepřijetí vlastních omezení a hranic. Týká se lidí, jenž si myslí, že žádná omezení nemají (nebo nesmějí mít). Proto mají tendence vytyčovat si nereálné cíle, kterých pak nemohou dosáhnout. Toto selhání vyvolává frustraci a nízké sebevědomí, navíc zbavuje dříve pozitivní zpětné vazby, jež je nezbytná k vysoké motivaci. Navíc nechápou, proč selhali, proto pracují ještě usilovněji. Protože nejsou schopni své selhání přijmout, svou snahou dosahovat nereálných cílů se nakonec dostanou do bodu naprostého emocionálního, duševního a fyzického vyčerpání, které může ústít v SV.⁸⁷ SV se zřetelně projevuje právě v tom, že slabost a bezmoc, otevřené

⁸⁴ Tamtéž, s. 36-37; srov. M. JOBÁNKOVÁ, *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 200; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 24.

⁸⁵ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 38.

⁸⁶ M. JOBÁNKOVÁ, *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 200; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 24 ; M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 36.

⁸⁷ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 20; srov. M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 25-26.

doznání emocionálních problémů se přijímá a podporuje jen u druhých, zatímco vlastní obraz sebe musí za každou cenu zůstat bez takových „skvrn“. ⁸⁸

VYŠKRTNUTÍ ODPOČINKU Z PROGRAMU

Angažování se pro mnoho věcí, zaneprázdněnost a pracovní tlak nutí člověka k ještě většímu nasazení, následně vyškrtává z diáře aktivity, které bezprostředně nesouvisí s pracovním procesem a očekávaným výsledkem. Bývá proto často přepracován, a to mnohdy zcela dobrovolně. Jedná se zde o neschopnost udržovat v životě rovnováhu, znát a přijímat své hranice. ⁸⁹

NESCHOPNOST ŘÍCI NE

Neschopnost říci „ne“ a neschopnost odmítnout neoprávněné požadavky lidí je často vnímána jako selhání a prohloubena nejistotou a obavami ze ztráty přitažlivosti, přijetí a lásky, pokud jedinec zklame očekávání druhých.

STRACH A NEOCHOTA KE ZMĚNĚ

Obavy, že když se něco změní, bude to k horšímu, jsou časté. Nejistota a strach z budoucnosti a obavy, že změna přinese něco, co nezvládneme, co naši situaci ještě zhorší, způsobují dlouhé váhání a setrvávání v dlouhodobě nevyhovujících podmínkách. Schopnosti vnímat změny pozitivně, tedy jako možnost trénovat vlastní přizpůsobivost, rozšiřovat repertoár chování a sbírat nové zkušenosti, jež se mohou v dalším životě hodit, brání tedy především strach z „nového“ a strach z vlastního selhání. ⁹⁰

ŠPATNÝ TĚLESNÝ STAV

Špatný tělesný stav je důsledkem, ale i faktorem, jenž ve spojení s dalšími zvyšuje ohrožení SV. Vysoce výkonní jedinci, kterých se týkaly i předešlé charakteristiky, velmi často nerespektují své limity a překračují hranice svých tělesných možností. Pokud soustavně zanedbávají své tělesné potřeby a neudržují svou tělesnou kondici, jejich tělo

⁸⁸ W. SCHMIDBAUER, *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, s. 16.

⁸⁹ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 20.

⁹⁰ M. JOBÁNKOVÁ, *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 203.

s jejich intelektuálním a emocionálním zápalem nedokáže udržet krok a oni se stávají mnohem zranitelnějšími po stránce emocionální i duševní.⁹¹

1.4.2. Osobnost typu A

Jednotlivé faktory stručně shrnují autoři C. Hennig a G. Keller, kteří hovoří o „osobnosti typu A“, již charakterizovala r. 1993 Angelika Wagner-Link jako „kombinaci vysokého úsilí o výkon, soupeřivosti, netrpělivosti, perfekcionismu, zvýšeného vědomí odpovědnosti, prudkosti, agresivity a silné ctižádosti.“

Lidé typu A rychle ztrácejí trpělivost se sebou i s jinými. Duševní i fyzické příznaky SV ignorují. Protože jsou to lidé pracovně velmi úspěšní, dostává se jim neustálého uznání jejich okolí, což u nich znovu posiluje typ chování A. Jsou tedy neustále vnitřně nuceni k tomu, aby byli aktivní a podávali výkony – ve všední dny i o dovolené. Považují se za hodné života a lásky jen tehdy, když jsou činní. Uvolnit se, odpočívat a užívat si života jim připadá extrémně těžké. Ve svém dětství si do vědomí zakódovali/naprogramovali pravidlo: „jen když něco dokážu, mám nějakou cenu a budu milován. Jen tak je moje existence oprávněná!“⁹²

Zastaví je až nějaká nehoda (u osobností typu A je riziko srdečního infarktu dvojnásobně větší než u ostatních lidí). „Bitevní pole“ opouštějí jako „hrdinové práce“ na nosítkách – jako invalidé nebo dokonce mrtví.

Dostáváme se zde k podstatnému bodu celé problematiky a k odpovědi na paradox slabých míst osobnosti silných povahových rysů. Jádrem problému tkví v neschopnosti přijmout sám sebe se svými omezeními a hranicemi. V neschopnosti mít se rád a odpustit si vlastní selhání a chyby. V neschopnosti dovolit si blízkost a zranitelnost ve vztahu k druhým.

Tuto problematiku podrobně rozvinul W. Schmidbauer v knize *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Shrnuje a propojuje v ní již zmíněné ohrožující faktory, odhaluje příčiny, které způsobily neschopnost sebepřijetí, kladného sebepojetí a sebehodnocení, a vysvětluje důsledky, k nimž tato zranění vedou, i to, proč často ústí v SV. Hlavní myšlenky z této knihy jsou zmíněny v příloze č. 6. – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV.

⁹¹ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 28.

⁹² C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 28-29.

1.4.3. Motivace

Za volbami a rozhodnutími člověka stojí směsice ideálních a méně ideálních motivů, potřeb, impulsů, představ a přání. H. Stenger rozděluje nevědomé motivy na tři základní:

- Přání získat uznání a lásku. Nebezpečím je možnost zneužití klienta k léčbě vlastních duševních zranění.
- Přání podílet se na životě druhých. Tzn. že pomáhající používá obrazy života druhých k oživení vlastního mrtvého duševního světa a stává se svým způsobem na klientech závislý.
- Přání získat nad druhými moc, které se objevuje v pokušení projevů nadřazenosti v roli. Říčan uvádí, že touha po moci je motiv natolik silný, že mu bývá často podřízen i ekonomický zájem a sexuální život.⁹³

Říčan uvádí ještě další motivy k práci v pomáhajících profesích, jenž mohou být nebezpečné, pokud zůstávají v nevědomé rovině.

- Budování pocitu vlastní důležitosti, ze kterého se může vyvinout spasitelský komplex.
- Služba jako východisko z osamělosti. Možnost vytváření vztahů s kolegy a klienty. Nebezpečí zde tkví v možnosti zneužití klienta, jenž je na pomáhajícím závislý, potřebuje ho, a tedy jeho přátelství neodmítne.
- Osobní neštěstí, z něhož hledá člověk východisko v tom, že se obětuje a pomáhá druhým.
- Pocit povinnosti. Tento pocit bývá v pomáhajících někdy zakořeněn v důsledku křesťanské výchovy. Pokud se pro člověka stane pomoc povinností, stává se pro něj současně zátěží. Vážnější variantou je tzv. „skutkařství“, kdy si člověk svými činy chce něco zasloužit, neuvědomuje si svou schopnost a možnost pomáhat jako dar, ale vnímá ji jako zásluhu, na niž je pyšný.
- Zvědavost, zdravá míra zvědavosti je pro práci s lidmi nezbytná. Je ovšem třeba stále dbát na její přiměřenost. Na pomáhajícího je zde kladen nárok, aby byl schopen rozlišit co zajímá jeho osobně a co je prospěšné pro klienta.

⁹³ Více J. DOLEŽEL, *Čtyři „léky“ proti tzv. syndromu pomáhajících*, kap. 2 - Osobnost pomáhajícího mezi bezmocí a sebepečováním, [online] dostupné z URL www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=SyndrompomhajcchDolezal_doc

- Soucit s trpícími, je dobrý pokud vede k činům konkrétní pomoci a nedegeneruje v sentimentalitu. Je důležité, aby byl člověk schopen soucitu, ale nezhroutil se z něj. Např. zdravotník musí být schopen v rámci léčebného procesu způsobit pacientovi bolest.⁹⁴

V charitativní práci může člověk najít duševní rovnováhu. P. Říčan několikrát opakuje, že není nic špatného „být na tom takhle,“ jde o to vědět o to, přiznat si to, nenalhávat si ušlechtilější motivy a počítat s nimi. Znalost těchto motivů umožňuje, aby prošly uzdravujícím procesem a tím byla rozvinuta základní lidská dispozice k pomáhání.

1.4.4. Potřeby člověka

Stejně jako je důležité znát svá slabá místa a svou zranitelnost, je také důležité znát a respektovat své potřeby.

Člověk má celou škálu potřeb, které můžeme hrubě rozdělit na fyzické – biologické; psychologické – individuálně specifické; sociálně- psychologické. I zde je rozhodující individuální hodnocení situace jedincem. Neuspokojení základních potřeb, vede k frustraci, až deprivaci. Zážitky frustrace se mohou v člověku hromadit a kumulovat. Studie hovoří o tom, že právě frustrace je jednou z negativních vlivů vedoucích k SV. Tyto potřeby jejich uspokojení nebo naopak neuspokojení jsou tedy dalšími významnými faktory.

Uvedu zde alespoň ty nejzákladnější. Podrobněji jsou pojednány v příloze č. 6. – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV.

- Potřeba potvrzení a uznání
- Potřeba smysluplnosti
- Potřeba kompetence
- Potřeba osobnostního růstu a nových podnětů
- Potřeba hranic⁹⁵

⁹⁴ P. ŘÍČAN, *Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě*, [online] dostupné z URL www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=429

⁹⁵ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 30; srov. Y. LUCKÁ, L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 174; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 19; M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 23-24.

1.4.5. Faktory, jimiž přispívá rodina k rozvoji SV

V celé kapitole 1.4 a v příloze č. 6. – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV neustále vyplouvají na povrch příčinné vztahy mezi osobnostními faktory a faktory, kterými jedince ovlivňuje rodina, respektive rodiče. Tímto tématem se v současnosti zabývá mnoho autorů a to nejen v souvislosti se SV, ale obecně s vlivem na utváření a rozvoj osobnosti.

Rodina jako instituce vznikla na počátku lidských dějin jako ochranné společenství, jež opatruje před vnějším nebezpečím. Po tisíce let sloužila také jako prostředek k předávání duchovních a materiálních hodnot. Ze společenského hlediska je rodinné společenství definováno společným místem a společným sdílením radostných i tragických událostí, místem uspokojování a frustrování citových potřeb, místem přerozdělování ekonomických hodnot, místem konzumu a rekreace. Rodina prochází mnohými proměnami, ale její hlavní rolí zůstává ochrana a výchova dětí – hlavní smysl rodiny je tedy reprodukční.

Ze sociologických studií všeobecně vyplývá, že dnešní manželství se víc než kdy jindy zakládají na citových vztazích – a bez citových vztahů se rozpadají. K této situaci přispívá i trend sílícího prosazování individuálních zájmů nad zájmy rodinnými, to narušuje ochotu ke kompromisům, k ustoupení, k naslouchání a pochopení se. Což vede ke zvýšené nestabilitě „trvalých svazků“ mezi rodiči, a tedy ohrožuje bezpečnou základnu pro děti.⁹⁶ Dnešní rodina se změnila v labilní životní formu, která se během dětství a dospívání dítěte stále častěji rozpadá a mění svou podobu.

Navíc je třeba brát v úvahu, že dovednost rodičů vychovat dítě obecně slábne a mizí. Dospělí ztrácejí schopnost navazovat a udržovat zdravý vztah s dítětem. Mezi hlavní projevy tohoto negativního vlivu patří:

- Nedostatek náklonnosti;
- Nahrazování zájmu a péče materiálními hodnotami;
- Slabá orientace na skutečné životní hodnoty;
- Malá schopnost stanovit patřičné meze;
- Nedostatečná sociální výchova, která je navíc stupňovaná tím, že velké procento dětí vyrůstá jako jedináčci;

⁹⁶ Více O. MATOUŠEK, *Rodina jako instituce a vztahová síť* a I. MOŽNÝ, *Sociologie Rodiny*.

- Nezáměrem o kulturní dění;
- Nedostatek času a neschopnost dítě zabavit končí u masově sdělovacích prostředků – médií. Ty podporují děti v pasivní konzumaci, nabízejí jim zprostředkované zážitky a prožitky, manipulují s dětskou pozorností a posilují v dětech sklony k agresivitě.

Všechny tyto rušivé vlivy zvyšují u dětí pravděpodobnost výskytu poruch učení a chování, vývojových poruch a osobnostních poruch.⁹⁷ Z těchto údajů a z toho co bylo výše řečeno o důležitosti vztahu k rodičům pro zdravý vývoj a zrání člověka vyplývá, že se bude zvyšovat i počet lidí, jenž se ve své dospělosti budou potýkat, vyrovnávat a zpracovávat svá zranění z dětství a mezi jinými i se SP a SV.

1.4.6. Faktory, jimiž přispívá společnost k rozvoji SV

Rodina a její situace je však opět ovlivňována mnoha dalšími faktory, kterými na ni působí společnost. Těchto faktorů je příliš mnoho, abych se zde jimi mohla podrobněji zabývat. Pokusím se alespoň vyjmenovat stěžejní rysy dnešní společnosti a dotknout se některých důsledků, jenž s nimi souvisí. Sociologové popisují společnost, ve které žijeme, jako heterogenní prostředí. Dále se zabývají charakteristickými znaky tohoto prostředí. V sociologických pojednáních se často setkáváme s pojmy jako jsou:

- Pluralita
- Globalizace
- Relativismus
- Sekularismus
- Individualizace životních stylů
- Hédonismus
- Anonymita a osamělost
- Obrovský vliv médií a reklamy
- Konsumismus a materialismus
- Kultura mládí, zdraví, věčné krásy, výkonu, úspěchu
- Rychlý pokrok
- Zahlcenost informacemi
- Manipulace médií

⁹⁷ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 36.

Život v pluralitní společnosti nabízí člověku na jedné straně velkou míru svobody, na straně druhé vzal člověku oporu homogenního stabilního prostředí, bezpečí a jistot. Staví nás před nutnost volby. Klade nároky samostatnosti, schopnosti rychlého úsudku, připravenosti nést důsledky svého rozhodnutí.⁹⁸ Mnoho lidí žije svůj každodenní anonymní život obklopeno mnoha lidmi, a přesto (nebo právě proto) trpí pocitem osamocení, nepochopení, nesmyslnosti života, prázdnotou a odcizením. Všichni touží po štěstí a radosti, ale nevědí, kde hledat. Podle kardinála F.J. Sheena moderního člověka charakterizuje trojí odcizení - sám sobě, svému okolí a Bohu (v čemž můžeme spatřovat důsledky sekularismu a relativismu). Životu dnešního člověka chybí jediný a nejvyšší smysl, jenž se snaží nahradit množstvím zájmů. Duši takového člověka Sheen přirovnává k rozhlasovému přijímači, který je naladěný na několik stanic současně.⁹⁹ Člověk, hledající smysl života, ve společnosti, která nedává opěrné body a nestaví na všelidských hodnotách, má značně ztíženou orientaci. Pokud sám neví, co chce, kam směřuje a proč, společnost mu jen těžko poskytuje záchytné body, což opět vede k úzkosti a stresu nebo k hédonismu a konzumnímu způsobu života.

Konzumní způsob života, kulturu krásy, mládí, zdraví, úspěchu, peněz a moci navíc intenzivně podporuje mediální reklama, jež získává v naší společnosti manipulující moc. Pod jejím vlivem člověk svou hodnotu často posuzuje na základě úspěchu, výkonu a finančního ocenění, díky němuž se mu dostane alespoň nějakého uznání a ocenění, a může si dovolit nadstandardní způsob života a „užívat si“. Soutěživý charakter naší společnosti zostrňuje riziko SV, protože zvyšuje strach z neúspěchu a prohry, tím roste motivace, ale i úsilí, na úkor překračování vlastních hranic a možností.

V důsledku tempa i způsobu, jakým žijeme, jsme vystaveni velkému množství zátěžových situací. Mikšík (1978) dělí zátěžové situace na základě rozporu mezi požadavky a možnostmi člověka tyto požadavky splnit. Podle tohoto hlediska rozlišuje pět typů zátěžových situací:

Nepřiměřené úkoly a požadavky, které vedou k přetěžování člověka a následně k jeho demotivaci.

- Problémové situace spojené s potřebou orientovat se v neobvyklých, pro člověka neznámých situacích.

⁹⁸ Více P. L. BERGER, *Vzdálená sláva*, s. 18-19, 40-41, aj.

⁹⁹ F. J. SHEEN, *Pokoj v duši*, s. 15-16.

- Překážky zabraňují jedinci v dosažení žádoucího cíle nebo podstatně omezují jeho možnosti v tomto směru.
- Konfliktová situace souvisí s procesem rozhodování. Rozlišuje vnitřní a vnější konflikty podle toho, zda jde o střet vnitřních protichůdných zájmů a motivů jedince, či zda se konflikt odehrává mezi vnějšími požadavky okolí a vnitřními tendencemi jedince.
- Stresové situace vznikají působením určité rušivé okolnosti při průběhu nějaké činnosti a znemožňují její zdárný průběh.¹⁰⁰

Chronickou zátěž můžeme nahradit, v dnešní civilizaci neustále skloňovaným, pojmem stres. Jak odborníci definují tento pojem a jakou roli hraje ve vztahu k syndromu vyhoření?

1.4.7. Stres

Stres je definován jako druh psychofyzické reakce na vnější a vnitřní zátěž, tedy na události, které jsou nebo je lidé vnímají jako ohrožení své tělesné či duševní pohody. Tyto události jsou označovány termínem stresory. Problémem je především míra a kvalita zátěže a její přiměřenost vzhledem k adaptačním možnostem jedince. Adaptace závisí na zátěžové situaci samotné, ale i na osobnostních charakteristikách jednotlivce.

Y. Lucká upozorňuje na skutečnost, že ačkoliv je pojem pracovní vyhoření někdy směřován či propojován s termínem stres, stres a vyhoření nejsou totéž a není mezi nimi ani fatální příčinná vazba. Stres totiž může, ale nemusí, vést jedince až k vyhoření. Lidé jsou schopni a často i ochotni pracovat v náročných podmínkách a vysokém stresovém zatížení, pokud zažívají, že jejich pracovní aktivita má smysl. To je motivuje a dodává jim energii pokračovat. Pracovní stres, na jehož konci stojí vyhoření, je spojen s poklesem chuti podávat výkon, se zážitky zbytečnosti a beznaděje, s postupnou ztrátou osobní síly, s růstem již zmiňovaného pocitu bezmoci.¹⁰¹

¹⁰⁰ M. JOBÁNKOVÁ, *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 41-43; srov. J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 27.

¹⁰¹ Y. LUCKÁ; L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 174.

1.4.8. Faktory, jimiž ovlivňuje zaměstnání rozvoj SV

Poslední oblastí, jíž se budu alespoň okrajově věnovat, opět se zaměřením na faktory ovlivňující SV, je zaměstnání.

Němečtí autoři C. Hennig a G. Keller (1996) uvádějí tři zdroje stresu a SV z hlediska vztahu mezi společností a institucí:

- Zatěžování institucí a zařízení nesplnitelnými požadavky společnosti.
- Negativní obraz určitého povolání v očích veřejnosti, a z toho plynoucí nepřetržitá obrana a ospravedlňování svého společenského statutu.
- Změna klientely a jejich problémů, patrné zvláště u pomáhajících profesí.¹⁰²

Y. Lucká a M. Koberle uvádějí, že týmy a organizace jsou ohroženy vyhořením tehdy, ignorují-li dvě základní skupiny rizikových faktorů:

- Nedostatek vnitřní struktury organizace, nevymezení kompetencí pracovníků a nevyváženost jejich práv, kompetencí a povinností.
- Nedostatek zpětné vazby a uznání pracovníkům.

S těmito faktory souvisí celá řada dílčích kritérií, jež způsobují vznik bezmoci v pracovní sféře a následně vedou k SV.

- **AUTORITA:** k autoritě se váže řada konfliktů. Problém je jak s centralizací autority k jednomu člověku, tak s jejím přílišným tříštěním na poziční autority, s autoritou osobní (u člověka, který formální autoritu nemá a je uznáván více, nežli nositel autority poziční...)
- **PROFESNÍ PERSPEKTIVA:** problémem zde může být nejasný kariérní řád, nezohledňující dosaženou kvalifikaci zaměstnanců. Nebo naopak přehnaný důraz na výkon a úspěch.
- **SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE:** v nedostatecích horizontální i vertikální komunikace tkví řada těžkostí, jež vznikají v důsledku neexistence konstruktivních skupinových rozhovorů o aktuálních tématech, nosných pro fungující vzájemnou spolupráci.

¹⁰² M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 26.

- MÍRA SVOBODY (volnosti, odpovědnosti, kompetence) A KONTROLY: k vytvoření dobrých pracovních podmínek je nutná dostatečná míra svobody, umožňující kreativní hledání nových způsobů řešení pracovních úkolů, rozumná míra odpovědnosti s adekvátním množstvím kompetencí, které umožňují odpovědnosti dostát. Nekonstruktivní kritika i absence ocenění či neadekvátnost finančního ohodnocení jsou samozřejmě zatěžujícími faktory.
- PROBLÉMY SOUVISEJÍCÍ S ROLEMI, které jedinec zastává, např. konflikty rolí, nejasnost profesionální role - nezřetelné očekávání, nejasné stanovení úkolů apod.
- PŘEHNANÁ NEREÁLNÁ OČEKÁVÁNÍ: nereálná očekávání může mít jak zaměstnavatel, tak zaměstnanec. Následkem bývá dlouhodobá nemožnost plnění úkolu. Tato zátěž vytváří podmínky pro zrod SV.
- FYZICKÉ PROSTŘEDÍ: hluk, prach, teplota, bezpečnost práce.¹⁰³
Nyní následuje otázka, kdo je tímto syndromem ohrožen.

1.5. Ohrožené skupiny

Na otázku, kdo je SV ohrožen, je třeba odpovědět: nikdo nemá jistotu, že se ho to netýká. Vyhořet nemůže jen ten, kdo nikdy nebyl zapálen. Některé zdroje uvádějí, že SV se téměř nevyskytuje u manuálně pracujících lidí bez odpovědného postavení.¹⁰⁴ Původní názor zněl, že SV se týká lidí pracujících ve službách, respektive v pomáhajících profesích. Výskyt SV byl však zaznamenán i v dalších zaměstnaneckých i nezaměstnaneckých kategoriích, např. u špičkových sportovců, umělců aj. Vždy se však jedná o osoby, jež jsou v jakémkoliv kontaktu s druhými lidmi a jsou závislé na jejich hodnocení. SV se týká často těch, kteří se s velkou radostí a horlivostí zapojili do svého povolání a přistupují k němu s nadšeným idealismem a s plným nasazením.¹⁰⁵

Freudenberger ukazuje velice konkrétně na to, kteří pracovníci jsou zvláště ohroženi. Jsou to:

¹⁰³ Y. LUCKÁ; L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 175; srov. J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 30-31; M.D.RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 34-35; M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 25.

¹⁰⁴ D.HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 22.

¹⁰⁵ M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 9; srov. O. HAVRÁNKOVÁ, *Syndrom profesního vyhoření*, s. 1; T. a J. TOŠNEROVI, *Syndrom vyhoření*, s. 8.

- Lidé, kterým osobně jde o to, aby jejich práce byla dobrá a úspěšná.
- Lidé příliš oddaní tomu, co dělají.
- Lidé svou prací nadšení.
- Lidé plní energie, kterou do své práce investují.
- Lidé pracující příliš usilovně a intenzivně.
- Lidé, jenž se dobrovolně vzdávají mnohého, aby mohli dobře dělat to, co dělají.
- Lidé, kteří se trápí otázkami typu Co dělám špatně? Co bych měl dělat, aby to bylo lepší?
- Lidé s minimálními zájmy mimo zájmy ryze pracovní
- Lidé, jenž se domnívají, že jsou na svém pracovišti nepostradatelní.
- Lidé, kteří nemají ani tušení, že by v jejich případě mohlo dojít k vyhoření, že by se u nich mohl objevit SV, nebo to vidí jako takové selhání, že by to nikdy nepřipustili.

Tito lidé upadají do stavu vyhoření, když se jim dlouhodobě práce nedaří, pokud „nemohou z místa“, jestliže nedosahují toho, co si oni sami předsevzali, když se nedostávají tam, kam se chtěli dostat. Freudemberger o nich mluví jako o lidech, kteří lezou do kopce písku či šterku, který se jim však pod rukama i nohama sype a strhává je dolů. Je zde zřejmá paralela s antickou bájí o Sisyfovi. I on hrnul svůj kámen na vrchol hory, ale vždy, když již byl skoro nahoře, se mu kámen svalil dolů.¹⁰⁶

Přehledem rizikových profesí se zabývá mnoho autorů. Pro ilustraci jsem z nich vybrala přehled dle J. Křivohlavého (1998):

- lékaři a jiný lékařský personál (zdravotní sestry, ošetřovatelky apod.), a to zvláště v oborech onkologie, chirurgie, JIP, psychiatrie, gynekologie, neonatální péče, aj.;
- psychologové a psychoterapeuti;
- psychiatři;
- pedagogové na všech stupních škol;
- pedagogové pracující s duševně postiženými dětmi;
- duchovní (kněží, faráři, kazatelé, řádové sestry, pastorační pracovníci);
- sociální pracovníci;

¹⁰⁶ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 30-32.

- poradci ve věcech sociální péče (o děti, dospívající, rodiny v krizi, propuštěné vězně atp.);
- sociální kurátoři;
- policisté, hlavně v přímém výkonu služby, kriminalisté, příslušníci zásahových jednotek;
- pracovníci v nápravných zařízeních ministerstva spravedlnosti (věznic);
- žurnalisté;
- příslušníci ozbrojených sil (armáda, letectvo);
- profesionální funkcionáři (manažeři, politici);
- poradci v organizačních věcech, informátoři a vyjednavatelé;
- vedoucí pracovníci všech stupňů;
- administrátoři;
- právníci, především pak advokáti, zvláště pak „obhájci chudých“;
- úředníci v bankách a úřadech, orgánech státní správy;
- pracovníci exekutivy;
- pracovníci pošt všeho druhu, zejména pak u přepážek; poštovní doručovatelé;
- podnikatelé a obchodníci;
- dispečeři a dispečerky záchranné služby, dopravy apod.;
- piloti a osádky letadel;
- sportovci (atleti, profesionální hráči, trenéři, manažeři atp.);¹⁰⁷

1.6. Léčba SV

Člověk, který trpí SV, potřebuje pomoc druhých, protože sám sobě většinou už není schopen pomoci. V této situaci je dobré více odpočívat, ale nepomůže jen dovolená. Stresující nebo vyčerpávající úkoly je nutné dočasně odložit a začít se věnovat něčemu úplně jinému – někdy především sám sobě. Přesto je vhodná výměna zkušeností se spolupracovníky, kteří nejsou SV právě postiženi. Výhodou je týmová spolupráce, kdy se čas a pozornost věnuje nejen klientům, ale i pomáhajícím. V rozhovorech s druhými si lze opatřit informace potřebné ke zvládnutí situace a navíc sdílení situace s někým, kdo jí rozumí. Druzí mohou člověku také pomoci pochopit a přijmout fakt, že

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 23; srov. V. KEBZA, I. ŠOLCOVÁ, *Burnout syndrom*, s. 433.

selhání a zklamání je nedílnou součástí lidského života, že se jim nelze vyhnout, a že člověk, přestože selhává, neztrácí své ostatní přednosti, ani hodnotu. To vše pomáhá posílit sebevědomí, které bývá v důsledku SV velmi nízké.

Základními stavebními kameny pomoci jsou:

- Změna myšlenkových a pocitových vzorců vyvolávajících stres;
- Zvládnutí negativních citových stavů;
- Sebejisté vyrovnávání se s nároky druhých;
- Zvyšování profesní kvalifikace;
- Zlepšení profesního podpůrného systému i zázemí v soukromí;
- Osvojení si pozitivních životních postojů a strategií;
- Podpora zdraví.¹⁰⁸
- Pokud je stav postiženého hodně vážný, nezřídka se tento syndrom projevuje i depresemi, myšlenkami na sebevraždu apod., pak je nutné vyhledat odbornou pomoc. Nejschůdnější pro postiženého bývá vyhledat pomoc psychologa nebo psychoterapeuta, jenž situaci posoudí a může navrhnout další kroky. V případě vážné deprese už je nutné vyhledat pomoc psychiatra.

V každém případě je SV vždy situací, o níž je nutné přemýšlet a řešit ji. Když se změní situace, ve které syndrom vznikl, a také postoj člověka k situaci, činnosti, vztahům a podmínkám, syndrom se oslabuje až mizí. Při obnovení zátěže, zvláště při ztrátě pocitu smysluplnosti se obtíže obnovují.¹⁰⁹

To nejlepší, co lze proti SV dělat, je - předcházet mu. Nyní se tedy podívejme, v čem spočívá prevence SV.

1.7. Prevence

Syndromu vyhoření lze čelit a také mu předcházet řadou opatření, o nichž je zjištěno, že obecně podporují příznivý vývoj osobnosti a duševního zdraví. Prevenci můžeme pojmut na úrovni jednotlivce a na úrovni organizace.

PREVENCE SV NA ÚROVNI ORGANIZACE

¹⁰⁸ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 12.

¹⁰⁹ M. JOBÁNKOVÁ, *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*, s. 202.

Prevenici SV u svých podřízených mohou na pracovištích ovlivnit vedoucí pracovníci.

Autoři zabývající se touto problematikou doporučují následná opatření:

- Pozitivní zpětná vazba: vyjádřit zájem a podporu, poskytovat ocenění i tam, kde se i přes vynaložení značného úsilí nedosáhlo plného úspěchu.
- Uvádět kompetenci a odpovědnost pracovníků do rovnováhy, aby se nezvyšovala jejich psychická zátěž.
- Zajistit přiměřené množství informací pro své podřízené. Příliš málo informací znejišťuje, vyvolává dohady, podporuje fámy a dává prostor pro fantazii. Příliš mnoho informací podřízené zatěžuje, může vyvolávat zmatek.
- Rozvíjet týmovou práci – zde patří pravidelné schůzky personálu, nejlépe celého týmu, kde se probírají jak záležitosti odborné, tak organizační, a kde se také mohou ventilovat pocity. Další možností je organizovat setkání umožňující neformální, kolegiální výměnu informací.
- Podporovat vzdělávání svých podřízených (což samozřejmě nese tlak na samotného vedoucího, aby se sám rovněž vzdělával), ať už formou kurzů, přednášek či stáží na jiných pracovištích.
- Nebránit se přijímání nových, ještě „neopotřebovaných“ lidí do týmu. Ti mohou přinést nové ohledy, nápady a nového „ducha“.
- U podřízených s největší mírou zátěže zajistit možnost pravidelné rotace nebo zástupu, aby se předešlo vyčerpání.
- Zabezpečit podmínky pro obnovu sil svých podřízených (rozpis služeb, plány dovolených) a dát jim pevná pravidla.¹¹⁰
- Supervize přináší supervidovanému zpětnou vazbou a napomáhá vytvářet nadhled. Nástrojem supervize je především zaměřené pozorování a cílené otázky. Vztahuje se k cíli práce. Děje se skrze zjišťování, ověřování, uvědomování procesu a především vztahů.
- Intervize se od supervize liší tím, že ji provádí kolega nejčastěji v souřadné pozici. Sděluje v rozhovoru o konkrétním případě odborné připomínky, postřehy, nápady i ujištění a podporu.¹¹¹

¹¹⁰ Tamtéž, s. 203-204.

- Balintovské skupiny: podstatou je odborná supervize cílená na jednotlivce, i když je prováděna v profesní skupině, zaměřuje se na vztah pracovník – klient, jeho překážky a naopak to, co vztah podporuje. Cílem práce je otevřít škálu představ a možností, z nichž si člověk sám vybere to, co pro něj má smysl.¹¹²

PREVENCE SV NA ÚROVNI JEDNOTLIVCE

Nyní přejdeme k prevenci na úrovni jednotlivce. Hennig a Keller uvádějí shrnutí nejdůležitějších opatření, jež umožní snížit tlak zátěžových situací, a tedy i zmírnit vyčerpání a ohrožení SV:

- Snížit příliš vysoké nároky na sebe i na druhé. Zbavovat se nejasností – vymezení kompetencí; ujasnit si, co se po mně chce. Neklást si nesplnitelné úkoly.
- Nepropadat syndromu pomocníka. Tedy vyhnout se nadměrné citlivosti k potřebám druhých lidí. Pohybovat se v rozmezí mezi soucítěním a emocionálním odstupem.
- Nenechat se přetěžovat. Myslet také na sebe. Dovolit si říkat „ne“.
- Nepřebírat zodpovědnost za všechny a za všechno.
- Pracovat na osobních hranicích.
- Vyvarovat se negativního myšlení.¹¹³ Transformovat bezmocné myšlenky na myšlenky užitečné – pracovat s nimi tak, aby se staly impulsem pro motivaci k práci a pro naději na změnu.
- Předcházet komunikačním problémům. Vyhýbat se ukvapeným rozhodnutím, planým slibům i výhrůžkám.
- V kritických okamžicích zachovat rozvahu. Uvědomit si osobní manévrovací prostor a přiměřené způsoby řešení konfliktu.
- Udělat si čas a prostor na následnou konstruktivní analýzu. Zapojit do rozboru kolegy a kolegyně.
- Vyhledávat věcné výzvy.
- Naučit se rozumně zacházet se svým časem.
- Stanovit si priority.

¹¹¹ D.VODÁČKOVÁ a kol., in *Krizová intervence*, s. 180; více v knihách: P. HAWKINS; R. SHONET, *Supervize v pomáhajících profesích*; *Supervize – kasuistiky*, kolektiv autorů viz Bibliografie.

¹¹² D.VODÁČKOVÁ, J. PROCHÁZKOVÁ a kol., in *Krizová intervence*, s. 180; více M. PAČESOVÁ, *Lékař, pacient a Michael Balint, balintonovské skupiny v Česku*.

¹¹³ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 25.

- Vytvořit a udržet reálný a účinný plán a rozdělit si rovnoměrně práci, se zřetelem na střídání fází intenzivní práce a odpočinku.¹¹⁴
- Dělat přestávky.
- Doplnovat energii.
- Zajímat se o své zdraví a žít zdravě.
- Vyjadřovat otevřeně své pocity.
- Hledat emocionální podporu.
- Hledat věcnou podporu.
- Využívat nabídek pomoci.¹¹⁵
- Čáp a Mareš považují za důležité opěrné body prevence:
- Dobré a detailní ujasnění si životních cílů a smyslu vlastní práce; vědomí, že plnění drobných, každodenních profesních povinností má význam pro druhé i pro mne, i když to nemusí být zřejmé ihned;
- Adekvátní mnohostranný životní styl, střídání práce s odpočinkem, zájmovými činnostmi a zábavou (opak workoholismu).
- Zlepšení komunikace v rodině i ve škole (případně s využitím výcvikových kurzů či příruček věnovaných komunikačním dovednostem).
- Sociální podpora blízkých lidí, rodiny a kolegů, osob vystavených stejnému riziku.
- Postup vedení organizace i celé společnosti ve směru zlepšování podmínek, profesní perspektivy a společenského postavení.¹¹⁶
- Z přehledů vyplývá, že je třeba především podporovat aspekt péče o sebe sama a hledat způsoby prevence vyhoření.
- Prvním krokem je zahrnout své zdraví a kondici mezi nejdůležitější hodnoty. K základní péči o kondici patří rozumná výživa a dostatek spánku. Každý má svou individuální potřebu délky spánku, tu by měl znát a pokud možno jí vyhovět. Dále sem patří fyzické aktivity – což nemusí být jen sportování, ale i pravidelná a dostatečně dlouhá chůze, tělesná práce přiměřené intenzity, vycházka či běhání se psem aj.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 29-30.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 93-94; srov. T. a J. TOŠNEROVI; *Syndrom vyhoření*, s. 14.

¹¹⁶ J. ČÁP; J. MAREŠ, *Psychologie pro učitele*, s. 272.

- Organismu člověka prospívá, pokud se co nejdříve po zátěži uvolní. K tomu přispívají jak relaxační techniky, tak osobní koníčky a záliby. Koníčky a záliby slouží k relaxaci i k rozvíjení osobnosti, mají v našem životě důležitou roli, a proto by tam měly mít i své místo.
- K prevenci SV patří také pěstování dobrých mezilidských vztahů nejen v rodině, ale také mimo ni. Dostatek vztahů s lidmi, které máme rádi a kteří mají rádi nás, utváří přirozenou „sociální síť.“ Tam můžeme hledat první pomoc. Je zjištěno, že méně stresujícím životem žijí lidé, kteří dokáží oddělit svůj soukromý a profesionální život. Výhodou je udržovat si přátelství s lidmi různých profesí, zájmů i životních stylů, což umožňuje vzájemně se obohacovat, poskytnout nové nápady, zprostředkovávat nové pohledy. Pokud má člověk přátele pouze mezi svými kolegy, hrozí nebezpečí, že budou stále sklouzávat k pracovním tématům, a to i po pracovní době, a budou se stále dokola točit v pracovních problémech.
- Prevencí SV je i celoživotní vzdělávání – ať už se jedná o zvyšování kvalifikace v profesi nebo studium cizích jazyků či rozvíjení dalších dovedností. Lidé, jenž se zajímají o nové věci, jsou také ochotnější ke změně a změna je to, co nám brání upadnout do stereotypu, nudy, do pocitů bezvýchodnosti. Změna přináší kromě určitého rizika také naději na zlepšení situace.
- Jednou z důležitých složek prevence je být v kontaktu s motivy své činnosti, pracovat s nimi a být si neustále vědom toho, že dobře pomáhat druhým předpokládá v první řadě dobře pečovat o sebe a zvyšovat svou citlivost na přetížení.¹¹⁷ To souvisí také s uvědomováním a naplňováním lidských potřeb.¹¹⁸
- Na závěr ještě jednou zdůrazním důležitost přijetí. Pokud pomáhající dokáže sebe i druhého přijmout se všemi omezeními, selháními a chybami, uleví se mu od přehnaných očekávání, nároků a pocitů zodpovědnosti které na sebe klade. Mnohem snadněji může „říkat ne“ a požádat o pomoc či delegovat odpovědnost, aniž by trpěl pocitem selhání a viny. Úsilí a energii, jež předtím věnoval zvládání gigantických úkolů či honbě za úspěchem, může věnovat sobě, svým zájmům a osobním vztahům.¹¹⁹

¹¹⁷ Y. LUCKÁ, L. KOBRLÉ, in *Krizová intervence*, s. 175.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 176-178.

¹¹⁹ O prevenci SV, o zdravém životním stylu a obdobných tématech bylo napsáno mnoho dalších knih, za všechny uvedu alespoň: S. BROCKERT, *Ovládání stresu*; D. BARTKO, *Moderní psychohygiena*; L. MÍČEK, *Duševní hygiena*; L. MÍČEK, V. ZEMAN, *Učitel a stres*; V. KASTOVÁ, *Krise a tvořivý přístup*

2. Kněží a Syndrom vyhoření

Jak již bylo řečeno, tato část práce se bude zabývat problematikou povolání kněze¹²⁰ ve vztahu k SV.

2.1. Teoretická východiska

Kdo jsou kněží? Jsou v první řadě lidé. Stejně jako každý člověk je jedinečný, je jedinečný každý kněz. Rozsah diplomové práce neumožňuje podrobněji se zabývat teologickými východisky chápání kněžství, ze kterých vycházím. Tato tematika je rozpracovaná v příloze č.5 – Kněží a jejich poslání, kde jsou také podrobněji zmíněné zdroje opor a jistot, ze kterých mohou kněží čerpat podporu a energii.

Nejprve se zaměříme na zátěžové faktory, které působí v životě kněží a mohou k SV přispívat.

2.1.1. Zátěžové faktory u kněží

Ve výčtu ohrožujících faktorů se opírám jak o texty odborníků zabývajících se problematikou kněžského života, tak o teorii a výzkumy, které provedli odborníci u dalších rizikových profesí.

- Kněží jsou stejně jako psychologové, psychoterapeuti, psychiatři vystaveni zátěžové, problémové komunikaci, která vyžaduje soustředění, ladění na jazyk klienta a následné hledání společné řeči. Nároky přináší jak obsahová stránka, tak i forma jejich komunikace a interakce.¹²¹
- Musí dobře naslouchat a být schopni vcítit se a porozumět. J. Křivohlavý říká: „Naslouchání je rizikovou záležitostí. Hovořící má sugestivní moc, může s posluchačem manipulovat. Posluchač je zranitelnější než hovořící, který může zranit jeho sebepojetí a sebevědomí. Ten, kdo hovoří, má vše pod kontrolou, vede a určuje směr hovoru, má větší možnost určit, kdy bude končit.“¹²²

k ní; K. NEŠPOR, *Léčivá moc smíchu*; K. NEŠPOR, *Uvolněně a s přehledem, relaxace a meditace pro moderního člověka*; K. VOJÁČEK, *Autogenní trénink*; P. WILSON, *Základní kniha relaxačních technik*; A. GRÜN, M. DUFNER, *Zdraví jako duchovní úkol*.

¹²⁰ Předem upozorňuji, že řeč bude o katolických kněžích západního ritu.

¹²¹ Srov. R. MACHAN, *Sacramentum ordinis v církvi a pro církev in O služebném kněžství*, s. 59

¹²² J. KŘIVOHLAVÝ, *Povídej-naslouchám*, s. 17 (více s. 13).

- Při své pastorační službě se kněží často setkávají s těžkými tématy, silnými emocemi klientů a silnými projevy smutku, zoufalství, bezmoci, beznaděje, zlosti a agrese.
- Stejně jako lékaři a zdravotní personál jsou vystaveni frustraci z prožitků vlastní bezmoci tváří tvář utrpení umírání, smrti a osobnímu šoku z bolesti, které přihlížejí, ale nejsou schopni pomoci. Tyto skutečnosti se dle výzkumu Mc Conella (1982) jeví jako nejvíce zatěžující.¹²³ Navíc se mohou prolínat se specificky obtížnými tématy pro pomáhajícího. Situace bývá obzvláště frustrující tehdy, když se dostane do rozporu s osobními očekáváními ohledně profesionální kompetence poskytovat pomoc. Je-li z nějakých příčin nedostatek prostoru pro práci s tímto druhem zážitků profesionálního selhání, popř. otřeseného sebeobrazu, mohou se začít objevovat rozličné maladaptivní příznaky.¹²⁴
- Navíc nahlíží do zákulisí etického či neetického, lidského i nelidského jednání nejen ve zdravotnictví, ale i v pohřebních službách.
- V přehledu zátěžových faktorů působících na pedagogy stojí na prvním místě negativní obraz jejich povolání v očích společnosti a nedoceňování jejich práce.¹²⁵ Jak si na tom ve srovnání s pedagogy stojí kněží a církve z pohledu společnosti? M. Zvoníčková ve své diplomové práci uvádí názor T. Halíka (2002), že „příslušníci snad žádného jiného povolání neprošli takovou proměnou sociálního statutu jako kněží. Podle autora zažili úplný rozpad prostředí, které bylo tradičním životním prostorem církve a v němž kněžský stav měl své jasně definované místo. Zmiňuje také nechuť, až nenávist, v Čechách zvláště patrnou,¹²⁶ s níž se kněz u nemalého počtu lidí setkává.“¹²⁷ Kardinál M. Vlk většinu z těchto faktorů shrnuje: „Oslabení vedoucího postavení kněze na poli náboženském a kulturním často způsobuje též krizi vědomí pověření přijatého od Ježíše skrze kněžské svěcení. Z toho často vyplývá hledání kompenzace velkou činností, aby se kněz cítil užitečný. Ale když pak zjistí, že vynakládá ‚sto‘ a sklízí ‚jedno‘, nastupuje skleslost a stres a začínají pochybnosti.“¹²⁸ Na základě těchto informací je možné předpokládat, že intenzita působení tohoto

¹²³ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 24.

¹²⁴ Y. LUCKÁ; L. KOBRLÉ in *Krizová intervence*, s. 176.

¹²⁵ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 9-11.

¹²⁶ Dle statistických údajů patří Češi, vedle Lotyšů, Estonců a východních Němců, dnes k nejméně religiózním národům světa. (T. HALÍK, *Co je bez chvění, není pevné*).

¹²⁷ M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 26.

¹²⁸ M. VLK, *Spiritualita dnešního kněze – kněžská společenství* in *Kněz, strážce majáku*, s. 69.

zátěžového faktoru na kněžskou službu v Čechách bude poměrně vysoká a skrývá v sobě další stresové faktory - např.

- Chybějící viditelné výsledky práce a pozitivní zpětná vazba. J. Dolista mluví o tom, že nejtěžší pro kněze je „nezájem lidí o Boží věc, náboženská indiference a nevěra.“¹²⁹ Ale jak poznamenává Dr. J. Wanke: „Křesťanská víra nenachází na veřejnosti v sekularizované společnosti již téměř žádnou odezvu (a když, potom spíš negativní).“¹³⁰ Tato situace s sebou nese vyčerpávající nutnost čelit silám, jež se snaží přesvědčit společnost, že kněz dnes patří již k zastaralé kulturní menšině. Kněz, který se snaží žít své povolání, stojí často před skutečností nepochopení, neochoty, lhostejnosti a odporu. Stává se, že je nucen svůj postup i výsledky práce obhajovat před společností a někdy i před církví samotnou nebo před některým z jejích údů. Nutnost stále bojovat proti neporozumění, překrucování a předsudkům je jednou z příčin psychické únavy, která může ústít až v SV.¹³¹
- Hovoří se o krizi církve, o krizi kněžské identity, o nedostatku kněží.¹³² K tomu v Česku připočteme špatné pracovní podmínky, časový tlak, napětí a konflikty v pracovních i mezilidských vztazích, nedostatek prostředků, kompetencí a spolupracovníků na údržbu a opravu církevních objektů, ale i k pastorační činnosti. Stále zvyšující se průměrný věk kněží a jejich snižující se počet v aktivní kněžské službě, které s sebou nese slučování farností, dojíždění za farníky, často do velkých vzdáleností (desítky km) a zahlcenost povinnostmi. Přemíra práce způsobuje tělesnou i psychickou únavu a zvyšuje nebezpečí zvykovosti.
- S množstvím aktivit a povinností souvisí nutnost schopnosti zaujímat mnoho rolí a ovládat dovednosti mnoha oborů. Kněz je často v situaci, kdy by měl vysluhovat svátosti, být zpovědníkem, duchovním rádcem a průvodcem, otcem farní rodiny a jejím pastýřem, současně psychoterapeutem, učitelem, ekonomem, účetním, úředníkem, diplomatem, ale také zedníkem, instalatérem, pokrývačem, elektrikářem, kostelníkem a uklízečkou.

¹²⁹ J. DOLISTA, Kněz jako reprezentant Krista – Dobrého pastýře in *Kněz, strážce majáku?* s. 16.

¹³⁰ J. WANKE, *Pastýřská služba "učedníků nebeského království."* in výukový CD-ROM TF. JU. ČB 2003/2004.

¹³¹ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, 83; s. 60 -61.

¹³² T. HALÍK, Je církev v krizovém stavu? In *Kněz strážce majáku?* s. 17; C. V. POSPÍŠIL, Hledání neknižského prorockého a hierarchického kněžství in *O služebném kněžství*, s. 65; M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 6.

- Dalším zátěžovým faktorem, jenž spojuje kněze s pomáhajícími profesemi, je skutečnost, že je v každodenním kontaktu s lidmi. Jeho posláním vycházejícím z podstaty jeho služby je sdílet s nimi jejich každodenní život, jejich naděje, očekávání, radosti i obtíže, chápat jejich potřeby, plnit jejich prosby, vnímat jejich nevyslovené otázky a přijímat účast na lidské zkušenosti utrpení v jeho rozličných projevech.¹³³ Farníci mohou tlak a nároky na kněze ještě zvyšovat, pokud ho využívají jako muže pro všechno a idealizují si ho. Kladou tím na něj přehnané nároky a v případě jeho vyčerpání nebo pochybení se od nich kněz namísto podpory a pomoci dočká nelaskavé kritiky.¹³⁴ A. Opatrný k tomu dodává, že pokud by se kněz nechal strhnout k přílišnému aktivismu a zahltit praktickými i duchovními problémy klientů, mohlo by dojít k nebezpečí stagnace jeho vlastního duchovního života a k narušení jeho vztahu k Bohu. A v důsledku přetížení k nástupu syndromu vyhoření, případně k nevratným duchovním i morálním škodám, které nikdo neočekával.¹³⁵
- Kněžská služba s sebou navíc nese zcela specifický způsob života.
 - Kněží nemají pracovní dobu. Jsou k dispozici sedm dní v týdnu bez časového omezení.
 - Kněžská služba nekončí po šedesáti letech věku, kdy ostatní lidé odcházejí do důchodu.
 - Oproti jiným lidem se kněz velmi často stěhuje. S tím je spojeno vyrovnávání se se změnami a loučením, navazování nových pracovních i osobních vztahů, nové a nové zařizování fary a vytváření si zázemí.
 - Kněží často bydlí přímo na pracovišti, což může komplikovat a narušovat hranice mezi soukromým životem a prací.¹³⁶
 - Dalším faktorem, který bývá často vnímám jako zatěžující je samota kněží, která podle některých souvisí s přijetím celoživotního celibátu (viz. příloha č.5, kapitola 5., 7.).

¹³³ PDV, 72: 137.

¹³⁴ M.J. KAŠPARŮ, Kněz – opravář? In *Kněz strážce majáku?* s. 56-57; D. B. COZZENS, *Měnicí se tvář kněžství*, s. 25.

¹³⁵ A. OPATRŇÝ, *Pastorační péče v méně obvyklých situacích I*. In výukový CD-ROM TF JU ČB 2003/2004.

¹³⁶ Srov. M. ZVONÍČKOVÁ, *Syndrom vyhoření u kněží*, s. 6; M. KAŠPARŮ, in *Kněz strážce majáku?*, s. 56.

- Poslušnost a podřízenost kněze biskupovi je komplikována skutečností autority a zodpovědnosti, kterou má kněz vzhledem k vlastnímu církevnímu společenství. Tato dvojznačnost uvnitř církve klade značný nárok na osobní zralost kněze - a to přirozenou i nadpřirozenou. Předpokladem správného zvládnutí tohoto úkolu je schopnost kněze komunikovat a spolupracovat s představenými.¹³⁷

Nároky, které jsou na kněze kladeny, jsou někdy dále zvyšovány přehnaným očekáváním a požadavky ze strany společenství věřících, ze strany společnosti, ze strany církve, ale i ze strany samotných kněží. Intenzita těchto nároků a s tím spojené zátěže zvyšuje význam schopnosti kněží rozlišovat mezi požadavky reálnými a přehnanými. Rozlišovat mezi vůlí Boží a snahou vtěsnat se do vlastních ideálních představ o sobě - knězi. Společně se schopností rozlišovat je nutná znalost vlastních hranic i jejich následné přijetí. Toto jednání umožňuje svobodný růst a zrání každého člověka – křesťana – kněze. A jeho opakem je ustrnutí na místě a hromadící se překážky, které vedou k dalším komplikacím.

Po výše uvedeném srovnání a výčtu zátěžových faktorů, jenž na kněze doléhají, je, myslím, zřejmé, proč jsou kněží mnoha autory uváděni v seznamu profesí ohrožených SV.

2.1.2. Zdroje opor a energie v kněžské službě

Nejprve si připomeňme, že ve hře jsou ještě další činitelé. Mezi ně patří již výše zmiňované individuální osobnostní faktory, motivace, fungující či nefungující rodinné zázemí, sociální síť a společnost, ve které žijeme. Tyto faktory jsou dynamické. Mohou být různou měrou a v různém čase jak zatěžující, tak podpůrné, ale v každém případě je třeba s nimi vždy počítat.

Není zde prostor, věnovat se, všem oblastem, které kněžím poskytují podporu a pomoc. Uvádím zde pouze stručný nástin, některá témata rozebírám podrobněji v příloze č. 5 – Exkurz - Kněží a jejich poslání. Nyní přejdeme k základním zdrojům opor a jistot v kněžské službě jak je uvádějí církevní dokumenty.

ŽIVÝ VZTAH K BOHU

1. ¹³⁷ M. SLAVÍK, *Profil osobnosti kněze po II. Vatikánském koncilu*, s. 9.

Kněží představují a zpřítomňují Krista na základě svátostného úřadu, který vykonávají ve zvláštní síle Ducha svatého. Jejich posláním je služba Božímu lidu na cestě do Božího království. Jsou vyvoleni a povoláni samotným Kristem. Jeho nabídku přijali a vydali se za ním. Vztah k Bohu, ve kterém nechybí autentičnost, důvěra, spoléhání se, otevřenost, intimita a spontánnost je základním opěrným sloupem v životě kněze. Proto je třeba, aby o něj kněz neustále pečoval a nespoléhal na „staré zásoby“.

SPIRITUALITA

Spiritualita – duchovní život - je celou zásobárnou podpůrných zdrojů, kterou si člověk „šije na míru.“ Nicméně jsou prvky společné všem, můžeme je nazvat základními prostředky spirituality.

MODLITBA v jejích rozmanitých formách (osobní, ve společenství, chval, díky proseb, růženec, litanie, modlitba církve, adorace, aj.)

PŘIJÍMÁNÍ A VYSLUHOVÁNÍ SVÁTOSTÍ, především EUCHARISTIE a SVÁTOST SMÍŘENÍ. Svou plnou uvědomělou, aktivní, každodenní účast by měli kněží považovat za zákonitou součást svého kněžského života a nejdůležitější událost celého dne, protože je vyvrcholením křesťanské modlitby, vrcholem a zdrojem svátostí a Denní modlitby církve.

ROZJÍMÁNÍ A HLÁSÁNÍ SLOVA BOŽÍHO

KVALITNÍ DUCHOVNÍ ČETBA spojená s meditací a modlitbou.¹³⁸

VZTAHY

Budování vztahů na různých rovinách, jak o tom hovoří církevní dokumenty, patří k samotné podstatě služebného kněžství.

PRACOVNÍ VZTAHY

Je nezbytné, aby kněz své povolání a službu prožíval ve vztazích. Ordinací kněz vchází do specifických vztahů s papežem, s biskupským sborem, s vlastním biskupem, s ostatními kněžími a s věřícími laiky.

¹³⁸ PDV 45–50, 72: s. 90–101, 138–139; OT, 8; PO, 18; *Vita consecrata*, 71: s. 87–88, *Direktář pro službu a život kněží*, 76: s. 56.

Schopnost navazovat opravdové, upřímné blízké přátelství s ženami i muži, s kněžími i laiky, zvětšuje schopnost kněze vést zdravý a svatý celibátní život a je pro něj zdrojem podpory, pomoci a radosti ze služby.¹³⁹

OSOBNÍ VZTAHY

Pokud kněz nemá ve svém životě několik skutečně blízkých důvěrných přátel, ocitá se ve vážném nebezpečí.

Zvláštní skupinou blízkých vztahů jsou vztahy k rodičům a příbuzným, jenž by měli provázet kněze na jeho cestě formace i poslání: modlitbou, náležitým respektem, dobrým příkladem života v rodině, duchovní i hmotnou podporou a povzbuzením zvláště v obtížných okamžicích, kdy jsou pro kněze potřebné i přínosné.¹⁴⁰

PASTORACE

Služba společenství je také zdrojem, který může přinášet radost, pokoj, pocit smysluplnosti, sebepotvrzení a naplnění, přestože si při ní kněz musí dávat pozor na riziko aktivismu, aj.

CELOŽIVOTNÍ FORMACE KNĚŽÍ

„Trvalá formace je právo a povinnost kněze a udílet ji je právo a povinnost církve, stanovená všeobecným zákonem.“¹⁴¹ Spočívá v pomoci všem kněžím, v plnění jejich poslání zachovat, uchránit a rozvíjet svou identitu i povolání a posvěcovat sami sebe i druhé vykonáváním své služby a zabránit rozštěpení mezi duchovním životem a službou.

Trvalá formace je církevními dokumenty zdůrazňována jako další důležitý zdroj opory kněží. Je rozdělena na několik etap:

I. FORMACE V SEMINÁŘI

II. TRVALÁ FORMACE

A. FORMACE V OBDOBÍ NÁSLEDUJÍCÍM BEZPROSTŘEDNĚ PO SVĚCENÍ

(MLADÝCH KNĚŽÍ)

¹³⁹ LG, 28, 41; ChD, 16; PO, 7, 8, 12-15, 20; PDV, 17, 28, 74: s. 35-36, 55, 142-146; *Direktář pro službu a život kněží*, 25-30, 88, 89: s. 18-21, 63-64; Z. WASSERBAUER, Když začne bát odloučenost destruktivní in *Katolický týdeník* 26/2005; D. TETTAMANZI, *Duchovný život kněze*, s. 50; CIC 275, § 1; 278, § 2. Více viz příloha č. 5 - Exkurz - Kněží a jejich poslání, kapitola 6.

¹⁴⁰ PDV, 68, s. 129;

¹⁴¹ *Direktář pro službu a život kněží*, 72, 88: s. 54, 64; CIC, kán. 279.

B. FORMACE V OBDOBÍ PO NĚKOLIKA LETECH SLUŽBY

(KNĚŽÍ VE STŘEDNÍM VĚKU)

C. FORMACE KNĚŽÍ VE ZRALÉM VĚKU

D. FORMACE KNĚŽÍ V POKROČILÉM VĚKU

E. FORMACE KNĚŽÍ VE STAVU NEMOCI, FYZICKÉ ČI PSYCHICKÉ ÚNAVY

JEDNOTLIVÉ ROVINY TRVALÉ FORMACE:

A. LIDSKÝ A BRATRSKÝ ROZMĚR FORMACE

B. DUCHOVNÍ ROZMĚR FORMACE

C. PASTORAČNÍ – APOŠTOLSKÝ ROZMĚR FORMACE

D. INTELEKTUÁLNÍ ROZMĚR FORMACE

2.1.3. Některé přirozené zdroje podpory a prevence SV

Dříve, než začnu tuto kapitolu, ráda bych upozornila na výzkum Vídeňského teologa P. M. Zulehnera, který provedl ve spolupráci s AfkS (Centrem pro církevní sociální výzkum) studii kněží s názvem „Kněží 2000“, jíž se zúčastnilo přes 2 500 kněží z několika zemí. Hlavními podněty této studie bylo měnící se postavení církve v sociálním a kulturním kontextu a fenomén nedostatku kněží. Jako cíl výzkumu si autor vytyčil provedení „typologie“ kněží a získání odpovědí na otázky: Jak kněží sami pojmají a vidí svoji službu? Orientují se převážně na Krista nebo obec? A pojmají své kněžství nadčasově či spíše ve vývoji a kontextu doby? Vzhledem k tomu, že se tímto výzkumem podrobněji zabývá M. Zvoníčková ve své diplomové práci, zmíním zde pouze, že z výzkumu P. M. Zulehnera vycházejí jako nejstabilnější a nejodolnější proti pracovnímu vyčerpání ti kněží, kteří patří do tzv. třetího typu, tj. „času přiblížený muž církve“. Tito kněží kladou důraz na osobní život, rozlišují mezi prací a volným časem, pracovním a soukromým životem. Tím si vytvářejí potřebný odstup, udržují si vyrovnanost a obranyschopnost proti ohrožujícím faktorům. Je zde zřetelný posun od povolání směrem k zaměstnání.¹⁴²

O preventivních opatření na úrovni organizace i jednotlivce podrobněji pojednává kapitola 1.7., zde se zaměřím na přirozené zdroje opory a preventivní opatření, která jako

¹⁴² Více P. M. ZULEHNER, *Priester im Mmodernisierungs-Stress*, s. 22 ,25; srov. M. ZVONÍČKOVÁ; *Diplomová práce*, s. 77.

nosná uvádí církevní dokumenty a autoři, kteří se touto problematikou zabývají v kontextu se životem kněží.

ODPOČINEK

O tomto tématu bych se ráda zmínila trochu podrobněji. Odpočinek je totiž jedním z hlavních preventivních opatření, která chrání člověka před SV. Jeho zanedbávání či neschopnost odpočívat je naopak velmi silný faktor, jenž k SV vede. Důležitost odpočinku je zdůrazňována ve výčtech preventivních opatření sestavovaných odborníky na tuto problematiku (srov. kapitola 1.7.). Současné lze zmínky o potřebnosti odpočinku najít v Písmu, v dokumentech církve, a kladou na něj důraz četní autoři zabývající se spiritualitou a životem kněží.

Dekret Presbyterorum ordinis zdůrazňuje, že kněžím má být umožněna každoroční nezbytná, dostatečně dlouhá dovolená a biskupové se mají postarat, aby si ji kněží mohli vybrat. A jejich dovolená by neměla být kratší než tři týdny v jednom kuse. Kněží by měli dbát na to, aby si svou dovolenou v dostatečné míře vybírali a využili, protože mají vedle závazků trvalé formace, duchovních obnov aj., také závazek dovolené a oddychu. Italští biskupové se v r. 1993 o reguli života kněží vyjádřili následovně: „složitost současného života vyžaduje, aby si každý kněz jako podmínku a ovoce duchovní zralosti vybral a sledoval ne formalistické, ale rozvážně, operativní a konkrétní pravidlo života. Z tohoto zorného úhlu není možné zřeknout se osobní zodpovědnosti. Úlohou každého kněze je starat se o dar své existence: nejen o duchovní život a modlitbu, rozjímání, apoštolát, ale i o nejkonkrétnější aspekty osobní ekonomiky, zdraví, oddychu, volného času.“¹⁴³ Tím dávají do souvislosti právě přirozenou starost o sebe, o své zdraví, odpočinek a volný čas s povoláním ke svatosti.

Osobní spása kněze i druhých si vyžaduje pozornost vůči vlastní osobě, bdělost a vytrvalost. V první řadě je třeba se starat o proprium člověka, teda o vůli a rozum, sebevědomí, sebeovládání, to vše v rámci zodpovědné svobody. První duchovní a pastorační péči má kněz věnovat sobě, ne jiným. To říkal i K. Boromejský, cituji volně: Pokud se v tobě zapálil ohýnek božské lásky, nechtěj ho hned ukazovat, nevystavuj ho větru. Měj ohniště zavřené, aby nevychladlo a neztratilo teplo. Ale utíkej ze všech sil před roztržitostí. Nezapomínej na sebe a dávej na sebe pozor. Máš na starosti duše?

¹⁴³ D. TETTAMANZI, *Duchovní život kněza*, s. 86, citace: List italského episkopátu kněžím z 22. 2. 1993.

Nezanedbávej proto starost o sebe samého, ani se nerozdávej jiným tak štědře, aby ti nezůstalo nic z tebe a pro tebe. Pochop, že muž církve nepotřebuje nic, tak jako vnitřní modlitbu (meditace), která předchází, provází a následuje všechny naše skutky...takto bude mít sílu porodit Krista v sobě i v jiných.¹⁴⁴

D. Tettamanzi říká, že člověk - kněz, jenž má na sebe dávat pozor, je povoláný mít v rukou v první řadě svůj čas. Využít ho na splnění svých povinností, které je třeba seřadit podle jejich objektivní důležitosti a konkrétní naléhavosti. Na základě parafráze veršů z knihy kazatel ve vztahu ke kněžskému a pastoračnímu životu kněze autor vypichuje: čas na setkání s Bohem a čas na setkání s lidmi, čas, kdy je možné myslet na sebe a čas, kdy je možné myslet na druhé. Čas na práci a čas na odpočinek, čas na bdění a čas na spánek aj. Jeden až tři dny v týdnu by měl mít kněz vyhrazeny k regeneraci sil (odjet z farnosti, odpočívát, číst, modlit se aj.). Direktář pro službu a život kněží uvádí, že by kněz měl mít denně stanovený čas pro chvíli nutného odpočinku. Ten je jedním z nejdůležitějších zdrojů pro nabrání sil. I při odpočinku je nutné zachovávat určitou disciplínu. Někdy jsme nadmíru unaveni a máme sklon poletovat sem a tam, nic nedělat, trávit dlouhé hodiny do noci mluvením. Přitom by bylo lepší dopřát si trochu více spánku. Je dobré dát si vydatnou koupel a prospat třeba 12-15 hodin. Každý má svůj rytmus uvolnění a odpočinku. Je třeba hledat nové, možné způsoby odpočinku, uvolnění a odreagování se, které člověku vyhovuje a umožní mu obnovit a načerpat síly.

Ti, kdo jsou příliš velkorysí a vrhají se do přílišné činorodosti, se často cítí poničení nebo spálení. Neumí se uvolnit a nabrat sil. Mnozí se spálí, protože možná nevědomě něco v nich odmítá potřebu uvolnit se a najít harmonický způsob života. Je nutné naučit se disciplíně uvolnění a fyzického odpočinku, nutnosti přijímat duchovní potravu a jasně stanovit priority.

I k tomuto účelu může být prospěšné „sabatické období,“ jež kněžím umožňuje odejít do ústraní (např. kláštera, domu kléru atd.), kde nemají přímou pastýřskou odpovědnost, ztišit se a v modlitbě pobývat s Pánem Ježíšem, a tak opět načerpat sílu a odvahu pokračovat na cestě posvěcení. V některých případech může být toto období zaměřeno na studium či aggiornamento znalostí v posvátných vědách, aniž by se při tom

¹⁴⁴ D. TETTAMANZI, *Duchovní život kněze*, s. 84–85, citace: z Liturgie hodin – svátku sv. K. Boromejského; srov. PDV, 138: s. 72, citace: K. BOROMEJSKÝ. *Acta Ecclesiae Mediolamensis*, Milano 1559, 1178. 1Tim 4, 14 -16; M. KAŠPARŮ, Kněz – opravář? In *Kněz strážce majáku?*, s. 57.

zapomínalo na duchovní a apoštolské posílení. Sabatické období nejsou prázdniny a nelze si je nárokovat na základě práva, přesto je uváděno jako účinná a prospěšná pomoc kněžím. O této možnosti je dobré uvažovat navzdory komplikacím, které souvisí s problematikou nedostatečného počtu kněží, v některých oblastech.

V této souvislosti je znovu zmiňován dům kléru zřízený na národní či oblastní úrovni, jenž by sloužil jako opěrný bod a prostor ke spontánním setkáním a rozhovorům spolubratří (výměně zkušeností, povzbuzení, prohloubení vztahů), k setkání s biskupem, ke společné modlitbě (breviář, adorace, koncelebrace aj.). Byl by zázemím pro „pastorační rok“ i „sabatické období“ kněží. Dále by mohl být místem realizace formačních setkání, kurzů, současně sloužit jako zařízení pro tělesnou, duševní a duchovní obnovu kněží.¹⁴⁵

VĚDOMÍ OHROŽENÍ SV

Jak je uvedeno v kapitole 1.7., jedním z důležitých prvků prevence je být v kontaktu s motivy své činnosti a pracovat s nimi. Souvisejícím aspektem podporujícím předcházení SV je vědomí člověka, že je tímto nebezpečím reálně ohrožen, že se ho zkrátka týká, zná důvody, které k němu vedou, i možnosti, jak se bránit. Komplikací je zde neznalost této problematiky a negativní vnímání ze strany společnosti, o kterém je podrobněji pojednáno v kapitole 2.1.1. v souvislosti se zátěžovými faktory.

Negativní konotace SV, je pro zasaženého v důsledku spojená s pocity provinilosti, selhání, nedostatečnosti, aj. To ho nemotivuje k hledání pomoci a řešení problémů, ale naopak prohlubuje jeho sklíčenost, depresi a snahu utajit to, případně se schovat před okolím, či ho od sebe odehnat.

V knize Antistresový program pro učitele uvádějí autoři jednu z negativních reakcí: „Stresem a SV jsou přece postiženi lidé, kteří si díky své málo dynamické osobnosti a nízké angažovanosti prostě vybrali špatné povolání!“¹⁴⁶ Výzkumy a zkušenosti z praxe však vypovídají o opaku. Tedy, že právě velmi dynamičtí, aktivní a kreativní pracovníci, zaujatí svou prací, jsou často zlomeni léta trvajícím stresem z povolání a objevují se u nich závažné zdravotní potíže. Doklady této skutečnosti nalézáme i v Písmu. Stavby srovnatelné se SV zde prožívají proroci a vůdci lidu – ti první,

¹⁴⁵ PO, 20; *Direktář pro službu a život kněží*, 76, 83; s. 56, 60–61; Kaz 3,1n; D. TETTAMANZI, *Duchovní život kněza*, s. 85, 86, 88; srov. 1Tim 4, 14–16; J. VANIER, *Rodí se nová naděje*, s. 148–150; M.

KAŠPARŮ, *Kněz – opravář?* In *Kněz strážce majáku?*, s. 57.

¹⁴⁶ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 9.

zbožní, oddaní Bohu a jeho věci. Svědectví biblických postav mohou pomoci ukázat, že SV není pouze individuálním problémem málo dynamických, neangažovaných jedinců, kteří si za to mohou jen sami, protože selhali nebo přecenili své síly a zvolili pro sebe nevhodné povolání.

2.1.4. Svědectví biblických postav

Jedním ze zdrojů opory kněží je Písmo. Jak už jsem výše podotkla, v Písmu svatém se můžeme setkat s biblickými postavami, jež prožily obdobné stavy, jako lidé potýkající se s SV. Vzpomeňme např. Jeremiáše, Jonáše, Eliáše, Mojžíše ad. Na Mojžíše a Eliáše upozorňují v souvislosti se SV i autoři M. D. Rush a D. Heczko. Hovoří dokonce o „Eliášově syndromu“ nebo o „Eliášově rozhodnutí“.¹⁴⁷

Jedná se o rozhodnutí: „Mám toho dost! Končím!“ M. D. Rush říká, že k tomu dříve či později dospěje každý, kdo se ocitne ve stavu vyhoření. Autoři zde parafrázuji čtvrtý a pátý verš devatenácté kapitoly první knihy královské: „Sám šel den cesty pouští, až přišel k jednomu trnitému keři a usedl pod ním; přál si umřít. Řekl: ‘Už dost, Hospodine, vezmi si můj život, vždyť nejsem lepší než moji otcové.’“

Eliáš, pronásledovaný Hospodinův prorok, dal všanc svůj život a zúčastnil se ordálu – božího soudu, ve kterém Hospodin vítězí.¹⁴⁸ Z veršů Písma dále vyčteme, že triumf bezprostředně následovalo zklamání a situace se zdála beznadějnou. Eliáš vstává, putuje a schovává se. Jeho cesta není záležitostí hodin, ale dnů. Aktivně se snaží zachránit svůj život. Až po celodenním putování pouští spočine ve stínu keře a naprosto vyčerpaný kapituluje. Mluví s Bohem. Neprosí ho o záchranu, pomoc a posilu, ani o pomstu a zadostiučinění. Přináší Hospodinu svou rezignaci: „Už mě nenuť dál žít. Povolal jsi mě za proroka, ale já jsem nic nedokázal. Nejsem lepší, než moji otcové. Selhal jsem. Všechno ztroskotalo. Taky jsem jen člověk. Už nemůžu. Zklamal jsem. Končím. Chci zemřít. Chci klid. Nic nemuset řešit aj.“ Rush zde zdůrazňuje aspekt zhrouceného sebevědomí a v něm mimo jiné vidí paralelu mezi stavem Eliáše usínajícím pod kručinkou a vyhořelými lidmi. „Eliáš došel k tomu, že pro Boha ani pro Izraelský národ už nedokáže nic udělat.

¹⁴⁷ D.HECZKO, *Už nemohu dál o syndromu vyhoření*, s. 14; M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 48.

¹⁴⁸ D.HECZKO, *Už nemohu dál: o syndromu vyhoření*, s. 14.

Byl přesvědčen, že je bezcenný a že může klidně zemřít, protože smrt stejně čeká každého.“¹⁴⁹

Pokud bychom se na tento příběh dívali ze zorného úhlu faktorů, které mohly ovlivnit Eliášův stav vynoří se nám např.:

- Negativní, nepřátelský obraz povolání ze strany společnosti.
- Dlouhotrvající traumatická situace - pronásledování a zabíjení proroků – trvalé ohrožení života.
- Fyzikální podmínky (hluk, prach, teplota, nepříznivá teplota, ne-bezpečnost práce).
- Špatný tělesný stav v důsledku vyčerpání.
- Nejistota a strach z budoucnosti a obavy, že změna přinese něco, co situaci ještě zhorší.
- Frustrující prožitky vlastní bezmoci tváří tvář utrpení, smrti.
- Velký pocit odpovědnosti.
- Otřesené sebehodnocení i důvěra ve vlastní kompetence k vytyčeným úkolům.
- Pocit selhání související s osobními očekáváními a nároky na sebe.
- Nenaplněné základní potřeby člověka: přijetí, bezpečí, uznání, smysluplnosti, kompetence, osobnostního růstu a nových podnětů, hranic.
- Pochyby o smysluplnosti vlastní práce, veškerého úsilí a celého života.¹⁵⁰

Výčtem těchto faktorů, jsem se pokusila znovu zdůraznit, že příčiny SV mají mnoho rozmanitých aspektů v rovině společnosti, zaměstnání, rodiny, individua a nelze je tedy redukovat pouze na selhání jedince.

1Kr 19,5-18 přibližuje nejen stav člověka, který je srovnatelný s konečnou fází SV, následně nám ukazuje, jak jedná Hospodin. První reakcí není rozmlouvání, vyčítání, že Eliáš selhal a zklamal, ani vysvětlování, diskuze nebo hrozby. Tento postup může být radou a vzorem jednání ať už vyhořelým, nebo těm, kteří jim chtějí pomoci – znovu se zde objevují již zmiňované zdroje energie, opory a pomoci.

- Eliáš usnul a Hospodin jej nechává spát a odpočívat.
- Posílá anděla, který mu přináší jídlo. Nejprve se tedy stará o jeho tělesné potřeby.
- Staví před něj další poslání, jež je přiměřené jeho silám, potvrzuje důležitost a hodnotu Eliášova života.

¹⁴⁹ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 53.

¹⁵⁰ Srov. viz teoretická část této práce, kapitola 1.4.; J. Čáp, J. MAREŠ, *Psychologie pro učitele*, s. 272

- Tím, rozšiřuje obzor jeho pohledu a dává mu najevo smysluplnost jeho existence.
- Neposílá ho však na cestu ihned, stará se o něj a poskytne mu čas, potřebný k regeneraci sil, aby mohl vstát a jít dál.
- Pokrm, který dostává, mu umožňuje vykonat čtyřicetidenní cestu na Choreb. Tento posilující pokrm je obdobou many¹⁵¹ či pokrmu mesiášského věku,¹⁵² který přemáhá smrt i touhu po ní.
- Bůh nevyčítá a nesoudí, ale svou otázkou umožňuje Eliášovi, aby vylil své srdce.
- Posílá ho zpět na místa bojů a nesnází, obtíží a nejistot. Tam má konat dílo, k němuž je poslán. V pověření je zároveň ujištění, že Hospodin neztratil vládu nad poměry v Izraeli a nad světem vůbec, ale naopak připravuje se k jednání a jedná.¹⁵³
- Bůh Eliáše povzbuzuje: „Neboj se a důvěřuj mi, mé dílo s Izraelem není ještě u konce. Po Achabovi přijde nový král a po tobě budou další proroci.“¹⁵⁴
- Bůh ukazuje Eliášovi, že není jediný, na kterém vše stojí a pokud selže, je vše ztraceno. Osvobozuje ho tím od jeho úzkosti a vybízí ho, aby nechal zodpovědnost za dílo spásy i za svět klidně na Hospodinu a důvěřoval mu, spolehl se na něj, nechal se jím vést.
- Posílá ho zpět, aby se účastnil toho, co Hospodin přislíbil, a sám pomazal nové krále, kteří přijdou po Achabovi, a Elíšu za proroka, jako svého žáka a nástupce.

Eliáš dokázal překonat svá traumata. Obnovil a očistil svou důvěru v Boha, jeho moc i lásku, spolehl se na něj a poté, co zakusil naplnění Božích příslibů, bere ho Hospodin do nebe.

Druhou postavou, které se zde budu věnovat, je Mojžíš – prostředník mezi Bohem a Izraelem. Muž, jehož prostřednictvím uzavřel Izrael s Hospodinem smlouvu.¹⁵⁵ Muž, který vzdoroval faraónovi, patřil na Boha, převedl lid po dně moře, vedl ho na cestě pouští, znal Hospodinovu moc i velikost jeho skutků. Byl to také muž, který velmi dobře znal útrapy putování, úzkost z nejistoty, tíhu odpovědnosti, sklíčenost z vlastní nemohoucnosti a bezbrannosti. Chvilé Mojžíšovy rezignace a touhy po smrti společně

¹⁵¹ Ex 16.

¹⁵² Ž 78,24n; Jn 6,50.

¹⁵³ Srov. M. BIČ a kol., *Výklady ke Starému Zákonu, díl II.*, s. 412-414; A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník (A-P)*, s. 149-150.

¹⁵⁴ V. HÁJEK ; M. HÁJEK, *Biblická dějprava*, s. 79.

¹⁵⁵ Srov. J. J. VON ALLMEN, *Biblický slovník*, s. 99.

s řešením, které přináší Hospodin, je vylíčena v Numeri 11,11-19: „I Mojžíš na to hleděl s nevolí a vyčítal Hospodinu: ‚Proč zacházíš se svým služebníkem tak zle? Proč jsem u tebe nenalezl milost, žes na mě vložil všechn tento lid jako břímě? Copak jsem všechn tento lid počal já? Copak jsem ho porodil já, že mi říkáš: Nes jej v náručí, jako chůva nemluvňátko, do země, kterou jsi přísahal dát jeho otcům? Kde vezmu maso, abych je dal všemu lidu? Volají ke mně s pláčem: ‚dej nám maso, chceme jíst.‘ Nemohu sám unést všechn tento lid, je to nad mé síly. Když už se mnou chceš takto jednat, raději mě zabij, jestliže jsem u tebe nalezl milost, abych se nemusel dívat na svoje trápení.‘

Z těchto veršů cítíme jak ohromnou energii silného, horlivého, až prchlivého muže, se kterou volá k Hospodinu, tak rys prožitého utrpení, vyčerpání a úzkosti při pohledu do budoucna. Jeho rezignace má charakter obhajoby, obrany až vzpoury. Cítíme z ní hořkost i tíhu obrovského břemene, které nese na svých bedrech a pod níž se hroutí. Cítí, že jeho síly nestačí, a neví, co si počít. Musí stále zápasit o svěřený lid, aby jej přivedl k vykupující pravdě. Prožívá svou slabost, „lidskou mdlobu“, ve které si uvědomuje, že není nadčlověk, ani hrdina, že nestačí na úkoly jemu svěřené. Touží, aby z něj byla snata tíže odpovědnosti, aby byl zproštěn úkolu, a to i za cenu smrti. Vyčítá Hospodinu, že na něj uvalil úkol, jenž je nad jeho síly. Svou argumentaci zakončuje prosbou o smrt. Mojžíš si ji žádá jako důkazu Božího milosrdenství. Touží po ní jako po konci svých strastí. Kdy už nebude vystaven nárokům Hospodina, nebude se muset potýkat se slabou vírou, pochybami a reptáním lidu, nebude na něj dorážet utrpení ostatních a vystavovat ho jeho vlastní slabosti, neschopnosti a často bezmoci. Hospodin slyší Mojžíšova slova a vyhovuje jeho stížnosti. Neplní však Mojžíšovu žádost o ukončení života. Jeho řešení je praktické a konstruktivní.¹⁵⁶

„Hospodin Mojžíšovi odvětil: ‚Shromáždí mi sedmdesát mužů z izraelských starších, o nichž víš, že jsou staršími a správci lidu. Vezmi je ke stanu setkávání, ať se tam postaví s tebou. Sestoupím a budu tam s tebou mluvit. A odeberu z ducha, který je na tobě, a vložím jej na ně. Ponesou pak břímě lidu s tebou, neponeseš je už sám. A lidu řekneš: Posvěťte se pro zítřek. Budete jíst maso, protože jste s pláčem volali k Hospodinu: ‚Kdo nám dá najíst masa? Jak dobře nám bylo v Egyptě!‘ Hospodin vám dá maso a najíte se.‘

¹⁵⁶ Srov. M. BIČ a kol., *Výklady ke Starému Zákonu, díl I.*, s. 433; A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník (A-P)*, s. 443.

Jinými slovy, Hospodin řeší situaci delegováním kompetencí mezi více lidí. Pro exegety se tento oddíl pokládá za zprávu o vzniku prorocství v Izraeli se zdůrazněním, že normou svědectví je Mojžíš.¹⁵⁷ Z pohledu problematiky syndromu vyhoření, jeho prevence a pomoci zasaženým může být tento text zdrojem poznání a poučení. Zřetelně z něj totiž vyplývá, že i stav zdánlivě neřešitelné situace nabízí ještě jiná řešení, než destruktivní. Konkrétně ukazuje možnost rozdělení odpovědnosti, povinností a moci mezi více lidí, čímž se uvolní tlak, který jedinec zažívá, a vytvoří se prostor pro regeneraci sil.

Tyto texty Písma odrážejí realitu života a náročných chvil vedoucích k vyčerpání, konstruktivní kroky, jak se SV pracovat, ale především mohou být zdrojem důvěry a příslibem, že se Bůh stará, ukazuje na správnou, schůdnou cestu a pokud po ní člověk vykročí, bude ho provázet a podpírat. Důvěra a spolehnutí se na Boží přítomnost, lásku a vedení je stěžejní opěrný bod pro kněze a jeho život.

Toto poselství vidím jako podstatné v kontextu důsledků, které přináší negativní vnímání SV¹⁵⁸ a současně v kontextu výzkumu, o kterém bude pojednáno níže. Nyní pouze podotknu, že z reakcí na dotazník zaměřující se na problematiku SV vyplývala potřeba věnovat tomuto tématu více prostoru a „odtabuizovat“ ho, ale současně opakovaně zaznívalo přesvědčení, že otázky týkající se SV patří pouze do zповědnice.¹⁵⁹

Příběhy Mojžíše a Eliáše jsem zde nechala zaznít především proto, že odhalují problematiku vyčerpání – SV jako důsledek komplexu životních okolností, na kterých se podílí mnoho aspektů, přičemž neredukují SV na osobní selhání – hřích. Toto svědectví „Božích mužů“ může snad pomoci otevřít prostor této problematice.

Jak vnímají sami kněží zátěž SV a co je pro ně v praxi zdrojem, z něhož čerpají sílu v každodenní službě, to jsou otázky, kterými se budu zabývat ve výzkumné části této práce.

¹⁵⁷ Srov. M. BIČ a kol., *Výklady ke Starému Zákonu, díl I.*, s. 434.

¹⁵⁸ více viz. 2.1.1. a 2.1.3.

¹⁵⁹ více viz. 2.2.6.; příloha č. 3.; příloha č. 4

2.2. Praxe kněžské služby

2.2.1. Cíle výzkumu

Ve své práci se zajímám o zátěžové faktory, které působí na život kněží, a o zdroje, jenž jim pomáhají nejen se těmito faktorům bránit, ale především jim pomáhají na cestě zrání, umožňují žít plný život v následování Krista společně s Božím lidem ve společenství církve. Nyní se budu věnovat tomu, jak danou problematiku nahlíží sami kněží. Ve své práci se nezabývám diagnostikou, ani statistickým výzkumem. Nesnažím se objevit třináctou komnatu kněžské duše, ani nehledám kostlivce ukryté ve skříni.

Výzkumem jsem chtěla především zjistit, jaký je vztah SV ke kněžství a jaký je přístup kněží k SV, zda se kněží zamýšlejí nad touto problematikou, uvědomují si, že se může týkat i jich osobně, a zamýšlejí se nad možnostmi, jak mu předcházet a konstruktivně se mu bránit.

Věnovala jsem se výzkumu kvalitativnímu a kvantitativní metody ve výzkumu nepoužívám.

2.2.2. Metoda výzkumu

Metodou, jejíž pomocí jsem se snažila zjistit potřebná data, je dotazník s otevřenými otázkami, které jsou rozděleny do devíti okruhů:

- I. Stresové faktory a zdroje sil
- II. Časový harmonogram
- III. Životospráva
- IV. Volný čas a aktivity
- V. Spiritualita
- VI. Vztahy
- VII. Pastorece
- VIII. Motivace
- IX. Profesní růst; ambice

Tento dotazník jsem vytvářela sama. Jako stěžejní pro svou práci vidím první okruh otázek, jenž je rozvíjen okruhy dalšími. Jednotlivými okruhy jsem se snažila dotknout stěžejních oblastí života kněze a ptát se, co je zde pro ně zdrojem a co zátěží. Během psaní své diplomové práce jsem objevila diplomovou práci, zabývající se velmi podobnou problematikou, kterou napsala v roce 2003 Mgr. M. Zvoníčková na katedře psychologie filosofické fakulty univerzity Palackého v Olomouci pod vedením PhDr. B. Baštecké. Na rozdíl ode mě se nezaměřovala na vztah kněží k SV, ale zjišťovala především zdroje opor a jistot v kněžském povolání. Výzkum prováděla pomocí řízených rozhovorů s dvanácti knězi, z nichž šest bylo diecézních a šest řeholních. Vzhledem k tomu, že struktura, o niž jsme se obě opíraly, byla nezávisle na rozdílnosti metod obdobná, rozhodla jsem se některé otázky v dotazníku přizpůsobit kvůli vzájemné kompatibilitě a možnému srovnání závěrů těchto výzkumů.

2.2.3. Organizace a průběh vlastního výzkumu

Kněze jsem kontaktovala prostřednictvím e-mailu. Jejich adresy jsem získávala pomocí vyhledávacího serveru. Kněze jsem oslovovala úvodním dopisem, ve němž jsem vysvětlila důvod a účel své prosby, aby odpověděl na přiložený dotazník. Vzhledem k tomu, že jsem si vědoma velkého rozsahu dotazníku i skutečnosti, že odpovědět na otevřené otázky je časově náročné, nabízela jsem zde variantu vyplnit pouze první okruh otázek. Dále jsem podtrhla možnost vynechat otázky, na které z jakéhokoli důvodu nechtějí odpovídat. Zdůraznila jsem, že budu zachovávat anonymitu respondentů a jejich odpovědi použiji pouze jako zdroj informací pro svou diplomovou práci. Dotazník jsem poslala na 200 e-mailových adres¹⁶⁰. 50 dotazníků jsem ještě poslala poštou na farní úřady ŘKC. Rozeslala jsem tedy 250 dotazníků.¹⁶¹

¹⁶⁰ Elektronickou poštu jsem volila především z důvodu zachování anonymity respondentů a dále pro snazší vyplňování umožňující odpovědi vpisovat přímo do textu.

¹⁶¹ Toto číslo je však třeba brát relativně, a to z toho důvodu, že některé e-mailové adresy farností jsou kvazi adresami, které byly založeny při nějaké příležitosti, ale nejsou spravované. A naopak, někteří kněží, jenž spravují více farností, mají zvláštní webovou stránku i adresu pro každou z nich. Tím může dojít k tomu, že jeden kněz dostane současně víc dotazníků. Z těchto potenciálně zkreslujících příčin není možné vyvozovat z tohoto údaje relevantní závěry.

Reagovalo na ně 66 respondentů. Z toho 47 respondentů zaslalo zcela nebo částečně vyplněnou anketu a 19 respondentů se omluvilo nebo zdůvodnilo proč dotazník nevyplní.¹⁶²

2.2.4. Zpracování dotazníků

Výzkum je anonymní. Z toho důvodu není uvedena ani diecéze, ve které respondent působí, a v odpovědích jsem vynechala některé příliš osobní údaje. Jedinými osobními údaji jsou věk, délka praxe, a vzdělání, jež uvádím, protože by mohly sloužit jako kritéria při srovnávání individuálních odpovědí. Každému dotazníku je nejprve přiřazen kód. Tím jsou označeny jednotlivé odpovědi. Následně je dotazník rozčleněn na jednotlivé odpovědi. Jsou vytvořeny soubory všech odpovědí respondentů, které jsou přiřazeny ke konkrétním otázkám. Odpovědi jsou seřazeny do čtyř podskupin podle délky praxe respondentů v kněžské službě.¹⁶³

Skupina A 0-3 roky praxe

Skupina B 3-10 let praxe

Skupina C 10-20 let praxe

Skupina D nad 20 let praxe

Takto připravené a utříděné soubory odpovědí na jednotlivé otázky poskytly přehledný zdroj informací, které jsem se snažila porovnat a uvést do kontextu s poznatky uvedenými v teoretické části práce.¹⁶⁴

2.2.5. Zkoumaný soubor

Zkoumaný soubor tvoří 47 katolických kněží západního ritu. Podle délky praxe jsou rozděleni do čtyř podskupin:

A - Do tří let praxe: 2 respondenti

¹⁶² Více v kapitole 2.2.6. Plné znění odpovědí na dotazník uvádím v Příloze č. 3, zpracované odpovědi uvádím v příloze č. 4.

¹⁶³ Uvnitř jednotlivých skupin jsou respondenti ještě seřazeni od nejmladších k nejstarším.

¹⁶⁴ Tyto přehledy, vzhledem k rozsahu, budou součástí práce pouze ve zkráceném znění opatřeném komentářem. Celé znění je v příloze.

B - Do deseti let praxe: 18 respondentů

C - Deset až dvacet let praxe: 17 respondentů

D - Praxe nad 20 let: 10 respondentů

14 respondentů (r.) působí ve městě (A1; B5; B7; B8; C1; C5; C8; C9; C12; C13; C15; D2; D7; D8) a 2 r. uvádí, že působí v menším městě (B9; B15).

14 r. působí současně ve městě a v přilehlých vesnicích (A2; B1; B11; B13; B16; B17; B18; C2; C3; C4; C11; C16; D1; D6).

8 r. působí ve vesnicích (B3; C14; C7; C14; C17; D4; D9; D10).

5 r. neuvedlo, zda působí na vesnici nebo ve městě (B2; B4; B6; C10; D5).

5 r. nepůsobí v klasické duchovní správě (B10; B12; B14; C6; D3)

Někteří respondenti uvedli, kolik kostelů mají ve své duchovní správě: 3 r. mají na starosti jeden kostel (C5; C15; C1), 2 r. mají na starosti dva kostely (B5; C12), 3 r. mají na starosti tři kostely (B4; B15; D1), 2 r. mají na starosti čtyři kostely (C3; C13), 4 r. mají na starosti pět kostelů (B3; B16; C7; D8), 3 r. uvádějí, že mají na starosti šest kostelů (B1; B18; C4), 2 r. mají na starosti osm kostelů (A2; D6), 1 r. má na starosti deset kostelů (D4).

Co se týká počtu aktivních věřících ve farnostech: 8 r. uvádí do 100 věřících (B11; B13; B15; B18; C4; D4; D7; D10), 8 r. uvádí 100 – 200 věřících (B3; B9; B16; C1; C2; C8; C12; C16), 2 r. uvádí 200 – 300 věřících (B16; C5), 8 r. uvádí 300 – 400 věřících (B7; C3; C7; C15; D2), 1 r. uvádí 450 věřících (A2), 1 r. uvádí 700 věřících (B8) a 1 r. uvádí 900 věřících (D8).

12 r. nepůsobí v klasické pastoraci (C15), mimo pastoraci působících na VŠ: (B10; B12; B14; C1; C6; C14; D3), pracujících v pastoraci mládeže (B6; B13; C5; D10).

Přestože si uvědomuji rozdílnost zázemí i způsobu života řeholních a diecézních kněží, nezaměřuji se zde nijak zvlášť na tato specifika. To, že jsou řeholníky, zmiňuje 5 r. (B4; B7; B11; B12; D7).

2.2.6. Zpracované výstupy výzkumu

Odborníci zdůrazňují, že nebezpečí SV se významně zvyšuje u osob, které si tohoto ohrožení nejsou vědomi, jsou přesvědčeni, že se jich netýká nebo ho vnímají jako selhání, a proto by ho nikdy nepřipustili. Jak jsou na tom v tomto ohledu kněží? Jsou

obeznámení s problematikou SV? Uvědomují si, že jejich povolání je zařazeno do seznamu profesí ohrožených SV? Vnímají toto ohrožení jako reálné? Je pro ně SV především selháním jedince? Zamýšlejí se nad tím jak SV předcházet a konstruktivně se bránit? Využívají přirozených zdrojů prevence? Kde mohou kněží získat oporu a obranu, jaké jsou hlavní zdroje jejich energie? A co naopak vnímají jako zdroje zátěže?

REAKCE NA DOTAZNÍK

Tyto a některé další otázky jsem zpracovala formou dotazníku adresovaného katolickým kněžím západního ritu. Jak již bylo řečeno (viz. kapitola 2.2.3.), dotazník jsem rozeslala na 250 adres. Reagovalo na něj 66 respondentů. Z toho 47 respondentů zaslalo zcela nebo částečně vyplněný dotazník a 19 respondentů se omluvilo, nebo zdůvodnilo proč dotazník nevyplní. Uváděnými důvody byly: Antipatie k dotazníkům. Zdravotní důvody. Nedostatek času a mnoho povinností (8r.). Momentálně nepracuji v pastoraci (3r.). Příliš velký rozsah dotazníku (2r.), příliš osobní otázky (4r.). Uváděli, že jsem si špatně zvolila téma a měla bych se věnovat katechizmu (2r.). Téma „patřící do zpovědnice, ale ne do veřejně přístupné diplomové práce“ nebo nedůvěra a obava ze zneužití (6r.): „*Nezlobte se na můj názor, ale trochu mi to připomíná závěr tel. novin TV Nova, že se někde v Zoo narodil ,Vyhořelý farář’. Přeji hezký den a ať se Vám diplomka podaří.*“ Kritika špatné formy zadání, které dostatečně nezaručuje anonymitu (1r.).

Kromě reakcí negativních, přišli i pozitivní ohlasy respondentů. Dotazník označovali za zajímavý, popř. dobře sestavený (4r.) a někteří děkovali za příležitost k zamyšlení, utřídění si a formulování odpovědí na tato témata (4r.) a prosili, aby dostali k dispozici konečnou formu diplomové práce (10r.). Hodnotili téma jako aktuální a závažné (4r.).

Jeden respondent jako dovětek k vyplněnému dotazníku připsal: „*Termín vyhoření byl v dějinách kněžství neznám. Myslím, že je to trefný výmysl Maxe Kašparů.*“

Nejsou tyto rozmanité a často protichůdné reakce signálem k tomu, aby se těmto otázkám věnovalo více prostoru? Otázkou k promyšlení zůstává na jaké úrovni tento prostor vymezovat. Z reakcí některých kněží, kteří odmítli na dotazník odpovídat zaznívá obava ze zneužití, nedůvěra vůči mně, jako tazajícímu se, společnosti, ale i církvi. Tyto pocity jsou ovlivněny atmosférou mediálního slídění po senzaci a číhání na poklesky církve či kléru a opodstatněny osobní zkušeností zneužití nebo překroucení poskytnutých

vyjádření a rozhovorů. V tomto světle je téma SV a otázky, které se k němu vztahují vnímáno jako ožehavé, příliš osobní, intimní, patřící pouze do zpovědnice, popř. do důvěrného přátelského rozhovoru.

PROBLEMATIKA VNÍMÁNÍ AKTUÁLNOSTI A POJETÍ PROBLEMATIKY SV

Co se týká vědomí ohrožení SV, naprostá většina respondentů (nesouhlasil 1r.) vnímá SV jako aktuální problém, který se kněží jednoznačně dotýká a vyžaduje pozornost směřující ke znalosti problematiky, pravdivé pojmenování a ochotu s ním pracovat. Ke zvážení zůstává, zda na anketu neodpovídali právě ti kněží, kteří si závažnost této problematiky uvědomují, nikoli ti, kteří ji považují za okrajovou či zbytečnou.

Naprostá většina z nich je také přesvědčena, že je třeba „vyhořelým kněžím“ pomáhat a zdůrazňují lidský, osobní, individuální přístup v oblasti pomoci i preventivních opatření. Současně upozorňují, že záleží na jednotlivci, zda o pomoc stojí a chce - umí ji přijmout.

V otázce pojetí SV, již taková shoda není. 36% (17r.) považuje SV za důsledek vlastního zavinění a selhání jedince, 11% (5r.) vlastní zavinění odmítá a 53% (25r.) zdůrazňuje komplexnost působení objektivních i subjektivních faktorů. Téměř dvě třetiny respondentů tedy nechápou SV v jednoznačně negativním smyslu selhání, ale ve smyslu vzájemného působení mnoha faktorů.

ZÁTĚŽOVÉ FAKTORY ZVYŠUJÍCÍ RIZIKO SV

Nejprve bych se ráda zmínila, o některých faktorech, které uvádějí odborníci jako zvláště ohrožující. Z dlouhého výčtu faktorů, které byly podrobněji pojednány v teoretické části této práce (viz. kapitola 1.5., kapitola 2.1., příloha č. 5, kapitola 7.), se kněží dotýká zvláště intenzivně skutečnost, že se dobrovolně vzdávají mnohého¹⁶⁵, aby mohli dobře vykonávat svou činnost. Přijetím svátosti kněžství, se kněží vzdávají mimo jiné pevné pracovní doby, možnosti podnikání a vyšších příjmů, do jisté míry soukromí, stabilního zázemí (ve smyslu střídání kněžského působiště a následné nutnosti stále nových začátků), atd. Tyto informace potvrzují jak rozhovory s kněžími, tak reakce

¹⁶⁵ J. KRÍVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 32

respondentů. Přičemž nejméně zmiňují finanční otázku, z hlediska osobních příjmů. Nedostatek financí zaznívá jako zatěžující faktor v oblasti pastore, správy majetku, aj.

Změny spojené s přeložením vnímá 9 r. jako náročné, pro 8 r. je naopak přeložení pozitivní skutečností. 16 r. uvádí, že obtíže spojené s přeložením přijímají jako realitu, která patří ke kněžské službě.

Z reakcí respondentů dále zaznívá vědomí potřeby kněží vymezit si svůj osobní prostor, soukromí a zázemí na faře, která je současně domovem, úřadem a farním centrem (35 r.). Respondenti upozorňují i na nesnáze s tím spojené.

Slibem čistoty, tedy závazkem celibátu se kněží vzdávají vlastní rodiny, kterou odborníci označují za jeden z hlavních indexů sociální opory. Respondenti nicméně hodnotí celibát shodně jako osvobozující, přinášející čas pro lidi, pokoj, hloubku, aj., přestože podotýkají, že s sebou nese i obtíže obdobně jako život v manželství. Co se týká sociální opory mají kněží své specifické zdroje, o kterých se ještě podrobněji zmíním.

V odpovědích na dotazník se jako významný zátěžový faktor opakovaně objevuje nedostatek času k odpočinku, přemíra povinností, množství různorodých aktivit, správa několika kostelů, či farností, prodlužující se vzdálenosti mezi kněžími, komplikovanost možnosti zastoupení kněze v případě potřeby, to vše ještě zvyšuje pracovní nasazení a příp. pocity nepostradatelnosti (i když v současné situaci českých kněží, kdy se stále zvyšuje průměrný věk kněží a snižuje se jejich počet v aktivní kněžské službě, si můžeme klást otázku, do jaké míry se jedná o „pocity“?).

Tato situace s sebou přináší řadu dalších faktorů, které odborníci označují za vysoce ohrožující. Na základě výčtu osobnostních faktorů zvyšujících riziko SV (viz. kapitola 1.4.1.), se domnívám, že povolání ke svatosti a k evangelnímu radikalismu, může ještě zvyšovat tlak na kněze. Pokud toto povolání není chápáno a prožíváno ve světle Božího milosrdenství a sebezříjetí, může vést k potlačování objektivních potřeb člověka nebo k prohlubování sklonů k perfekcionismu a k vynakládání nepřiměřeného úsilí ve snaze dosáhnout nereálných cílů.

Výstupy výzkumu ukazují, že každodenní kontakt s lidmi - setkání s jejich těžkými tématy, silnými emocemi a současně s vlastní bezmocí - ohrožující faktor společný všem pomáhajícím profesím, respondenti hodnotí jako komplex obohacení, radosti, podpory, povinnosti i zátěže. V jejich reakcích se často objevila neděle, kdy jsou v intenzivním kontaktu s lidmi, jako den, na nějž se těší. (Shodně vyznívají i výsledky výzkumu M.

Zvoníčkové.) Jako mnohem větší zátěž respondenti označují činnost správní „nekněžskou“.

Sami respondenti se k otázkám týkajícím se zátěžových faktorů a stresu vyjádřili následovně: 11% (5r.) odpovědělo, že je osobně nic nestresuje a 4% (2r.) uvedli, že se snaží stres nemít. 77% (36 r.) uvedlo, co je osobně zatěžuje a stresuje, přičemž 24 r. z nich rozlišovalo mezi obecnými zátěžovými faktory a těmi co se dotýkají osobně jich a 12 r. vyjmenovalo obecné faktory na základě vlastní praxe.

Jednu skupinu faktorů, které respondenti uváděli, tvoří absence, nedostupnost, nefunkčnost, nebo špatné využití zdrojů opory a preventivních opatření. Jako je nefunkční sociální opora. Neexistence, nebo nekvalitní společenství kněží. Nedostatečná podpora, pochopení a ocenění ze strany biskupa a nadřízených. Nepochopení, neochota lhostejnost a konflikty s farníky. Absence kvalitních přátelských vztahů, s tím související chybějící zázemí přátel a příbuzných. Nedostatečná formace, neuspokojené objektivní potřeby, nedostatek vnitřního růstu a profesního vývoje. Zanedbávání vztahu k Bohu, nedostatek času a energie k jeho prožívání v důsledku mnoha povinností a následné únavy.

Respondenty nejčastěji uváděné zátěžové faktory jsou:

Přetíženost povinnostmi, bez bezprostředního vztahu k duchovní správě jako je: administrativa, hmotná odpovědnost, opravy budov, shánění finančních prostředků a obtíže s tím spojené.

Neexistence pevných hranic služby (bez pracovní doby, aj.). Přepracovanost, nedostatek času, nedostatek odpočinku, mnoho povinností, příliš široké spektrum činností, křížení a proplétání rolí, složitost, nedostatečná připravenost na některé nároky kladené na kněžskou službu a strach, že přesahují individuální síly kněze. Chybějící osvědčené vzory stylu práce.

Osobní vlivy: Samota (pocit osamělosti; samota uprostřed mnoha lidí, citová vyprahlost, odtržení od života obyčejných lidí, aj.). Osobní nedokonalost, vlastní lenost a pohodlnost, iluze, vnitřní nedostatečně ujasněné povolání a motivace, zodpovědnost. Nedostatečný duchovní život, nedostatek kontaktu s Bohem a rozjímání.

Dále uváděné faktory:

Příliš vysoké požadavky, přehnané nároky farníků i nadřízených. Důraz na výkon. „Degradace na výkonný orgán, který má mnoho povinností, ale prakticky nulovou rozhodovací pravomoc. Nejasnost kompetencí a odpovědnosti.“

Vyhořelé struktury v církvi. Nejistota a nejasná perspektiva. Nedostatek motivace „Pocit, že jen udržujeme současný stav, ale nebudujeme nic konstruktivního.“

Prostředí, které neodpovídá schopnostem a zaměřením konkrétního kněze a vede k nenaplnění. Chybějící zpětná vazba, nedoceněnost – pocit zbytečnosti. Neúspěch v pastorači, malé výsledky při sebevětším úsilí. Malá lidská zralost spolupracovníků a jejich nedostatek. Množství v celku nic neříkajících „formačních“ setkání a dotazníků. Zátěž v pastorači: zpovídání – otázky manželství, příprava kázání, vyučování školních dětí, složitost sehnat zástup.

ZDROJE ENERGIE, PODPORY, POMOCI A PREVENCE

Mezi aspekty, které by pomohly kněžím usnadnit práci a snížit stres, tedy i riziko SV, respondenti nejčastěji uváděli: kvalitní duchovní i přirozený život, dobrou formaci během studia a následnou solidní pastorači kněží, fungující společenství ve farnosti, fungující spontánní společenství kněží, fungující komunikaci, spolupráci, zájem a pochopení představených, odvahu ke změně priorit v církvi, aby kněží mohli dělat pouze kněžskou práci, snížení hmotné odpovědnosti, snížení administrativy a odbornou pomoc ze strany kléru i laiků.

Odborníci zabývající se touto problematikou se shodují v názoru, že nejlepší obranou proti SV je prevence zaměřená na adekvátní mnohostranný životní styl, sebedůvěry, vědomí osobních hranic a limitů, ujasnění si motivů, reálných cílů, smyslu a hodnoty vlastní práce a prožívání dobrých mezilidských vztahů. Stěžejní složkou prevence je: všestranná péče o sebe a své zdraví s důrazem na životosprávu, střídání práce odpočinku, zájmových činností, zábavy a celoživotního vzdělávání.

Z odpovědí respondentů na otázky týkající se jejich životosprávy vyplývá, že čeští kněží se stravují velmi různorodým způsobem. Nejvíce je zastoupeno veřejné stravování (např.: mensy; školní jídelny; restaurace; popř. stravování v komunitě) dále návštěvy, dary farníků, obchod, aj. Pouze 3r. (6%) uvádějí, že se stravují zdravě a 9r. (19%) pravidelně.

15r. (32%) uvádí nadváhu, 10r. (21%) mírnou nadváhu a 4r. (8%) podváhu a 18r. (38%) uvádí váhu optimální.

Z výzkumu vyplývá, že cigarety nebo doutníky kouří jen 2r. (4%), jen zcela výjimečně 3r. (7%), 40r. (89%) nekouří. Alkohol vůbec nepije 12r. (27%), jen výjimečně 9r. (20%), společensky či příležitostně 24r. (53%). Kromě kávy a cigaret uvádí dřívější zkušenost s drogou 1r. (2%).

Respondenti se většinou těší dobrému, věku přiměřenému, zdraví. 77% respondentů odpovědělo, že zdravotní problémy nemá, nebo se řádně léčí. 5r. (11%) nemoci přechází, 9r. (20%) menší nemoci přechází jinak se léčí.

26r. (62%) spí průměrně 6-8 hod. denně, 6r. (14%) spí průměrně víc než 8 hod. denně a 10r. (24%) spí průměrně 4-6 hod. denně.

Výsledky výzkumů ukazují, že méně stresujícím životem žijí lidé, kteří dokáží oddělit svůj soukromý a profesionální život, věnují se svým zájmům, odpočívají, dodržují dny volna, vybírají si dovolenou a využívají ji k rekreaci.

Volný den jednou v týdnu dodržuje 25r. (55%), 8r. (17%) ho navíc uvádí jako oblíbený den v týdnu. Nicméně tento den kněží často tráví prací mimo farnost, poradami, studiem. 7r. (16%) má volný den jen výjimečně, 13r. (29%) ho nedodržuje vůbec.

Večery má převážně volné 7r. (17%), 15r. (36%) má volných zhruba polovinu večerů, 20r. (47%) tráví většinu večerů pracovně.

Dovolenou v plném rozsahu si vybírá nebo se o to snaží 22r. (51%), jen část dovolené si berou 4r. (9%), 17r. (40%) si dovolenou nevybírá nebo jen ve výjimečných situacích. Dovolenou využívá k rekreaci 27r. (60%), k pracovním a studijním záležitostem 10r. (22%).

20r. (46%) upřednostňuje aktivní odpočinek, 5r. (12%) pasivní a 15r. (35%) využívá oba druhy odpočinku.

Respondenti využívají svůj volný čas např. k návštěvám rodiny a přátel, spolubratrů, k práci, k modlitbě.

37r. (79%) se ve volném čase věnuje mimo jiné svým zájmovým činnostem. Mezi nejrozšířenější zájmy patří: hudba, literatura a četba, studium, historie, kultura, umění, příroda, fotografování, elektronika, aj.

40r. (85%) alespoň občas sportuje nebo fyzicky pracuje.

46r. (98%) vnímá stále vzdělávání a studium jako přínos a nutnost, byť náročnou. Pouze 1r. (2%) uvedl, že o tom nepřemýšlí.

M. Zvoníčková v závěrech své diplomové práce uvádí, že kněží příliš nedbají na životosprávu, polovina ze zkoumaného souboru kouří, pravidelný sport pěstují pouze dva kněží, nemoci spíše přecházejí. Výsledky mého výzkumu nicméně takto jednoznačné nejsou, mezi respondenty jsou i ti, kteří na životosprávu příliš nedbají, ale převažující část respondentů zkoumaného souboru si uvědomuje její význam pro jejich poslání a snaží se pravidla životosprávy dodržovat.

Jak již bylo uvedeno v teoretické části této práce (kapitola 1.7.), k důležitým aspektům prevence patří mimo jiné bezpečné zázemí, opora dobrých mezilidských vztahů, v rodině, s přáteli, s kolegy v práci a s osobami vystavenými stejnému riziku, které vytvářejí pevnou sociální podporu. Odborníci zdůrazňují, že výhodou je mít přátele mezi lidmi různých profesí, zájmů i životních stylů, což umožňuje vzájemně se obohacovat, poskytnout nové nápady, zprostředkovávat nové pohledy. Pokud má člověk přátele pouze mezi svými kolegy, je nebezpečí stálého kroužení kolem pracovních témat. Proto se jeví jako důležité, aby kněží prožívali přátelské vztahy nejen ke spolubratrům kněžím, ale i s laiky (více viz. příloha č. 5 - Exkurz - Kněží a jejich poslání, kapitola 6).

Většina respondentů má dobré vztahy s blízkou rodinou, rádo vzpomíná na dětství (35r. - 75%) a zakouší zde podporu (24r. - 51%). 19r. (40%) se stýká s rodinou často, 14r. (30%) jen příležitostně, k čemuž nezřídka udávají důvod velké vzdálenosti, 4r. (9%) se s rodinou vidí jen vzácně a 2r. (4%) již rodiče nemají.

Na otázku, kde se cítí být doma odpověděli: 3r. že nikde, 3r. v rodišti (ne mladí), 11r. v současném působišti, 10r. na faře, 2r. v kostele, 9r. na víc místech současně (fara, dřívější působiště, doma), 3r. mezi dobrými lidmi, 1r. na věčnosti, 1r. všude.

35r. (75%) vyjádřilo názor, že kněz potřebuje blízké vztahy k přátelům a je třeba, aby si na ně dokázal udělat čas. 8r. (17%) odpovědělo, že záleží nejen na čase, ale i na okolnostech a na konkrétních kněžích. 2r. (4%) odpověděli, že není dobré, aby měli kněží blízké vztahy.

S tím, že kněží mohou prožívat blízký vztah k ženám (přátelství), vyjádřilo souhlas 30r. (64%), přitom zdůrazňují zralost obou účastníků vztahu, vědomí nutnosti jistých hranic. 2r. (4%) specifikují vztahy s ženami na vztah k sestře a matce. 5r. (11%)

odpovídají „ano i ne“, respektive, že blízký vztah k ženám mohou mít pouze světci. 3r. (6%) odpověděli, že kněží mít blízký vztah k ženám nemohou.

Po přeložení na jiné místo udržuje 20r. (43%) přátelství, která vznikla ze vztahů s farníky v bývalém působišti. Vztahy k bývalým farníkům udržuje přiměřeně, omezeně a spíš výjimečně, pokud zájem zaznívá ze strany farníků 9r. (19%). Vztahy udržuje jen málo nebo vůbec 9r. (19%).

Některá preventivní opatření, která doporučují odborníci jako funkční obranný prostředek proti SV, jsou současně uváděna církevními autoritami a v církevních dokumentech jako zdroje, ze kterých je možné a nezbytné čerpat a obnovovat tak své síly. Přestože je aspektům profánního života věnován v těchto dokumentech mnohem menší prostor, než aspektům duchovním, upozorňují tyto autority a duchovní autoři i na životosprávu, nutnost odpočinku a skutečnost, že člověk musí nejprve dbát o sebe, aby mohl pomáhat druhým a předávat jim svým životem radostnou zvěst.

Hlavním zdrojem podpory a života kněze je spiritualita, která je jeho hnacím motorem a skrze níž člověk – kněz „chodí s Bohem“. Prostředky spirituality jsou především rozmanité variace modlitby, skrze níž kněz prožívá svůj vztah s Bohem, svátosti, jejich vysluhování a přijímání, rozjímání a hlásání Slova a kvalitní duchovní četba.

Dalším podstatným zdrojem jsou vzájemné, upřímné a opravdové přátelské- „bratrské“ vztahy a společenství víry, naděje a lásky.

Schopnost navazovat upřímné blízké přátelství s ženami i muži, s kněžími i laiky, zvětšuje schopnost kněze vést zdravý a svatý celibátní život, je pro kněze zdrojem podpory, pomoci a radosti ze služby.

Církevní dokumenty i duchovní autoři opakovaně zdůrazňují především bratrské společenství kněží, včele s biskupy, kteří mají být vůči kněžím v roli moudrých, chápajících a starostlivých otců, kteří je vedou a posílají hlásat evangelium Božímu lidu, aby všichni společně došli do Božího království.¹⁶⁶

¹⁶⁶ LG, 28, 41; ChD, 16; PO, 7, 8, 12-15, 20; PDV, 17, 28, 74; s. 35-36, 55, 142-146; *Direktář pro službu a život kněží*, 25-30, 88, 89; s. 18-21, 63-64; CIC 275, § 1; 278, § 2. Více viz. kapitola 2.1.2.; příloha č. 5 - Exkurz - Kněží a jejich poslání, kapitola 6.

Služba společenství je také zdrojem, který může přinášet radost, pokoj, pocit smysluplnosti, sebepotvrzení a naplnění, přestože si při ní kněz musí dávat pozor na riziko aktivismu, aj.

Dalšími podstatnými zdroji jsou kvalitní všestranná trvalá formace, duchovní vedení a celoživotní vzdělávání.

Respondenti, kteří reagovali na mé otázky jsou si těchto zdrojů vědomi, sami je jako podstatné zdroje uvádějí, jejich využívání vidí převážně jako nezbytné pro svou službu a život, snaží se jich využívat a jsou si vědomi zvýšené zátěže, pokud, některý z těchto zdrojů, z nějaké příčiny kvalitně nefunguje.

Prvky duchovního života, které jsou pro ně osobně podstatné jsou v převážné většině totožné s prvky, které jako prioritní uvádějí církevní dokumenty. Nejdůležitější je pro ně osobní modlitba, důvěrný, přátelský vztah s Bohem, eucharistie a život ze svátostí, rozjímání Božího slova, duchovní četba, aj. Duchovních cvičení a exercicií se respondenti zúčastňují převážně rádi 36r. (77%) a upozorňují na důležitost jejich kvalitního vedení.

Co se týká společenství kněží, jako fungujícího zdroje, 24r. (51%) vnímá vzájemnou spolupráci a podporu kněží, 10r. (21%) ji vnímá jen málo nebo jen od některých kněží a 6r. (13%) ji nepocituje vůbec.

Ve vztahu s biskupem pocituje 17r. (36%) především autoritu, 10r. (21%) především oporu a 7r. (15%) jak oporu, tak autoritu. Pastorační problémy s biskupem řeší nebo by v případě potřeby řešilo 18r. (38%), výjimečně 7r. (15%) a 10r. (21%) s biskupem pastorační problémy neřeší.

Důležitým zdrojem a pomocí je pro kněze stálý zpovědník, který často také poskytuje knězi duchovní vedení. 37r. (79%) má stálého zpovědníka. Vztah s ním hodnotí velmi kladně jako otevřený, přátelský a otcovský. Uvědomují si jeho důležitost pro svůj duchovní život a současně ho vnímají jako velký dar, který rozhodně není samozřejmostí. Někteří zmiňují také supervizní funkci tohoto vztahu.

Shodně s výzkumem M. Zvoníčkové, i z tohoto výzkumu vyplývá, že respondenti disponují poměrně kvalitními zdroji opor a jistot, které se od jiných zaměstnání liší.

Jako motivaci ke kněžství uvádějí respondenti nejčastěji: povolání 18r (38%), služba Bohu a lidem 14r. (30%), Bůh, touha odevzdat se mu a přiblížit se k Ježíši 10r. (21%).

Ve svém povolání se převážně nezaměřují na výkon a kariérní postup, což pomáhá snížit jak obecnou zátěž na ně kladenou, tak překonávat skutečnost, že efekt jejich práce je často neuchopitelný a neviditelný. 16r. (34%) těžkosti s tím spojené odevzdává Bohu, 12r. (25%) uvádí, že to pro ně není úplně jednoduché, 11r. (23%) uvádí, že to snáší vyrovnaně a 8r. (17%) uvádí, že nějaký efekt přece vidět je. Od farníků dostává zpětnou vazbu 29r. (62%), občas 6r. (13%), jen vzácně 6r. (13%) a 27r. (57%) se se svými farníky radí. Počítají jak s kritikou, tak s případnými konflikty a mají své způsoby jak reagovat.

Smysl kněžství spočívá podle nich především ve službě lidem, na cestě do Božího království 22r. (47%) a v životě podle evangelia 11r. (23%). A jejich ambicemi je nejčastěji dosažení svatosti 12r. (25%), být nástroji Boží lásky a konat Boží vůli 4r. (9%), být dobrým člověkem, křesťanem a knězem 8r. (17%).

Závěr

Tématem mé diplomové práce je problematika Syndromu vyhoření, jeho příčiny a rizikové faktory, symptomy, diagnostika, možnosti obrany, preventivní opatření a způsoby léčby. Práci je členěna na dvě části. První část pojednává o SV obecně, s hlubším zaměřením na duchovní život křesťana a problematiku ohrožujících faktorů, které se projevují také v životě a poslání kněží. Druhá část je dále rozdělena do dvou oddílů. Podrobněji se věnuje povolání katolického kněze západního ritu a nastínění specifik tohoto povolání ve vztahu k SV. Důraz je kladen na zdroje síly, opory a zátěže, které toto povolání skýtá. V prvním oddílu je toto téma pojednáno teoreticky. Opírám se zde o církevní dokumenty a knihy autorů, kteří se věnují zátěžím praxe kněžské služby. V druhém oddílu je tato problematika rozebírána na základě výzkumu, který jsem uskutečnila prostřednictvím dotazníku adresovanému cílové skupině katolických kněží západního ritu.

Kněží a duchovní často figurují v seznamech rizikových skupin a profesí ohrožených SV. Důvody k zařazení kněžského povolání mezi rizikové skupiny dokládá i srovnání výčtu ohrožujících faktorů, které působí na pracovníky dalších rizikových skupin, s těmi co působí na kněze v jejich pastorační praxi.

Odborníci zdůrazňují, že nebezpečí SV se významně zvyšuje u osob, které si tohoto ohrožení nejsou vědomi, jsou přesvědčeni, že se jich netýká nebo ho vnímají jako selhání, a proto by ho nikdy nepřipustili.

Naprostá většina respondentů vnímá SV jako aktuální problém, který se kněží jednoznačně dotýká a vyžaduje pozornost směřující ke znalosti problematiky, pravdivé pojmenování a ochotu s ním pracovat. Jak jsem již podotkla ve výzkumné části mé práce, ke zvážení zůstává, zda na anketu neodpovídali právě ti kněží, kteří si závažnost této problematiky uvědomují, nikoli ti, kteří ji považují za okrajovou či zbytečnou.

Jako největší zátěž uvádějí respondenti „nekněžské práce“ jako je administrativa, správa a opravy budov, účetnictví, aj.

Zdroje opory, na kterých staví církevní dokumenty, se často shodují s těmi, které uvádějí respondenti jako podstatné. Kněží, kteří reagovali na mé otázky jsou si těchto opor ve svém životě vědomi, jejich využívání vidí převážně jako nezbytné pro svou službu a život, snaží se jich využívat a jsou si vědomi zvýšené zátěže, pokud, některý z těchto zdrojů, z nějaké příčiny kvalitně nefunguje.

Co se týká otázky pojetí SV, téměř dvě třetiny respondentů nechápu SV v jednoznačně negativním smyslu selhání, ale ve smyslu vzájemného působení mnoha faktorů. SV jako důsledek vlastního zavinění a selhání jedince uvádí 36%. Chápání SV jako něčeho negativního, ale výrazně vysvítá z reakcí respondentů, kteří na dotazník odmítli odpovídat s odůvodněním, že jsou to „otázky patřící do zpovědnice“, apod.

Pokud se ale toto téma uzavře jen do prostoru a prostředí zpovědnice, ještě tím zesílí povědomí negativního pojetí SV jako selhání, neschopnosti a viny. V důsledku tohoto pojetí se zvyšuje ohrožení SV. Současně se negativním chápáním SV zhoršuje stav člověka, který je SV zasažen, prohlubuje se jeho duchovní krize a oslabuje se jeho snaha a odvaha nerezignovat a SV překonávat.

Vědecké výzkumy využívající objektivní lékařské metody prokázaly, že se u pedagogů, vzhledem k jejich specifické psychofyzilogické zátěži jedná jednoznačně o nemoc z povolání. Srovnání rizikových faktorů a zátěží uváděných odborníky, které působí na pedagogy a kněze, mě vede k otázkám, zda se i u kněží nedá v souvislosti se SV, hovořit o nemoci z povolání? A pokud by se tento předpoklad potvrdil a dostal se do povědomí společnosti, neusnadnilo by to situaci lidem, kteří se v tomto stavu či procesu ocitnou? Nejsou tyto skutečnosti signálem k tomu, aby se otázce SV věnovalo více

pozornosti a prostoru? Otázkou k promyšlení zůstává na jaké úrovni tento prostor vymezovat.

Jsem si vědoma toho, že moje práce je pouze nástinem této problematiky a zdaleka není vyčerpávající. Mimo jiné by za pozornost stálo podrobněji se věnovat zdrojům, které jsou obsaženy v řeholích a pravidlech institutů, aj.

Této práci jsem se věnovala přes dva roky a přinesla mi mnoho bezesných nocí, ale také mnoho nových zkušeností a témat k zamyšlení. V pochybnostech a krizích mě podporovalo mimo jiné několik reakcí kněží, z nichž jednu bych tu závěrem ráda odcitovala: „V první chvíli jsem chtěl Váš email i s přílohou smazat, ale nakonec jsem si to rozmyslel a dotazník vyplnil. Mám takový těžko specifikovaný pocit, že se dotýkáte tématu, o kterém by se mělo více mluvit. To mě přimělo k tomu, abych byl maximálně upřímný a takto snad přispěl k odstranění předsudků, které se kolem kněžské služby nahromadily. Zdá se mi, že farníci nějak nechtějí vnímat, že my kněží jsme úplně obyčejní lidé, muži, chlapi. Také se mi zdá, že my kněží se ke své obyčejné lidskosti ostýcháme přihlásit. Přeji Vám i sobě, aby Vaše práce přispěla k normalizování vztahů mezi námi kněžími a "ostatními" lidmi.“ Nevím do jaké míry, nebo zda vůbec moje práce k tomuto cíli přispěje, ale pokusila jsem se udělat krok na této cestě.

Seznam pramenů bibliografických citací

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MONOGRAFICKÝCH PUBLIKACÍ

- ATKINSON, R. L. a kol. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3
- BAŠTECKÁ, B.; GOLDMANN, P. *Základy klinické psychologie*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-550-4
- BERGER, P. L. *Vzdálená sláva – hledání víry ve věku lehkověrnosti*. Brno: Baptister a principál, 1997. ISBN 80-85947-18-8
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.
- BIČ, M. a kol., *Výklady ke Starému Zákonu díl I*. Praha: Kalich, 1991. ISBN 80-7017-408-0
- BIČ, M. a kol., *Výklady ke Starému Zákonu díl II*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-150-5
- COZZENS, D. B. *Měnicí se tvář kněžství: reflexe nad krizí kněžské duše*. Praha: Benediktinské arcidiocésní sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 2003. ISBN 80-902682-7-7
- ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DE FIORIS, S.; GOFFI T. *Slovník Spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.
- Dokumenty 2. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.
- DUFOUR, X. L. a kol., *Slovník biblické teologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1127-7
- DYREK, K. a kol. *Kněžské a řeholní povolání rozlišení a rozvoj*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN-80-7192-001-0
- GRUN, A. *Bud' dobrý sám k sobě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-667-1
- HÁJEK, V.; HÁJEK, M. *Biblická dějprava*. Praha: Kalich, 1990. ISBN 80-7017-252-5
- HARRINGTON, D. E. *Sacra pagina 1, Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-426-7
- HECZKO, D. *Už nemohu dál o syndromu vyhoření*. Třinec: Biblos, 2000. ISBN 80-900240-8-4
- HENNIG, C.; KELLER, G., *Antistresový program pro učitele*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-093-6
- JAN PAVEL II. *Dar a tajemství - k padesátému výročí mého svěcení*. Praha: Nové město, 1997. ISBN 80-9020084-4-4.

- JAN PAVEL II. *Pastores dabo vobis: posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách* z 25.3. 1992. Praha: Zvon, 1993. ISBN 80-7113-070-2.
- JAN PAVEL II. *Vita consecrata: posynodální apoštolská adhortace o zasvěceném životě a jeho poslání ve světě* z 25.3. 1996. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-187-3.
- JAN PAVEL II. *Vstaňme a pojďme*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-916-6
- JOBÁNKOVÁ, M. a kol. *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2003. ISBN 80-7013-390-2.
- JOHNSON, L. T. *Sacra pagina 3, Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-560-8
- KAŠPARŮ, M. *Základy pastorální psychiatrie pro zpovědníky*. Brno: Cesta, 2002. ISBN 80-7295-031-2.
- Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.
- Kodex kanonického práva*. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.
- KOLEKTIV AUTORŮ *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4
- KONGREGACE PRO KLÉRUS *Direktář pro službu a život kněží*. Praha: ČBK, 1995. Vydáno pro vnitřní potřebu.
- KONGREGACE PRO KLÉRUS *Kněz, pastýř a vůdce farního společenství*. Praha: ČBK, 1992. Vydáno pro vnitřní potřebu.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-429-X
- KOREC, J. CH. *O poslání kňaza: poznámky k posobeniu*. Bratislava: Nové mesto spol., s.r.o., 1996. ISBN 80-85487-45-4.
- Křestní obřady*. Praha: Sekretariát české liturgické komise (vydáno pro interní potřebu, vrocení a ISBN neuvedeno)
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak neztratit nadšení*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-551-3.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Povídej-naslouchám*. Praha: Návrat, 1993. ISBN 80-85495-18-X
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-551-2
- LIMBECK, M. *Stuttgartský komentář Nový zákon 1 – evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-146-7
- Misál na každý den liturgického roku*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství a Praha: ČBK, 2000. ISBN 80-7192-429-6
- NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník. (A-P)*. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7017-528-1
- PAVEL VI. *Sacerdotelis caelibatus - Encyklika O kněžském celibátu* z 24.6.1967. Olomouc: Maticе cyrilometodějská s.r.o., 2000. Pracovní vydání pro studijní potřebu Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci.
- PLANNER, F. *Kněz a jeho povolání*. Řím: Křesťanská akademie, 1972. ISBN neuvedeno

RUSH, M. D. *Syndrom vyhoření*. Praha: Návrat domů, 2003. ISBN 80-7255-074-8

SHEEN, F. J. *Pokoj v duši*. Řím: křesťanská akademie, 1969. ISBN neuvedeno

SCHMIDBAUER, W. *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-312-9

SLAVÍK, M. *Profil osobnosti kněze po II. Vatikánském koncilu*. Praha: Pastorační středisko Praha, vřechení neuvedeno, pracovní vydání, není určeno ke komerčnímu využití.

ŠPIDLÍK, T. *Slyšet Boha v ranním vánku*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-941-7

TETTAMANZI, D. *Duchovný život kněza*. Bratislava: vydavatel'stvo Don Bosco, 2004. ISBN 80-8074-010-0

TOŠNER, T.; TOŠNEROVÁ, J. *Syndrom vyhoření – pracovní sešit pro účastníky kurzů*. Praha: Hestia, 2002. ISBN neuvedeno

VANIER, J. *Rodí se nová naděje*. Praha: Zvon, 1997. ISBN 80-7113-160-1

VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9

VON ALLMEN, J. J. a kol., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1991. ISBN 8017-180-4

ZULEHNER, P. M. *Priester im Mmodernisierungs-Stress*. Ostfildern: S Schwabenverlag AG, 2001. ISBN 3-7966-1042-0

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE TIŠTĚNÝCH SBORNÍKŮ:

Kněz strážce majáku: sborník teologických úvah. České Budějovice: Knihovna Setkání, 1997. ISBN 80-86074-00-5.

LUSTIGER, M. Kněžství, zasvěcený život a křesťanská povolání za pontifikátu Jana Pavla II.. In 25. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II. Praha: ČBK, 2004. ISBN neuvedeno.

O služebném kněžství: sborník příspěvků z konference konané 21. – 23. února 2005 a příspěvků z konference konané 16. – 18. února 2004. Svitavy: Trinitas, 2006. ISBN 80-86885-10-0.

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE ČLÁNKŮ V TIŠTĚNÝCH SERIÁLOVÝCH PUBLIKACÍCH

KEBZA, V.; ŠOLCOVÁ, I. Burnout syndrom-Teoretická východiska, diagnostické a intervenční možnosti in *Československá psychologie*, 1998, roč. 42 ,č. 5, s. 432;

WASSERBAUER, Z. Když začne být odloučenost destruktivní in *Katolický týdeník*, 2005, roč. 16, č. 26, s. 4.

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE NEPUBLIKOVANÝCH TEXTŮ

BAŠTECKÁ, B. *Lidská zralost kandidátů kněžství*. Praha, 24.6. 2003. Přednáška pro 13. setkání představených seminářů Čech Moravy a Slovenska.

HAVRÁNKOVÁ, O. *Syndrom profesního vyhoření*. Praha, vrození neuvedeno. Interní materiál k seminářům ozřejmující tento problém, pedagogickým pracovníkům.

ZVONÍČKOVÁ, M. *Syndrom vyhoření kněží*. Olomouc, 2003. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Psychologická fakulta. Vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká.

BIBLIOGRAFICKÉ CITACE ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ

DOLEŽEL, J. *Osobnost pomáhajících mezi bezmocí a sebepřeceňováním CARITAS-VOS sociální Olomouc* [online] Dostupné na:

<http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/index.php>

OPATRŇÝ, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích I*. Výukový CD-ROM Teologické fakulty v Českých Budějovicích [CD-ROM]. České Budějovice: Tf JU, 2003/2004.

ŘÍČAN, P. *Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě* [online] Pedagogický ústav AV ČR, Zdroj: IS Brailnet 26.4. 2004. Dobromysl.cz, ISSN 1214-2107, Copyright © 2002-2006. Dostupné na: <[http:// www. Dobromysl.cz](http://www.Dobromysl.cz)>

WANKE, J. *Pastýřská služba "učedníků nebeského království" - Směrnice Matoušova evangelia pro dnešní církev*. Výukový CD-ROM Teologické fakulty v Českých Budějovicích [CD-ROM]. České Budějovice: Tf JU, 2003/2004.

PROHLUBUJÍCÍ LITERATURA

A.GRUN; M. DUFNER, *Spiritualita zdola*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-559-4

AUGUSTIN, J.; SLUP, L. *Umět přijmout vlastní život*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-349-4

BARTKO, D. *Moderní psychohygienu*. Praha: Orbis, 1976. ISBN neuvedeno

BROCKERT, S. *Ovládání stresu*. Praha: Melantrich, 1993. ISBN 80-7023-159-9

CONGAR, Z. J. *Za církev sloužící a chudou*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-006-1

FRANKL V. E. *Lékařská péče o duši*. Brno: Cesta, 1996. ISBN 80-85319-50-0

FRANKL V. E. *Psychoterapie pro laiky*. Brno: Cesta, 1998. ISBN 80-85319-80-2

FRANKL V. E. *Vůle ke smyslu*. Brno: Cesta, 1997. ISBN 80-85139-63-2

GRUN, A. *Bydlet v domě lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-667-1

GRUN, A.; DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*. Svitavy: Trinitas, 2001. ISBN 80-86036-54-5

GRUN, A.; ROBBENOVÁ, R. *Ztroskotals? Máš šanci!* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-786-4

- HAWKINS, P. SHONET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-715-9
- KASTOVÁ, V. *Krise a tvořivý přístup k ní*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-365-X
- KOLEKTIV AUTORŮ *Supervize – kasuistiky*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-496-9
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8
- MÍČEK, L. *Duševní hygiena*. Praha: SPN, 1986. ISBN neuvedeno
- MÍČEK, L.; ZEMAN, V. *Učitel a stres*. Opava: Masarykova univerzita v Brně, filosofická fakulta, 1997. ISBN 80-86041-25-5
- MOŽNÝ, I. *Sociologie Rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-75-3
- NEŠPOR, K. *Léčivá moc smíchu*. Praha: Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-714-6
- PAČESOVÁ, M. *Lékař, pacient a Michael Balint, balintonovské skupiny v Česku*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-491-8
- VOJÁČEK, K. *Autogenní trénink*. Praha: Avicenum, 1988. ISBN neuvedeno
- WILSON, P. *Základní kniha relaxačních technik*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-274-1

SEZNAM ZKRATEK

- 2.VK – Dokumenty 2. vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.
- CIC – Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.
- ČEP - Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.
- KKC – Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.
- PDV – JAN PAVEL II. Pastores dabo vobis: posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách z 25.3. 1992. Praha: Zvon, 1993. ISBN 80-7113-070-2.
- SP – syndrom pomáhajících
- SV – syndrom vyhoření
- ZKRATKY CITOVANÝCH DOKUMENTŮ 2. VATIKÁNSKÉHO KONCILU byly použity dle Dokumentů 2. vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1995.
- BIBLICKÉ ZKRATKY byly použity dle ekumenického překladu Bible. Praha: Česká biblická společnost, 1995.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Anketa – okruhy otázek

Příloha č. 2 – Dopis kněží

Příloha č. 3 – Odpovědi respondentů seřazené dle otázek

Příloha č. 4 – Výstupy výzkumu

Příloha č. 5 – Exkurz - Kněží a jejich poslání

Příloha č. 6 – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV.

Příloha č. 1 - Anketa – okruhy otázek:

Osobní údaje:

1. Věk:
2. Vzdělání:
3. Délka praxe:

I. Stresové faktory a zdroje sil

- a) Myslíte si, že syndrom vyhoření (SV) je aktuální problém dotýkající se kněží?
- b) Domníváte se, že SV je individuální problém jedince, za který si může sám špatnou motivací, zanedbáváním vztahu k Bohu aj.?
- c) Mělo by se vyhořelým pomáhat, jakým způsobem? Napadají Vás preventivní opatření?
- d) Víte v čem spočívá supervize a bálintonovské skupiny a vnímáte je jako možnou pomoc?
- e) Co vnímáte jako nejvíce zatěžující problémy kněžské služby?
- f) Co Vám osobně komplikuje život a stresuje vás?
- g) Co by kněžím usnadnilo práci, snížilo stres i riziko SV?
- h) Mají kněží proti syndromu vyhoření vytvořeny nějaké obranné mechanismy, jaké?
- i) Co Vám dodává sílu k práci, kde čerpáte energii?
- j) Co všechno děláte pro to, abyste nevyhořel?
- k) V čem podle Vás tkví jádro problému, že kněží opouštějí svou službu?

II. Časový harmonogram

- Kolik času týdně (zhruba) věnujete:
 - modlitbě, rozjímání, adoracím?
 - pastoračním rozhovorům (i návštěvám) a zpovídání?
 - návštěvám nemocných?
 - přípravě kázání, katechezí a výuky náboženství?
 - správě farnosti – ekonomice, úřadování, korespondenci...?
 - vedení domácnosti?
 - četbě, studiu?
 - televizi a internetu?
 - odpočinku?
 - spánku?
 - Je ještě něco jiného, na co máte čas?

III. Životospráva

- Jak se stravujete? Máte nadváhu?
- Pijete alkohol, kouříte, máte zkušenost s drogou?
- Sportujete nebo děláte nějakou pravidelnou fyzickou práci?
- Máte nějaké zdravotní problémy? Nemoci přecházíte nebo se řádně léčíte?

- Cítíte se někdy nervózní, napjatý, unavený, vyčerpaný?

IV. Volný čas a aktivity

1. Kolik volného času v týdnu máte? Dodržujete jeden volný den týdně?
2. Kolik večerů v týdnu trávíte povinnostmi, kolik je volných?
3. Jak prožíváte volný čas? Upřednostňujete aktivní nebo pasivní odpočinek?
4. Máte nějaké zájmy, kterým se věnujete?
5. Na který den v týdnu se nejvíce a nejméně těšíte a proč?
6. Vybíráte si celou dovolenou a jak ji trávíte?

V. Spiritualita

1. Jaké prvky duchovního života jsou pro Vás podstatné?
2. Z čeho nejvíc čerpáte ve vztahu s Bohem a jakého Boha chcete lidem zvěstovat?
3. Účastníte se rád duchovních cvičení a exercicií?
4. Modlíte se raději sám nebo ve společenství?

VI. Vztahy

1. Jak prožíváte samotu? Co Vám přináší celibát?
2. Jak vzpomínáte na své dětství? Jak často se stýkáte s rodinou, podporují Vás?
3. Kde se cítíte doma?
4. Má kněz vůbec čas na blízké vztahy?
5. Mohou kněží prožívat blízký vztah k ženám?
6. Čím je pro Vás vztah s lidmi (povinností, obohacením, službou...), dáváte přednost individuálním vztahům nebo zdůrazňujete vztah k celému společenství?
7. Jaké jsou Vaše vztahy k nejbližším spolupracovníkům?
8. Vnímáte spolupráci a podporu spolubratrů kněží, je dostatek příležitostí k setkání?
9. Máte stálého zpovědníka? Jaký je váš vztah?
10. Je pro Vás biskup především oporou (otce) nebo autoritou (šéfa)? Šel byste s ním iniciativně řešit své problémy v pastoraci?
11. V čem vidíte příležitosti, výzvy, nebezpečí a úskalí současné společnosti a světa? Co vnímáte jako výzvu pro církev a jaké nároky to klade na Váš život?
12. Jak zakoušíte postoj a reakce ze strany společnosti vůči Vám jako knězi?

VII. Pastore

1. Mohl byste charakterizovat farnost, ve které v současnosti působíte (počet věřících; kostelů; prostředí vesnice-město; specifika...)
2. Má být fara místem otevřeným všem nebo je především zázemím kněze?
3. Jak byste charakterizoval roli kněze ve farnosti?
4. Je zavádění pastoračních plánů zbytečnou administrativou, zátěží nebo pomocí?
5. Máte k nějaké (věkové, zájmové aj.) skupině blíž, cítíte se k ní zvlášť povolán?
6. Dostáváte od svých farníků zpětnou vazbu, šel byste se s nimi poradit?
7. Jak prožíváte, když je efekt Vaší práce neuchopitelný, neviditelný?
8. Jak nakládáte s kritikou namířenou vůči Vám?

9. Jak reagujete, když vzniknou konflikty, a jak se vypořádáváte se zlostí?
10. Co Vám pomáhá udržet si odstup od problémů penitentů a vyrovnávat se s bezmocí, utrpením, smrtí?
11. Jak prožíváte změny spojené s přeložením na jiné místo? Udržujete vztahy?

VIII. Motivace

1. Jaká byla Vaše motivace ke kněžství jako stavu a ke kněžství jako činnosti?
2. V čem vidíte poslání a smysl kněžské služby? Je jednou provždy dané nebo má svou dynamiku?
3. Kdybyste se měl znovu rozhodovat pro kněžství, rozhodl byste se stejně? Co by hrálo roli?

IX. Profesní růst; ambice

1. Připravila Vás formace ke kněžství, kterou jste absolvoval, na realitu kněžské služby? Existuje něco, co Vám neposkytla a v praxi jste potřeboval?
2. Měl jste nějaké představy a plány a jak probíhala jejich realizace v praxi?
3. Je něco, čeho byste chtěl ve své profesi dosáhnout? Co Vám pomáhá k dosažení těchto cílů a k Vašemu osobnímu i profesnímu růstu?
4. Vidíte další formaci a studium jako přínos nebo zátěž?

Příloha Č. 2 - Dopis kněží

Vážený pane faráři,

jsem studentkou teologické fakulty a obracím se na Vás s prosbou o spolupráci na vyplnění dotazníku, který potřebuji pro zpracování diplomové práce na téma Syndrom vyhoření kněží, respektive co dělají kněží proto, aby nevyhořeli, a z jakých zdrojů čerpají energii ve svém náročném povolání.

Jsem si vědoma velkého rozsahu dotazníku a předem se za něj omlouvám. Věřte mi, že jsem vynaložila hodně úsilí zkrátit dotazník na co nejmenší možnou délku při zachování obsahu, nicméně výsledná podoba je stále delší, než se Vám pravděpodobně bude zamlouvat.

Přesto Vás prosím, abyste dotazník rovnou nesmazali, ale věnovali čas, který můžete a odpověděli alespoň na část otázek (minimálně na okruhy označené I. Stresové faktory a zdroje sil a II. Časový harmonogram). Samozřejmě budu tím radši, čím víc otázek zodpovíte. Pokud na některou z nich nebudete chtít z jakéhokoli důvodu odpovídat, jednoduše ji proškrtněte.

Slibuji, že zaručuji naprostou anonymitu a veškeré informace použiji pouze do diplomové práce.

Předem mnohokrát děkuji za Váš čas i spolupráci.

Jana Řezbová

Studentka TF JCU v Českých Budějovicích,

Obor: učitel náboženství a etiky

adresa:
V chaloupkách 92
Všenory II
252 31
Praha západ

Email: rezbovaj@seznam.cz

Příloha č. 3 - Odpovědi respondentů seřazené dle otázek

1. Stresové faktory a zdroje sil

X. Myslíte si, že syndrom vyhoření (sv.) je aktuální problém dotýkající se kněží?

Kněz A1 Ano.

Kněz A2 Ano.

Kněz B1 Ano.

Kněz B2 Ano.

Kněz B3 Ano.

Kněz B4 Ne u všech.

Kněz B5 Ano.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Ano.

Kněz B8 Některých ano.

Kněz B9 Ano.

Kněz B10 Ano.

Kněz B11 Ano.

Kněz B12 Ano, řekl bych, že dost.

Kněz B13 Ano také.

Kněz B14 Ano.

Kněz B15 Stejně jako u jiných profesí.

Kněz B16 Může být. Nebude to ale nijak dramatické.

Kněz B17 Ano.

Kněz B18 Ano.

Kněz C1 Ano.

Kněz C2 O nic víc, než ostatních lidí.

Kněz C3 Ano, zvláště tady.

Kněz C4 Ano.

Kněz C5 Ano.

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Ano.

Kněz C8 Jistě.

Kněz C9 Určitě.

Kněz C10 Myslím, že ano.

Kněz C11 Ano.

Kněz C12 Ano.

Kněz C13 Stále aktuálnější.

Kněz C14 Ano.

Kněz C15 Jen některých – pokud nepoužívají osvědčenou prevenci.

Kněz C16 Ano, slyším o něm v poslední době dost často.

Kněz C17 Ano.

Kněz D1 Ano.

Kněz D2 Ano.

Kněz D3 Ano.

Kněz D4 Ano, zvláště v současné době.

Kněz D5 Lidská nezralost.

Kněz D6 Ano.

Kněz D7 Ano.

Kněz D8 Ano.

Kněz D9 Ne.

Kněz D10 Určitě se SV kněží týká a hlavně je potřeba to vědět, nazvat to správným jménem a mít ochotu něco proti tomu udělat.

XI. Domníváte se, že SV je individuální problém jedince, za který si může sám špatnou motivací, zanedbáváním vztahu k Bohu aj.?

Kněz A1 Ne, více faktorů (také vliv společenství kněží, nebo faktická neexistence společenství kléru).

Kněz A2 Z 50%.

Kněz B1 Ne.

Kněz B2 Ano.

Kněz B3 Ano.

Kněz B4 Také.

Kněz B5 Asi do značné míry.

Kněz B6 Do určité míry ano, jsou zde i duchovní faktory.

Kněz B7 Ano.

Kněz B8 Z větší části.

Kněz B9 Ano

Kněz B10 Je to složitější. Jde o to, že nenajdou jednotící bod, protože se zabývají příliš mnoha věcmi. Problém motivace a vztahu k Bohu souvisí i s přípravou na budoucí povolání – nutnost stále uvádět život do syntézy; málo nám říkali jak na to. Jak propojit všechny oblasti života. Otázka je, zda nás to mohli naučit. Spirituál nám říkal: „Život je především dobrodružství, tzn. budete taky padat a bude vás to bolet.

Kněz B11 Většinou ano.

Kněz B12 Ne tak docela, do hry vstupuje více faktorů (nedostatečná formace v tomto směru, někdy přehnané nároky lidí, objektivní potřeby, apod.), ale individuální důvody zřejmě přece jen převažují.

Kněz B13 Určitě nese svůj díl jednotlivce i systém, který není odvaha zatím změnit.

Kněz B14 Ne úplně, ale do značné míry ano.

Kněz B15 Ano, především. Jsou zde i vlivy prostředí, zpravidla negativní. Faktory se v praxi kombinují.

Kněz B16 Jistě také. Stává se to.

Kněz B17 Z větší části ano, ale také místo působení, které nemusí odpovídat schopnostem a zaměřením konkrétního kněze a vede k nenaplnění. Důležité je zázemí

nejbližších příbuzných nebo nějakého společenství, kvalita přátelských vztahů s ostatními spolubratry.

Kněz B18 Ne zcela – domnívám se, že jde někdy i o odpovědnost lhostejného okolí a někdy prostě nezvládnutelný nápor různých stresových faktorů. To vše a další věci mají na SV vliv.

Kněz C1 Z části ANO, z části NE. Občas naštvou člověka i nadřizení a pořád po něm žádají něco, co on už nezvládá: 5 farností...

Kněz C2 Myslím, že z podstatné části ano (svůj podíl mají i někteří další zodpovědní).

Kněz C3 Ne. Často je to prostředím, přetížením, určitým nedostatkem vnitřního růstu a profesionálního vývoje, také zanedbáváním vztahu k Bohu. Neznám přesnou definici SV (možná by se hodila na počátku ankety?). Podle mého mínění SV patří k „normálnímu“ růstu a zrání. Prostě každého se to dotýká ve větší anebo menší míře. Pokud je tomu tak, základní formace a příprava na kněžství s tímto počítá. Možná nikdo o tom přímo nemluví, ale seminář nás připravuje na celou řadu problémů, se kterými se potkáme.

Kněz C4 Ano aj.

Kněz C5 Někdy ano, někdy ne, většinou kombinace.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ano.

Kněz C8 Nedomnívám, nelze to generalizovat. Vyhoření nastává v interakci s okolím, a záleží na přístupu jedněch a odolnosti druhých.

Kněz C9 Není to tak jednoznačné.

Kněz C10 Jako člověk mohu chtít dělat dobro, ale nemusí to tak dopadnout. Existují rizika objektivní i subjektivní.

Kněz C11 Někdy.

Kněz C12 Ne vždycky.

Kněz C13 Z větší části, ale nejen.

Kněz C14 Jak kdy.

Kněz C15 Částečně ano.

Kněz C16 Je to především problém jednotlivce, ale nejen jeho. Roli hrají samozřejmě i jiní lidé (představení, farníci) a mnoho povinností nemajících bezprostředně vztah k duchovní správě.

Kněz C17 Ano.

Kněz D1 Ano.

Kněz D2 Sám ne – jde o souhrn více faktorů (výborně to přibližuje Max Kašparů).

Kněz D3 V podstatě ano.

Kněz D4 Většinou je těch faktorů víc, modlitba ztrácí na významu. Vztah s Bohem není na prvním místě. Dále nezájem lidí o práci kněze a nezájem představených – pak k vyhoření, pokud kněz nemá jiné duchovní zázemí může dojít.

Kněz D5 Zanedbáváním vztahu k Bohu.

Kněz D6 Ano, záleží na každém jednotlivci, jeho duševním a duchovním stavu.

Kněz D7 Problém je osobní (především vztah k Bohu a přijatému povolání), ale také společenský (frustrace z marnosti práce, nepomoci).

Kněz D8 Ano – je to problém vztahový.

Kněz D9 Ano.

Kněz D10 Myslím, že je to problém jedince, zanedbání vztahu k Bohu, zanedbání zakořenění svého povolání.

XII. Mělo by se vyhořelým pomáhat, jakým způsobem? Napadají vás preventivní opatření?

Kněz A1 Hodně se může udělat a dělá v semináři. Kurzy psychologie, vytváření menších skupinek a pravidelný prostor pro jejich scházení a vytváření vztahů v pohodové atmosféře důvěry, instituce spirituála... Možná by se dalo dělat víc, ale nevím co.

Kněz A2 Samozřejmě. Fungující společenství, neodsuzování, schopnost vedení naslouchat, spolupracovat, tvořit. Preventivní opatření: Změnit zásadním způsobem výchovu a formaci kněží – seminář je částečně o „poslouchání“ – veškerá iniciativa jde z vedení. Seminaristé poslouchají. Po vysvěcení se to částečně mění, po obdržení vlastní fary zcela nezávislý a on sám vede – několik možností – lenost, lhostejnost, „já mám vždycky pravdu“, hyperaktivita...

Kněz B1 Čím dál těžší otázky. To je jako boj proti obezitě. Řekne se: změnit životní styl. Jako když říkáme: „obráťte se“. A ono nic. Upřímná snaha o prevenci skončí zase nějakou schůzí, akcí, lejtrem. Mám jeden nereálný návrh: Ať každý, kdo chce od faráře nějakou hloupost, razítko, souhlas s vrtáním studny 200m od cípu louky o kterém ani neví, že patří farnosti nebo jestli mají zpívat o postní neděli lurdskou nebo radši Chválu vzdejme, tak ať se nejdříve domluví s kolegou, který faráře požádá jako kněze: navštívit nemocného prarodiče, vyzpovídat, konvalidovat manželství, navštívit společenství a mít katechezi... v současnosti je to totiž těžký nepoměr.

Kněz B2 Jistě ano – projevit zájem, pozvednout, pomoci – kněz – kněze; nekněz také trochu pomůže, ale ne tak jako kněz knězi. Nebýt uzavřený, setkávat se ve společenství s kněžími, i s věřícími ve své farnosti.

Kněz B3 Mělo, poslat je k paní Krausové (psychiatřka); dát kněze k někomu za kaplana = týmová fara.

Kněz B4 Jistě mělo. Odpověď je stejná jako k otázce 7. a 5.

Kněz B5 Pomáhat ano, nejsou-li dotyční proti; prevencí snad může být přirozený mezilidský kontakt a možnost někdy „vypnout“.

Kněz B6 -

Kněz B7 Přenesení do jiné farnosti, společenství, jiný druh kněžské práce nebo uvolnění od administrování farnosti.

Kněz B8 Především takový kněz musí přistoupit na to, aby mu někdo pomáhal. Pak je třeba obnovit to, čehož nedostatek vyhoření umožnil.

Kněz B9 Již seminární formace, znalost problematiky již v době studií.

Kněz B10 Pomáhat by se mělo, ale není zde asi řešením systémový přístup, jde o osobitý přístup, ke konkrétnímu člověku.

Kněz B11 Pomáhat by se určitě mělo. Jak? Nezamýšlel jsem se nad tím, asi to bude individuální. Prevence viz. níže uvedené.

Kněz B12 To by se jistě mělo, o tom, jakým způsobem, jsem zatím neměl možnost víc do hloubky uvažovat. Zdá se mi, že určitá preventivní opatření i proti SV existují, jen ne vždy fungují (vždy je to o lidech). Myslím tím vizitace (řeholní, farní), které by nemusely být jen administrativní záležitostí, ale rovněž odstraňováním vzniklých těžkostí a předcházení těm, které se teprve rodí. Ale zřejmě by takových opatření mělo být více a některé cílenější na předcházení SV.

Kněz B13 Vyhořelým se dá pomáhat odborníky i přáteli, ale musí o to stát. Prevence - souhrn bodů 7. a 8.: nezůstat na všechno sám.

Kněz B14 Určitě pomáhat, ale v závislosti od konkrétní situace a jednotlivce.

Kněz B15 Je nutné případy řešit individuálně, těžko najít univerzální recept, srov. Bod 7.

Kněz B16 Pomáhat jistě, ale jak, to je individuální. Kdo uzná, že potřebuje pomoc druhého, ten nevyhoří.

Kněz B17 Organizování setkání kněží, návštěvy...

Kněz B18 Ano. Ano – viz bod 7 + citlivost v obsazování do určitého místa tak, aby respektovalo individualitu kněze.

Kněz C1 Ano, ale nevím jak.

Kněz C2 Ano. Poslat je načerpat nové síly do fungujícího kláštera. Preventivní opatření: Pečlivě umísťovat kněze na místa, která jim napomohou a ne je rozdrtí. Kněžské společenství a zvýšený zájem představených o kněze – osobnější vztah, který by měl ke kněžím biskup...

Kněz C3 Asi ve většině případů je už pozdě na pomoc. Hlavně mě napadá kněžské společenství. Pokud dobře funguje, je v první řadě prevencí, a pak právě tady najdeme pomoc. V poslední fázi SV. moc záleží na biskupovi, na kolik pochopí situaci a jaké přijme opatření.

Kněz C4 Ano, osobně, kontakty.

Kněz C5 Pomáhat ano, třeba skrze odpovědnou osobu (osoby), kteří jsou dobře založeni i vycvičení pro tuto službu-pomoc.

Kněz C6 Ano, vědět, co vlastně dělají a brát je jako partnery – třeba při rozhodování, kam a kdy budou posláni, podporovat svobodnou volbu, znát a posilovat to, v čem jsou dobří a nedělat „univerzálního“ kněze, který se hodí na vše.

Kněz C7 Ano. Společenství, modlitba, biskup - společenství biskupa s kněžími.

Kněz C8 Možná by stačilo, kdyby alespoň někdy kněz uslyšel pochvalu svých nadřízených.

Kněz C9 Pomoc je určitě nutná, osobní kontakt a lidská nenásilná blízkost.

Kněz C10 Ano, jako bratrům a jako bližním, nabídnutím a poskytnutím zázemí a pomoci. Snad vzájemné přátelství snaha je pěstovat.

Kněz C11 Snadnost zástupu.

Kněz C12 Určitě, účinně.

Kněz C13 Společenství kněží, spontánní, ne naordinované shora, upřímný zájem jeden o druhého.

Kněz C14 Ano – něco jako podnikový profesionální psycholog, nestačí jen tradiční duchovní vedení !!!

Kněz C15 Pomáhat ano. U kněze někdy pomůže i nabídka změny místa (méně náročné,...). Prevence – snaha o kvalitní duchovní život, ... několik dobrých přátel, aj.

Kněz C16 Samozřejmě, předpokládá to otevřenost a důvěru z obou stran; spíš předcházet vyhoření. Důležitou roli hraje opravdové kněžské společenství.

Kněz C17 Ne.

Kněz D1 Ano, otevřeným přátelstvím a zájmem o jeho problémy, + duchovní pomoc.

Kněz D2 Pomáhat určitě – preventivně hlavně tím, že nikdo nezůstane „sám voják v poli“, že bude zřetelně zakoušet společenství bratří.

Kněz D3 Vyhořelí samozřejmě potřebují péči druhých, a to odbornou! Preventivní opatření: zdravý způsob kněžského života po stránce tělesné, duševní i duchovní (denní řád, stanovení cílů, týmová práce, časový management, odpočinek, přátelství).

Kněz D4 Ano a vždy. Nabídnout pomoc, navštívit, najít si pro každého spolubratra čas.

Kněz D5 Preventivní opatření – mít pro ně čas, ale včas.

Kněz D6 Ano, individuálně.

Kněz D7 Vytvořit týmy pro několik farností, při dnešní motorizovanosti není problémem dojíždět – ovšem nesmělo by to být pouhé spolužití každý na vlastním písečku.

Kněz D8 Záleží na každém jednotlivci. / Nevím.

Kněz D9 Exercicie.

Kněz D10 Měly by existovat prostředí, kam by kněz mohl na čas odejít, odpočinout si, například by to mohly být fary, kde žije pár kněží a jsou připraveni přijmout jednotlivce do svého společenství, nebo by mohly tomu posloužit nějaké komunity a kláštery.

XIII. Víte v čem spočívá supervize a bálintonovské skupiny a vnímáte je jako možnou pomoc?

Kněz A1 I když o tom něco vím, je to v podstatě tak mlhavé, že se k tomu mohu jen těžko vyjádřit.

Kněz A2 Supervizi znám – ale v diecézi není nikdo schopen ji poskytnout, bálintonovské skupiny neznám. Supervize je nezbytná – velmi málo lidí však je schopno supervizi přijmout.

Kněz B1 -

Kněz B2 O tom skutečně nevím.

Kněz B3 Nevím.

Kněz B4 Částečně ano. Určitě, někdy je terapie dobrá, ale ten kdo to vede by měl mít jednoznačně přehled v problematice kněžství a měl by být věřící. Jinak to může spíš poškodit.

Kněz B5 Nevím.

Kněz B6 Možná ano, skupiny neznám.

Kněz B7 Nevím.

Kněz B8 Nevím.

Kněz B9 -

Kněz B10 Nevím co je bálintonovská skupina, ale vidím, že to co říkáte je úžasná věc, je důležité a přínosné pokecat se spolubratry.

Kněz B11 Nevím.

Kněz B12 S termínem supervize jsem se setkal v souvislosti s psychoterapeutickou literaturou, takže vágní povědomí o ní mám, myslím, že na bálintonovské skupiny jsem také narazil v této souvislosti, ale víc nevím, takže nemohu sloužit.

Kněz B13 Supervize - ano, je to užitečná podpora vlastní činnosti. Skupiny - nevím, o co jde.

Kněz B14 -

Kněz B15 Nevím a nevnímám.

Kněz B16 -

Kněz B17 Supervize-řešení osobních problémů a konzultace řešených případů s doprovázejícím (supervizorem)

Kněz B18 Nevím jistě.

Kněz C1 Nevím.

Kněz C2 Supervize – vím, ale nemyslím, že by mohla být skutečnou pomocí. Bálintonovské skupiny neznám.

Kněz C3 Supervize ano. Bálintonovské skupiny neznám.

Kněz C4 -

Kněz C5 Preventivní opatření: viz výše.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 -

Kněz C8 Mám za to, že svátost smíření by měla být jakousi formou supervize.

Kněz C9 Supervize je mi jasné, ale význam druhého slova neznám.

Kněz C10 -

Kněz C11 Ne

Kněz C12 Supervize, bálinton – proč ne?

Kněz C13 Neznám, nemám čas se o takové módní věci zajímat.

Kněz C14 Nevím, záleží na okolnostech.

Kněz C15 Církev již po staletí používá systém vizitací; funguje-li, nejde o nic jiného, než o – řečeno dnešním slovníkem - kvalitní supervizi. Nekvalitní či jen formální není k ničemu.

Kněz C16 Není mi známo.

Kněz C17 Neznám.

Kněz D1 Supervize ano, bálintovské skupiny ne.

Kněz D2 -

Kněz D3 Co je supervize, vím, co je to druhé, nevím. Supervizi ale nevyužívám.

Kněz D4 -

Kněz D5 -

Kněz D6 Neznám.

Kněz D7-

Kněz D8 Nevím

Kněz D9 -

Kněz D10 Přesně nevím, tuším, že ten způsob počítá se spiritualitou společenství a s životem v komunitě.

XIV. Co vnímáte jako nejvíce zatěžující problémy kněžské služby?

Kněz A1 Samota uprostřed mnoha lidí, nepochopení od druhých(farníků, biskupa), důraz na výkon, nedostatek kontaktu s Bohem (rozjímání...).

Kněz A2 viz. bod 6.

Kněz B1 Nedostatek motivace a nejasné perspektivy. Míra nejistoty roste (překládání, rušení farností, migrace obyvatel). Začínáte projekt nebo věnujete se (mladým) lidem, když nevíte, kde budete za rok. A hlavně vlastně nikdo neřekne, jak na to. Není kde okoukat osvědčený styl práce a na fakultách taky zřejmě nemají recept.

Kněz B2 Jednání se státem při opravách památek a realizace oprav. Věřící laici žijí málo aktivně ve farnosti, aby otevřeli a zavřeli alespoň kostel.

Kněz B3 Zpovídání, otázky manželství, úřednická práce, je nás málo a hodně farností, neochota laiků něco dělat.

Kněz B4 Obecně asi samota. Já žiji ve společenství, takže to nemohu posoudit. Jiné je to u řeholníků, jiné u diecézních kněží.

Kněz B5 Hmotnou zodpovědnost a práci s tím spojenou (hlavně na venkově odpovídá kněz za velké množství nemovitostí včetně různých pozemků).

Kněz B6 Šírokost záběru – všestrannost „kněžské“ služby (pastorace, účetnictví, stavební).

Kněz B7 Samota na faře, práce která nepřináší ovoce.

Kněz B8 Příliš široké spektrum činností a zodpovědnosti v současné pastoraci.

Kněz B9 Administrativa.

Kněz B10 Složitost.

- Kněz B11** Samota, zodpovědnost za věřící, kterou nikdo nemůže převzít (zodpovědnost před Bohem- především).
- Kněz B12** Mnohostrannost nároků vycházející z velmi rozmanitých podob služby, neexistence pevných hranic služby („pracovní doba“), mnohdy „neukojitelné“ potřeby lidí a pocit osamělosti kněze (zejména diecézního, mnohdy ovšem i řeholníka v „nefungující“ komunitě).
- Kněz B13** Zodpovědnost za stavby a s tím spojené věci, ve kterých navíc kněz nebývá odborníkem, přebujelou administrativu (zejména pro stát), shánění prostředků.
- Kněz B14** Je to asi hodně individuální, ale např. osamocenosť, citová vyprahlost, přepracovanost, nedocenenost, ...
- Kněz B15** Administrativa, množství vcelku nic neříkajících „formačních“ setkání, popř. i dotazníků ☺, hmotná odpovědnost, které nelze vždy dostát (neuhlídáte objekty, které máte na starosti, zvláště jsou-li třeba o samotě v lese).
- Kněz B16** Starost o majetek a s tím spojené úředničení.
- Kněz B17** Nezájem lidí o nabízené duchovní hodnoty, nebo jen povrchní zájem o udělení „obřadů“.
- Kněz B18** Jednoznačně ekonomické, stavební či jiné organizační činnosti.
- Kněz C1** Nekonečné opravy budov (což není podstatná část kněžské služby, ale bohužel se to dělá) a neúspěch v pastoraaci – když k prvnímu svatému přijímání jde jedno dítě za dva roky.
- Kněz C2** Má osobní nedokonalost.
- Kněz C3** Administrativa farnosti, nedostatek pomůcek, podnětů, stres, nedostatek kněžského společenství, určitá osamělost na faře, eventuální nedorozumění a roztržky s farníky. Pociť, že spíše udržujeme současný stav aniž bychom vytvářeli něco nového a perspektivního. Nedostatek spolupracovníků.
- Kněz C4** Nezájem ze strany nadřízených.
- Kněz C5** Samota, nedostatek zdravé konfrontace – zpětné vazby, některé „vyhořelé struktury“ v církvi.
- Kněz C6** Degradace na výkonný orgán, který má mnoho povinností, ale prakticky nulovou rozhodovací pravomoc. Nejasnost kompetencí a odpovědností, nepřipravenost na některé nároky kladené na jeho službu.
- Kněz C7** Nedostatek peněz.
- Kněz C8** Nedostatek zájmu těch, jimž jde sloužit, o jeho službu.
- Kněz C9** Jak kdy a jak co.
- Kněz C10** Snad rozlišování, orientace v pohybu společenského vývoje.
- Kněz C11** Mnoho povinností, kdo mě zastoupí?
- Kněz C12** Hloupost lidí kolem sebe.
- Kněz C13** Materialismus doby, nezralost křesťanů, nedostatek moudrých biskupů, rostoucí administrativa, hlavně ta zbytečná.
- Kněz C14** Starost o rozpadající se církevní nemovitosti.
- Kněz C15** -
- Kněz C16** Množství úřednické práce (bující byrokracie), jednání s nájemníky (problémy s neplacením), někdy nepochopení druhými.
- Kněz C17** Vyučování školních dětí.
- Kněz D1** Koordinace oprav budov.
- Kněz D2** Když je sám na faře, nenajde si cestu do společenství kněží, nechá se příliš pohltit aktivitami (málo odpočívá), zanedbává duchovní život, necítí podporu v biskupovi.

Kněz D3 Samota, pocit zbytečnosti.

Kněz D4 Jiná práce než kněžská, ta, kterou mohou vykonávat osoby k tomu pověřené.

Kněz D5 Necitlivost lidí; Stresové faktory (nával práce) a zdroje sil (odpočinek a duchovní četba + modlitba).

Kněz D6 Příliš vysoké požadavky, které jsou na kněze kladeny. Ať dělá sebevíc, vždy se bude mít z čeho zpovídat.

Kněz D7 Vnitřní: nedostatečně ujasněné povolání a motivace; vnější: malé výsledky při sebevětším úsilí.

Kněz D8 Opravy, vyřizování běžné agendy na úřadech, účetnictví.

Kněz D9 Opravy budov.

Kněz D10 Kněz často musí stihnout mnoho další nekněžské práce, musí být v určitém smyslu manažerem v mnoha oblastech.

XV. Co vám osobně komplikuje život a stresuje vás?

Kněz A1 Velmi studený vztah ke svému nadřízenému.

Kněz A2 Divná otázka – myslím, že mě zásadně nestresuje nic – zatěžující je: neschopnost spolupráce spolubratrů, nekompetentnost vedení, vlastní lenost a pohodlnost.

Kněz B1 Křížení a proplétání rolí: zpovědník, obřadník, úředník, účetní, velitel, stavitel, pedagog volného času, údržbář, kazatel, aj.. To všechno je krásné, nestěžuji si, ale když sedím v kanceláři nad účty, do toho u dveří zvoní zdrcení pozůstalí a na mobil mi zavolá stavební technik – říká se tomu stres?

Kněz B2 Viz. bod 5., ale snažím se být nad věcí. Nějaký ten kříž být musí.

Kněz B3 Nic.

Kněz B4 Nedokážu říct. Snažím se, abych stres neměl.

Kněz B5 Viz. výše.

Kněz B6 Neochota farníků spolupracovat, nedostatek odpočinku.

Kněz B7 Opravy kostelů, papírování.

Kněz B8 Snad jedině občas nějaké to nepochopení nebo lhostejnost od lidí ve farnosti.

Kněz B9 Administrativa.

Kněz B10 Nedorozumění s lidmi.

Kněz B11 Bohudíky nic zvláštního. Snad jen někdy zkřížení různých povinností, nutnost vybrat jednu variantu z daných (ať uděláš tak nebo onak, vždy je to špatně, vždy něco zanedbáš).

Kněz B12 „Neukojitelné“ potřeby některých osob a termínované úkoly.

Kněz B13 Mnoho rolí a typů zodpovědnosti, shánění prostředků na zajištění chodu centra pro mládež.

Kněz B14 asi nejvíce nadbytek práce a nedostatek času

Kněz B15 Srov. bod 5.

Kněz B16 Nezájem lidí o duchovní život, mezilidské vztahy.

Kněz B17 Viz. bod 5 a administrativa

Kněz B18 Viz. bod 5 a mé individuální slabosti (nemoci, selhání...).

Kněz C1 Malý zájem o víru. Přichystám si pracně nějakou promluvu a poslechne si ji deset lidí.

Kněz C2 Mám rozpracováno mnoho věcí současně.

Kněz C3 Viz bod 5. Spíše píšu podle sebe.

Kněz C4 Stejně.

Kněz C5 Viz. výše.

Kněz C6 Nával povinností.

Kněz C7 Nenávisť některých farníků.

Kněz C8 Kromě nízkého zájmu o službu (jsem na tom ale jistě lépe, než mnozí kolegové díky zvýšenému počtu zájemců o mnou poskytované speciální služby), také neřešení aktuálních otázek shora a bazírování na podružných věcech.

Kněz C9 -

Kněz C10 Snad iluze.

Kněz C11 Mnoho povinností.

Kněz C12 Nedostatek peněz k pastorační službě.

Kněz C13 Vlastní nezralost, malá víra, přemíra starostí ve farnosti, nepochopení mnohých věřících a nadřízených.

Kněz C14 Komplikuje – lidská omezenost a neustále narůstající administrativa. Stresuje – nic.

Kněz C15 Zbytečná administrativa – více civilní než církevní, neustále se měnící předpisy, nemožnost některé věci žádoucím způsobem ovlivnit, aj..

Kněz C16 O stresu bych nemluvil, je třeba vše odevzdat Bohu a přičinit se v tom, co člověk může. Komplikace – viz. bod 5.

Kněz C17 Pocit osamění, odtržení od všedního života obyčejných lidí.

Kněz D1 Jednání s památkovým úřadem, nepoctivý přístup řady firem.

Kněz D2 Častá nespokojenost biskupa s něčím; precitlivělost a malá lidská zralost některých spolupracovníků; strach z úkolů, které přesahují mé síly.

Kněz D3 Příprava kázání.

Kněz D4 Pokud je denní program příliš nabitý – pak je nejlépe něco z toho vypustit.

Kněz D5 Viz . bod 4.

Kněz D6 Někteří lidé...

Kněz D7 Dnes už snad nic (když nechci mluvit o vztazích).

Kněz D8 Neznám, co je to stres, nevím.

Kněz D9 -

Kněz D10 Musím se pohybovat v mnoha vztazích osobních, pracovních, úředních.

XVI. Co by kněžím usnadnilo práci, snížilo stres i riziko sv.?

Kněz A1 Nevím. Každý, kdo nějaké takové nebezpečí vnímá si asi najde způsob.

Systémově by se také mohlo něco dělat, možná předložit nabídky a doporučení, příkazem se asi dá proti SV. těžko něco dělat!?

Kněz A2 Solidní vzdělání patrně v cizině – české teologické fakulty - slabší, vnitřní dozrání, práce s vlastním nitrem.

Kněz B1 Jednoduché: kdyby přesně věděli, co se po nich chce a kdyby tento požadavek byl realistický. Konkrétně: jsem-li ustanoven v jedné farnosti, mám lepší šanci být těm lidem pastýřem a otcem. Mám-li jich mnoho, šest, deset, víc, je to nerealistický požadavek. I když to stihnu „spravovat“, podvědomě cítím, že nedostávám úkolu (kněz není správce) – nebo je stres právě tohle?

Kněz B2 Odluka církve od státu a svoboda církve v naší zemi.

Kněz B3 Zapojení laiků, kdyby nemuseli dělat co nemusí.

Kněz B4 Určitě zájem biskupa (nebo řeholního představeného), častá komunikace, ale jistě i další věci.

Kněz B5 Snížení hmotné zodpovědnosti a byrokracie, menší lhostejnost farníků.

Kněz B6 -

Kněz B7 Aby nemuseli bydlet každý zvlášť, odborná pomoc v materiálním vedení farnosti.

Kněz B8 Netroufám si na obecnou odpověď. Já osobně si usnadňuji práci hledáním vhodných způsobů spolupráce s laiky.

Kněz B9 Odlehčení úředních povinností.

Kněz B10 Nemám vymyšlený žádný konkrétní systém.

Kněz B11 Fungující společenství ve farnosti, lidé, o které se mohu opřít a společenství s jinými kněžími (případně fungující řeholní společenství u řeholních kněží).

Kněz B12 Skoro bych zase uvedl: kvalitní duchovní i přirozený život, schopnost odpočívat (spánek i aktivně: záliby) a vědomí, že nejsou „spasiteli světa“.

Kněz B13 Kromě věcí z bodu 8, ještě větší zájem představených o situaci kněží a včasná pomoc při řešení problémů. Odvaha ke změně priorit v církvi.

Kněz B14 Více spolupracovníků, jiná organizace práce (i na úrovni diecéze) a samozřejmě práce na sobě, zejména duchovní.

Kněz B15 Menší administrativní zátěž, uspokojivější ekonomika farností, ochotní spolupracovníci, zájem o jejich práci.

Kněz B16 Živé společenství – s Bohem i lidmi.

Kněz B17 Administrativu snížit na minimum, vzájemná podpora a pomoc kněží.

Kněz B18 Myslím, že odebrání odpovědnosti za ekonomické, stavební a obdobné činnosti a možnost soustředit síly na vlastní poslání.

Kněz C1 Prodat 50-70% far, kostelů, kaplí a hřbitovů, abychom se konečně ze stavebních techniků stali kněžími pro lidi a ne pro památkovou péči.

Kněz C2 Kdyby víc důvěřovali Pánu Bohu a hlouběji si uvědomovali, že všechno napomáhá k dobrému těm, kteří milují Boha.

Kněz C3 Rád bych přijal organizovanou činnost jak po pastorační strance, tak stavební, administrativní. Více spolupracovníků, kteří převezmou část povinností. Na štěstí mám dostatek dobrých kamarádů, ke kterým se mohu uchýlit, když už mi to všechno leze na mozek. Jsou to většinou ostatní Poláci, kteří působí tady v diecézi. Bohužel neznám blíž ani jednoho českého kněze, moc o to ani nestáli.

Kněz C4 Kvalitní formace a duchovní vedení.

Kněz C5 Nějaké formy pravidelné zpětné vazby (supervize, společná reflexe), větší možnost profesního růstu, dobré zázemí v zodpovědných v církvi, budování přátelství... a dobře se modlit :-).

Kněz C6 Jiná koncepce jejich práce.

Kněz C7 Společenství, modlitba, větší podpora biskupa.

Kněz C8 Upuštění od péče o objekty a zaměření se na vztahy, s důrazem na kvalitu vztahů, nikoli kvantitu členů společenství.

Kněz C9 Tzv. solidní pastorece kněží.

Kněz C10 Myslím, že opora moudrých kněžských a křesťanských otců. Rovněž zkušenosti z profánního života. Dále i společný život v pastoraci.

Kněz C11 Snadno sehnat zástup.

Kněz C12 Kdyby dělali jen práci kněze.

Kněz C13 Více zralé víry věřících, moudrost biskupů.

Kněz C14 Rovnoměrné rozložení pracovní zátěže a odpočinku.

Kněz C15 Práce s lidmi nikdy nebude úplně bez stresu ani bez rizika. Důležitá je moudrost (vzdělání + zkušenost), reálný odhad možností svých i druhých lidí.

Kněz C16 Soustředění se pouze na duchovní službu, pomoc laiků ve věcech, které nemusí dělat kněz, a které ho zatěžují.

Kněz C17 Asi lepší a srozumitelnější vymezení jejich poslání.

Kněz D1 Ekonomické a pastorační rady, které by převzaly konkrétní úkoly.

Kněz D2 Méně kritiky a „varování“ ze strany biskupa, více vzájemné bratrské spolupráce, kvalitní duchovní život i odpočinek a ochota přenechat část úkolů laikům.

Kněz D3 Dobrá formace během kněžského studia, týmová práce s laiky ve farnosti, přátelství s jiným knězem, dobré duchovní vedení, zdravý způsob života.

Kněz D4 Pochopení od věřících a jejich pomoc. Pochopení od spolubratrů a představených.

Kněz D5 Odbourání přebujelé administrativy.

Kněz D6 Pomoc laiků.

Kněz D7 Co nejvíce společenství.

Kněz D8 Pomoc laiků, kteří by byli ochotni vzít na sebe spoluzodpovědnost pod vedením příslušného kněze.

Kněz D9 -

Kněz D10 Kdyby měli možnost žít v duchovní rodině kněžského společenství.

XVII. Mají kněží proti syndromu vyhoření vytvořeny nějaké obranné mechanismy, jaké?

Kněz A1 Vzájemné duchovní vedení, nebo něco na způsob supervize v osobním kontaktu s přáteli (kněžími), systémově se tato otázka pravděpodobně příliš neřeší.

Kněz A2 Ano – studium, modlitba, společenství, práce s lidmi, kursy...

Kněz B1 Říká se, že ano (modlitba atd.). Skutečnost je zřejmě prostší – mají méně ambicí. Po pár letech přejde zápal, člověk od své práce vlastně nic moc nečeká, tudíž nevyhoří prostě proto, že vůbec nehoří.

Kněz B2 Nemají, ale jistě Bůh pomůže, tedy žít přítomnost podle boží vůle, přiznat, že všechno dobro nestačím vykonat atd..

Kněz B3 Ano, modlitba, dobrý duchovní život, odpočinek.

Kněz B4 Ti, kteří jím netrpí, asi ano.

Kněz B5 Domnívám se, že takto mohou posloužit klasické prostředky duchovního života

Kněz B6 -

Kněz B7 Exercicie, společenství kněží, společná modlitba, osobní modlitba, úspěch v pastorači.

Kněz B8 Těžko mluvit obecně, ale když je kněz věrný svému poslání a drží se všech potřebných základů, obranné mechanismy jsou v tom obsaženy.

Kněz B9 Ano, kromě poctivého duchovního života, své koníčky a záliby.

Kněz B10 Právě že nemáme, proto nás to zaskočí, překvapí a utáhá.

Kněz B11 Neuzavírat se do sebe, růst ve vztahu k Bohu (modlitba) a k bližnímu (společenství).

Kněz B12 Někteří ano, myslím, že to ale vždy záleží na dvou momentech: jak kvalitní vedou duchovní život (modlitba, exercicie, rekolekce, duchovní vedení, apod.) a nakolik ho stavějí na přirozenosti (ohled na tělesné a duševní potřeby, umění odpočívat!, rozvíjení pozitivních vztahů, apod.).

Kněz B13 Jak kteří kněží. Osobně mi pomáhá kněžské společenství, kde se dá diskutovat, poradit se, odpochynout si. Dále se snažím zabudovat do svého životního stylu práci,

odpočinek, sport, studium, osobnostní rozvoj, duchovní formaci, lidské přátelství a spánek.

Kněz B14 Myslím, že je to podobné jako např. u manželů, kteří si chtějí zůstat věrní nebo i v jiných případech, kde jde o věrnost či vytrvalost.

Kněz B15 Ano. Záleží od osoby – ať spirituální, ať logické, ať psychologické, téma na kurz, nejde popsat na dvě řádky.

Kněz B16 To záleží na povaze, ale jistě je důležitá modlitba, smysl pro obět' a společenství.

Kněz B17 Viz. bod 2 a základní hluboký vztah k Bohu, kvalitní zázemí především ve společenství kněží.

Kněz B18 Ano. Souhrnně: prožívání společenství s Bohem a lidmi a individuální růst do hloubky.

Kněz C1 Ano, důležitý intenzivní duchovní život a vše, co s tím souvisí – a o tom víc dále.

Kněz C2 Důsledně vedený duchovní život.

Kněz C3 Obranné mechanismy: osobní modlitba, denní řád, pravidelná svátost smíření, společenství s ostatními kněžími a laiky, odpočinek, studium – poznávání stále nových věcí.

Kněz C4 –

Kněz C5 Ve větší nebo menší míře: dobrý duchovní život, přátelé, volnočasové aktivity.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ano: modlitba, společenství, duchovní život, sport, práce.

Kněz C8 Snahou o to je pozvedání ducha duchovními cvičeními, trvalou formací a vzděláváním.

Kněz C9 Jak a kdo.

Kněz C10 Myslím, že je to individuální, někdo selský rozum, někdo řád, aj..

Kněz C11 Mohou se setkávat a povzbuzovat.

Kněz C12 Ano. Ježíše Krista.

Kněz C13 Jako každý, navíc nadpřirozené zdroje.

Kněz C14 Ano – dostatečný duchovní život.

Kněz C15 Kvalitní duchovní život, exercicie, dovolenou, oporu dobrých přátel, aj..

Kněz C16 To je individuální záležitost. Ten mechanismus by měl být kladný - horlivost pro Boha a službu, Jemu a lidem, modlitba, pravidelná svátost smíření, atd.

Kněz C17 Nemají.

Kněz D1 Solidní duchovní život. Pravidelná sv. smíření 1x za 14. dní, kněžská setkání, sport, manuální práce.

Kněz D2 To je velmi různé, někteří na tom svědomitě pracují, jiní to velmi podcení.

Kněz D3 Nevím.

Kněz D4 Dbát na duchovní život, společenství kněží, mít radost z toho, že sloužím Bohu.

Kněz D5 -

Kněz D6 Nemají, jsou také jenom lidé.

Kněz D7 Vztah k Bohu.

Kněz D8 Ano – Především je to modlitba, příprava na katecheze, kázání, četba Písma, duchovní četba, rozjímání, kontemplace.

Kněz D9 Řádný kněžský život.

Kněz D10 Lékem je jistě důsledná osobní zbožnost a zakotvení v kněžském společenství.

XVIII. Co vám dodává sílu k práci, kde čerpáte energii?

- Kněz A1** Když vidím oči babičky v nemocnici, které jsem podal svaté přijímání a řekl nějaké slovo povzbuzení. Když cítím (nejenom vím), že Bůh je se mnou, kdy téměř hmatatelně vnímám jeho přítomnost, a to i v té největší krizi.
- Kněz A2** Viz. opak bodu č. 6.
- Kněz B1** Těžko říct. Duchovní život samozřejmě pomůže (např. častější zpověď). Myslím, že průběžným zdrojem energie je, když se něco podaří. Nemusí to být kdovíjaké dílo. Často jsem rád, že se mi podařilo navštívit starou babičku, ke které se marně chystám už od Vánoc.
- Kněz B2** Modlitba, rozjímání o Kristově utrpení, pokorný pohled na sebe.
- Kněz B3** Duchovní obnovy, setkání kněží či jiné, malé úspěchy v pastorači, obrácení lidí. Čerpám z toho i z modlitby, ze svátostí, z duchovní četby.
- Kněz B4** Společenství s lidmi, modlitba.
- Kněz B5** V osobní modlitbě a v přirozených lidských vztazích, v odpočinku.
- Kněz B6** Modlitba, odpočinek, vztahy k známým lidem.
- Kněz B7** Exercicie, společenství kněží, společná modlitba, osobní modlitba, úspěch v pastorači, pastorační skupiny ve farnosti.
- Kněz B8** Každoroční exercicie. Snaha neslevovat ze zásad duchovního života. Hlídat si čas na odpočinek a přátele.
- Kněz B9** Modlitba, hudba.
- Kněz B10** Nemám vymyšlený systém.
- Kněz B11** Modlitba, eucharistie, Boží slovo.
- Kněz B12** Bude to možná znít jako klišé, ale především ve vnitřní modlitbě (byť i ona je někdy námahou!). Pomáhají mi ale i hluboké vztahy s užším okruhem lidí (většinou také žijících modlitbou), drobné úspěchy v práci a drobné záliby, na které „kradu“ čas, kde se dá (umění – pasivně přijímané i aktivně „vytvářené“, zejména literatura, hudba, ale občas i kresba; dříve i rekreační sport – nyní kvůli problémům se zdravím, bohužel, spíše ne). No, a samozřejmě, spánek! Bohu díky za něj! ☺
- Kněz B13** Pomáhá mi pravidelné setkávání se společenstvím spolubratrů. Energii čerpám zejména v přírodě a z radosti ze služby mladým.
- Kněz B14** Hluboký vztah k Bohu.
- Kněz B15** Víra, výsledky pastorační práce, studium, rozjímání, modlitba, empatictí lidé.
- Kněz B16** Exercicie, modlitba, přátelé, sport.
- Kněz B17** Vztah k Bohu, sdílející se společenství kněží, možnost odpočinku.
- Kněz B18** V modlitbě (rozjímání, breviář...), v duchovní četbě a ve mši svaté, někdy ve službě samé.
- Kněz C1** Modlitba, víra, že Bůh to moje úsilí určitě nějak využije k něčemu dobrému.
- Kněz C2** Život s Bohem.
- Kněz C3** Vnitřní přesvědčení o smyslu mé práce. Modlitba, důvěra k Bohu, že mně v tom nenechá. Nečekám na úspěch, spíš se snažím vykonat to, co je možné v podmínkách, kde se zrovna nacházím a makám. Pořád makám...No občas to i docela flákám, když mám zrovna „depku“.
- Kněz C4** Duchovní život, osobně přijatelné vztahy.
- Kněz C5** Sílu dodává zakotvení v Boží blízkosti a víře v Boží přísliby, z lidského hlediska také smysluplnost (v opozici proti nesmyslnosti) té či oné práce, přátelé, sport, čtení atd.
- Kněz C6** Naděje, že je to někomu prospěšné – v odpočinku – uzavřít se na jeden den přede všemi.

Kněz C7 Bůh, a někteří lidé – farníci.

Kněz C8 Radost lidí, kterým jsem mohl pomoci.

Kněz C9 -

Kněz C10 Sebereflexe, rady a příklad zkušenějších, víra.

Kněz C11 Modlitba, eucharistie, společenství kněží.

Kněz C12 Modlitba, Boží Slovo, svátosti, meditace, rozjímání.

Kněz C13 Hlavně ve víře, modlitbě, Eucharistii, pak přirozené radosti-umění, příroda.

Kněz C14 Po stránce nadpřirozené - duchovní četba, rozjímání, svátosti. Po stránce přirozené – smysluplné využití času – možnost předávat vědomosti dalším generacím, fyzická a duševní hygiena.

Kněz C15 Spíše „kdo“ dodává sílu – ten, který mě povolal a poslal do služby.

Kněz C16 Duchovní prostředky – viz. bod 8.

Kněz C17 Fyzická práce.

Kněz D1 Denní rozjímání, denní adorace, Písmo svaté, denní eucharistie, přátelé, sport.

Kněz D2 Přátelské rozhovory a modlitba ve společenství kněží i laiků, procházky přírodou.

Kněz D3 V nedělních odpoledních výletech.

Kněz D4 Mít radost z toho, co nám Bůh dává, nenechat se nikým a ničím otrávit a mít modlitbu a duchovní život na prvním místě.

Kněz D5 On.

Kněz D6 Víra v Boha, úcta Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a Panna Maria.

Kněz D7 Radost, že aspoň někomu mohu pomáhat v životě.

Kněz D8 Předávám vše Bohu, vím, že všechno záleží jen a jen na něm.

Kněz D9 Viz. bod 8.

Kněz D10 Pastorační práce, kterou dělám, není obvyklá. Naplňuje mne a pak je pro mne osobně důležité, že žiji v určitém kněžském společenství spiritualitu, která mně vyhovuje.

XIX. Co všechno děláte pro to, abyste nevyhořel?

Kněz A1 Odpočívám, dbám na den volna (pondělí), hraji si s dětmi...

Kněz A2 Kursy, přátelé, vzdělávání, nové způsoby pastore, samostudium, sport, koníčky.

Kněz B1 Nic, prostě si neuvědomuji, že konkrétně mně to hrozí.

Kněz B2 Snažím se o svatost, žít kněžství tak, jak mám. Vyhoření je totiž následek nepřirozeného života.

Kněz B3 Jsem poctivý v duchovním životě a čerpám kde se dá, nepřepínám se.

Kněz B4 Prostě se snažím být knězem.

Kněz B5 Osobní modlitba, přirozené lidské vztahy, odpočinek.

Kněz B6 Vědomě nic.

Kněz B7 Exercicie, společenství kněží, společná modlitba, osobní modlitba, pravidelná zpověď.

Kněz B8 Viz. bod 9.

Kněz B9 Modlím se, aktivně provozuji hudbu.

Kněz B10 Nemám vymyšlený systém. Když cítím, že se blíží průšvih, začnu věci revidovat, reflektovat, hledat aktuální řešení. Spontánnost. Když to nahlédnu, na věci se klidně vykašlu a např. zruším schůzku.

Kněz B11 Kromě modlitby, eucharistie, Božího slova se snažím občas dělat nějakou fyzickou práci nebo sport. Někdy také četba krásné literatury.

Kněz B12 Viz. bod č.9.

Kněz B13 Viz. bod č.8.

Kněz B14 Snažím se o hluboký vztah k Bohu a také trochu o zdravý životní styl.

Kněz B15 Snažím se normálně žít a pokud možno si nenechat nakupit práci.

Kněz B16 Příkládám. Viz. bod č.9.

Kněz B17 Viz. bod č.9.

Kněz B18 Kromě snahy o určitý řád, ve kterém se snažím integrovat vše z bodu 9, snažím se též hledat různá společenství.

Kněz C1 Duchovní život, odpočinek, koníčky, setkání s kamarády knězi.

Kněz C2 Obnovuji původní úmysl a žiji ze svátostí.

Kněz C3 Moc na to nemyslím. Doufám, že to není ještě můj problém. Rád bych měl jednu farnost a více času na uspořádanou činnost. Místo toho mám 5 farností, 4 kostely, 3 fary, učím na středních školách a tak dále... Pak mám ještě psa, ale ten mě nutí více k rekreaci.

Kněz C4 Využívám duchovní život a osobně přijatelné vztahy.

Kněz C5 Snažím se modlit, budovat vztahy k lidem, dělat věci, které mají smysl (ty které nemají, opět k tomuto smyslu nějak „ohýbat“), nepromítat se příliš do svých „projektů“, sportovat a dělat si legraci z toho, co se tváří moc vážně.

Kněz C6 Odpočívám, navštěvuji přátele, studuji.

Kněz C7 Využívám čas.

Kněz C8 Mám poněkud širší okruh zájmů, než pouhou pastorem klasického typu – soudní činnost, přednášková, podnikatelská.

Kněz C9 Prozatím jsem nad tím nepřemýšlel.

Kněz C10 Snažím se v posledních letech o stálou učenlivost a dobrý duchovní život.

Kněz C11 Na jeden den ujet z farnosti.

Kněz C12 Modlím se.

Kněz C13 Právě jsem uvedl.

Kněz C14 Viz. bod č. 6.

Kněz C15 Proti vyhoření nedělám vědomě nic. Respektive dělám vše, co mohu, abych byl tam, kde mě chce mít Bůh a byl pro něho i pro lidi „použitelný“.

Kněz C16 Viz. bod č. 8.

Kněz C17 Fyzická práce.

Kněz D1 Předcházející otázka.

Kněz D2 Pravidelně se setkávám se spolubratry kněžími, každý rok jezdím na exercicie, snažím se nemít nevyřešené problémy – ale také leccos zanedbávám, např. dostatek kvalitního odpočinku, zbytečné sledování televize.

Kněz D3 Nic víc než jsem uvedl v bodě č. 9.

Kněz D4 Raduji se i z neúspěchu a všechno svěřuji Božímu milosrdenství.

Kněz D5 Být s Ním.

Kněz D6 Mnohé.

Kněz D7 Modlitba, pravidelné plnění povinností bez ohledu na výsledky.

Kněz D8 Dosti času věnuji modlitbě (kromě breviáře a pravidelné mše svaté jsou to dvě hodiny denně).

Kněz D9 -

Kněz D10 Snažím se žít podle evangelia, prostředí mne v tom pomáhá a pak jsem rád, že můžu mít důvěrný vztah ke spolubratrům v mém společenství.

XX. V čem podle vás tkví jádro problému, že kněží opouštějí svou službu?

Kněz A1 Určitě je to velmi různé a sami odešli nedovedou s dostatečným odstupem posoudit pravé příčiny. Říká se, že je to touha po rodině (ne po sexu). Z podobných důvodů, které nejsou odhaleny a zpracovány, mohou vzejít nezdravé vztahy, aniž by kněz odešel. (myslím např. Fixaci na dítě nějaké farnice, která odpovídá na touhu být otcem).

Kněz A2 Samota, nefungující společenství, nesprávné nasměrování formace, nedozrání vlastního nitra, tížádost. Vedení zničí povolání kněze seminaristy – chyby a nekompetentnost vedení. Neposkytnutí nástrojů a prostoru pro vlastní duchovní růst (intelektuální jakž takž, duchovně se vlastně každý musí srovnat sám) – často jsou různorodé, individuální.

Kněz B1 To podle mě nelze říct, je to individuální. Upozornil bych na hromadné odchody kněží v západní Evropě v 60. a 70. letech – tytéž otřesy, byť mnohem méně intenzivní, dorazily k nám. A ještě zkratovitá odpověď: prostě proto, že to jde – společensky, finančně, technicky.

Kněz B2 Neochota nést kříž, je to jako v manželství. Ale také, že druzí jim v tom nepomohou. Ale nechci soudit, jen Bůh ví.

Kněz B3 Jsou přetížení a zapomínají na to hlavní, což je pro kněze duchovní život a potom ženy, které si neuvědomují, že je to kněz – posvěcená osoba a útočí na něj.

Kněz B4 Je to individuální. Myslím, že to nelze zobecnit.

Kněz B5 Ze strany kněží: možná v podceňování prostředků duchovního života, stejně jako odpočinku. Ze strany okolí: v lhostejnosti a nedocenění jejich služby.

Kněz B6 Nejsou kněžská společenství.

Kněz B7 Častokrát jsou to osobní problémy nebo nedostatečná selekce v semináři, kde by se mělo vyzkoušet povolání.

Kněz B8 Zřejmě si neudrželi plnost milostí, na kterých věrnost kněžské službě závisí.

Kněz B9 Faktorů je hodně, často je to lidská nezralost, nízký věk svěcení.

Kněz B10 Šli do služby, aniž by často věděli do čeho jdou; důležitý je vždy light motiv, který musí odpovídat dosavadní cestě, být s ní kontinuální, navazovat – Důraz na kontinuitu je podstatný. Někdy formace vytváří škatulku a formule příliš rigidně, jde spíš o to dodat berličky a podporu, podpořit vývoj a rozvoj identity, konkrétního kněze a jeho vlastní realizace povolání ke kněžství..

Kněz B11 Duchovní boj, zapomíná se na to, že ďábel existuje a je dost mocný (obchází jako lev řvoucí). A že kněží jsou u něj první na mušce. Kněz by měl mít modlitební zázemí, lidi, kteří ho duchovně podporují a nesou (samozřejmě kromě jeho osobního života vnitřní modlitby a rozvíjení osobního vztahu s Ježíšem a zasvěcení se Panně Marii – To je nutné!). Nejde tady v první řadě o psychologii!

Kněz B12 Tak na to si neodvažuji odpovědět jednoznačně: obávám se, že těch problémů je celá řada. Jistě tam může být i SV., ale myslím si, že spíše platí: kolik případů, tolik příčin.

Kněz B13 Slabá motivace k duchovnímu životu (televize a internet na úkor duchovního života). Osamělost. Špatná představa, se kterou do služby nastupovali – nevyzrálost. Nerealistické požadavky ze strany představených i věřících. Přeceňování vlastních sil a schopností. Nepřijetí od okolí. Nevyvážený životní styl, únava, mravní slabost a její zneužití jinými osobami.

Kněz B14 Myslím, že je to zbytečný duplikát otázky č. 5.

- Kněz B15** V člověku – nekonečné aspirace a konečné možnosti, jiné představy a jiná skutečnost, nevhodná formace, podcenění vlastní slabosti.
- Kněz B16** Ztráta smyslu pro oběť, hledání vlastní seberealizace jiným způsobem.
- Kněz B17** Nesplnění očekávání a představ o službě, dlouhodobá únava, stereotyp, konkrétní situace (příležitosti).
- Kněz B18** Tady si netroufám psát nějaké jednoduché odpovědi : od nezralosti v období složení slibu, přes nedostatečnou přípravu a výše zmíněné problémy (viz bod 2., 5., 7.), až po nezvládnutí sexuality z hlediska lidského. Za tím je – myslím – vždy krize víry resp. vztahu k Bohu obecně.
- Kněz C1** Myslím, že hodně z nás se cítí zbytečných ve společenství, jako nějaký exotický relikt reprezentující zastaralé názory.
- Kněz C2** Nedostatečná formace v semináři, nepřipravenost na samotu, nezájem biskupa, ponechání v osamocení, nevidí ze strany představených, že o něco jde...
- Kněz C3** Je to velmi individuální. Určitě to není jen a jen SV.. V tom stavu si myslím, že dotyčný není schopen přijmout jakékoliv řešení. Odchod je jenom prozatímním řešením, zklamáním z dosavadní praxe. Vskutku je to útek. Podstata se dotýká rozhodnutí. Pokud zůstává ve mně přesvědčení o pravé volbě, o Božím vyvolení a určení ke kněžství - zůstávám. Druhá věc, to je věrnost. Něco jsem slíbil a porušení životního slibu není nikdy beztrestné, v tom slova smyslu, že vždy tímto ubližují sobě a ostatním.
- Kněz C4** Nedostatečná motivace, formace, nezájem představených.
- Kněz C5** Nedá se zevšeobecnit.
- Kněz C6** Mají toho až po krk, nejsou respektováni jako samostatní dospělí lidé.
- Kněz C7** Společenství kněží, modlitba, větší společenství biskupa s kněžími.
- Kněz C8** V nezájmu lidí o tuto službu.
- Kněz C9** Na to je dost složitá odpověď.
- Kněz C10** Asi SV. a navazující pokušení k hříchu.
- Kněz C11** Přetíženost.
- Kněz C12** Nenaplněnost srdce.
- Kněz C13** Pocit nenaplněnosti, zaviněný jednak vlastním nedostatečným duchovním životem, pak nepochopením okolí, jeho nezájmem o jejich službu.
- Kněz C14** Dle mého názoru mají buď příliš volného času, který nedokáží zaplnit, neuspořádaný sexuální život, nedostatečné nebo vůbec žádné ocenění práce od biskupů. Domnívám se, že v dnešní době PC by snad nebyl problém, aby kněz dostal např. k narozeninám či k svátku nebo výročí svěcení blahopřejný dopis od biskupa.
- Kněz C15** Kněz je také jen člověkem, nelze u něho vyloučit selhání. Kdyby na tuto otázku byla jasná odpověď, dalo by se asi mnoha selháním předejít. Někdy jsou to neřešené osobní problémy, či trvalé problémy osobnosti, zklamání z reality života ve farnosti...
- Kněz C16** Zřejmě očekávali něco jiného, jsou rozladěni, ochabne horlivost a nejsou schopni se opřít o Boha, který pomáhá zvládnout i stresující situace.
- Kněz C17** Změkčilost, selhání otce v rodině, nerozvinuté mužské ctnosti, sebeovládání, odpovědnost, věrnost danému slovu.
- Kněz D1** Nenaplněný celibát a samota díky nerozvíjejícímu se vztahu s Kristem.
- Kněz D2** Obvykle podcení některý z prvků, které mají posilovat a chránit (viz. 6 stran krychle Maxe Kašparů).
- Kněz D3** Pocit osamělosti?

Kněz D4 Nevyzrálост, malověrnost, to že člověk víc spoléhá na sebe a na své síly, než na Boha. Neustálé překládání kněží z farnosti do farnosti.

Kněz D5 Lidská i křesťanská nezralost, opomíjení dobré modlitby.

Kněz D6 Rozmazlení z rodiny, rozmazlení konzumní společností. Askezi a asketiku jsme nahradili spirituální teologií. Kdo dnes mluví o umrtvování, sebezáporu, sebeobětování? Chybí oběť!

Kněz D7 Že neberou vážně své povolání – včetně osobní oběti.

Kněz D8 V době totality to byl především problém vztahu k StB, která mnohdy nevybíravým způsobem nutila kněze ke spolupráci – měli pocit, že uniknou těmto problémům. V současné době je to zřejmě pocit nedokonalého naplnění své služby a setkání s ženou.

Kněz D9 Opuštěnost, u nás je počet minimální.

Kněz D10 Prožívají samotu, neuspokojení, určitý smutek. Právě kněžské společenství může být tou rodinou, kterou nakonec všichni lidé nějak potřebují. V tomto případě je to duchovní rodina. Z vlastní zkušenosti vím, jak je důležitá.

XXI. Časový harmonogram

1. Kolik času týdně (zhruba) věnujete:
 - a. modlitbě, rozjímání, adoracím?
 - b. pastoračním rozhovorům (i návštěvám) a zpovídání?
 - c. návštěvám nemocných?
 - d. přípravě kázání, katechezí a výuky náboženství?
 - e. správě farnosti – ekonomice, úřadování, korespondenci...?
 - f. vedení domácnosti?
 - g. četbě, studiu?
 - h. televizi a internetu?
 - i. odpočinku?
 - j. spánku?

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katechezí, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	četba, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
A1	19	5	3	9	1	6	8	10	?	7
A2	13	7	1	4	1	10	20	20	7	52
B1	9	4	3	2	10	4	3	0/6	14	50
B2	11	6 ¹⁶⁷	3 ¹⁶⁸	4/2 ¹⁶⁹	5	3	4 ¹⁷⁰	- ¹⁷¹	3,5 ¹⁷²	64

¹⁶⁷ Modlitbě, rozjímání, 4 hod i s rozjímáním, adoracím hodinu denně.

¹⁶⁸ Měsíčně.

¹⁶⁹ Přípravy na svátosti 2hod.

¹⁷⁰ Četbě, duchovní četbě 30min denně, zahrnuta v modlitbě; jiná 1-2 hod.týdně; studiu 2 hod. filosofie a teologie.

¹⁷¹ Televizi 2 hod za rok: Urbi et orbi; internetu 1hod. za měsíc.

¹⁷² Odpočinku 30min. denně: procházka.

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katecheze, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	čtení, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
B3	22-23 ¹⁷³	6-8 ¹⁷⁴	- ¹⁷⁵	9-10 ¹⁷⁶	5,5 ¹⁷⁷	¹⁷⁸	3	6-8	4 ¹⁷⁹	55
B4	- ¹⁸⁰	- ¹⁸¹	- ¹⁸²	- ¹⁸³	- ¹⁸⁴	- ¹⁸⁵	- ¹⁸⁶	- ¹⁸⁷	- ¹⁸⁸	- ¹⁸⁹
B5 ¹⁹⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B6 ¹⁹¹	17	15	1	3	3	0	3	7	10	35
B7	18	15	1	4,5	6-7 ¹⁹²	4	3-4	8-9	4	42
B8	12	3	1	6	10	1	3	10	5	49
B9	16	7	- ¹⁹³	4	20	5	5	7	7	42
B10	10,5	6 ¹⁹⁴	0	- ¹⁹⁵	0	- ¹⁹⁶	36	1,5	20 ¹⁹⁷	49
B11	25-30 ¹⁹⁸	3-4	1	2-3	2-3	6	10	0/1-2	5	50

¹⁷³ Modlitbě: 18 – 20 hodin; rozjímání: 2 hodiny; adorace: asi 45 minut.

¹⁷⁴ Rozhovory moc nemám, návštěvy: 4 – 6 hodin; zpovídání: 1,5 – 2 hodiny.

¹⁷⁵ Návštěvám nemocných jednou měsíčně 2 dny.

¹⁷⁶ Kázání: 2 – 3 hodiny; katecheze: 1 hodina; náboženství: 3 hodiny přípravě, a pak učím 3,5 hodiny.

¹⁷⁷ Ekonomice: mám účetní takže jen 1 hodinu týdně, úřadování: 3 – 4 hodiny; korespondence: půl hodiny.

¹⁷⁸ Pro obědy si chodím, o úklid se starají ženy, moc času mi to nezabere.

¹⁷⁹ 4 hodiny + úterý celý den, který je volný.

¹⁸⁰ Denně, někdy to ale není možné, v klášteře je určitý řád. Ve výjimečných situacích to někdy taky nejde.

Nikdy jsem o tom nepřemýšlel v intencích časové délky.

¹⁸¹ Návštěvám hodněkrát v týdnu. Zpovídání podle zájmu.

¹⁸² Podle zájmu.

¹⁸³ Dle aktuální potřeby.

¹⁸⁴ Dle aktuální potřeby.

¹⁸⁵ Dle aktuální potřeby.

¹⁸⁶ Něco si přečtu denně, někdy více, někdy méně, spíš výjimečně se stane, že vůbec nic.

¹⁸⁷ Vícekrát týdně.

¹⁸⁸ Snažím se o pravidelnost.

¹⁸⁹ Většinou pouze v noci.

¹⁹⁰ Je to dost různé, nikdy jsem to nestopoval.

¹⁹¹ Podotknul bych, že nejsem zapojen jen v klasické farní pastoraci ta je do určité míry okrajová.

¹⁹² Ale to záleží jestli se něco opravuje nebo ne.

¹⁹³ Individuálně, nepravidelně.

¹⁹⁴ Past. Rozhovory úterý 3 hod; + 3 hod týdně zpovídání.

¹⁹⁵ Učím 7. hod.

¹⁹⁶ Třikrát jsem se stěhoval během tří let. Za devět let osmkrát. Hodně energie bere tolikéře zařizování domácnosti. Vařím, peru...časově nevím.

¹⁹⁷ V neděli.

¹⁹⁸ Včetně mše svaté.

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katechezí, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	čtení, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
B12	24 ¹⁹⁹	8-9 ²⁰⁰	- ²⁰¹	9-10 ²⁰²	2 ²⁰³	2 ²⁰⁴	6-8 ²⁰⁵	1-2/3-4	2,5	45-53
B13	10-12 ²⁰⁶	2-6	0,5	2	5-7 ²⁰⁷	5-7 ²⁰⁸	3-4	0-1/1-3	2-4	42-49
B14	20	30	-	15	-	2	15	2	-	45
B15	15	5	1-2 ²⁰⁹	0	10	5	5	10	10	40
B16	15-20	10-15	5-10	5-10	5-8	5-6	5-10	2-10	- ²¹⁰	42-56
B17	10	3	1	8	2	3	10	1	70 ²¹¹	60
B18	18 ²¹²	14-18	5	6	12-16	4	10	12	6	40
C1	10	3	0	2	0	0	30	1	7	56
C2	11	15	3	1	4	0,5	6	0,3-0,6	8	50

¹⁹⁹ Poprvé jsem to kvůli Vám počítal a uvědomil si ten dar. ☺ Je to zhruba 10 hodin vnitřní modlitby týdně, 7 hodin Denní modlitby církve a hodina adorace. K tomu, samozřejmě, půlhodina duchovní četby denně a růženec (cca také půlhodina).

²⁰⁰ Jelikož nejsem přímo ve farní správě, zpovídám pouze mnišky + několik „vyvolených“, takže zhruba 8-9 hodin týdně (i s rozhovory).

²⁰¹ K nemocným chodím natolik málo, že nemohu uvést žádný časový údaj.

²⁰² Kázání připravuji zhruba 2 hodiny týdně, namísto katechezí a výuky náboženství bych měl asi dosadit přípravu na přednášky, tj. cca 3-4 hodiny týdně + konzultace, apod., další 3-4 hodiny týdně.

²⁰³ Tohle mě, Bohu díky, z valné části míjí. Fakultní korespondenci věnuji tak dvě hodiny týdně.

²⁰⁴ Tu našťěstí nevedu, takže maximálně úklid: 2 hodiny týdně.

²⁰⁵ Čtu strašně moc, při každé příležitosti, i když jen po chvilkách, takže to změřit není snadné... ☺
Odhaduji to (kromě duchovní četby) na 6-8hodin týdně. Studium? Furt! ☺

²⁰⁶ Včetně mše svaté.

²⁰⁷ Mám pomoc.

²⁰⁸ Mám pomoc.

²⁰⁹ Dle potřeby – v předchozím působišti podstatně více.

²¹⁰ Spojeno s ostatní činností.

²¹¹ Asi zbytek 70hodin, ale to je často ten výplňový čas mezi „něčím“.

²¹² Ale snažím se o intenzivnější život modlitby přes celý týden.

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katechezí, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	čtení, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
C3 ²¹³	17	Min. 6				10,5				45,5
C4	20	10	0	7	5	5	10	3	5	45
C5 ²¹⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C6	10,5	3,5	0	0	0	0	70	7	10,5	52,5
C7	1-5	0-7	0-3	0-5	1-10	15-25	0-10	3-10	8	50
C8 ²¹⁵	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
C9	7	2-3	- ²¹⁶	-	- ²¹⁷	- ²¹⁸	- ²¹⁹	- ²²⁰	- ²²¹	- ²²²
C10	18-20	12 ²²³	0-4	10,5	21	-	7	- ²²⁴	14	49
C11	20	31	4	14	29	7	7	3	7	40
C12	14,7,3	50-60	Dle potř.	10-15	5	0	10-15	1	nevím	45-50

²¹³ Kolik času týdně (zhruba) věnujete: „spíše denně (d.), týdně (t..) Je to těžko popsat, protože každý den je odlišný. Některé povinnosti jsou trvalé“.

- Modlitbě: (d. 1,5-2,5 h), rozjímání (d. 10 min), adoracím občas.
- Pastoračním rozhovorům: podle potřeby, 2x za týden kancelář 2,5 h, pak individuální rozhovory a zpovídání (15 min přede mší)?
- návštěvám nemocných: 3x za rok a podle potřeby?
- přípravě kázání, katechezí a výuky náboženství: Tady je hlavní problém. Musím se připravit na všechny povinnosti, rozhovory, přípravy, setkání. Většinu hodin vyučování náboženství na střední škole připravuji sám. Program pro formaci malých skupin ve farnosti musím připravit sám, protože nic tady nenajdu. Jedná se o nejméně dvě setkání za měsíc pro 4 skupiny během celého roku. Pak všechno napsat, vytisknout, nařezat, a tak dále.. Dobrá příprava vyžaduje hromadu času.
- správě farnosti – ekonomice, úřadování, korespondenci – To je opět subjektivní. Správa farnosti zahrnuje kancelář, účetnictví, finance, daně, výkazy, matrik, korespondenci. Pak máme technickou údržbu církevních budov: opravy, úklid, sníh, tráva, septik, zahrada, střechy. Prostě všechno...Pak máme opravy. Nejdříve se píší granty, shromažďují hromady posudků, dokladů. Následuje jednání s firmami, zajištění dostátu finančních prostředků. V průběhu je nutná stálá kontrola a nakonec je nutné vše potvrdit a vyúčtovat. Administrativa zabere 60% mého času. To je neuvěřitelná hromada papírů. Předání základních dokladů pěti farnostem trvalo den a půl. Pak najednou se člověk v tom ocitne sám a starý se o všechno...
- vedení domácnosti: d. 1,5h, ale jak kdy, když to nestíhám domácnost strádá, ale nikdo se nestěžuje – bydlím sám. Jenom v prvním patře. Fara má přes 250 m² a 7 místností, je co uklízet...)
- čtení, studiu: to spíš v rámci přípravy, občas něco na víc.
- televizi a internetu: nejčastěji jako odreagování, kdy už nic jiného nejde.
- Odpočinku: Různě, někdy to jede nepřetržitě několik týdnů. Můj pes vyžaduje pravidelné procházky. Jinak by mě asi sežral. V rámci dnešní rekreace píšu anketu.
- Spánku: d. 6,5h tzn. 6 h v noci a 30 min. v poledne.

²¹⁴ Velmi variabilní.

²¹⁵ To nějak nestopuji a je velmi těžké to určit, protože každý den a každý týden je jiný. Každé z těch činností člověk věnuje čas podle aktuálních možností a potřeby. Spánkem se snažím čas neztrácet, tak kolem 4 hodin denně.

²¹⁶ To je různé – příležitostně.

²¹⁷ Jednou ročně dva pracovní dny.

²¹⁸ Cca. Jeden velký nákup jednou za dva týdny.

²¹⁹ To nepočítám – asi dost!

²²⁰ Televizní noviny a sem tam nějaká zajímavost vztahující se ke křesťanství.

²²¹ To je různé.

²²² V rámci norem.

²²³ Devět mší sv., 1hod vyučování náboženství, 2hod biblické.

²²⁴ Rozhlas asi 2-3hod týdně.

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katechezí, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	čtba, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
C13	14	7	Dle potř. ²²⁵	7	7	2	7	- ²²⁶	- ²²⁷	42-49
C14	20	5	1	2	²²⁸	Dle potř.	28	0/14 ²²⁹	²³⁰	42
C15 ²³¹	15	15 ²³²	1	5	20 +	2	10	10	?	50
C16	10,5	3,5 ²³³	3	4	10	²³⁴	4	10/10	14	42-50
C17	2	3	3 ²³⁵	2	15	5	2	6	10	35
D1	20	10	1	5-6	3	3	4	8	14	50-56
D2	10 ²³⁶	20	1 ²³⁷	4 ²³⁸	30	3	5	15	10	45
D3 ²³⁹	5	0	0	4	0	2	10	7	5	40
D4	28	14	7	14	14	7	14	7	7	56
D5	2/3,5/0,5	8-12	1-12	2-3/3-5	5-10	0	²⁴⁰	0	7	42-49
D6 ²⁴¹										

²²⁵ Měl bych víc.

²²⁶ TV nemám, internet pouze pro poštu.

²²⁷ Co zbude.

²²⁸ To je různé, snažím se, aby většinu z toho dělala farní rada, ekonom farnosti apod..

²²⁹ Internet – jen na vyřizování e-mailu či webové stránky, popřípadě hledání internetových stránek archivů a knihoven cca 2 hod. každý den.

²³⁰ To je duchovní život a čtba, občas návštěva divadla, koncertu apod..

²³¹ Pozn.: Nespravuji klasickou farnost, neučím náboženství, mám mnohem větší „úřední“ povinnosti, výpovědi proto budou zkreslené.

²³² Rozhovorům, jak je právě potřeba. Zpovídání – jsem k dispozici prakticky denně 30 min přede mší sv., po předcházející domluvě samozřejmě i jindy.

²³³ Vede ji výborně pastorační asistentka.

²³⁴ 12hodin – 1x za měsíc.

²³⁵ 1x za měsíc.

²³⁶ Mimo mše.

²³⁷ Navštěvují je kolegové.

²³⁸ Náboženství učí katecheté.

²³⁹ Nemám farnost.

²⁴⁰ V mezerách práce.

²⁴¹ Hodinově je to těžko vyjádřitelné a každý den i každý týden to je jinak. Modlitbě, rozjímání, adoracím - Podle možnosti, ale je nutné nejdříve splnit základní povinnosti a teprve potom je možné přidávat další. Pastoračním rozhovorům (i návštěvám) a zpovídání – Sám chodím ob týden, druhým jsem k dispozici neustále.

Návštěvám nemocných - Pravidelně dle požadavků. Někdy jich mám více, jindy méně.

Přípravě kázání, katechezí a výuky náboženství – Pravidelně: denně a týdně.

Správě farnosti – ekonomice, úřadování, korespondenci - V jednom dni v týdnu, ale dle potřeby i jindy.

Vedení domácnosti - Všechno si dělám sám, tedy několikrát denně.

Četbě, studiu - Všechno zbývající čas.

Televizi a internetu – Náš svět nevydává noviny, za které bych se nemusel stydět, držet je před druhými v rukou. Televizi jsem si pořídil teprve v roce 1995 kvůli videu. Už jsem měl totiž pro katechezi i jiné příležitosti (biblické hodiny apod.) spousty kazet. Čas dívání se na ni stejně nezbýval a ani zprávy nejsou seriózní, proto jsem televizní anténu zrušil. Internet mám jen pro komunikaci a vzdělání. Na mně záleží, co zde hledám.

Odpočinku – Pravidelně, a když už dál nemůžu. Zde se přemáhat nevyplácí!

Spánku - Ranní ptáče, večer se slepicemi.

☐	modlitba, rozjímání, adorace	pastorační rozhovory, zpovídání	návštěvy nemocných	příprava kázání, katechezí, výuky náb.	správa farnosti	vedení domácnosti	čtení, studium	televize, internet	odpočinek	spánek
D7	20	10	0 ²⁴²	2	0	5	20-30	0	²⁴³	56
D8	14	5-6/5	²⁴⁴ 4	5-6	10 ²⁴⁵	0	21	-	²⁴⁶ 7	49-56
D9	14	2	2,5	10	3	-	3	-	-	49
D10	7	20	2	3	3	3	3	5/0	12	50

2. Je ještě něco jiného na co máte čas?

Kněz A1 -

Kněz A2 Sport 2 hod, koníčky 2 hod.

Kněz B1 Hudba, návštěvy přátel.

Kněz B2 Návštěva spolubratrů, příprava na zpověď 1x za týden.

Kněz B3 V úterý o volném dnu: běžky, plavání, výlety, čtení, návštěvy.

Kněz B4 Např. sport, rybaření – někdy.

Kněz B5 -

Kněz B6 Posezení se spolupracovníky, divadlo, kino.

Kněz B7 Hobby 3 hod.

Kněz B8 Příležitostně turistika, kolo, kytara.

Kněz B9 Hudba – volný den v týdnu, prázdniny.

Kněz B10 -

Kněz B11 Nic zvláštního.

Kněz B12 Když si to sečtete, jistě Vám vyjde, že už jsem přesáhl ne jeden, ale dva týdny.

☺ Nevím, jak to funguje, ale občas mám čas i na jiné věci, zejména umění (čtu poezii i prózu, ale i sám píšu /nemyslím teď na odborné články/ a poslouchám občas hudbu, spíš moderní než vážnou).

Kněz B13 Setkání se spolubratry - 1 den v týdnu.

Kněz B14 Čas na přátele a známé!!! Časově je to různé.

Kněz B15 Přátelé, rodina, procházky.

Kněz B16 Podle toho, co je zrovna třeba.

Kněz B17 Sport jen občas .

Kněz B18 Jízdy autem cca 7h týdně, os. hygiena + jídlo cca 17h týdně, výuka náboženství 1h týdně, setkávání s farníky cca 2h týdně, zbylý čas nedokážu identifikovat.. POZOR! : toto je pouze číré schéma, skutečnost je velmi variabilní.

Kněz C1 Ano, občas si zaplavu, zalyžuji.

Kněz C2 Ano – několik koníčků.

Kněz C3 To záleží kdy, rád hraji na PC strategické hry, ty mě občas dokážou vtáhnout.

Kněz C4 Ano

Kněz C6 Vyučuji na VŠ

²⁴² Je to individuální, máme zde kněze, který výhradně pečuje o nemocné, nicméně tento týden to byly 4 hodiny věnované nemocným.

²⁴³ Odpočívám u počítače.

²⁴⁴ Mám zde ve farnosti dvě laické síly, které obstarávají ekonomiku, úřadování, korespondenci apod.. Na mně zůstává rozhodování v podstatných věcech, jednání s biskupem s úřady s Městem a podobně.

²⁴⁵ V létě víc času.

Kněz C7 Hudba

Kněz C8 -

Kněz C9 Trochu sportu...bazén, fotbal, lyže.

Kněz C10 Návštěvy kněží, kněžské konference, vycházka se psem asi 2hod týdně, drobná práce.

Kněz C11 6hod.

Kněz C12 -

Kněz C13 Koníčky-malování, hudba, pastorační aktivity pro mládež, rodiny, někdy časově hodně náročné – jsme velká farnost.

Kněz C14 Práce na fakultě, gymnáziu, konference, grémia ... atd. vědecká práce vysokoškolského učitele, bádání v archivech, publikační činnost, - zkrátka jsem poněkud mimořádný „vzorek“.

Kněz C15 Jistě.

Kněz C16 Aktivní odpočinek sportem (tenis, běžky, veslování).

Kněz C17 Včelaření.

Kněz D1 Sport.

Kněz D2 Volejbal 2 hod, setkání s kněžími 2 hod.

Kněz D3 -

Kněz D4 -

Kněz D5 Někdy kresba.

Kněz D6 Učím sebe, když lidé o to ode mne nestojí.

Kněz D7 Různé obstarávání ve městě.

Kněz D8 V současné době studuji francouzštinu – jí věnuji kromě hodin francouzštiny a konverzací, což je 2,5 hodin týdně, denně 2 hodiny – částečně zahrnuto ve studiu.

Kněz D9 -

Kněz D10 –

XXII. . Životospráva

1. Jak se stravujete? Máte nadváhu?

Kněz A1 Skoro podváhu.

Kněz A2 Sám, ano.

Kněz B1 Různě, nadváha zatím jen mírná.

Kněz B2 -

Kněz B3 Chodím si pro obědy do nemocnice, na snídani si něco koupím 1x za týden a večere dojíždám z oběda nebo si něco vezmu, popř. na návštěvě něco dostanu, v neděli chodím do rodin. Nadváhu nemám, spíše jsem hubený.

Kněz B4 a- Pravidelně v klášteře.b-Ne.

Kněz B5 Nic moc. / Teď trochu ano.

Kněz B6 Pravidelně. / Mírnou nadváhu.

Kněz B7 Trošku mám, ale je to nepravidelnou výživou.

Kněz B8 Strava je pravidelná, nadváha mírná.

Kněz B9 Nepravidelně. / Mám.

Kněz B10 Pravidelná. / Nemám.

Kněz B11 Jím celkem pravidelně, nadváhu nemám, dvakrát týdně se postím až do večere (tedy jím až večer lehkou stravu – např. zeleninovou polévku).

Kněz B12 Kuchařku máme v klášteře výbornou, takže jídlo je nejen chutné, ale řekl bych, že i v rámci možností zdravé. Ovšem nadváha tu je (zřejmě nedostatek pohybu), cca 10 kg. Zrovna před několika týdny jsem začal třetí pokus o zhubnutí. Držte mi palce... ☺

Kněz B13 Je zde tým mladých, jeden z týmu vaří pro ostatní. / Lehkou (asi 3kg).

Kněz B14 V mense. / Nadváhu snad nemám!

Kněz B15 Víceméně pravidelně. / Ano.

Kněz B16 Děkuji za optání, docela dobře. Něco dělám sám /snídaně/, obědy z jídelny, večere různě. Nadváhu mám slušnou.

Kněz B17 Ne.

Kněz B18 Nepravidelně: školní jídelny, sám, návštěvy. / Ano.

Kněz C1 Velmi zdravě. / Ne, ne, ne.

Kněz C2 Mám pravidelnou stravu doma. Nadváhu nemám, ale nevím, zda to vydrží.

Kněz C3 Dobře. / Ne.

Kněz C4 Přiměřeně. / Nemám.

Kněz C5 Dobře (chodím na jídlo s kolegy do restaurace, vařím si sám a dobře :-). Ano.

Kněz C6 Menza. / Ano.

Kněz C7 Kupuji. / Mírně.

Kněz C8 Stravuji se u nájemníků, nadváha mírná.

Kněz C9 Kdybych měl o nějaké kilo méně bylo by dobře, ale nadváhu nemám.

Kněz C10 Podváhu. Obědy беру z kuchyně USP a od farníků.

Kněz C11 Škola, jídelna a návštěvy. / Asi deset kilo.

Kněz C12 Přes den kafe, večer chladnička. / Ano.

Kněz C13 - / Trochu.

Kněz C14 Jen veřejné stravování. / Ano.

Kněz C15 Snažím se stravovat tak, abych žil bez zdravotních problémů. Nadváhu snad nemám.

Kněz C16 V týdnu obědvám ve školce, jinak mi vaří pastorační asistentka. Nadváhu nemám.

Kněz C17 Ano.

Kněz D1 Ve školní jídelně, nadváha 6 kg.

Kněz D2 Spíš tak 5 kg pod váhu. Snídáme společně s kaplanem doma, obědváme se spolupracovníky – 1-2 dny v týdnu doma, občas na pozvání u farníků, jinak v hospodě, večere individuálně doma v různou dobu.

Kněz D3 Snídaně a večere doma, obědy ve veřejné jídelně. Mám několik kg nad váhu.

Kněz D4 Jím co dostanu nebo si vařím sám, nadváhu mám velmi pěknou.

Kněz D5 Dieta u šedých sester.

Kněz D6 Sám. / Mám, ale pravidelně kontroluji a snažím se o snížení.

Kněz D7 Obědy kuchařka. Nadváhu neznám.

Kněz D8 Stravuji se na biskupství, nadváhu nemám.

Kněz D9 Ne. / Nadváhu.

Kněz D10 Jím pravidelně, jednou denně teplé jídlo - oběd, nadváhu nemám.

2. Pijete alkohol, kouříte, máte zkušenost s drogou?

Kněz A1 Alkohol příležitostně (k obědu), doutníky naposledy před rokem, drogy – ne osobní.

Kněz A2 Ne.

Kněz B1 Ano, ano, ne.

Kněz B2 -

Kněz B3 Alkohol piji - ne moc, nekouřím, zkušenost s drogou nemám.

Kněz B4 Normálně. Ne. Ne.

Kněz B5 Abstinent nejsem, drogy jsem nikdy nebral.

Kněz B6 Příležitostně, ne, ne.

Kněz B7 Kouřím, alkohol příležitostně.

Kněz B8 Alkohol piji s mírou, nekouřím, prý je káva taky droga – to je moje jediná zkušenost.

Kněz B9 Nikoliv.

Kněz B10 Víno ano, ne, ne.

Kněz B11 Nepiji, nekouřím, s drogami jsem začal trochu experimentovat v dospívání (ještě jako nevěřící), taky jsem tehdy kouřil a pil.

Kněz B12 Piji jen mešní víno a to v našich podmínkách rozhodně není alkohol, nikdy jsem nekouřil ani nezkusil drogy.

Kněz B13 Alkohol ano (rozumně), ostatní ne.

Kněz B14 Alkohol příležitostně s přáteli nebo po jídle; nekouřím ani neužívám drogy (ani nikdy předtím).

Kněz B15 Nejsem abstinent, kouřím velmi málo (jednociferný počet cigaret či doutníků ročně, myslím, že mne farníci neviděli), s drogou osobní zkušenost nemám.

Kněz B16 Alkohol ano, ostatní ne.

Kněz B17 Ne.

Kněz B18 Ne (resp. velmi málo), ne, ne.

Kněz C1 Neeeeeeeeee, jen občas dvě deci vína.

Kněz C2 Ani jedno.

Kněz C3 Občas, nesnáším, ne.

Kněz C4 Ne.

Kněz C5 Zřídka. Zřídka. Ne.

Kněz C6 3x ne.

Kněz C7 Ano, ne, ne.

Kněz C8 Alkohol služebně - víno, jinak nic.

Kněz C9 Jsem tzv. společenský uživatel alkoholu.

Kněz C10 Ne. Svátečně trochu alkoholu.

Kněz C11 Ne.

Kněz C12 Ne, ne, ne.

Kněz C13 Jen občas alkohol, snažím se eliminovat.

Kněz C14 Ne.

Kněz C15 Alkohol piji občas příležitostně, nekouřím, z drog jen občas kávu, jiné jsem nezkusil a ani nechci.

Kněz C16 Alkohol někdy v malé míře, nekouřím, drogy jsem nikdy nebral.

Kněz C17 Alkohol.

Kněz D1 Svátečně víno, nekouřím patnáct roků, droga ne.

Kněz D2 Ani jedno z uvedených.

Kněz D3 Občas piji alkohol.

Kněz D4 Drogou mám jen kafe, alkohol spíš výjimečně, kouřil jsem dost a díky zdravotním problémům jsem musel přestat.

Kněz D5-

Kněz D6 Abstinent.

Kněz D7 Alkohol s mírou (trávení, spánek), nikdy jsem nekouřil.

Kněz D8 Pouze občas - jednou za týden pivo k nedělnímu obědu. Nekouřím, s drogou nemám žádnou zkušenost.

Kněz D9 Ne.

Kněz D10 Alkohol málo, nekouřím, s drogami nemám zkušenost.

3. Máte nějaké zdravotní problémy? Nemoci přecházíte nebo se řádně léčíte?

Kněz A1 Ne.

Kněz A2 Ne.

Kněz B1 Ne, nechuravím, nachlazení se snažím léčit.

Kněz B2 -

Kněz B3 Snad jen s páteří – vadné držení těla, nemocný nebývám a drobnosti přecházím.

Kněz B4 a- nic velkého; b – nachlazení většinou (bohužel) přecházím.

Kněz B5 Bez problému.

Kněz B6 Ne vážné. / Většinou léčím.

Kněz B7 Ne.

Kněz B8 Problémy nemám, občas nějakou chřipku si léčím sám.

Kněz B9 Léčím se.

Kněz B10 Špatné oči. Řádně se léčím jak kdy (v případě nemožnosti zástupu jsem nemoc přecházel, jakmile byl možný zástup, tak jsem se šetřil).

Kněz B11 Nemám, jsem nemocný výjimečně, pak se ale léčím.

Kněz B12 Na první otázku už jsem odpověděl. Nachlazení a podobné věci se snažím nepřecházet, nýbrž vyležet, ale ne všechno si ohlídám (např. pravidelné návštěvy zubaře, apod.).

Kněz B13 Ne. Jak kdy.

Kněz B14 Zdravý.

Kněz B15 Ano. Jak kdy.

Kněz B16 Menší problémy se již hlásí. Lehčí nemoci léčím za pochodu, jinak se léčím řádně.

Kněz B17 Ne velké.

Kněz B18 Ano, ano- obojí.

Kněz C1 Jsem zdrav.

Kněz C2 Žádné. Nemoci přecházím jak kdy.

Kněz C3 Naštěstí ne. Většinou se léčím, loni jsem to nestihl a pak mě to porazilo na Štědrý den.

Kněz C4 Alergie, léčím se.

Kněz C5 Mám. Lékaři – specialisté.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ano. Řádně se léčím.

Kněz C8 Dá se to zatím vydržet, běžné nemoci přecházím.

Kněz C9 Prozatím jsem neměl nic vážnějšího.

Kněz C10 Mírná astenie.

Kněz C11 Občas, někdy přecházím.

Kněz C12 Ano, léčím se.

Kněz C13 Neléčím se, zatím jsem myslím zdrav.

Kněz C14 Jak kdy, když to dovolí práce.

Kněz C15 Vážné zdravotní problémy nemám. Mírná nachlazení zpravidla přecházím.

Kněz C16 Nemám. Používám „vitaminové šoky“ a prevenci.

Kněz C17 Poraněná páteř (vyžaduje lázeňské léčení), náběh na hypertenzi (medikamentózní léčba).

Kněz D1 Minimální, nemoci léčím.

Kněz D2 Nebývám nemocný, chřipku či nachlazení tak cca jednou za rok léčím čajem a vypocením v posteli.

Kněz D3 Problémy s usínáním, jinak jsou zdravotní problémy přiměřené věku. Nemoci nepřecházím.

Kněz D4 Problémy se žilami, alergií a pohybového ústrojí nemoci od padesátky řádně léčím.

Kněz D5 Léčím se řadu let po rekreaci v ÚNZ (Ústav nápravného zařízení) = věznici.

Kněz D6 Mám, snažím se léčit a taky přecházím, je-li třeba nevynechat povinnost.

Kněz D7 přiměřené věku – páteř, vyšší tlak (na ten poctivě беру léky).

Kněz D8 Zdravotní problémy nemám žádné, konám preventivní prohlídky jednou za dva roky.

Kněz D9 Ne.

Kněz D10 Nemám zdravotní problémy, myslím, že nemoci nepřecházím.

4. Cítíte se, nervózní, napjatý, unavený, vyčerpaný?

Kněz A1 Někdy.

Kněz A2 Ne.

Kněz B1 Často.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ne.

Kněz B4 Ne.

Kněz B5 Ani ne.

Kněz B6 Ano nejsem superman.

Kněz B7 Někdy.

Kněz B8 Jen občas pocítím větší únavu a nechut' k práci.

Kněz B9 Ano, často.

Kněz B10 Nervózní jsem jak kdy, ale v zásadě klid'as. Unavený někdy, vyčerpaný po zpovídání (fyzické napjetí – vydržet v jedné nepohodlné poloze několik hodin vkuse – nutnost vstoupit do problému a bolesti člověka – žaludek dělá své).

Kněz B11 Občas a ne na dlouho.

Kněz B12 Několikrát denně, jenže si myslím, že to není dáno jen životním stylem. Jsem vášnivý typ, všechno žiji „naplno“, je těžké pak být klidný, apod. Ale zase na druhou stranu, jsou dlouhé hodiny dne, kdy jsem v klidu a v pohodě (modlitba, četba, ale paradoxně většinou i přednášky).

Kněz B13 Ano, někdy.

Kněz B14 Pouze občas dost unavený.

Kněz B15 Někdy.

Kněz B16 No, jak kdy. Někdy to za moc nestojí, ale celkem to snad se mnou ještě ujde.

Kněz B17 Občas.

Kněz B18 Někdy ano.

Kněz C1 -

Kněz C2 Ne.

Kněz C3 Jen když řeším nějaké problémy, tzn. přibližně pořád. Pokud nejsem krajně unavený, zvládám to poměrně dobře. Stres mi tolik navádí. Spíše mě motivuje k většímu výkonu. Asi mám určitý sklon k workholikům. Pokud to jde, a většinou jde - baví mě to.

Kněz C4 Občas spánkový deficit.

Kněz C5 Někdy více, někdy méně :-).

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ano, ano, ano, ano.

Kněz C8 Zatím ne.

Kněz C9 Jak kdy – principiálně asi ne.

Kněz C10 Jak kdy.

Kněz C11 Někdy unavený.

Kněz C12 Unavený.

Kněz C13 Teď už ani ne, bylo těžké několikaleté období.

Kněz C14 Jak kdy.

Kněz C15 Vždy po dlouhých, zbytečných, nikam nevedoucích jednáních.

Kněz C16 Ani ne. Mám zásadu dělat to, co je nutné (Bůh pomůže), k nemožnému není nikdo vázán.

Kněz C17 Často unavený.

Kněz D1 Při větší zátěži od každého trochu, jinak v pohodě.

Kněz D2 Unavený se cítívám po dobrém obědě (a ten mám denně), nervózní někdy z úkolů, které se mi zdají nad mé síly.

Kněz D3 Mám nízkou odolnost vůči stresu. Trpívám pocity únavy.

Kněz D4 Snažím se, aby mě nikdo a nic nevytočilo.

Kněz D5-

Kněz D6 Občas po přetažení nervózní, ale často unavený. Únavu nemá je ten, kdo nic nedělá. Říkávám: „Všechny nemoci jsou z nic nedělání!“ Všechny lajdáky bych poslal do práce, ta léčí. Jinak jsou unuděni a dělají nekalosti.

Kněz D7 Ano, ale snažím se vyhnout přepínání.

Kněz D8 Nikdy se necítím unavený, či nervózní.

Kněz D9 Ne.

Kněz D10 Někdy unavený, bezradný.

5. Sportujete nebo děláte nějakou pravidelnou fyzickou práci?

Kněz A1 Volejbal, horolezectví (resp. skálolezení).

Kněz A2 Trochu 2hod týdně.

Kněz B1 V létě jízda na kole.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ne.

Kněz B4 Ano, ale ne pravidelně.

Kněz B5 Málo.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Kolo, procházky, fyzická práce podle potřeb.

Kněz B8 Okrajově.

Kněz B9 Ne.

Kněz B10 Momentálně ne. / Ne.

Kněz B11 Snažím se, ale není to úplně pravidelně.

Kněz B12 Tak to je slabší: sportovat nemohu kvůli chronickým zdravotním problémům, kterým se moc nedá předejít a které se dají léčit jen částečně. Pravidelnou fyzickou práci taky moc nemám, takže jsem vděčný za sobotní úklid a teď v zimě za občasně odházení sněhu.

Kněz B13 Pravidelně ne, nepravidelně často (obojí).

Kněz B14 snažím se různě sportovat podle času a možností (turistika, kolo,...).

Kněz B15 Ne.

Kněz B16 Sportuji, práce podle potřeby. V zimě pravidelně odhazuji sněh a štípu dříví.

Kněz B17 Nepravidelně.

Kněz B18 Ne, ano ale jen málo.

Kněz C1 Ano. Horolezectví, lyže, plavání.

Kněz C2 Nárazově ano.

Kněz C3 No jasně, přece mám 5 kostelů 3 fary, a 2 zahrady.

Kněz C4 Ano.

Kněz C5 Ano.

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Ano.

Kněz C8 Údržba objektů, výsadby farních lesů a další péče o církevní majetek.

Kněz C9 Viz. výše.

Kněz C10 Snažím se, ne plánovitě, příležitostně a doplňkově o obojí.

Kněz C11 Málo.

Kněz C12 Ne, ne.

Kněz C13 Na zahradě, s mladými po horách.

Kněz C14 Ne.

Kněz C15 Sport občas rekreačně a rád, fyzickou práci také rád, žel ne pravidelně, v posledních letech stále méně.

Kněz C16 Sportuji – viz výše. Fyzická práce – odhazování sněhu před kostelem a farou v zimě; luxování koberce v kostele, jiné potřebné práce v kostele.

Kněz C17 Ano-na zahradě.

Kněz D1 Ano.

Kněz D2 Každý pátek hrajeme 2 hod. volejbal, občas chodím na delší procházky, i do excurrenda (5 km) chodívám pěšky.

Kněz D3 Do práce chodím pravidelně pěšky. V neděli odpoledne chodívám na výlety. Na dovolenou jezdím do hor.

Kněz D4 Nesportuji – fyzickou práci: údržba zahrady, fary a kostela.

Kněz D5 Příležitostně 1 x v týdnu.

Kněz D6 Sportovec jsem nikdy nebyl, ale bez manuální práce by to v kostele a na faře i kolem nich vypadalo hrozně.

Kněz D7 Sport dnes už ne, donedávna pěší turistika; nějaké práce doma a na zahradě.

Kněz D8 Pravidelně dělám fyzickou práci (především si uklízím vlastní byt, myji okna a podobně, v zásadě sv. Benedikta : „Modli se a pracuj“. Pro ty, kdo se věnují apoštolské činnosti, je to nezbytné, jinak mohou skončit na psychiatrii. Jde o nutné vyvážení činnosti. V létě jezdím na kole.

Kněz D9 Ano. / Fyzickou.

Kněz D10 Práce manuálně venku dvakrát týdně, procházky.

XXIII. Volný čas a aktivity

I. Vybíráte si celou dovolenou a jak ji trávíte?

Kněz A1 Ne, na Šumavě.

Kněz A2 Dovolená ano, většinou pracovní – kulturní – zábavná v jednom termínu s mládeží.

Kněz B1 Ano, navštěvuji známé v zahraničí.

Kněz B2 -

Kněz B3 Téměř celou a jezdím na dovolenou do přírody či na nějaké setkání, poutní zájezdy.

Kněz B4 Ano. Relaxací, různě.

Kněz B5 Zatím max. 50%, cestování, hory.

Kněz B6 Ano, hory odpočinek.

Kněz B7 Jedu k rodičům, nebo s mládeží na tábor.

Kněz B8 Ne úplně celou. Dovolenu prožívám jako rekreaci.

Kněz B9 Ano, pořádám tábory pro děti, věnuji se koncertní činnosti.

Kněz B10 Dovolená věnovaná studiu, celou nevybírám. Týden většinou někde s lidmi.

Kněz B11 Snažím se ji vybrat celou. Částečně v rodišti, taky někoho navštěvuji, nebo jedu někam se známými na hory.

Kněz B12 V Řádu máme nárok na dva týdny dovolené, jeden týden si vybírám v zimě, ovšem půlku z něj „ukradnu“ pro pastorační (jezdívám za spolusestrami do Košic, kam bych se jinak vůbec nedostal), druhý v létě a to většinou opravdu odpočívám. Už jsem ale několikrát měl i volno navíc, takže v některých letech jsou to i tři týdny nebo měsíc.

Kněz B13 Ano, trávím ji převážně s kněžími a v přírodě.

Kněz B14 Mívám tak 14 dní s přáteli u moře, na horách.

Kněz B15 V minulých letech ano, cestuji, navštěvuji známé v ČR i v Evropě, občas trochu hory nebo turistika.

Kněz B16 Většinou ne. Hory, kolo, turistika.

Kněz B17 -

Kněz B18 Ne. Cestováním, odpočinkem, pomocí rodičům.

Kněz C1 Ano. Cestuji nebo navštěvuji rodiče – jsem z ciziny.

Kněz C2 Ano – v poslední době v cizině (u moře).

Kněz C3 Přece to nejde. V neděli mám tři mše sv. Nenajdu žádný zástup. Zatím jsem si netroufl, abych zavřel kostely a odjel na dovolenou.

Kněz C4 Návštěva příbuzných, známých, pěší pouť do Čenstochové.

Kněz C5 Skoro celou. Na horách, u moře, na cestách.

Kněz C6 Ano, u moře a na skautském táboře.

Kněz C7 Ne. / Na horách a doma.

Kněz C8 Dovolenu si nevybírám, vyjma když mám pracovní závazky mimo farnost.

Kněz C9 Je.

Kněz C10 Pobyt na farní dovolené mateřské farnosti, pobyt u příbuzných, návštěva přátel-kněží, řeholníků.

Kněz C11 Asi polovinu se spolubratry.

Kněz C12 Ne nemám dostatek peněz na dovolenou podle svých představ.

Kněz C13 Ne, jen asi dvakrát ročně na 4 -5 dnů do samoty.

Kněz C14 Ano, cestování a studijní pobyty v zahraničí, pokud ale seženu zástup na neděli, což je velký problém!!!

Kněz C15 Celou dovolenou si vybírám jen výjimečně. Část dovolené strávím s přáteli na cestách.

Kněz C16 Ano, odjíždím z farnosti (odpočinkem, sportem, návštěvami známých, výlety, někdy cestami do zahraničí – poznávání památek).

Kněz C17 Ano – cestování.

Kněz D1 3. týdny: týden s kněžími, týden obvykle s mládeží na kole a třetí nahodile.

Kněz D2 Dovolenu jsem si většinou vybíral jen jeden týden, který jsem trávil návštěvou přátel na Šumavě a procházkami přírodou. Až loni jsem konečně byl na Šumavě 2 týdny, 1 týden u rodičů (a zároveň na Charismatické konferenci) a 1 týden v Římě.

Kněz D3 Dovolenu si vybírám po částech. Alespoň týden se snažím strávit v horách. Velkou část (z 8 týdnů celkem) věnuji přípravě do školy.

Kněz D4 Celou a jezdím na poutní nebo poznávací zájezdy po Čechách nebo do zahraničí.

Kněz D5 Většinou ne, případně na léčbu.

Kněz D6 Nevybírám, protože neseženu zástup, který by mne nahradil. Kdo má čas plánovat dovolenou, nemá co dělat. Trávím ji tak jako moji rodiče narození začátkem minulého století ještě v Rakousko-Uhersku a zemřelí ještě před pražským jarem: dovolená se brala na to, aby se doma něco udělalo.

Kněz D7 Nevybírám, protože už bych ji neměl jak strávit.

Kněz D8 Dovolenu si vybírám a trávím ji obvykle v zahraničí (loni po stopách sv. Terezie z Avily a sv. Jana od Kříže).

Kněz D9 Ne.

Kněz D10 Vybírám si dovolenou, prožívám ji buď se spolubratry, nebo s týmem spolupracovníků.

II. Kolik volného času v týdnu máte? Dodržujete jeden volný den týdně?

Kněz A1-

Kněz A2 Podle situace, snažím se.

Kněz B1 Průměrně tak hodinu, dvě denně. Ano – s rezervou. ☺

Kněz B2 -

Kněz B3 Ano, mám ho kolik si ho udělám, dělám tu nutné, ale zhruba 14 – 18 hodin.

Kněz B4 a-Den, výjimečně dva. / b-Snažím se, myslím, že je to nutnost.

Kněz B5 Minimálně.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Ano, volný čas mám občas odpoledne.

Kněz B8 Snažím se mít každý den aspoň 1 – 2 hodiny volna. Volný den v týdnu mívám občas.

Kněz B9 Ano, 1 den týdně.

Kněz B10 Ano v neděli.

Kněz B11 Volný den nedodržuji celý, je to většinou půlden, nebo dva půl dny.

Kněz B12 To nejsem schopen dát dohromady, ale hodně málo. Jeden volný den týdně? Ani náhodou. Maximálně tak jednou za čtrnáct dní.

Kněz B13 2-4 h. Ano

Kněz B14 Nemám volný den ani jiné volno.

Kněz B15 Různě. Snažím se kvůli mentální hygieně.

Kněz B16 Volného času je tolik, kolik si ho člověk udělá. Volný den v týdnu dodržuji nepravidelně podle potřeby.

Kněz B17 Ne každý týden.

Kněz B18 Cca 30hod týdně, do čehož započítávám 1 volný den.

Kněz C1 - /Ano.

Kněz C2 Většinou ano.

Kněz C3 Hodně málo. / Ne.

Kněz C4 Volný den nedodržuji, volný čas podle potřeby.

Kněz C5 Těžko se to měří. Snad z 40% se daří volný den v týdnu.

Kněz C6 Celou neděli, ano.

Kněz C7 5 – 10 hod. / Ne.

Kněz C8 Volný den ve farnosti je určen pro práci jinde.

Kněz C9 Volný den bych asi měl dodržovat. / -

Kněz C10 Ano, snažím se.

Kněz C11 Málo. / Ano.

Kněz C12 Nevím, ano.

Kněz C13 Mám jej zařazený, ale moc jej nedodržuji.

Kněz C14 Co je to?

Kněz C15 Volného času mám tolik, kolik si ho „udělám“. Volný den v týdnu pravidelně nemám. Nejvolnějším dnem je pro mě zpravidla neděle – mám jen 1 – 2 mše svaté a žádné jiné „pracovní povinnosti“.

Kněz C16 Volný den jednou za 14 dní, kvůli množství povinností to nejde každý týden.

Kněz C17 Ano.

Kněz D1 Pravidelně úterý.

Kněz D2 Přesně vymezený volný čas nemám. Teoreticky mám volný den úterý, ale fakticky jej většinou strávím na různých poradách a studijních dnech. Někdy ale mám volno půl dne v neděli odpoledne nebo v sobotu odpoledne, jindy se vypravím na půl dne za rodiči.

Kněz D3 Asi 5 hod. Ano.

Kněz D4 Dodržuji jeden volný den v týdnu.

Kněz D5 Občas (1 – 2 x měsíčně).

Kněz D6 „Volný čas“ – to je blaf dnešní doby. Od Pána Boha si nelze nikdy vzít dovolenou, takže kněz je stále ve službě, i když spí. Když kněz má nejvíc práce právě v neděli a po ní nevypne, pak ve čtvrtek zaručeně nic neudělá a bude k ničemu. V pondělí je třeba udělat sbírky, účty, poštu, a někdy leccos z dalších věcí, a pak odjet domů. Když už nejsem k ničemu, úterý proležím u knížek. V dnešní době mimo neděli mohou lidé do kostela i na faru na různé aktivity hlavně odpoledne a navečer. Potom už většinou padám a není možné ještě něco dělat.

Kněz D7 Volného času mám ažaž, využívám jej k nepřehnané činnosti, nejraději duševní (překlady). Volný den týdně nepotřebuji.

Kněz D8 Volný den v týdnu (aby byl celý) nedodržuji pravidelně, snažím se příležitostně si odpočinout.

Kněz D9 Volný čas pro sebe nemám.

Kněz D10 Mám volné úterý.

1. Kolik večerů v týdnu trávíte povinnostmi, kolik je volných?

Kněz A1-

Kněz A2 5 pracovních, 2 volné.

Kněz B1 Volných jak kdy, 0-2.

Kněz B2 -

Kněz B3 Téměř každý večer mám volný.

Kněz B4 Dle situace.

Kněz B5 1 až 2 volné.

Kněz B6 Jeden.

Kněz B7 Většina není volná, večery jsou na setkání a pastorači.

Kněz B8 Volných večerů mám 1 – 2.

Kněz B9 4 : 3.

Kněz B10 Většina večerů volných (zatím), když se člověk habilituje, volné večery rychle ubývají.

Kněz B11 Je to asi půl na půl.

Kněz B12 Moje večery nejsou moc dlouhé (1-1,5 hod.), ale viděl bych to tak půl napůl.

Kněz B13 Většina jsou povinnosti.

Kněz B14 Volné mám výjimečně.

Kněz B15 Různě: každý večer se modlím breviář, což je povinnost, a často se věnuji i návštěvám, TV a PC, což je spíš zábava.

Kněz B16 Po večerní mši sv. mám tak 3-4krát ještě další akci.

Kněz B17 4:3.

Kněz B18 Cca od 21h., někdy od 19h. mám většinou volno.

Kněz C1 5 je volných.

Kněz C2 50%.

Kněz C3 Různě. Pokud nemám skupinu anebo přípravu na svátosti, připravuji se na povinnosti následujícího dne. Volný zbývá jeden max. dva večery v týdnu.

Kněz C4 Těžko hovořit o povinnostech.

Kněz C5 Jeden až dva večery v týdnu mám volné, ostatní víceméně pracovní.

Kněz C6 Všechny jsou plné mimo neděle.

Kněz C7 5:2.

Kněz C8 To se nedá takto třídit, když člověk žije na pracovišti.

Kněz C9 To je různé.

Kněz C10 Večery mám volnější.

Kněz C11 5:2.

Kněz C12 6:1

Kněz C13 Volných-jeden až dva.

Kněz C14 Téměř všechny, téměř žádný.

Kněz C15 Povinnosti pravidelněji 3 - 5 večerů, volný obvykle zbytek.

Kněz C16 Tak půl na půl.

Kněz C17 3:4.

Kněz D1 Záleží, co vše беру jako povinnost, volný večer nemám téměř žádný.

Kněz D2 Volné večery bývají v týdnu 2, ostatní jsou pracovní.

Kněz D3 Volný večer mám 1 v týdnu.

Kněz D4 Večery volně netrávím. Dodělávám, co jsem nestačil přes den.

Kněz D5 Společná rekreace 90 min. týdně.

Kněz D6 -

Kněz D7 Večery povinnostmi průměrně 1x týdně, jinak volné- viz. výše.

Kněz D8 -

Kněz D9 -

Kněz D10 Většinou večery nemám volné.

III. Na který den v týdnu se nejvíc a nejméně těšíte a proč?

Kněz A1 -

Kněz A2 Asi to je jedno.

Kněz B1 Podle toho, co je v diáři. Středa bývá hektická.

Kněz B2 -

Kněz B3 Těším se na neděli – služba lidem, farnosti, Pánu a na volný den v úterý – dělám si co mohu a nejmiň na pátek – učím náboženství což mě nebaví a nejde.

Kněz B4 Nedokážu říct.

Kněz B5 Je mi to jedno.

Kněz B6 Nerozlišuji, můj režim neustále proměnlivý.

Kněz B7 Nejvíc na pondělí protože mám volno a můžu déle spát, ale i neděle je krásná, protože mám možnost vidět všechny své známé.

Kněz B8 Takto žádné dny nerozlišuji.

Kněz B9 Neděle – kněz nejvíce slouží svěřeným duším, netěším se na dni úřadování.

Kněz B10 Nevnímám v souvislosti s charakterem dne spíš se situací, s tím, co se ten den bude konkrétně dít. Netěším se na středu – schůze.

Kněz B11 Asi je to stejné. Snad někdy se víc těším na neděli.

Kněz B12 Nejvíc na sobotu a na neděli: v sobotu mohu uklízet a vůbec držím volnější (a hlavně jiný!) režim, neděli prožívám jako pastýř s lidmi a to je moc pěkné.

Kněz B13 Když jsou tady dlouho mladí, těším se, až odjedou. Když tu nejsou, těším se, až přijedou. Těším se na setkání s kněžími.

Kněz B14 Nerozlišuji.

Kněz B15 To neřeším, nevím, týden strašně uteče.

Kněz B16 To nijak nerozlišuji, podle situace. Těším se na sobotu a neděli a zároveň mi dělá starosti – příprava kázání.

Kněz B17 -

Kněz B18 To není stejné : nejvíc se těším na všechno, co má spojitost se mší svatou a s intimní modlitbou (naplnění) a na druhé straně na den volna (spočinutí) – tomu by cca odpovídala neděle a úterý, nejméně se těším na vše spojené s ekonomickou – organizační a stavební činností.

Kněz C1 Nejvíc to nevím. Nejméně na pátek – ten je naplněný fofrem a prací – Hruža.

Kněz C2 Těším se na každý den.

Kněz C3 Většinou pátek mám volnější. Od pondělí ráno do čtvrtku odpoledne to jede stále v jednom kuse.

Kněz C4 Nejvíc na každý.

Kněz C5 Trochu sobota: nezvoní moc telefony, nejsou pracovní schůzky, příležitost zvládnout trochu z toho, co se v týdnu nestíhá. Připomínám, že tím, že nežiji běžným životem faráře, budou moje hlediska asi hodně jiná než u většiny kněží.

Kněz C6 Nevím.

Kněz C7 Ano. / Ano – práce.

Kněz C8 Takto to nerozlišuji.

Kněz C9 -

Kněz C10 -

Kněz C11 Na volný den se těším.

Kněz C12 Neděle – pohoda X pátek – nejvíc práce.

Kněz C13 Snad pátek, práce s mládeží, někdy je pěkný.

Kněz C14 Nemám oblíbené či neoblíbené dny.

Kněz C15 Nejvíce se těším na neděli – mám zpravidla nejvíce možností si velkou část dne uspořádat sám, nezvoní tolik telefony... Nejméně se těším na pondělí, kdy jsou

pracovní porady dopoledne i odpoledne - zvláště pokud se čekají těžko řešitelné problémy.

Kněz C16 Na každý, pokud mě nečekají nepříjemnosti, o nichž vím dopředu – ale i ty je třeba řešit.

Kněz C17 Úterý – den volna bez starostí, pátek – den největší souběhu povinností.

Kněz D1 Nejvíc na neděli, liturgie a setkání s lidmi, odpoledne sport a návštěvy, nejméně - to nevím, snažím se vítat vše, co přichází.

Kněz D2 Nejvíc asi ve středu, na setkání s maminkami a jejich dětmi, nejméně na nedělní kázání.

Kněz D3 Nejvíc se těším na neděli, na kterou si nemusím připravovat kázání. Nejméně se těším na dny, kdy musím opravovat písemky.

Kněz D4 Nemám žádný, na který bych se zvlášť těšil.

Kněz D5 -

Kněz D6 „Skaut je veselý myslí“ a to nejen jeden den v týdnu! Smůlu je nutné ihned přemoci, jinak člověka pohltní.

Kněz D7 Nejméně se těším na neděli, protože je pracovně náročná.

Kněz D8 Těším se na neděli, každý den přináší něco nového a proto každý den je mi příjemný.

Kněz D9 -

Kněz D10 –

IV. Jak prožíváte volný čas? Upřednostňujete aktivní nebo pasivní odpočinek?

Kněz A1 Procházky přírodou.

Kněz A2 Studium, práce s pc, sport je vždy spojen s pastorcí.

Kněz B1 Snažím se něco dělat – kontakty s přáteli, úklid...

Kněz B2 -

Kněz B3 Čtu, chodím na výlety, na něco se dívám v televizi = aktivní odpočinek.

Kněz B4 a-Různě, b -oboje.

Kněz B5 Aktivní.

Kněz B6 Aktivní.

Kněz B7 Jak kdy, občas zajedu ke kamarádům, občas návštěva farníků, občas kolo nebo procházka.

Kněz B8 Pasivní odpočinek pouze v případě větší únavy. Jinak využívám vycházky, výlety, návštěvy, hru kytaru, okrajově sport.

Kněz B9 Hudbou, návštěvami, pasivní.

Kněz B10 Podle nálady.

Kněz B11 Chci spíš aktivní odpočinek, ale ne vždy je to možné.

Kněz B12 Na to první už jsem odpověděl, to druhé: asi taky tak půl napůl.

Kněz B13 Jak kdy. Spíš aktivní.

Kněz B14 Odpočívám buď modlitbou nebo pohybem.

Kněz B15 Podle možností.

Kněz B16 Mám raději aktivní odpočinek, ale často to končí tím pasivním.

Kněz B17 Podle potřeby obojí.

Kněz B18 Četba, TV, internet, fyzická práce, ale vlastně i modlitba...Spíše pasivní.

Kněz C1 Aktivní.

Kněz C2 Aktivní.

Kněz C3 Moc času nemám. Zásadně někam vypadnu, abych byl daleko od práce, která čeká na faře. Anebo zůstává TV, PC.

Kněz C4 Aktivní: turistika, autoturistika.

Kněz C5 Sport, čtení knih, setkání s blízkými, televize, sebevzdělávání atd. neupřednostňuji, snažím se mezi nimi držet rovnováhu.

Kněz C6 Nedělám nic nebo jdu na výlet - aktivní.

Kněz C7 Sport, spánek, přátelé. / Aktivní.

Kněz C8 Mou výhodou je, že je mi práce koníčkem. Takže nerozdělují čas na pracovní a tzv. volný. Člověk v každé chvíli dělá, co je potřeba.

Kněz C9 -

Kněz C10 -

Kněz C11 Spíše pasivně.

Kněz C12 Různé, aktivní.

Kněz C13 Dle druhu únavy.

Kněz C14 Kultura – divadlo, koncerty, krásná literatura - tj. pasivní.

Kněz C15 Příležitostně sport, procházka či jízda na kole do přírody, návštěvy přátel, příbuzných.

Kněz C16 Oboje je dobré, člověk se odreaguje, není přecitlivělý.

Kněz C17 Aktivita.

Kněz D1 Aktivní, kolo chůzi, běžky.

Kněz D2 Nejraději trávím volný čas venku v přírodě, trochu také u karetních her na počítači.

Kněz D3 Dávám přednost aktivnímu odpočinku.

Kněz D4 Volný čas mám, když spím.

Kněz D5 Fyzickou práci. / Aktivní.

Kněz D6 Aktivní střídáním předmětu práce a duševní s tělesnou, ale i pasivní je potřeba: i malý šlofik pomůže k další práci. To není „volný čas“, ale čas „nutný“!

Kněz D7 Pasivní odpočinek neznám (to bych usnul).

Kněz D8 Upřednostňuji aktivní odpočinek.

Kněz D9 -

Kněz D10 Většinou pasivně odpočívám.

V. Máte nějaké zájmy, kterým se věnujete?

Kněz A1 Fantasy lit.

Kněz A2 Jazyky, přípravy na manželství.

Kněz B1 Hudba.

Kněz B2 -

Kněz B3 Zájmy nemám.

Kněz B4 Ano.

Kněz B5 Příroda, výlety.

Kněz B6 Sporty, četba, návštěvy.

Kněz B7 Elektronika.

Kněz B8 Nějaké dominantní ne.

Kněz B9 Hudba, umění.

Kněz B10 Hudba, horolezectví = dřív, nelze spojit s povoláním.

Kněz B11 Nic zásadního. Trochu hra na kytaru, spíš sporadicky nějaká kulturní akce (výstava, koncert).

Kněz B12 Taký už jsem Vás předběhl, viz výše.
Kněz B13 Nijak výrazné.
Kněz B14 Ne.
Kněz B15 Ano: studium, hudba, kultura, výlety.
Kněz B16 Sport, příroda, trochu hudba.
Kněz B17 -
Kněz B18 Nerůznější četba.
Kněz C1 Ano, už vše zmíněné, ale rád také poslouchám hudbu, čtu.
Kněz C2 Ano.
Kněz C3 Procházka, PC, hudba, foto, zahrada, kolo.
Kněz C4 Turistika. / Narkomani a jiní závislí.
Kněz C5 Ano.
Kněz C6 Ano.
Kněz C7 Hudba, turistika, auta.
Kněz C8 Fotografování, ale mě baví každá činnost.
Kněz C9 Studium.
Kněz C10 Příroda, místní historie.
Kněz C11 Ani ne.
Kněz C12 Ne.
Kněz C13 Umění.
Kněz C14 Svou práci vysokoškolského učitele.
Kněz C15 Zájmy typu pravidelného „koníčka“ nemám.
Kněz C16 Viz. výše.
Kněz C17 Výše zmíněné včelaření a sadařství.
Kněz D1 Auta.
Kněz D2 Volejbal, turistika, cykloturistika.
Kněz D3 Fotografování.
Kněz D4 Četba, hudba.
Kněz D5 -
Kněz D6 Hrozně moc a to je zkáza!
Kněz D7 Překlady pro různé časopisy.
Kněz D8 Historie, studium řečí.
Kněz D9 -
Kněz D10 Nemám zájmy volnočasové, když mám čas, tak manuálně pracuji, někdy křížovky.

VI. Spiritualita

1. Jaké prvky duchovního života jsou pro vás podstatné?

Kněz A1 Osobní modlitba, adorace.
Kněz A2 Meditace, roční exercicie, společenství.
Kněz B1 Breviář, rozjímavá modlitba.
Kněz B2 -
Kněz B3 Modlitba – breviář a jiné, mše sv., duch. četba, exercicie.
Kněz B4 Být křesťanem a pak také knězem a řeholníkem.
Kněz B5 Adorace.
Kněz B6 -

Kněz B7 Meditace, osobní modlitba, mše svatá.

Kněz B8 Duchovní četba, adorace a rozjímání.

Kněz B9 Vysluhování svátostí, osobní modlitba, četba, kontakt s farníky a spolubratry v kněžské službě.

Kněz B10 Mše, breviář, vztah k lidem, Písmo, svátost smíření osobní. Když jsem byl v pastoraci – účast na přijetí a přípravě k svátostem věřících, teď na místo toho více čerpám z Písma.

Kněz B11 A) Žít své řeholní a kněžské zasvěcení, stále se vracet do Krista skrze modlitbu a pokání (tedy žít svůj křest). B) poslušnost Kristu skrze duchovního vůdce.

Kněz B12 Vnitřní modlitba, duchovní četba, duchovní vedení (nejen jako vedený, ale i jako vůdce), společný život v komunitě.

Kněz B13 Které nejsou podstatné?

Kněz B14 Mše sv., adorace, modlitba, Boží slovo, duch.četba, breviář, aj..

Kněz B15 Modlitba, rozjímání, mše, naslouchání.

Kněz B16 Exercicie, mše sv., růženec, Písmo.

Kněz B17 Adorace, četba, spol. modlitba.

Kněz B18 Modlitba v širším smyslu slova, svátosti, četba...

Kněz C1 Mše sv., osobní spontánní modlitba, breviář.

Kněz C2 Přistupování ke svátostem, rozjímání, mše svatá, růženec, duchovní četba.

Kněz C3 Denní modlitba, Eucharistie, pravidelná svátost smíření, kontakt s farníky.

Kněz C4 Osobní vztah založený na důvěře v Boha a Bohu.

Kněz C5 Osobní modlitba, breviář, duchovní četba.

Kněz C6 Mše sv. + breviář + osobní modlitba.

Kněz C7 Rozjímání, četba Bible, společenství.

Kněz C8 Spiritualita nazývaná v SZ slovy „chodil s Hospodinem“.

Kněz C9 Modlitba, studium, reflektování běžného života.

Kněz C10 Klasické-modlitba, svátosti, duch.četba...

Kněz C11 Společenství.

Kněz C12 Podle okolností.

Kněz C13 Meditace, adorace, růženec.

Kněz C14 Svátostný život, rozjímání.

Kněz C15 Snaha o to, aby modlitba a evangelium pronikaly do všech činností.

Kněz C16 Modlitba, svátosti, různé pobožnosti.

Kněz C17 Eucharistie v nejširším Slova smyslu.

Kněz D1 Modlitba, Písmo, rozjímání, duchovní četba, modlitba růžence.

Kněz D2 Mše sv., modlitba breviáře, duchovní četba, rozjímání, duchovní rozhovor.

Kněz D3 Osobní modlitba, studium Bible a přemýšlení.

Kněz D4 Modlitba breviáře, rozjímání, růženec, adorace.

Kněz D5 Františkánská spiritualita.

Kněz D6 Breviář, mše svatá, svaté přijímání, duchovní četba a uvažování (nechci psát rozjímání, protože umělé konstrukce spojení s Bohem mohou být zavádějící, i když to je obvyklý termín). Při vši snaze o dokonalost musí jít o to, aby nás Pán Bůh při zdravém rozumu zachovati ráčil!

Kněz D7 Společná modlitba, osobní modlitba (rozjímání), „dokrmování“ duchovního života četbou apod.

Kněz D8 Modlitba, kontemplace.

Kněz D9 Modlitba, rozjímání.

Kněz D10 Slovo na den, to je společná ranní chvíle nad Božím slovem, které se pak snažíme žít a večer reflektujeme.

2. Z čeho nejvíc čerpáte ve vztahu s Bohem a jakého Boha chcete lidem zvěstovat?

Kněz A1 Milosrdenství, strašlivá láska, něžnost.

Kněz A2 Viz. bod č. 1., četba bible. / Otázce nerozumím, zdá se mi nelogická a nesmyslná.

Kněz B1 Boha, o kterém Ježíš mluvil jako o Otci.

Kněz B2 -

Kněz B3 Služba Pánu, být s ním. Bůh milující a odpouštějící.

Kněz B4 K tomu zvěstování – pomoci lidem pochopit, že Bůh zde není proto, aby nám přinášel útěchu nebo naději. On prostě existuje, a proto ho uctíváme.

Kněz B5 -

Kněz B6 -

Kněz B7 Bůh je láska a tak Ho chci zvěstovat, aby Ho lidé mohli milovat. Nejvíc čerpám z kurzu Nové Evangelizace.

Kněz B8 První část otázky viz. předchozí. Chci lidem zvěstovat takového Boha, jakého jsem poznal.

Kněz B9 Kristovo evangelium.

Kněz B10 Eucharistie vysluhovaná i adorovaná, s Bohem prožívané mezní situace i bída, Boha lásky.

Kněz B11 Z modlitby, ze svědectví jiných křesťanů (skrze duchovní četbu). Boha živého, který dělá zázraky teď a tady, který je úžasně milosrdný, ale je také Pánem.

Kněz B12 K první části otázky viz. předcházející odpověď. Ta druhá by byla nadlouho... Ale převažující a první obraz je rozhodně: milující Otec našeho Pána (srov. Lk 15). Většinou mi to feedback věřících (dá-li se mu věřit) potvrzuje.

Kněz B13 Nejvíc čerpám z toho, že Bůh se nikdy nevyčerpá, má pro mne pořád něco nového. Chci zvěstovat Boha, kterého nám všem ukazuje Ježíš skrze Církev a se kterým se snažím mít osobní zkušenost.

Kněz B14 Opět duplikát předchozí otázky, chci zvěstovat dobrého Boha plného lásky - Spasitele!

Kněz B15 Z poznání Boha. Zvěstuji křesťanského zjeveného Boha (srov. Katechismus katolické Církve).

Kněz B16 Bůh nás má rád a má na nás čas.

Kněz B17 Milosrdného, odpouštějícího.

Kněz B18 Viz. 1. bod – ale v osobním přístupu skrze spiritualitu úmluvy lásky (schönstattské hnutí).

Kněz C1 Vděčnost, že mi dal život a kněžské povolání. Mluvím lidem o dobrém, milujícím Bohu, který čeká na naší odpověď lásky.

Kněz C2 Milujícího, ale zároveň majícího právo na naší lásku a pokorné přijetí jeho plánu s námi.

Kněz C3 Nejvíce mi dává můj osobní kontakt s Bohem a zvěstuji Ho přesně podle vyučování církve.

Kněz C4 Osobní modlitba, adorace, mše svatá, breviář/ živého a osobního Boha.

Kněz C5 -

Kněz C6 Rozjímání + Bůh-Otec.

Kněz C7 Z Božího slova, víry v Boží prozřetelnost, eucharistie, a dobrých lidí.

Kněz C8 Z obdivu k tomu, kolika dary mě zahrnuje. Snažím se zvěstovat Boha Otce, s nímž se vyplatí trávit celou věčnost, a podle jehož rad žitý pozemský život se stává radostným.

Kněz C9 -

Kněz C10 Snad Eucharistie.

Kněz C11 Eucharistie.

Kněz C12 Z Bible, vzkříšeného Krista.

Kněz C13 Snad Boha evangelia.

Kněz C14 Kontemplace.

Kněz C15 Z přátelství s Bohem. Pokouším se lidem ukazovat Boha, kterého představuje Ježíš v evangeliích – dobrého pastýře, přítele, milosrdného Spasitele...

Kněz C16 Z jeho lásky, milosrdenství, stálé blízkosti – takového chci lidem také zvěstovat.

Kněz C17 Z Bible Hospodina, Boha zástupů (společenství církve).

Kněz D1 Bůh je Otec a Láska. Milujícího, očekávajícího a štědrého.

Kněz D2 Mám velmi rád modlitbu v malých společenstvích. /Boha, který s námi počítá v realizování jeho úžasného plánu.

Kněz D3 Nejvíc čerpám z poznání, které získávám četbou evangelních komentářů. - Chci lidem zvěstovat Boha, který nehlídá, ale osvobozuje, který život neomezuje, ale rozvíjí, který nechal hlásat radostnou zvěst a chce, aby lidé žili v radosti, jakou dává Duch svatý.

Kněz D4 Boha milujícího, odpouštějícího, který každého z nás nesmírně miluje.

Kněz D5 Boha lásky.

Kněz D6 Boha lásky a milosrdenství.

Kněz D7 Z dobrých zkušeností „mistrů“ (četba). Boha, který opravdu je, ví o nás, má nás rád a je naší budoucností.

Kněz D8 Z modlitby – Boha milosrdného.

Kněz D9 Pokoj pravého Boha zjeveného v Kristu.

Kněz D10 Ze svátostí, věřím v Boha, který je velkorysý, štědrý a milosrdný.

3. Účastníte se rád duchovních cvičení a exercicií?

Kněz A1 Ano.

Kněz A2 Ano, ale solidní, těch je moc málo, takže si je často dávám sám.

Kněz B1 Ano.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ano.

Kněz B4 Spíše ano.

Kněz B5 Ano.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Ano pravidelně.

Kněz B8 Ano.

Kněz B9 Ano, těším se na ně.

Kněz B10 Ano.

Kněz B11 Ano.

Kněz B12 Ano, v obou rolích: jako exercitant i exercitátor. Jsou to vždy okamžiky intenzivních Božích doteků. I tehdy, když třeba bolí...

Kněz B13 Ano.
Kněz B14 Ano!
Kněz B15 Rád – nevím, ale někdy jsou třeba, ne?
Kněz B16 Ano.
Kněz B17 Ano.
Kněz B18 Ano.
Kněz C1 Ano.
Kněz C2 Ano.
Kněz C3 Ano.
Kněz C4 Ano.
Kněz C5 -
Kněz C6 Ano.
Kněz C7 Ano.
Kněz C8 Ano.
Kněz C9 Nejraději o samotě.
Kněz C10 Ano.
Kněz C11 Ano.
Kněz C12 Ano.
Kněz C13 Velmi rád, ale trochu jsou pro mě i odpočinkem.
Kněz C14 Záleží na exercitátorovi.
Kněz C15 Ano.
Kněz C16 Ano, ale měl bych asi častěji.
Kněz C17 Ne.
Kněz D1 Docela ano.
Kněz D2 Ano, pravidelně.
Kněz D3 Nerad.
Kněz D4 Ano.
Kněz D5 Rád.
Kněz D6 Dříve ano, dnes se těžko nachází vyhovující exercitátor. Jsou však staré vynikající knížky, u nichž nestárne obsah, ale jen jazyk, což mi nevadí.
Kněz D7 Duchovní cvičení měsíčně (společné řeholní), exercicie ročně.
Kněz D8 Pravidelně.
Kněz D9 Ano.
Kněz D10 Účastním se rád...

4. Modlíte se raději sám nebo ve společenství?

Kněz A1 Obojí.
Kněz A2 Záleží na typu modlitby a společenství, záleží jestli to jsou „klasické farní“, raději mám dozrálé společenství – ale těch je opět málo. „Společenství“ – kde jsem abych sloužil - sloužím rád, ale někdy se člověk vlastně modlí „sám“ a ostatní čumí. Patrně ale asi raději sám.
Kněz B1 Radši sám, s intenzivní společnou modlitbou nemám moc zkušeností a to způsobuje ostych.
Kněz B2 -
Kněz B3 Ve společenství.
Kněz B4 Oboje. Vyplývá to z řeholního života.
Kněz B5 Sám.

Kněz B6 I ve společenství.
Kněz B7 Rozhodně Ve společenství.
Kněz B8 Dříve spíš ve společenství, nyní raději sám.
Kněz B9 Preferuji oba způsoby.
Kněz B10 Rád sám, rád s ostatními, nedokážu mezi to dát komparativ.
Kněz B11 Spíš ve společenství, ale taky jde o to, jaká je to modlitba např. růženec se většinou modlím radši sám.
Kněz B12 Ptáte se, zda mám raději tátu nebo mámu. ☺ Obojí mám „raději“.
Kněz B13 Obojí je dobré.
Kněz B14 Je mi to jedno.
Kněz B15 Jak kdy, společenství nesmí být natvrdlé a zpomalené.
Kněz B16 Jak kdy, ale asi raději sám.
Kněz B17 Obojí.
Kněz B18 Sám.
Kněz C1 Sám.
Kněz C2 Jak kdy.
Kněz C3 Zásadně sám, ale rád uvítám i modlitbu ve společenství. Modlitba je součástí života farního společenství. Rád se modlím s lidmi.
Kněz C4 Jedno i druhé.
Kněz C5 Tak i tak.
Kněz C6 Sám.
Kněz C7 Sám i ve společenství.
Kněz C8 Ve společenství.
Kněz C9 Obojí je potřeba.
Kněz C10 -
Kněz C11 Ve společenství.
Kněz C12 Osobní modlitba sám, zbytek společenství.
Kněz C13 Většinou sám.
Kněz C14 Sám.
Kněz C15 Raději sám. Tedy - pokouším se vytvářet společenství s Bohem.
Kněz C16 Raději v užším i širším společenství (jde to lépe), ale modlím se samozřejmě i sám.
Kněz C17 Ve společenství.
Kněz D1 Tak i tak.
Kněz D2 Nejrady v malém společenství.
Kněz D3 Raději sám.
Kněz D4 Sám.
Kněz D5 Rád sám i ve společenství.
Kněz D6 Obojí je nutné.
Kněz D7 Obojí vyrovnaně.
Kněz D8 Obojí je zapotřebí.
Kněz D9 Tak i tak.
Kněz D10 Raději ve společenství.

VII. Vztahy

1. Jak prožíváte samotu? Co vám přináší celibát?

Kněz A1 Těžko. Hlubku.

Kněz A2 Klídek, i nuda, + i -. Celibát: – svoboda i kříž.

Kněz B1 Samotou netrpím, jsme na faře tři. Celibát: krásná otázka – většinou se lidi ptají naopak. Neumím říct. Snad důvěrnější vztah s Bohem? Nerad bych plácal.

Kněz B2 -

Kněz B3 Jsem rád sám a někdy je nutné kvůli přípravám být sám. Celibát mi přináší radost, že se nemusím otravovat se ženskými a myslím, že je to dobré – jsem tu pro druhé.

Kněz B4 a- Žiji v řeholním společenství; b- asi jako každému, tj. radost, těžkost.

Kněz B5 Dobře. / Čas pro modlitbu a pro lidi.

Kněz B6 Dobře. / -

Kněz B7 Celibát a samota to jsou dvě od sebe odlišné věci. Jsem řeholník, vychovaný do života ve společenství, samota je pro mne hrozná, tehdy nic mi nechutná. Každý den žiji ve společenství se spolubratry.

Kněz B8 Nejsem zrovna moc sám a když jsem sám, tak ji prožívám velmi dobře. Celibát mi přináší možnost být plně k dispozici kněžskému povolání.

Kněz B9 Svobodu k bezvýhradnému následování Krista.

Kněz B10 Bolavě X pozitivně – je to zajímavá věc. Činí mě svobodným pro ostatní lidi X chvíle kdy to doléhá. Celibát mi přináší mnoho. Je zdrojem vnitřních konfliktů = Nejsem samovolně akceptován okolím. Buď se s tím budu prát nebo se s tím musím sžít. Je to nastavení života tak, že člověk musí věnovat stále úsilí nebo rezignuje – špinavé kastroly..vyhoří. další věc je, že byť jsem sám a jeden, současně nemohu zůstat sám, jsem povolán žít ve společenství v osobních vztazích s lidmi = výzva. Celibát umožňuje lidskou (mužskou) identitu prožívat ne jako uschlou bez ženy, ale stále potřebnou naplnění tzn. jsem chlap, potřeboval bych drahou bytost, ale tu nemám a potřebuji naplnění v lásce, to mě nutí stále koncipovat život na lásce k druhým. To mám na celibátu rád. Celibát je výzvou postavit svůj život na Bohu ne od lidí daleko, ale blízko.

Kněz B11 Nejsem úplně sám, jsem řeholník. Přesto se někdy cítím sám, ale to asi každý. Jsou věci, které jsou jen mezi člověkem a Bohem, a které si s ním musí vyřešit každý sám osobně. Celibát mě osvobozuje pro Pána Ježíše, pro službu lidem. Je pro mě připomínkou, pro koho žiji – pro toho, který mě stvořil a vykoupil, úžasně mě miluje a nikdy mě nezklame a neopustí.

Kněz B12 Samota tu je, i navzdory komunitě, ale většinou ji prožívám jako příležitost přimknout se víc k Pánu. Během těch desíti let v pastorači jsem měl jeden, kdy na mne doléhala více. Celibát mi nic nepřináší, neboť jako řeholník jsem složil slib čistoty a ten vnímám jinak než celibát. Celibát, tj. pro mne Kristus milující církev v osobě kněze, zatímco slib čistoty je snoubenka milující Krista, tedy přesně naopak. A to pro mne znamená moc, jen se o tom těžko píše...

Kněz B13 Jak kdy. Je pro mne mj. důkazem, že Bůh je opravdu všemohoucí. Uvolňuje mi ruce a srdce pro službu. Pomáhá mi pochopit bezvýhradnost lásky Pána Ježíše. Někdy mi pomáhá překonávat sobectví. A ještě mnoho jiného.

Kněz B14 Necítím samotu. Celibát vnímám jako obrovský dar.

Kněz B15 Dobře. Spíše pozitiva.

Kněz B16 Celkem dobře, moc sám nejsem. Celibát – více svobody, méně starostí.

Kněz B17 Konečně chvíle pro sebe.

- Kněz B18** Nejvíc jako prostředek ke ztišení a k intenzivnímu vztahu k Hospodinu, ke zklidnění a odpočinku (tedy pozitivně), někdy „mi pouze nevadí“, a jen ojediněle mě svazuje či rozrušuje...
- Kněz C1** Výborně, nevadí mi. Když se vrátím z návštěvy u rodiny s pěti dětmi, mám zase pořádek v hlavě.
- Kněz C2** Dobře...Celibát mi přináší radostnou svobodu ke službě a otevřenost pro Boží záměry.
- Kněz C3** Těžce. / Celibát mi přináší způsobilost k výkonné práci, jedinečný vztah k Bohu a celou spoustu problémů.
- Kněz C4** Modlitba, čtení. / Svoboda pro dobrodružství s Bohem.
- Kněz C5** -
- Kněz C6** Super, OK.
- Kněz C7** Smutně. / Svobodu.
- Kněz C8** V mých současných podmínkách samotu necítím. Celibát dává větší svobodu rozhodování.
- Kněz C9** Svobodu k „být pro druhé“.
- Kněz C10** -
- Kněz C11** Těším se na ni. / Pokoj.
- Kněz C12** V pohodě, radost, že se nemusím otravovat s nějakou hysterkou.
- Kněz C13** Opuštěnost i svobodu.
- Kněz C14** Jelikož od rána do večera jsem mezi lidmi a pracuji s lidmi, samotu večer vítám pro duchovní život, vnitřní ztišení a další práci – publikace a pod. Celibát mi přináší větší uschopnění pro duchovní život a možnost plného pracovního vytížení. (nemusím brát ohled na rodinu).
- Kněz C15** Samota mně nevadí. Jsem-li většinu dne pracovně obklopen lidmi, zpravidla se na samotu velmi těším.
- Kněz C16** Někdy je zcela nutná, aby se člověk mohl opět setkávat s lidmi. Celibát není jednoduchý. Přináší sílu i problémy.
- Kněz C17** Samota mi nevadí. Celibát poznávám jako prostor pro svobodu. Okolnosti způsobily že jej nežiji plně.
- Kněz D1** Po čtyřicítce už docela vyrovnaně. Přijímání bezvýhradné lásky, schopnost poznat a prožít spoustu těžkostí jako všichni ostatní. Trochu větší přecitlivělost na kritiku, protože není tak častá jako v manželství. Schopnost vnímat i malou pomoc, vděčnost za vše od ostatních
- Kněz D2** Samotu mám rád – např. toulky přírodou. Celibát je pro mne prostor pro službu více lidem bez zatížení starostmi o vlastní rodinu (i někteří lidé mají více odvahy svěřit se tomu, kdo je sám). Na druhou stranu mne svádí k pohodlnosti, k tendenci nevěnovat se pořádně nikomu (k sobectví).
- Kněz D3** Řekl bych, že docela dobře. Celibát mi umožňuje mít hodně času na práci a na studium. Jinak, jako všechno lidské, má své světlé i stinné stránky.
- Kněz D4** Jsem rád sám a celibát mi přináší nezávislost – můžu se cele věnovat kněžské službě
- Kněz D5** Většinou rád. / Svobodu.
- Kněz D6** Samotu miluji, celibát je potřebný a správný, ale do budoucna by měl být dobrovolný jako na východě. Nebylo by proto sice více kněží, ale lidé by nás určité méně pomlouvali. Nevěřící (ale i někteří věřící) nám totiž stejně nevěří. Z chyb jednotlivců se dělá mediální aféra.

Kněz D7 Přirozenou povahou jsem samotář, ale společenství se rozhodně nevyhýbám, naopak, ale s mírou. Celibát – jednak jsem řeholník (=plné zasvěcení Bohu), a kněz by neměl být rozdělen – to je služba na plný úvazek.

Kněz D8 Samota je pro mne požehnáním. Celibát přináší svobodu.

Kněz D9 Samotu neznám. / Svobodu pro Krista.

Kněz D10 Nejsem sám, za svoji rodinu považuji kněžské společenství, které mám. / Vědomí, že napodobuji Krista.

2. Jak vzpomínáte na své dětství? Jak často se stýkáte s rodinou, podporují vás?

Kněz A1 Velmi rád. Sporadicky, podporujeme se navzájem velice velmi.

Kněz A2 ---, často, ano.

Kněz B1 Krásné dětství, s rodiči aspoň 2x měsíčně, mám jejich podporu.

Kněz B2 -

Kněz B3 Pěkně, matka za mnou přijíždí na 14 dní v měsíci, se širší rodinou na společných akcích několikrát do roka, podporují mě.

Kněz B4 a-Dobře; b- několikrát do roka. Ano.

Kněz B5 V pohodě.

Kněz B6 Rád. / Ano.

Kněz B7 Dobře vzpomínám, vidíme se 2-krát za rok, ale jsou ještě telefony. Podporují mne svou modlitbou.

Kněz B8 Dětství jsem měl pěkné. S rodinou se stýkám pravidelně 1 – 2x za měsíc.

Kněz B9 S radostí. / Často, navštěvují.

Kněz B10 Dětství bylo úžasný, rád vzpomínám. S mamkou se vidím jednou měsíčně, se sourozenci jak to jde. Podporujeme se vzájemně.

Kněz B11 Dětství bylo pěkné, někdy úžasné, někdy přišla i nějaká ta bolístka. S rodinou se vídám asi dvakrát do roka. Duchovně jsem s nimi stále spojen modlitbou.

Kněz B12 Dnes už smířeně a pokojně, i když bylo hodně těžké. Ale prošel jsem si mnoha uzdraveními (jakkoli vím, že ještě nejsem u konce) jako v modlitbě, tak v přijetí jinými lidmi. S rodiči i sourozenci se stýkám. Sice málo, ale to je dáno vzdáleností (450 km), ne špatnými vztahy. Starší sestra je také v Praze, takže s ní jsem nejméně dvakrát týdně, někdy denně. S mladší se stýkám méně, ač je relativně blízko (cca 50 km), tak jednou měsíčně. Podpora tu jednoznačně je: všichni mě rozmazlují, ani nevím proč.

Kněz B13 V dobrém. 1-2 za měsíc, podporují mne.

Kněz B14 Na dětství vzpomínám moc rád. Mám jen bratra s rodinou, se kterými se vidím sporadicky z důvodů značné vzdálenosti.

Kněz B15 Ano. Několikrát za měsíc. Co myslíte podporou? Finančně ne.

Kněz B16 Jo, to byly časy, když jsme byli mladí. S rodinou se vidím tak za 4-6 týdnů. Je to dobré.

Kněz B17 Dvakrát za měsíc, ano.

Kněz B18 Až na výjimky pozitivně a rád. Cca 1x za 2 měsíce + cca 10 dnů o prázdninách. Ano, podporují mne.

Kněz C1 Měl jsem šťastné dětství. Rodinu navštěvuji třikrát do roka. Mám modlitební a morální podporu. Peněz nepotřebuji.

Kněz C2 Velmi pěkně – s vděčností. / Nejméně jednou za týden i častěji - dost podporují.

Kněz C3 Mile, až tolik si nevzpomínám ale vím, že mám skvělou rodinu. Domu jezdím tak jednou za 3 měsíce, pak volám každý druhý týden. Lepší je to přes prázdniny, vždy někdo přijede ke mně, buď rodiče anebo sestra s rodinou.

Kněz C4 Přiměřeně ano.

Kněz C5 Dobře. Často. Ano.

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Hezky. Asi 1x za 2 měsíce. Ano.

Kněz C8 Dětství jsem měl hezké. S rodinou se pro geografickou blízkost setkávám často. Podpora je vzájemná.

Kněz C9 Dle možností.

Kněz C10 Asi za 1-2 měsíce osobně, častěji pak telefonem - asi po 14-20 dnech, podporuji sympatiemi i jinak, dětství vzpomínám rád zvl. na babičku.

Kněz C11 Rád. 1x za měsíc.

Kněz C12 Rád. Jednou za čas. Ne.

Kněz C13 Nijak výrazně.

Kněz C14 Dobře, pravidelně, ano.

Kněz C15 Nežiji dosud ze vzpomínek na dětství, jsem ale spokojený. S rodinou se stýkám příležitostně, spíše podporuji já je.

Kněz C16 Velmi rád. Rodiče již nemám, s ostatními podle možností, mají své rodiny a bydlí poměrně daleko.

Kněz C17 Z dětství převažují negativní vzpomínky. Jsem šestý ze sedmi sourozenců. Přísná katolická výchova. Rodiče pro věkový odstup ne-rodiče. Styk s příbuznými je minimální.

Kněz D1 Velmi málo. Jednou až dvakrát do měsíce. Vzájemně se podporujeme.

Kněz D2 Na dětství mám dost hezké vzpomínky, ale moc často se k minulosti nevracím. Rodiče navštěvuji v průměru jednou měsíčně, se sourozenci se vídám ještě méně. Do určité míry potřebuji spíše mou podporu (ne finanční), ale mám na ně málo času.

Kněz D3 Docela dobře, i když některé věci vím kriticky. S rodinou se stýkám 2x, 3x do roka. Někdo mě podporuje, někdo ne.

Kněz D4 Velmi málo a nejbližší rodinu už nemám.

Kněz D5 Dobře. / Vzácně.

Kněz D6 Čím je člověk starší, tím více hledí zpět. Rodinu jsem ztratil už před 40 lety, tedy podporu mám už jen od těch shůry.

Kněz D7 Rodina matrikově katolická, díky dobrému katechetovi jsem začal chodit v neděli do kostela a nepřestal. V 15 letech otec odešel, což mělo pro mě zásadní význam – začal jsem brát život mnohem vážněji. Sourozence nemám a dnes už žádné blízké příbuzné.

Kněz D8 Na dětství – i když prožívané za války vzpomínám velmi rád. Působím ve farnosti, kde jsem se narodil, kde mám své tři sourozence s rodinami. Pravidelně se stýkáme – v kostele i v jejich rodinách.

Kněz D9 Prostě „šťastné“, blízkou rodinu nemám.

Kněz D10 Rád vzpomínám na dětství, stýkám se s nejbližšími rád, podporuji mne.

3. Kde se cítíte doma?

Kněz A1 Nikde – nejvíce na tom místě, kde zrovna působím.

Kněz A2 Nikde.

Kněz B1 Dokud mám rodiče, tak logicky u nich.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ve farnosti a pak v rodném bydlišti.

Kněz B4 Nezamýšlel jsem se nad tím.

Kněz B5 Tam, kde sloužím, ale i v bývalém domově (u rodičů).

Kněz B6 Na několika místech – v rodišti.

Kněz B7 Tam kde mám dobré lidi kolem sebe.

Kněz B8 Tam, kde právě žiji.

Kněz B9 Na faře.

Kněz B10 To je problém. Nikde. Nesžil jsem se místem svého současného působení, ale zlepšuje se to. Když o tom tak přemýšlím, tak se doma cítím v Římě.

Kněz B11 Zde, kde jsem teď. Byla to především řeholní komunita. Ale teď tu komunita není. Vnímám, že je to Boží vůle abych byl zde, a že zde je můj domov.

Kněz B12 V klášteře. Ale jinak razím zásadu: „Všude doma, doma nejlop.“ ☺

Kněz B13 Tam, kde sloužím. Samozřejmě i u své rodiny a mezi spolubratry.

Kněz B14 Odkud pocházím i kde teď působím.

Kněz B15 Dobrá otázka.

Kněz B16 No přece doma, u sebe na faře.

Kněz B17 Na faře.

Kněz B18 Na faře, ale též částečně ještě u rodičů.

Kněz C1 Na faře.

Kněz C2 Ve svých farnostech, kde jsem ustanoven.

Kněz C3 Jasně že v Polsku !!!!!!!!!!!!!!!

Kněz C4 V místě trvalého bydliště -, a na faře, kde bydlím.

Kněz C5 Ve svém bytě.

Kněz C6 Doma.

Kněz C7 Mezi farníky v některých kostelech.

Kněz C8 Doma i na faře.

Kněz C9 Doma je kde?

Kněz C10 Snažím se ve své farnosti.

Kněz C11 Ve farnosti.

Kněz C12 Na faře.

Kněz C13 Asi už ve farnosti. Jsem v ní 16 let.

Kněz C14 Tam, kde jsou dobří lidé.

Kněz C15 Tam, kde bydlím a pracuji.

Kněz C16 Tam, kde jsem vyrostl i v současné farnosti. Mám domovy vlastně dva.

Kněz C17 Na faře.

Kněz D1 Vždycky na faře. Jsem na 8. místě a vždy si co nejdříve nechám přepsat trvalý pobyt, rozvěším své obrazy a provedu nezbytné opravy a úpravy a to je moje doma.

Kněz D2 Nejvíce mezi svými farníky.

Kněz D3 Tam, kde bydlím.

Kněz D4 V kostele.

Kněz D5 Všude.

Kněz D6 S touhou očekáváme domov věčný, to zatím doma jsem musel opustit, ale vytvořil jsem si jiné. Člověk potřebuje místo, kam se může občas uchýlit.

Kněz D7 Doma se cítím ve své řeholní rodině – tam, kde jsem.

Kněz D8 Všude, kde je kostel.

Kněz D9 Ve farnosti.

Kněz D10 V místě mé služby.

4. Má kněz vůbec čas na blízké vztahy?

Kněz A1 Ano (měl by mít).

Kněz A2 Měl by mít, jsou nutné, i když se to často jako partikulární přátelství zakazovalo - blbost.

Kněz B1 Musí mít – ale jde to ztuhla. Otázka je, kolik času je potřeba na blízký vztah.

Kněz B2 -

Kněz B3 Nemá.

Kněz B4 Myslím, že každý člověk potřebuje přátele. Kdo tvrdí opak, tak myslím, že lže sám sobě.

Kněz B5 Asi ano.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Ano, je to možné.

Kněz B8 Na blízké snad ano, ale nemyslím tím nějak více důvěrné.

Kněz B9 Ano, zvláště mezi spolubratry.

Kněz B10 Jde o to, co jsou to blízké vztahy – co pod tím kdo chápe. Po odchodu z farnosti cítím nostalgii a vnímám ji jako nosnou a nutnou – přináší prožitek situace, kdy se pracovní vztahy mění na vztahy osobní (rozlišeně a nesmíšeně). Blízké vztahy se budují a odeznívají. Mám pár přátel, jimž jsem schopen být přítelem. Ne že bych se uzavíral nebo jich víc nechtěl, ale co by to bylo za přátelství, když kvůli času, možnostem a kapacitě, bych s nimi nebyl schopen např. slavit jejich narozeniny.

Kněz B11 Měl by mít. Jako řeholní kněz určitě – v rámci komunity. Ale i když je mimo komunitu, by měl tyto vztahy budovat.

Kněz B12 Bez toho bych umřel, a to nejen v komunitě. V současné době mám mimo komunitu dva velmi intenzivní vztahy a dalších asi pět šest velmi silných.

Kněz B13 Pokud máte na mysli vztahy s blízkými přáteli, myslím, že ten čas musí mít. Osobně se cítím šťastný, protože znám lidi, kteří jsou už léta mými blízkými přáteli.

Kněz B14 Dost o ten čas bojuji, ale snažím se.

Kněz B15 Měl by mít.

Kněz B16 A proč ne?

Kněz B17 Ano.

Kněz B18 Příliš vágní otázka: co je to „blízký“?

Kněz C1 Já osobně ano. Ostatní – asi také.

Kněz C2 Ano.

Kněz C3 Ano, ale je to nesnadné.

Kněz C4 Ano.

Kněz C5 Není to prioritně věc času.

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Na přátelství mít čas potřebuje.

Kněz C8 Myslím, že to není otázka času, ale přístupu. Člověk přece nějak žije v čase, který je mu dán – a vztahy blízké nebo vzdálené zaberou stejně času. Je to dáno mírou zájmu o člověka, s nímž jsem ve vztahu.

Kněz C9 Měl by mít.

Kněz C10 Měl by mít blízké lidi.

Kněz C11 Ke spolubratrům ano.

Kněz C12 Jak který.

Kněz C13 Jistě má, ale nemohou být v rozporu s jeho posláním.

Kněz C14 Záleží na okolnostech.

Kněz C15 A proč by neměl mít? Musí si ho „udělat“, pokud mu na těchto vztazích skutečně záleží, stejně tak, jako si udělá čas na modlitbu – blízký osobní vztah s Pánem.

Kněz C16 Mnoho ne, protože těch vztahů je hodně. I přesto by měli lidé vnímat, že se snaží být každému blízko.

Kněz C17 Čas má...

Kněz D1 Určitě, blízkost ve vztazích neznamená trávit spolu často a mnoho času, ale prožívat vztah intenzivně.

Kněz D2 Ano, v mém případě především s některými farníky a spolupracovníky.

Kněz D3 Když to považuje za důležité, dokáže si ho udělat.

Kněz D4 Jak kdo – já nemám.

Kněz D5 -

Kněz D6 Nemá, ale pokud si na toto čas udělá, brzy to s kněžstvím skončí!

Kněz D7 Rozhodně ano, ale s mírou a ne partikulární se zanedbáváním druhých.

Kněz D8 Ano.

Kněz D9 Neměl by mít.

Kněz D10 Má čas, když si ho udělá.

5. Mohou kněží prožívat blízký vztah k ženám?

Kněz A1 Ano, ale já osobně se toho obávám, tak se zatím snažím nikoho si moc nepřipouštět k tělu, není to dobře, ale prožil jsem si trochu i krize spolubratrů ...

Kněz A2 Co tím myslíte? Známe přece vztahy Augustin a Scholastika, František a Klára... v tomto smyslu ano.

Kněz B1 Kdosi moudrý řekl: ano, ale ten vztah musí mít řád. Protože dneska je těžké čemukoliv dát řád, i s tím vztahem to nutně bude těžké.

Kněz B2-

Kněz B3 Nemohou, pokud nechtějí zajít daleko.

Kněz B4 Ano i ne.

Kněz B5 Musí být jasné hranice.

Kněz B6 Ano.

Kněz B7 Ano, ale je potřebná k tomu osobní vyzrálost, aby přátelství se neměnilo v lásku.

Kněz B8 Na úrovni přátelství jistě ano.

Kněz B9 Jako ke květinám: přivonět, ale netrhat!

Kněz B10 Můj vztah k ženám je ovlivněn i tím, že mám sestru. Jako kněz nepřistupuji k ženám tak, abych otevíral variantu, že navážu přátelství – to je osvobozuje, aby mohly sdělit co potřebují. Mimochodem nám často říkají víc než manželům. Tento přístup vyžaduje disciplínu, otevřenost vztahu, ale nenechám ho zakořenit. Jde o to nebýt cynik, nebýt skála, nezakořenit – je to něco, co odpovídá mému životnímu stylu. Každý kněz má svůj. Je mnoho variant, např. Padre Pio na ženu ani nepromluvil, naopak sv. Jeroným, přátelství svatých..jde o to najít svou cestu podle typologie – vždy je to umění.

Kněz B11 Ano – k sestře a matce. Jinak tu musí být dost jasná hranice a příliš blízký vztah vnímám spíš jako nebezpečný pro duchovní život a službu kněze (i citová vázanost je ošidná).

Kněz B12 V tom jsem asi někdy příliš odvážný, ale domnívám se, že nejen mohou, ale do jisté míry i musejí. Jen to chce mít pevné zakotvení a vědět, co chci. A pak mám šest zásad od McGinnise: 1. Ve vztazích k osobám opačného pohlaví si příliš nevěř; 2. Nevytvářej blízké vztahy k citově hladovým osobám; 3. O svých vztazích mluv s těmi, s nimiž máš (partner, představený, zpovědník, apod.); 4. Zvažuj, kdy a kde se s danou osobou setkáváš; 5. Stanov si hranice fyzického kontaktu; 6. Když jde do tuhého, utíkej.

Kněz B13 Pokud rozumíte blízkým vztahem to, jak prožíval vztah k ženám Ježíš, pak ano.

Kněz B14 Ano, ale předpokládá to zralost obou dvou a také kázeň a neustálou pozornost.

Kněz B15 Co tím myslíte? K vlastní matce, sestře, Panně Marii, mít oblíbenou světici, vycházet s farnicemi (pomáhat jim by asi měl, i Vám vypisují dotazník, o jehož hodnotě lze s úspěchem pochybovat)? Být něčím důvěrníkem, kamarádem?

Kněz B16 Ano. Jsou to přece také lidé.

Kněz B17 Opatrně.

Kněz B18 Viz. 4. bod. Ale jedno snad dodávám : snažím se, aby vztahy lásky k jednomu člověku nebyly na úkor druhých a neoddělovaly mne od nich.

Kněz C1 Opravdu blízký? Ne. Dřív nebo později to končí v posteli.

Kněz C2 Ano i ne – jde o to, co si pod tím představit.

Kněz C3 Spíše ne. Pokud žena zůstává svobodnou vždy je nebezpečí, že tento vztah překročí určité meze. Pokud je vdaná, tak by měla své problémy a záležitosti řešit doma. Je to vskutku neřešitelné. Zůstává zdravý odstup. Částečně jde problémy vyřešit prostřednictvím psa. To je bezpečnější a také nic neříká.

Kněz C4 Ano, podobný vztah sv. František a sv. Klára.

Kněz C5 Co to je „blízký vztah“ :-)?

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Mohou.

Kněz C8 Určitě.

Kněz C9 To je citlivá otázka a záleží, co se pod tím rozumí.

Kněz C10 Myslím že jako k sestře a matce jak to píše sv.Pavel.

Kněz C11 -

Kněz C12 Proč ne?

Kněz C13 Nesmírně opatrně !

Kněz C14 Celibátníci ne!

Kněz C15 Pokud budou obě strany respektovat hranice, tak ano.

Kněz C16 Myslím, že mohou, je to v lidské přirozenosti (viz i takové vztahy v dějinách církve). Nebezpečí může být v tom, aby ho žena neodvedla od plnění povinností či dokonce z kněžské služby. Předpokládá to dost vysokou úroveň duchovního života na obou stranách.

Kněz C17 Proč by nemohli? Jakékoli přiblížení však redukuje ideál celibátu.

Kněz D1 Je-li čistý, tak ano a k mnoha současně.

Kněz D2 Mohou, ale musí velmi jasně vědět (a případně i připomenout): já jsem kněz, zasvěcený Bohu (tedy nejsem „svobodný“, nejsem potencionální partner, nejsem náhrada za špatně fungující vztahy s manželem ...) I žena-přítelkyně musí jasně znát svou roli (mezi ostatními lidmi, zvláště ve své rodině, i ve vztahu ke knězi).

Kněz D3 Ano, nejspíše k členkám institutů zasvěceného života.

Kněz D4 Světci ano, ale ti, kteří nejsou svatí, ne.

Kněz D5 Jsou-li zralí.

Kněz D6 Mohou, jenže buď svěťácká žena je odvede z kněžství do světa, nebo se bude kněz držet Boha a Církve, a pak těžko nalezne stejně apoštolsky smýšlející protějšek (jen 15 let mi bylo dopřáno mít hospodyně, která od svého mládí až do své brzké smrti tak obětavě sloužila 29 let dvěma kněžím).

Kněz D7 Ano (krásné příklady světců!), ale s vědomým, že „vocaď až pocad“, s vědomím, že žena prožívá vztah jinak (citověji) než muž, pozor na pohoršení a pozor na „svlačcovité povahy“.

Kněz D8 Ano, ale jako k sestře (starší) nebo k matce (mladší).

Kněz D9 Ano, v souladu č., v mezích celibátu.

Kněz D10 Mohou, je v tom určité riziko lásky.

6. Čím je pro vás vztah s lidmi (povinností, obohacením, službou..), dáváte přednost individuálním vztahům nebo zdůrazňujete vztah k celému společenství?

Kněz A1 Obohacením, službou, radostí, samozřejmostí, výzvou... Vztahy k jednotlivci a k celému společenství musí být vyvážené – co nejvíce se o to snažím.

Kněz A2 Divná otázka, bez vztahu k lidem se nedá žít – i Terezie z Lisieux do své cely přijímala celý svět – patronka misií. Obojí je potřeba – divně položeno.

Kněz B1 Od všeho trochu.

Kněz B2 -

Kněz B3 I povinnost, ale spíše obohacení, služba a dávám přednost individuálním vztahům.

Kněz B4 Vztah s lidmi je součást života. Snažím se mít oboje. Myslím, že to nelze rozdělovat.

Kněz B5 -

Kněz B6 Obojí je potřeba.

Kněz B7 Mám i osobní, ale hodně času věnuji společenským vztahům. Ten společenský je lepší, protože nevytváří intimní vztahy, což hrozí při častých osobních vztazích.

Kněz B8 Individuální vztahy vytvářím spíš opatrně, ale nebráním se jim.

Kněz B9 Oba způsoby jsou důležité.

Kněz B10 Tím vším. / Radši mám celé společenství, ve kterém nacházím krásu individuálních vztahů – vztah k celé farnosti osvobozuje od partikulárních skupin a tření. Na základě celistvosti farnosti, ke člověku.

Kněz B11 Většinu obohacením, někdy také křížem. Důležité jsou bližší individuální vztahy s užším společenstvím ve farnosti, konkrétními rodinami a jednotlivci.

Kněz B12 Je obohacením, službou, ale i povinností. Zase mě nutíte říci, zda je hezčí růže nebo tulipán, a to nejde. ☺ Takže: obojí je pro mne moc důležité.

Kněz B13 Jak kdy. Dle mého názoru má kněz pomáhat lidem ke společenství. Individuální vztahy jsou také potřebné, ale ne na úkor služby všem.

Kněz B14 Vztah k lidem je tím vším, co vyjmenováváte! Záleží na tom! vyhovuje mi jak individuální vztah, tak ke společenství.

Kněz B15 Nositelem Božího požehnání jsou jedinci uprostřed Božího lidu, nelze odpovědět jednoznačně, psychologicky je mi bližší osobnější rozhovor, než „velké akce“.

Kněz B16 Vztah ke společenství se skládá s individuálních vztahů. S někým to jde snadno, jinde to je trochu profesionální /povinnost, služba/, důležitý je celkový vztah k člověku.

Kněz B17 Z každého něco, obojí.

Kněz B18 Bohužel musím říci, že je v mých vztazích přítomno vše z jmenovaného..

Snažím se nějak skloubit obojí přístup...

Kněz C1 Rozhodně obohacení.

Kněz C2 Nerozlišuji to takto.

Kněz C3 Především individuální vztahy. Ve farnosti nás nikdy nebude příliš moc. Za krátkou chvíli znám pomalu všechny. Mnohem těžší je udržet vyrovnané vztahy. Tak abych nikoho moc nepreferoval a druhé neopomíjel. Já se rád setkávám s lidmi. Když je toho příliš moc, tehdy rád zůstávám sám. Bohužel pořád schází dostatek kvalifikovaných pomocníků, proto všechno řeším já osobně, všechno jde skrze mě. To není dobré, a hlavně je to moc vyčerpávající.

Kněz C4 Obohacení, službou. / Jedno i druhé.

Kněz C5 Tím nejcennějším. Jedině individuální vztahy tvoří vztah k nějaké skupině, společenství. Konkrétní člověk a abstraktní pojem skupiny – nesourodné pojmy.

Kněz C6 Individuální.

Kněz C7 Povinností, obohacením, službou., neupřednostňuji.

Kněz C8 Vidím lidi jako jednotlivce. Když už za mnou někdo přijde, prožívám to jako radost, že Bůh má ke mně takovou důvěru, že mi ho poslal.

Kněz C9 -

Kněz C10 Službou. Spíše individuálním vztahům.

Kněz C11 Obohacením. / Dle okolností.

Kněz C12 Obohacením. / Jak kdy. / Podle potřeby.

Kněz C13 Jsou různé, přibývá osobních vztahů vedení, starost o jednotlivce, rodiny.

Kněz C14 Vším - povinností, obohacením, radostí i službou. Záleží na okolnostech.

Kněz C15 Někdy je to povinnost a služba, někdy radost, vždy však obohacení. Společenství je složeno z jednotlivců, nemohu nevnímat jednotlivce s jejich radostmi a starostmi; v dobrém vztahu ke společenství se zpravidla objeví i individuální vztahy.

Kněz C16 Radostná povinnost a služba a zcela určitě obohacení. Společenství je důležité, ale není to masa, nutné jsou uvnitř individuální vztahy a osobní růst života z víry.

Kněz C17 Vnímám jako obohacení..lépe se cítím ve společenství, než v individuálním kontaktu.

Kněz D1 Vztah k celému společenství je složen z individuálních. Jinak by to byla ideologie.

Kněz D2 Vztah s lidmi je pro mne určitě i obohacením, rád sloužím osobním doprovázením i vytvářením malých společenství.

Kněz D3 Vztah k některým lidem prožívám jako obohacení, k jiným jako povinnost a službu, k jiným jako obtíž. Tíhnu k individuálním vztahům, někdy si uvědomuji i důležitost společenství.

Kněz D4 Především službou, důležitější je vztah k celému společenství.

Kněz D5 Povinností, obohacením, službou... / Podle potřeby.

Kněz D6 Služba, při níž člověk i sám získává, vztah musí být k jednotlivým i ke všem.

Kněz D7 Vztah s lidmi je a) službou; b) povinností; c) radostí a obohacením. Základem je vztah k celé (živé) farnosti, ten však má přecházet do individuálních vztahů.

Kněz D8 Dávám přednost spíše individuálním vztahům.

Kněz D9 Službou. / Společenství.

Kněz D10 Snažím se o obojí.

7. Jaké jsou vaše vztahy k nejbližším spolupracovníkům?

Kněz A1 Jak ke komu, rozhodně se snažím je ještě více zlepšovat.
Kněz A2 Myslím, že dobré – stále se zlepšují.
Kněz B1 Považuji je za bezproblémové (otázka je, co říkají oni).
Kněz B2 -
Kněz B3 Dobré.
Kněz B4 Snad dobré.
Kněz B5 V pohodě.
Kněz B6 „Veskrze kladné“.
Kněz B7 Dobré.
Kněz B8 Až na malé výjimky velmi dobré.
Kněz B9 Přátelské, otcovské.
Kněz B10 Vždycky chci, abychom ctili kompetence a byli kolegové.
Kněz B11 Myslím, že dobré.
Kněz B12 To se musíte zeptat jich. Já se mezi nimi cítím moc dobře, ale asi nejsem snadný společník.
Kněz B13 Mám v tomto ohledu více rolí. Jsem zároveň vedoucí týmu, jeho člen, šéf, farář, manažer. Můj vztah k nim se, při zachování úcty ke každému, řídí tím, jakou roli momentálně hraji či musím hrát.
Kněz B14 Myslím, že velmi dobré.
Kněz B15 Korektní, doufám.
Kněz B16 Jako všude, někdy trochu napjaté, ale celkově snad dobré.
Kněz B17 Normální.
Kněz B18 Jsou to většinou přátelé.
Kněz C1 Výborné, ale na distanc. Vědí, že si jich vážím, ale vykám si s nimi.
Kněz C2 Vřelé, někdy se i zajiskří.
Kněz C3 Spolupracuji s trvalým jáhnem, který přijede dvakrát za týden na 3hod, a pak odjede domu a tím to končí. Já žiji stále uprostřed pracoviště. Občas mám dojem, že to on má v práci dovolenou a já během dovolené jsem pořád v práci. To je problém fary. Je velmi těžké udržet odstup od hromady věcí, které čekají na zpracování. Prostě, i když jsem doma tak jsem pořád zároveň v práci. Pak mám několik dalších spolupracovníků. Ve většině případů asi nejsou problémy. Umím poděkovat a také poprosit. S lidmi nemám větší problémy.
Kněz C4 Přiměřený.
Kněz C5 Pohybují se z mého pohledu na škále mezi „vynikající“ a „uspokojivý“.
Kněz C6 Super – ale nejsou to většinou kněží.
Kněz C7 Dobré.
Kněz C8 Já je pokládám za dobré a srdečné.
Kněz C9 Pracovní a přátelské.
Kněz C10 Snažím se o spolupráci a duchovní blízkost a nelézt jim na nervy.²⁴⁷
Kněz C11 Vycházím.
Kněz C12 Zeptejte se jich – nestěžují si.
Kněz C13 K některým pěkné.
Kněz C14 To ať řeknou oni – snad dobré, ještě mi nenatloukli.
Kněz C15 Snad dobré, přátelské.

²⁴⁷ Další otázky tento kněz z časových důvodů nevyplňoval.

Kněz C16 Vážím si jich a jsem jim vděčný. Někdy bych měl být více trpělivý.

Kněz C17 Rezervované.

Kněz D1 Doufám, že otevřené. Konfliktům se nevyhneme, ale vždy je rychle řešíme.

Kněz D2 Většinou mívám výborné spolupracovníky, ze kterých se raduji, ale věnuji většinou málo času osobním rozhovorům s nimi. Spíše mě těší s nimi na leccems spolupracovat. Občas se objeví někdo dost složitý (např. lidsky nevyzrálý), pak mne to dost zaměstnává a zneklidňuje.

Kněz D3 Docela dobré.

Kněz D4 Dobré a velmi dobré.

Kněz D5 Snažím se o dobré.

Kněz D6 Dobré i špatné, křesťané nejsou jen ti dobří. Všude se najdou dobří i zlí, někde však někteří převažují. „Katolíci jsou ti nejhorší“, říkají nevěřící a někdy někde mají i pravdu!

kněz D7 Snažím se o bratrské.

Kněz D8 Myslím, že dobré. To by měli říci především oni.

Kněz D9 Kladné.

Kněz D10 Myslím, že si rozumíme.

8. Vnímáte spolupráci a podporu spolubratrů kněží, je dostatek příležitostí k setkání?

Kněz A1 Podporu mnohých vnímám a bez ní bych těžko dokázal existovat. Příležitosti si vytváříme.

Kněz A2 Ne, vůbec to neumíme.

Kněz B1 Ano, ano.

Kněz B2 -

Kněz B3 Málo, spíše ne.

Kněz B4 Některých řeholních určitě, i ostatních. Příležitostí je dostatek. Otázkou je, jestli člověk chce (potřebuje). V tom jsme každý jiný.

Kněz B5 Ano.

Kněz B6 Musí si je hledat.

Kněz B7 Ano.

Kněz B8 Příležitosti k setkání je třeba si vytvářet, jinak se samy neobjeví. Pak funguje i podpora.

Kněz B9 Ano, příležitostí je dost.

Kněz B10 Ano, co je možné dělat společně. Příležitostí dost není, je třeba je vytvářet, vzít auto a jet, k tomu auta jsou ne?

Kněz B11 Není to úplně ideální, jde spíš o konkrétní osoby, se kterými se dá úžeji spolupracovat.

Kněz B12 Díky životu v komunitě docela ano, i když by to mohlo být lepší. S diecézními minimálně.

Kněz B13 Ano, velmi pozitivně.

Kněz B14 S kolegou spolupracuji dobře, jiní kněží jsou "pouze" přátelé.

Kněz B15 Byl by.

Kněz B16 S kněžími v sousedství máme vztahy bezvadné. Příležitosti k setkání se musí vytvářet. Já si neztěžuji.

Kněz B17 Ano.

Kněz B18 Ano, ano (když chcete).

Kněz C1 Setkání je málo. Možná je to dané věkem mých spolubratrů. Když mi bude 80, taky se mi nebude chtít jet 100 km na narozeniny kamaráda.

Kněz C2 Ano. / Je.

Kněz C3 Ne. Setkání zásadně mají pracovní charakter a někdy se mi zdá, že řešíme věci naprosto zbytečné. Zůstává skupina polských kněží se kterými udržuji kamarádské a přátelské vztahy.

Kněz C4 Je to kolomajzna! Až na výjimky.

Kněz C5 Ano.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ne.

Kněz C8 Obecně se říká, že na setkání s jinými kněžími dnes není dostatek času. Ale jenom v tom čase to nebude. Na kolik je mi známo ze svědectví starší generace kněží, kteří se pravidelně setkávali, myslím, že je to hlavně důsledek rozbití kněžských domácností. Když měl kněz domácnost, mohl si dovolit pozvat spolubratra. Ale kdo by k vám chodil na sálám z mastného papíru. Takže dnes pozoruji, že mnozí spolubratři, když už se chtějí setkat, chodí do hospod. Já mám výhodu, že se stravuji v domácnosti nájemníků, ale nemohu tam stále vodit jiné lidi.

Kněz C9 Jak kdy a jak od koho.

Kněz C10 -

Kněz C11 Jak kdy.

Kněz C12 Ano. /Ano.

Kněz C13 Moc zatím ne, snažíme se o společenství.

Kněz C14 Ano.

Kněz C15 Od některých podporu a spolupráci vnímám. Příležitostí je dostatek, další příležitosti se dají vytvořit - ochoty je u některých málo.

Kněz C16 Ano, těch příležitostí ale není tolik, každý máme dost práce.

Kněz C17 Po nabytých zkušenostech kontakt nevyhledávám.

Kněz D1 Záleží, jak příležitosti vyhledávám. S kněžími trávím volný den a jinak se zúčastňuji mnoha příležitostí děkanátního a diecézního života.

Kněz D2 Příležitosti k setkávání je třeba vytvářet, čas se na to určitě najít dá. Vidím to jako potřebu pro svůj život, ale i jako povinnost vůči druhým.

Kněz D3 Podporu vnímám, příležitostí mám dost.

Kněz D4 Ano je.

Kněz D5 Není.

Kněz D6 Příležitost je, jen ji využít. Spolupráce je už horší. Když druzí potřebují, rád podpořím. Když potřebuji já, nikdo se nenajde. Člověku nakonec nezbude než se naučit umět se se vším vyrovnávat sám!

Kněz D7 V městě ano.

Kněz D8 Vnímám a je dostatek příležitosti k setkávání.

Kněz D9 Za spolupráci jsem vděčný – ano.

Kněz D10 Vnímám podporu, normálně si kněz asi moc času neudělá. Úterní volno mne k tomu vede, že se plánovitě setkám se spolubratry.

9. Máte stálého zpovědníka? Jaký je váš vztah?

Kněz A1 Bohužel nemám – hledám. S většinou se znám osobně.

Kněz A2 Ano, přátelský.

Kněz B1 Ano, kamarádský.

Kněz B2 -
Kněz B3 Nemám.
Kněz B4 a-Víceméně; b-Doufám, že přímý.
Kněz B5 Nemám.
Kněz B6 Ano, dobrý.
Kněz B7 Ano.
Kněz B8 -
Kněz B9 Mám, velmi přátelský.
Kněz B10 Teď ano, vztah pěkný. Ale není to samozřejmostí. Vnímám to jako komfort a dar.
Kněz B11 Už mám, je to krátce, poznáváme se.
Kněz B12 Po letech hledání, kdy mi stávající vedení moc nevyhovovalo, už skoro rok zase ano a je to obrovská pomoc. Vztah maximální důvěry a obrovské vzájemné úcty. Zní to moc ideálně, ne?
Kněz B13 Zpovídám se pravidelně knězi, kterému důvěřuji a který je zrovna po ruce.
Kněz B14 Ano, ale hledám dost dlouho jiného.
Kněz B15 Ano, já si ho vážím a vykám mu.
Kněz B16 Ano, vztah dobrý.
Kněz B17 Ano , přátelský.
Kněz B18 Ano. Jsme přátelé.
Kněz C1 Ano.
Kněz C2 Ano. / Otevřený – máme vzájemnou důvěru.
Kněz C3 Mám. Je to můj kamarád. Máme spoustu podobných zkušeností, a proto si myslím, že si dobře rozumíme. Během exercicií vyhledávám jiného zpovědníka.
Kněz C4 Nemám stálého.
Kněz C5 Ano. Přátelský.
Kněz C6 Ano, OK.
Kněz C7 Ano. / Přátelský.
Kněz C8 Mám, vztah je dobrý.
Kněz C9 Mám,...???
Kněz C10 -
Kněz C11 Ano, bratrský.
Kněz C12 Ano, perfektní.
Kněz C13 Ano, přátelský.
Kněz C14 Ano, dobrý.
Kněz C15 Ano, vztah máme přátelský.
Kněz C16 Ano, mám. Moc si ho vážím, jako by to byl můj druhý otec.
Kněz C17 Ne.
Kněz D1 Mám, považuji to za nepostradatelné. Vztah je výborný, otevřený, hluboký a hodně duchovní.
Kněz D2 Mám, vztah máme výborný, jsme přátelé.
Kněz D3 Nemám.
Kněz D4 Ano, vztah otce k synovi.
Kněz D5 Ano – dobrý.
Kněz D6 Ano, vztah kamarádský, i když upřímnost na druhé straně postrádám.
Kněz D7 Ano, poznal jsem výborné i slabší, pro duchovní život je nutný.
Kněz D8 Mám svého zpovědníka a jde o vztah důvěry.
Kněz D9 Ano.

Kněz D10 Mám nyní stálého, rozumíme si.

10. Je pro vás biskup především oporou (otce) nebo autoritou (šéfa)? Šel byste s ním iniciativně řešit své problémy v pastoraci?

Kněz A1 Nástupcem apoštola a mám ho rád (jako šéfa i jako člověka, možná trochu otec i bratr).

Kněz A2 Znáte naše biskupy, myslím dostatečně. Snaha z jejich strany někdy je, mají však příliš povinností, aby bylo jedno i druhé = ne, ne. Řešit problémy – ano, ale on na to nemá čas.

Kněz B1 Spíš šéf, bohužel. V tomto ohledu budou mít velké diecéze vždycky smůlu – pastorační problémy pak řeší instituce.

Kněz B2 -

Kněz B3 Spíše autoritou, ale šel bych to sním řešit pokud by to bylo nutné

Kněz B4 a-Oboje. b- Dle potřeby snad. Nedokážu říct dopředu.

Kněz B5 Spíš to první.

Kněz B6 Otec. / Podle rázu problému- některé musím řešit s ostatními kněžími.

Kněz B7 K biskupovi se stavím jako k šéfovi, problémy s ním řeším, pokud není řešitelné jinak.

Kněz B8 V případě potřeby to vidím jako samozřejmost, i když vnitřně vnímám biskupa více jako autoritu.

Kněz B9 Je pro mne otcem, ano šel.

Kněz B10 Měl jsem zkušenost se třemi biskupy jeden otec, druhý bratr, třetí oboje dohromady. Problémy s nimi řeším ze zásady, jinak to blbě dopadá.

Kněz B11 Spíš autoritou, nešel bych za ním řešit problémy, spíš s generálním vikářem.

Kněz B12 U mne spíše provinciál, a tam je to dobré a průchozí. S biskupy ne vždy, občas s nimi něco řešit musím, záleží na tom, o koho jde.

Kněz B13 Spíš to první. Ano, on je zodpovědný za pastoraci v diecézi.

Kněz B14 Je pro mne obojím, možná trochu víc autoritou. Závažné problémy bych s ním řešil.

Kněz B15 Opora i autorita, máme dobrého biskupa. Záleží na druhu problémů, preferuji řešit problémy s těmi, jichž se týkají, ale už jsme tady měli i biskupa (nejsem tu ještě ani rok).

Kněz B16 Tento vztah se vytváří. Šéfa člověk vyfasuje, otcem se musí stát. problémy v pastoraci s biskupem řeším, ale to slovíčko iniciativně ještě není plně na místě.

Kněz B17 Více méně ano.

Kněz B18 Autoritou. Výjimečně ano.

Kněz C1 Autorita.

Kněz C2 Spíš otec, který ale ne vždy podpoří... / Ano.

Kněz C3 Ano chodím, a ve většině případu najdu pochopení i podporu. Nejsem si jist, jestli bych s ním řešil své osobní záležitosti. Spíše bych zvolil biskupa v mé rodné diecézi.

Kněz C4 Ani jedno ani druhé – nešel.

Kněz C5 -

Kněz C6 Šéf. / Ne.

Kněz C7 Obojí – převažuje šéf. / Iniciativně nikoli – biskup by neměl dostatek času.

Kněz C8 Spíše autoritou. Pokud by ten problém byl řešitelný jen s pomocí biskupa, tak šel, ale jinak se člověk snaží nezatěžovat. Mají svých starostí dost.

Kněz C9 Bezpečnější je šéf.

Kněz C10 -

Kněz C11 Oporou, ano.

Kněz C12 Autoritou, několikrát jsem to udělal a stejně se nic nevyřešilo a obrátilo se to potom proti mně.

Kněz C13 Asi bohužel ne.

Kněz C14 To záleží na biskupovi, jak se profiluje.

Kněz C15 Podstatně více je mně šéfem než otcem, ale nestěžuji si. Dosud jsem to nezkusil.

Kněz C16 Je oporou, ale i autorita je nutná, bez té to nejde. S problémy jsem za ním zatím nešel. Zdálo se mi, že má k řešení důležitější věci. Nebo jsem si možná myslel, že je vyřeším.

Kněz C17 Uznávám jako autoritu. Vztah je v rovině „tykání“, nikdy bych s ním své problémy neřešil.

Kněz D1 To první. /Je-li to potřeba, tak ano. Běžně pastorační problémy řeším s děkanem.

Kněz D2 Současného biskupa vnímám mnohem víc jako autoritu, než jako oporu. Jsem přesvědčen, že jeho snahy a cíle jsou velmi dobré, ale cesty, kterými se snaží k těmto cílům dojít, jsou pro mne často nepříjemné (časté tvrzení, že to a ono děláme špatně, zanedbáváme ...) Pastorační záležitosti občas písemně navrhuji, ale rozhovor nevyhledávám.

Kněz D3 Nejsem diecézní kněz.

Kněz D4 Velkým šéfem, který nepřipustí jiný názor než svůj.

Kněz D5 - / Ano.

Kněz D6 Jeho otcovství jsem ještě neměl možnost poznat. Za autoritu jej uznávám. Na problémy jsem si zatím stačil sám. Když už člověk nestačí, má jít do důchodu a jen vypomáhat, a ne ničit farnost, jak to někde vídám.

Kněz D7 a) Jsem řeholník. b) „Bůh vysoko a car daleko.“

Kněz D8 Je pro mne oporou. Ano, šel bych řešit problémy v pastoraaci.

Kněz D9 To záleží na něm.

Kněz D10 Je pro mne v této době spíše autoritou, ale mám k němu důvěru, když by bylo potřeba s ním řešit pastorační problémy, tak bych za ním šel.

11. V čem vidíte příležitosti, výzvy, nebezpečí a úskalí současné společnosti a světa? Co vnímáte jako výzvu pro církve a jaké nároky to klade na váš život?

Kněz A1 Vnímám různé problémy a snažím se je řešit na osobní rovině, jak se s nimi vyrovnávají konkrétní lidé a co chceme, máme, můžeme dělat my? - pak ty globální problémy vypadají také trochu jinak a jednoduchá řešení se rozplynou.

Kněz A2 To je na samostatnou práci. Všechno co se děje je výzvou. Výzva pro církve – schopnost ekonomicky myslet, rozhodovat se a jednat.

Kněz B1 Klíčové slovo: vnímavost. Svět je nevnímavý vůči církvi, církve je málo vnímavá vůči Duchu. Být vnímavý – to je náročné.

Kněz B2 -

Kněz B3 V médiích, reklamách, časopisech - které velice ovlivňují lidi i špatná společnost pro mladé, nefungující rodiny. Výzva pro církve – jít mezi ně do všech oblastí, nabízet pomoc. Nárok na můj život – být tu pro lidi, naslouchat jim, poradit, modlit se za ně.

Kněz B4 Na nic si nehrát, mluvit jasně. Také být především člověkem, spřátelit se s lidmi. To ostatní přijde postupně.

Kněz B5 SWOT nesnáším.

Kněz B6 To se nedá odpovědět krátce.

Kněz B7 Konsumismus, slíbil jsem chudobu a občas to není snadné, když se do člověka tlačí reklamy.

Kněz B8 Jako nebezpečí vidím to, když lidem stačí materialismus. Jako výzvu pro církev vidím potřebu, být se svojí nabídkou lidem na očích pro ně přijatelným způsobem. Z toho vyplývá nárok, abych se uměl na sebe a na církev dívat i očima těch, kteří jsou na jejím okraji nebo mimo církev.

Kněz B9 Konzumní život bez Boha. / Žít dle evangelia.

Kněz B10 Nebezpečí pro církev je vytváření tržních sítí, ztrácí se významnost komunity, podporovaná ve službě církve (komerčně zaměřené) i ohledně akademického života. Je důležité udržet akademickou úroveň života, ale neekonomicky nastavenou. Ze vzdělání je komodita, kalkuluje se s ním, jako s převeditelným na peníze. Není prostor pro nerentabilní činnost. A to je výzva pro církev (jakmile začne jít v církvi o peníze je to průšvih – simonie – to už tu bylo – církvi začnou vládnout peníze a dostane se do presu.

V tomto tržním světě je díra – prostor pro církev a její nabídku v sepětí s další lidskou činností, ne proti. Tedy vytvářet prostor a ujmout se lidské svobody. Dnešní společnost staví člověka buď do situace loutky, nebo sám sobě vším, hercem, režisérem, scénáristou.

Kněz B11 Jde o duchovní boj (nic nového pod sluncem). Konkrétně je tu výzva agnosticizmu, sekularismu, postmodernismu, falešných duchovních proudů (new age) a islámu. Musíme být svědky plnými Ducha Svatého jako první křesťané a ochotní riskovat pro Krista, obětovat i život. Jinak neobstojíme. Vlažnému, prostřednickému a zákonickému křesťanství je odzvoněno. Čili je to výzva ke svatosti.

Kněz B12 Já, toho je strašně moc a hrozně zle se to shrnuje! Pro mne je největší výzvou dialog s lidmi s předsudky vůči církvi a interní dialog s přehnanými konzervativci. To se, panečku, zapotím! Toužím pomáhat lidem (v církvi i mimo ni) objevovat Boha i tam, kde by ho třeba nehledali, a zároveň jim ukazovat pravý smysl a správné prožívání tradičních hodnot. To je pro mne asi největší výzva.

Kněz B13 Příliš široké téma na krátkou odpověď. Výzva pro církev jsou dle GS radost a starost, smutek a naděje lidí. Cestou církve je dle Jana Pavla II. člověk. Proto i nároky na život jsou adekvátně velké výzvě.

Kněz B14 Strašně široká otázka na samostatnou úvahu.

Kněz B15 To je na knížku. Nebezpečná je cílená proticírkevní propaganda, již mnozí věří, je to pro ně pohodlnější, než se vážně zabývat vlastním životem. Rozevírají se nůžky jak větších možností, tak i větších rizik (srov. *Gaudium et spes*), je nutná odpovědnost.

Kněz B16 To je dlouhá odpověď. Svět má být dobrý a samo to nepůjde. Nejde o tom jen kázat, ale také tak žít. To je výzva i nárok. Žít podle těch správných hodnot a v dobrých vztazích.

Kněz B17 Církev malých společenství ve farnosti.

Kněz B18 Příležitosti : oblast médií a komunikace, v oblast osobního přístupu v dnešní davové společnosti, v oblasti misie, evangelizace a charity atd.. Výzvy zároveň příležitostmi + pro mě speciálně změna atmosféry ve vztazích spol. k církvi.

Nebezpečí : davový člověk, narušený nejrůznějšími nabídkami, resp. jejich nátlakem, lákadlo majetku. Úskalí : byrokracie a technokratický přístup k člověku..

Kněz C1 To je příliš dlouhé.

Kněz C2 Příležitosti: svoboda. Výzvy: media. Nebezpečí: slabá víra těch, kdo se staví jako křesťané. Úskalí: trend, volit vždy lehčí cestu - ta nemusí být ta lepší - současné společnosti a světa. Jako výzvu pro církve vnímám každodenní nárok na poctivost osobního života a snaha o osobní růst.

Kněz C3 To je na celý elaborát. Já neuvažuji globálně, abych hledal řešení pro celou církev anebo diecézi. Zásadně řeším lokální problémy a myslím si, že tady se odráží spousta toho co je společné i pro ostatní. My pořád řešíme akutní problémy. Schází nám vize, cíl, plán. Teprve teď začínám vidět ve farnosti možnosti, které jsou šancí na vývoj a růst do budoucna. Pokud mi stačí síla a ochota začnu to pozvolna realizovat. Stejně za chvíli mě může biskup přeložit někam jinam. My pořád jenom bud' opravujeme to co je a co se řítí, anebo udržujeme to co je. Rád bych začal investovat do budoucna. Rád bych zkusil něco nového. Samozřejmě pokud - bod č.1. My pořád děláme všechno, a především to, co bychom vůbec ani dělat neměli. Rád bych uvítal spolupracovníků, kteří zodpovědně převzou část povinností a společně to dotáhneme, tam kam to sám nezvládnou. Samozřejmě pokud - bod č.1.

Kněz C4 Je potřeba být hlavně lidským a též Božím.

Kněz C5 -

Kněz C6 Dialog se společností, které máme přinášet evangelium.

Kněz C7 Vytvářet společenství lidí (zachytávat lidi kolem, nároky: čas, zdraví, peníze, odpuštění, ponížení).

Kněz C8 Vnímám evangelium jako alternativní životní styl – člověk si z možností žít pro sebe nebo žít podle Kristovy rady pro Boha a bližního, volí to druhé. A tím vlastně žije jako Bůh, který přece také myslí s láskou na dobro svého stvoření. Kristus umýváním nohou učedníkům ukázal, že služba je činnost důstojná Boha, takže se jí člověk nemusí bát. Naší snahou na zemi je naučit se smýšlet jako on, abychom byli schopni se zařadit do společenství s ním a svatými. Dnešní doba extrémního sobectví dává lépe poznat, jak nám právě ono komplikuje život, a tím také lépe ukazuje, jak by byl náš život krásný, kdybychom dovedli za všech okolností jednat podle způsobu Krista. Jde jen o to, vyjádřit to srozumitelně současnému člověku, a u nás také prolomit hradbu předpojatosti vůči jakémukoli náboženství a křesťanství zvlášť. Nároky z toho plynoucí pro mne bych nazval „být stále k dispozici potřebám okolí a jednat s ohledem na poznané dobro druhého“.

Kněz C9 To je na dlouhou úvahu a ne na jeden řádek...

Kněz C10 -

Kněz C11 Těžko odpovědět.

Kněz C12 Je toho mnoho. / Očistit službu kněze od nekněžské práce.

Kněz C13 Bránit se konzumu, žít skromně a duchovně.

Kněz C14 Svět potřebuje naši pomoc – tak ji nabídnout vhodným způsobem pro dnešní dobu.

Kněz C15 -

Kněz C16 Vytrvale vnášet křesťanského ducha do tohoto světa, důležité hodnoty – i přes mnohé nepochopení či posměch, konsumismus, lhostejnost. Nerezignovat!

Kněz C17 Identita jedince v globálním světě. Církve (u nás) má připomenout kořeny existence středoevropa.

Kněz D1 Šířit porozumění, bořit bariéry, vést dialog se všemi ve farnosti. Velkou výzvu vidím v možnosti prohlubovat život ve farnosti a být živým společenstvím. Mnoho akcí se nám společně daří. Úskalí – sekularizace, individualismus a terorismus. A vést ekumenický Dialog a otevírat se společnosti. Inkulturovat duchovní hodnoty společnosti.

Kněz D2 Současný svět vnímám především jako velmi konzumní. I mne to velmi zasahuje. Je to myslím výzva, abychom jako křesťané usilovali o alternativu: věnovat hodně času oslavě Boží, budování vztahů s lidmi, dobrovolnou skromností vytvářeli atmosféru klidu a pohody...

Kněz D3 Církev má dnes možnost hlásat evangelium bez zátěže propojení se státem, tedy bez zátěže státního náboženství. Málo, alespoň u nás, této svobody využívá. Stále jsme závislí na přežitých historických podobách křesťanství, neumíme uchopit evangelium v jeho ježíšovské podobě. Církev chce stále ještě mít mocenský vliv, spoléhá se hodně na lidské mocenské prostředky, zatímco ji chybí odvaha k hlásání, odvaha být církví a radost být církví (Josef Zvěřina). Žijeme i v nábožensky pluralitní společnosti, nemůžeme se domáhat dřívějšího dominantního postavení. Je třeba zdravě se přizpůsobit současné situaci. Jinak hrozí nebezpečí, že se církev stane ghettetem, rezervací, muzeem ...

Kněz D4 Současná společnost potřebuje duchovní hodnoty, které ji dříve byly upírány a to je velká šance pro hlásání Božího slova. Lidem nestačí jen slovo, chtějí vidět život – kněz musí hlásat Krista nejen slovem, ale i svým životem.

Kněz D5 Příliš široká otázka.

Kněz D6 Žijeme ve světě, ale nejsme z tohoto světa. Kdo se světu přizpůsobuje, zahyne v něm.

Kněz D7 a) Sekularizace. b) Individualismus (egocentrismus).

Kněz D8 Nebezpečím je sekularizace, roztržštěnost zájmů ve společnosti. Výzva – touha lidí po duchovnu (u všech, s nimiž se setkávám). Nároky jsou jasné: přiblížit jim Boha.

Kněz D9 -

Kněz D10 Příležitosti: Velké možnosti v mnoha oblastech, to je velká výzva, mnoho věcí by mohlo sloužit dobru obecnému, ne jen partikulárnímu. A to záleží na nás.

Nebezpečí: Ve velkých možnostech se člověk snadno ztrácí a nechá se ovlivnit vším možným... V tom všem je potřeba mít toho správného ducha, nejlépe Božího a to je šance pro nás...

12. Jak zakoušíte postoj a reakce ze strany společnosti vůči vám jako knězi?

Kněz A1 Většinou pozitivně.

Kněz A2 Lhostejnost a trošku odmítání.

Kněz B1 Jsem spokojen – jsme zachovalý katolický kraj.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ve farnostech dobrý, lidé mají ke mě úctu, berou mě i na úřadech.

Kněz B4 Je to různé. Úměrně „možnostem“ toho kterého člověka. Někdo je „tzv. alternativně inteligentní“, tomu pak odpovídají jeho postoje. Vesměs však kladně.

Kněz B5 Jsou spíše negativní.

Kněz B6 OK.

Kněz B7 Lhostejnost.

Kněz B8 Většinou jsou reakce normální, občas rozpačité a opatrné.

- Kněz B9** Nejružnější reakce od velkých sympatií, přes lhostejnost, k nenávisti.
- Kněz B10** Krásně. Vnímám ten postoj jako vstřícný i na úřadech, co je lidí věřících a otevřených pro církev. Máme v církvi samostravovací syndrom vůči společnosti. Jako kněz nemám zkušenost střetu na vysokých úřadech, na úrovni měst jsem se setkal se vstřícností a vážili si mě.
- Kněz B11** Jako volání hladových duší, které nevědí co činí. Je to výzva k hlásání evangelia především ryzího křesťanského života.
- Kněz B12** Nejružnější: od odporu a posměšků, přes nezájem, až ke zvědavosti a nesmělému zájmu. Hábit je skvělý „katalyzátor“ reakcí a někdy i „lakmusový papírek“ životních postojů.
- Kněz B13** Na osobní rovině se příliš nesetkávám s negativním postojem. Jiný je obraz, který vyváří média.
- Kněz B14** Postoje a reakce jsou nejružnější: obdiv, úcta, neupřímnost, výsměch, odmítání...
- Kněz B15** Je to široká paleta – od opatrného pohrdání a nedůvěry, až k přátelství a důvěře.
- Kněz B16** To je individuální. Ve svém okolí žádné větší problémy nemám. Určitě by se našli i tací, kteří mají negativní postoj, ale s těmi se já nepotkám. Ostatní mě buď berou dobře, nebo je jim to jedno.
- Kněz B17** Rozpačité, ale spíše s úctou.
- Kněz B18** Někdy zraňuje (spíš výjimečně), někdy obtěžuje, ale spíše je to postoj lhostejný, někdy ale i postoj otevřenosti a spolupráce.
- Kněz C1** Negativní.
- Kněz C2** Očekávající, vstřícné, neutrální a někdy provokující.
- Kněz C3** Je spousta zastaralých předsudků. Pro většinu společenství jsme nepochopitelní a asi zbyteční. Přesto si kněz může vybudovat docela dobré postavení. Postupně se stává součástí města (anebo vždy byl). Bohužel problém vidím v tom, že podstatná část společnosti (společenství) nemá žádný vztah k církvi, a proto není příležitost ke změně předsudků.
- Kněz C4** Nezamýšlím se nad tím.
- Kněz C5** -
- Kněz C6** OK.
- Kněz C7** Pokud možno v obrněnosti.
- Kněz C8** Nevnímám nějaké problémy, ale myslím, že je to dáno především bází mezilidskou.
- Kněz C9** Asi jako každý jiný člověk.
- Kněz C10** -
- Kněz C11** Moc nás nepotřebují.
- Kněz C12** Současná společnost knězi nerozumí, ani nechápe jeho službu.
- Kněz C13** Lhostejnost, někdy jako šašek z minulého století.
- Kněz C14** Dobrý i špatný. Záleží vždy na konkrétních lidech.
- Kněz C15** V posledních letech jsem se osobně nesetkal s negativním postojem, spíše naopak.
- Kněz C16** Více je kladných postojů od inteligentních a soudných lidí.
- Kněz C17** Snažím se o rovnocenný postoj. Setkávám se s odezvou zdvořilosti, úcty i srdečnosti ze strany střední a starší generace, s arogancí a přezíráním ze strany mladých.
- Kněz D1** Působím na Moravě. Návštěva bohoslužeb 10%. Reakce převážně pozitivní.

Kněz D2 Mám pocit, že mnozí lidé respektují mou funkci faráře, jsou přiměřeně uctíví, ale je to pro ně nějaký málo srozumitelný pozůstatek dob dávno minulých. Vůči církvi jako celku vnímám poslední dobou spíš negativní vztah, zesílené předsudky a strach.

Kněz D3 Reakci přátel a známých mohu charakterizovat jako příznivou. Co si myslí lidé, kteří znají mne, ale já je neznám, to nevím.

Kněz D4 Mohu říct, že velmi kladně, až mě to někdy překvapuje.

Kněz D5 Často jako v totalitě.

Kněz D6 Společnost nám nijak nikdy nakloněna nebyla a nečekejme, že někdy bude.

Kněz D7 Snažím se v laicizované společnosti (třebas i při každodenní cestě MHD) ukazovat lidem, že jsem člověk jako oni a ne žádné divné zvíře.

Kněz D8 Velmi kladné reakce.

Kněz D9 -

Kněz D10 Zakouším většinou úctu, někdy i netušenou a překvapivou. Myslím, že můžeme být hrdni na kněžství a neskrývat ho.

VIII. Pastorate:

1. Mohl byste charakterizovat farnost, ve které v současnosti působíte (počet věřících; kostelů; prostředí vesnice-město; specifika...)

Kněz A1 Město.

Kněz A2 450 věřících, 8 kostelů, městečko a pak vesnice.

Kněz B1 8000 obyvatel plus pět vesnic, které jsou ale velké a spádové pro další osady. Celý farní celek má tedy více středů – farních kostelů, což znásobuje pastorační nároky.

Kněz B2 -

Kněz B3 Působím v pohraničí, věřících málo (100 + 50 + 30 + 15 + 15 + 10), kostelů 5, jsou to vesnice, různí lidé, mají to daleko do kostela – vesnice jsou dlouhé, drsný kraj, proto možná se jich málo angažuje a chodí na duchovní akce.

Kněz B4 Mám tři farnosti, je to rozdílné. Dvě mají budoucnost. Jedna spíš ne(reálně).

Kněz B5 Početná městská farnost, 2 kostely.

Kněz B6 Počet věřících: 200.

Kněz B7 Město 25 tis. Do kostela 350 lidí, radostí je, že máme všechny generace.

Kněz B8 Město do 20 000 obyvatel. Asi 700 praktikujících věřících.

Kněz B9 Farnost střední velikosti (130 věřících na nedělní bohoslužbě, město 5 000 obyvatel).

Kněz B10 Nepůsobím v klasické diecézní pastoraci.

Kněz B11 Městečko a okolí + další dvě farnosti excurendo – jedna téměř mrtvá a druhá skoro taky. Hlavní farnost má asi padesát aktivních věřících. Je to poutní místo – tedy přijíždějí lidé odjinud. Mají k tomuto místu vztah, ale nejsou zde plně zakotvení. Nedá se s nimi pracovat jako s farníky.

Kněz B12 Nepůsobím v duchovní správě.

Kněz B13 3 horské farnosti (2x vesnička, 1x městečko 4000 obyv., věřící v kostelech: 6, 15, 10), mimo to pastorační středisko.

Kněz B14 Nepůsobím v klasické diecézní pastoraci.

Kněz B15 Menší město - spíše venkov, 3 kostely, kolem 50 lidí souhrnná nedělní návštěva.

Kněz B16 Oficiálně je farností 5, jedno město /5000/ a zbytek vesnice. Kostelů je 6, další jsou kapličky na poutě. Na nedělní bohoslužby se sejde asi 250-300 lidí. Specifika – postoj farníků : „Co se děje za vsí, to mě nezajímá.“

Kněz B17 Obyvatel: 300, 5. Městečko a vesnice, pohraničí.

Kněz B18 Spravuji 5 farností a 6 kostelů, počet věřících si netroufám odhadnout – je to široký pojem, ale do kostela v sídelní farnosti – větší vesnice resp. městečko – chodí cca 60 lidí, ostatních méně, v sídelní farnosti je zvlášť velké procento mladých, jakož i opravdu aktivních křesťanů.

Kněz C1 Jeden kostel, 150 věřících.

Kněz C2 Počet věřících- pár stovek. Kostelů – mnoho. Prostředí maloměsto s několika dalšími vesnickými farnostmi – pohraničí.

Kněz C3 Mám 5 farností, 4 kostely na starosti, 3 fary, učení na gymnáziích . Největší farnost to 10 tis. obyvatel z nichž 300 přichází do kostela. Nejmenší 4 vesnice, přes 1000 obyvatel a do kostela přichází a jedna pomalu mrtvá farnost. Kostel ale stojí, a donedávna jsem měl na starosti i faru.

Kněz C4 6 Farností, 6 kostelů. 75 stálých věřících. Vesnice, město – pohraničí.

Kněz C5 Rektorátní kostel, asi 250 lidí v neděli v kostele.

Kněz C6 Nepůsobím v klasické pastoraci.

Kněz C7 Věřících 300, počet kostelů: 5, vesnice, specifika: pět nezávislých nekooperujících celků.

Kněz C8 200 věřících, jeden kostel, periferie velkoměsta.

Kněz C9 Vesnice uprostřed města a církevní gymnázium.

Kněz C10 -

Kněz C11 Město i okolní vesnice, více kostelů.

Kněz C12 Počet věřících 150-200, kostelů 2, prostředí město, specifika...Nic moc, chudý kraj, velká nezaměstnanost, ale práce dost.

Kněz C13 Velkoměsto, velká farnost, 4 kostely, hodně dětí, mladé rodiny.

Kněz C14 Vesnička.

Kněz C15 Město, jeden kostel (rektorský kostel – není to farnost, patří do jiné větší farnosti), účastníků na nedělní mši sv. asi 370,

Kněz C16 Město + 4 vesnice, dohromady asi 200 praktikujících věřících.

Kněz C17 Vesnice, poutní místo, 10% praktikujících farníků.

Kněz D1 Kostely 3. 2 farnosti, město a vesnici. Farnost je poměrně živá, děti, mládež, rodiny, dospělí, domov důchodců.

Kněz D2 Působím v jednom větším a jednom menším městě. Mám na starosti 2 farnosti se 3 kostely a cca 30 000 lidmi, na celkem 3 nedělní bohoslužby přichází dohromady cca 300 lidí. Na každé bohoslužbě je úplně jiné složení lidí (věkově, vzděláním, reakcemi). Také společenství, která se setkávají, jsou velmi různá. Zájem o něco víc než „splnění povinností“ mají především lidé s vyšším vzděláním (učitelé, lékaři, inženýři a studenti vysokých škol).

Kněz D3 Nemám farnost.

Kněz D4 Venkovské farnosti, deset kostelů – Věřících málo, ale stojí si za svou vírou a mnozí z nich museli vytrpět mnoho ústrků a ponižování. Vážím si jejich víry.

Kněz D5 Téměř všichni farníci dojíždějí odjinud.

Kněz D6 Kdysi jsem měl farnosti se 30 objekty. Ještě vloni mi patřily 4 farnosti s 8 kostely a 10 kapličkami, letos přijdou další změny. Dvě farnosti „mrtvé“ mi už odpadly. Na vesnici, kde bydlím je věřících málo a mezi sebou se příliš nemají. Ve městě, kam dojíždím, je středně dobrá farnost.

Kněz D7 Město, v neděli účast cca 100, přibývají mladí.

Kněz D8 Jde o největší farnost v diecézi, máme celkem 5 kostelů a jednu mešní kapli. Jde o městskou farnost, v neděli v naší farnosti přijde do kostela celkem 900 věřících. (Podle sčítání). Farnost je v centru města a proto jsou kostely dosti navštěvovány.

Kněz D9 3 vesnické farnosti.

Kněz D10 Jsem v neobvyklé situaci ve vztahu k farnosti. Nebydlím na faře, tak je nepoužitelná, ale bydlím 2 km od vesnice na horské chatě v pastoračním centru. Mši mám ve farnosti ve středu a v neděli. V neděli, kromě rekreantů, kterých někdy je i 100, nás je z farnosti 25, kostel jeden, druhý v blízkosti centra. Tradice víry byla násilně přerušena odchodem Němců v roce 1946, vesnice se z toho ještě nedostala, většina lidí, kteří jsou tu věřící, jsou původem ze Slovenska, když přišli osídlovat pohraničí. Osobně cítím nedostatek, že nežiji přímo s lidmi ve vesnici, ale mám ještě jiné úkoly na úrovni diecéze.

2. Má být fara místem otevřeným všem nebo je především zázemím kněze?

Kněz A1 Otevřená.

Kněz A2 Ano – otevřené, nutnost soukromého místa.

Kněz B1 Fara ať si je otevřená, ale byt kněze je výhradně jeho zázemím. Anebo obráceně: farní zázemí (centrum) je fajn věc – ale musí být zrovna na faře?

Kněz B2 -

Kněz B3 Spíše otevřená, ale s místem klidným pro kněze.

Kněz B4 Bydlím v klášteře, fara slouží farnosti k setkávání apod. kdybych tam bydlel, pak asi přiměřeně.

Kněz B5 Obojí je třeba.

Kněz B6 Obojí – dobré je oddělit byt – zázemí a společné prostory.

Kněz B7 Otevřená, ale musí být vyhrazené místo na soukromí kněze.

Kněz B8 Ideální je, když fara umožňuje obojí.

Kněz B9 Fara musí umožňovat obojí.

Kněz B10 Obojím. Současně jsou zde tři zóny: pelíšek, otevřená domácnost, úřad.

Kněz B11 Otevřená fara, ale kněz musí mít jisté soukromí.

Kněz B12 Dle mého názoru to má být srdce farnosti: tam se má vše sbíhat a odtamtud zase rozebíhat. Nic přece nebrání tomu, aby i kněz měl svou „klauzuru“ jako my, kteří se přece snažíme být rovněž otevřeným místem přijetí.

Kněz B13 V rozumné míře všem.

Kněz B14 Obojím!

Kněz B15 Obojí, je nutné citlivě vyvážit.

Kněz B16 Naše fara je otevřená dost, ale určité soukromí je také třeba.

Kněz B17 Obojí.

Kněz B18 Obojí se musí skloubit.

Kněz C1 Otevřena.

Kněz C2 Obojí.

Kněz C3 Jedno jak druhé. Má být otevřená, aby lidé neměli strach přijít za farářem, ale také musí poskytnout dostatečnou ochranu a soukromí.

Kněz C4 Otevřeným všem.

Kněz C5 Především obojím. Pokud kněz nebydlí někde jinde, což u nás není moc obvyklé.

Kněz C6 Oboje.

Kněz C7 Otevřená všem, kdo jsou ochotni respektovat zázemí pro kněze.

Kněz C8 Moje fara je otevřená. Farníci mají klíče. Studenti se tu dokonce i chodí navzájem doučovat ap.

Kněz C9 Pro všechny.

Kněz C10 -

Kněz C11 Obojí.

Kněz C12 Místem otevřeným všem.

Kněz C13 Určitě zázemím pro farníky, ale i útulným soukromím pro mě.

Kněz C14 To i to.

Kněz C15 Fara má být místem otevřeným všem, byt kněze na faře má být především zázemím kněze.

Kněz C16 Obojí je pro dobrou pastorační důležitě.

Kněz C17 Místo setkání.

Kněz D1 Všechny skupiny se zde setkávají. Někdy mě z toho jde hlava kolem, ale jsem rád, že sem chodí.

Kněz D2 Fara je majetkem farnosti a má sloužit farnosti. Knězi je tam poskytován prostor k bydlení a jeho službě.

Kněz D3 Ideální by bylo, kdyby fara sloužila jen jako byt kněze a farní činnost se odehrávala v samostatném farním středisku. Pokud tomu tak není, měl by kněz dbát na to, aby fara působila dojmem pohostinného domu, na druhou stranu si musí na faře uhlídat soukromí. Jinak je to cesta k vyhoření.

Kněz D4 Místem otevřeným všem lidem dobré vůle.

Kněz D5 Místem otevřeným všem, ale i zázemím pro kněze.

Kněz D6 Otevřena všem.

Kněz D7 Řeholní dům je především „můj hrad“, v rozumné míře otevřený lidem.

Kněz D8 Musí být otevřena všem i tvořit zázemí pro kněze. To musí být jasně specifikované.

Kněz D9 Otevřeným.

Kněz D10 Vždycky jsem faru otvíral všem. Měla by být k dispozici a pak by tam mělo být soukromí pro kněze.

3. Jak byste charakterizoval roli kněze ve farnosti?

Kněz A1 Otec, přítel, pastýř.

Kněz A2 Není kouzelný dědeček ani Mikuláš. Není odpovídající terminus technikus (je: alter Christus) Možná manažer, přítel, otec.

Kněz B1 To se snad radši zeptejte odborníků.

Kněz B2 -

Kněz B3 Pastýř, vůdce, otec pro všechny.

Kněz B4 Především křesťan, v tom jsme si všichni ve farnosti rovni, pak zodpovědnost. Důležitá je spolupráce všech.

Kněz B5 Bývá manažerem, měl by být duchovním otcem, bratrem...

Kněz B6 Otec.

Kněz B7 Pastýř.

Kněz B8 Na prvním místě jde o službu pastýře, který má lidem pomáhat na cestě ke Kristu.

Kněz B9 Otec.

Kněz B10 Pastýř – zná lidi, vede je dohromady, (i řízně)..to měli vymakané už ve Starém Zákoně.

Kněz B11 Duchovní otec pro všechny. Učitel, který si vychovává své učedníky (ty si vybírá z těch „všech“ podle vzoru Pána Ježíše).

Kněz B12 Pastýř a Otec. Všechno ostatní se poddá a dodá.

Kněz B13 K tomu jsou dokumenty církve. Já se je pokouším naplňovat.

Kněz B14 Pastýř, mystagog, učitel, otec...

Kněz B15 Správce pokladu Božího slova, lásky a svátostí neboli duchovní otec.

Kněz B16 Především svátostná služba, ale také umět naslouchat, pomáhat vytvářet společenství a otvírat cestu ke Kristu a církvi lidem z venku.

Kněz B17 Duchovní autorita.

Kněz B18 Inspirátor, koordinátor, pomocník, ne vládce!

Kněz C1 Měl by být poradce a pomocník na cestě životem z Bohem.

Kněz C2 Otec.

Kněz C3 -

Kněz C4 Hlavně lidský přístup.

Kněz C5 Kněz.

Kněz C6 Jeden ze společenství, který má kněžskou službu.

Kněz C7 Apoštol.

Kněz C8 Bývá osloven „otče“, takže bych si představoval, že by měl být pro farnost schopen toho, čeho otec v rodině – postarat se o své farníky, od stránky duchovní až po sociální a materiální. Alespoň o to se snažím, na kolik stačím.

Kněz C9 Zpřítomňování Krista vlastní osobou.

Kněz C10 -

Kněz C11 Otec.

Kněz C12 Otec v rodině.

Kněz C13 Otec, dobrý a laskavý, i přísný pastýř.

Kněz C14 Duchovní opora pro každého, kdo to potřebuje a žádá.

Kněz C15 Tak, jak jej charakterizují církevní dokumenty - pastýř, otec, učitel, přítel, bratr...

Kněz C16 Ten, který má vést, učit a posvěcovat, být Otcem všech.

Kněz C17 Znamení transcendentna.

Kněz D1 Duchovní otec, doprovázející na cestě víry, opora a povzbuzení.

Kněz D2 Měl by být „duchovním otcem“, tedy tím, kdo cítí odpovědnost za své farníky a jako otec v rodině o nich rozmlouvá s Bohem a snaží se jim pomáhat při naplnění jejich poslání.

Kněz D3 Měl by být oduševňovatelem (animátorem) veškerého dění prostřednictvím týmu spolupracovníků.

Kněz D4 Svým životem ukazovat cestu k Bohu.

Kněz D5 Bratr.

Kněz D6 Dříve velkomožný pán a záporné následky toho Církev nese dodnes. Dnes otrok všech, k němuž si každý dovolí, tak chápou demokracii.

Kněz D7 Ten, k němuž přicházejí s důvěrou ve svých duchovních a osobních věcech.

Kněz D8 Musí být otcem.

Kněz D9 Má být dobrý pastýř.

Kněz D10 Měl by být otcem, který prožívá s lidmi všechno, měl by jim být tak nablízku, vše sdílí, odevzdává to Bohu a je uprostřed farnosti a modlí se...

4. Je zavádění pastoračních plánů zbytečnou administrativou, zátěží nebo pomocí?

Kněz A1 Ukáže čas...

Kněz A2 Pastorační plány – velmi záleží na osobnosti toho, kdo to dělá.

Kněz B1 Po pravdě řečeno, moc si od toho neslibuji. Starý farář měl pastorační plán v hlavě: bylo jasné, co se ve farnosti děje a kdy a kdo to má na starosti. V „moderní“ době je samozřejmě nutné to nějak formalizovat a sepsat, aby to šlo taky předávat. Systém „tam vždycky sedí Karel“ má sice jistou poetiku ale i svá omezení.

Kněz B2 -

Kněz B3 Jak kde? Ve městě je to pomoc, kde je hodně aktivit a na vesnici, kde se toho moc neděje, to je i zbytečné, i když kvůli přehledu je to dobré.

Kněz B4 Formy, s kterými jsem se setkal, jsou spíše zbytečnou administrativou.

Kněz B5 Zátěž.

Kněz B6 Pomoc.

Kněz B7 Nějaký plán musí existovat.

Kněz B8 Aby pastorační plán nebyl zátěží, musí vzejít ze skutečných potřeb farního společenství.

Kněz B9 Plán jistě musí být, jeho příprava předpokládá úsilí, které se projeví až po delší době.

Kněz B10 Zavádění projektů je dobré, ale musí to být projekty „teologické“ – otevřené pro nečekanost Božího zásahu.

Kněz B11 Někdy to může být jistá inspirace, ale moc se tím nezabývám. Jsou životné a neživotné pastorační plány – třeba to rozlišovat v konkrétních podmínkách.

Kněz B12 Záleží, jak vypadá. Když je inteligentní, pomáhá, když ne, jsou to jen papíry navíc.

Kněz B13 Ne.

Kněz B14 -

Kněz B15 Do značné míry ano. Jde o to, co se jimi efektně řeší.

Kněz B16 Pastorační plán je věc dobrá a potřebná, ale často nefungující.

Kněz B17 Nápad dobrý, ale skutečnost k ničemu.

Kněz B18 Spíš pomocí, ale jak kdy.

Kněz C1 Zbytečné. Stejně z toho nic nebude, tak, jak si představujeme.

Kněz C2 Zbytečnost.

Kněz C3 Jaké plány. Zatím znám jen obecné pro celou církev. Lokální jsem ještě neviděl...

Kněz C4 Zbytečnou administrativou.

Kněz C5 Pomocí tehdy, pokud se skutečně zavádějí a pokud jsou smysluplné.

Kněz C6 Neznám pastorační plány.

Kněz C7 Pomocí.

Kněz C8 Spíše administrativou. Každé místo má svou situaci a potřeby a z toho je potřeba vyjít. Formální plány shora, jak jsou známy u nás, většinou moc neřeší.

Kněz C9 To je různé.

Kněz C10 -

Kněz C11 Spíše zátěží.

Kněz C12 Jak kde.

Kněz C13 Jak jsem je poznal zbytečným balastem, znechucuje kněze.

Kněz C14 Ano, zbytečnou administrativou a zátěží.

Kněz C15 Rozumné pastorační plány jsou dobrou pomocí. Musí se s nimi ovšem dále pracovat.

Kněz C16 Může to být obojí, někdy je té administrativy příliš. Pastorační plán by měl mít především kněz, který zná specifika své farnosti.

Kněz C17 Zbytečné.

Kněz D1 Pomocí.

Kněz D2 Byly by určitě pomocí, ale v prostředí naší diecéze o žádných písemně zformulovaných „pastoračních plánech“ nevím.

Kněz D3 Máte na mysli pastorační plán kněze nebo biskupství? Obojí je potřeba, ale musí to být připraveno na úrovni.

Kněz D4 Pokud lidé mají zájem, je to pomoc.

Kněz D5 S mírou.

Kněz D6 Když vím, co je mou povinností, nepotřebuji plánovat jako komunisté, neboť kněžská služba se plánovat nedá. To co jsem zatím v tomto směru četl, jsou nabubřelé řečičky, ale skutek utekl. I když nechci na nikoho poukazovat, tak např. takové „katechetické centrum“ nabízí všechny možné učebnice, a když si pro ně jedu, zjistí se, že já mám doma toho nakoupeno mnohem více a to co potřebuji, nemají!

Kněz D7 Něco je třeba plánovat, ale ne samoúčelně.

Kněz D8 Nutnost.

Kněz D9 -

Kněz D10 Mělo by to být dobrou inspirací a vodítkem...

5. Máte k nějaké (věkové, zájmové, aj.) skupině blíž, cítíte se k ní zvlášť povolán?

Kněz A1 Pubertáci, staří lidé.

Kněz A2 Blíž k – těm kdo chtějí hledat, asi mládež.

Kněz B1 Ošemetná otázka, správná odpověď je „ne“. Všichni mě někdy štvou a někdy jsou k pomilování ☺.

Kněz B2 -

Kněz B3 Senioři.

Kněz B4 Snažím se stejnou mírou. Což ale vždy nejde stoprocentně.

Kněz B5 Ne.

Kněz B6 Mládež.

Kněz B7 Nemám, jsem pro všechny.

Kněz B8 Ne.

Kněz B9 Menší děti, mladé rodiny, senioři.

Kněz B10 Pracoval jsem s mládeží a líbilo se mi to – a udělal jsem tam hodně seků. To mě naučilo, že není dobré volit podle toho, co se mi líbí a chce, ale rozlišovat v Duchu Svatém, co je třeba a jak k tomu mohu přispět, i když to třeba vůbec neumím. Pak je třeba se to naučit. Základní krédo mého života je „konverze“ – proměna, změna 3x denně. Nezasekat se. Děti mě baví, s těmi stačí být. Mám blízko – k vrstevníkům. Dále k přemýšlivým lidem, to se pak otevře víno a povídá..

Kněz B11 K lidem na okraji společnosti, částečně snad i k mládeži, ale věk nehraje většinou roli.

Kněz B12 Zejména studenti a pak umělci (herci, hudebníci). Ale prý to umím i s dětmi (i když už se moc neodvážuji, nemám praxi...).

Kněz B13 Převážnou část dní trávím s mladými. Přesto se domnívám, že kněz by měl v srdci cítit univerzalitu své služby.

Kněz B14 Ne.

Kněz B15 Kněz musí být pro všechny. Preferuji lidi otevřené a moudré bez ohledu na věk a vzdělání.

Kněz B16 Farnost je jako rodina, tedy pro všechny. Jistě jsou různé potřeby, snažím se sloužit všem stejně dobře.

Kněz B17 Mládež.

Kněz B18 Nemocní, starší lidé (, ale i mládež a rodiny).

Kněz C1 Ne.

Kněz C2 Mládež, nevěřící.

Kněz C3 Vždy jsem se staral o mládež ale teď už jsem na to za starý.

Kněz C4 Ne.

Kněz C5 Ne.

Kněz C6 Ne.

Kněz C7 Ne.

Kněz C8 Snažím se být farářem všech, i když třeba na děti mám také specialisty, kterým dávám přednost.

Kněz C9 Studenti.

Kněz C10 -

Kněz C11 Jsem pro všechny.

Kněz C12 Ano. / Ne.

Kněz C13 Ani o tom nepřemýšlím, snad stále blíž ke starším.

Kněz C14 Spíš k studentům.

Kněz C15 Myslím, že si docela rozumím s dospívajícími lidmi a studenty a pak také s manželskými páry.

Kněz C16 Kněz má být pro všechny, je jisté, že má asi nejbližší vždy k vrstevníkům.

Kněz C17 Ne.

Kněz D1 Snažím se rozumět všem. Možná víc chápu rodinné problémy.

Kněz D2 Dobře se mi pracuje s rodinami inteligentních lidí.

Kněz D3 Mám blíže k mladým lidem.

Kněz D4 Snažím se věnovat čas všem, zvlášť těm, kteří jsou nějak postiženi.

Kněz D5 -

Kněz D6 I když už nejsem mladý, rád jsem vždy pracoval s mládeží, ale neopomíjel nikdy ani ostatní. Zde se také musím věnovat vězňům.

Kněz D7 Asi k inteligenci, ale snažím se nevyklučovat nikoho.

Kněz D8 Mám blíže spíše k mladší generaci, vždycky bylo spíše mým charismatem péče o rodiny.

Kněz D9 -

Kněz D10 Mládež mi je blízká, vidím, že spolupracovníci jdou dál, já je podporuji a nechávám jim prostor.

6. Dostáváte od svých farníků zpětnou vazbu, šel byste se s nimi poradit?

Kněz A1 Málo a to ještě pozitivní. Určitě.

Kněz A2 Neumí se bavit, většinou jenom drbou a pomlouvají, nebo svíčkové báby. Poradit bych se šel, a rád, ale ke komu? Aby to hned nevěděla celá farnost? A kdo je moudrý, aby byl schopen poradit?

Kněz B1 málokteří se to naučili, resp. měli příležitost to zkusit a ještě vzácnější je, že se nějaký autor zpětné vazby s dobrou potáží. Ale chyba je i na mé straně: dávám k tomu nedostatečný prostor a nejsem vždycky pozorný posluchač.

Kněz B2 -

Kněz B3 V pastorační radě, jinak moc soukromě ne.

Kněz B4 Od některých ano. S většinou určitě.

Kněz B5 Ano.

Kněz B6 Moc ne.

Kněz B7 Ano.

Kněz B8 Zpětnou vazbu poskytuje minimum farníku a spíš vzácně. Poradit se s nimi je pro mě běžné.

Kněz B9 Ano, často to dělám.

Kněz B10 Ano a vnímám ji jako dar od Boha. Když mně někdo vynadá, upozorní mě nebo pochválí, moc si toho vážím.

Kněz B11 Ano, jsou farníci, kteří řeknou i kritiku a poradí. Je to potřebné.

Kněz B12 Každou neděli jsou všichni zváni na kafe. Přejde jen jádro, ale je to skvělý feedback. Ostatně, lidé vycítí, že mohou, a přijdou po mši často do sakristie i tehdy, když mě neznají: zeptat se, pochválit kázání nebo také vyjádřit nesouhlas. Jsem za to vděčný.

Kněz B13 Ano.

Kněz B14 Zpětnou vazbu mám, snažím se ptát na názory a výhrady...

Kněz B15 Ano, jistě.

Kněz B16 Vazba tu je, někdy lepší jindy horší. S farníky se radím, ale zodpovědnost rozhodnutí je většinou na mě.

Kněz B17 Jen částečně.

Kněz B18 Ano, ale ne tak často, jak bych chtěl. Ano.

Kněz C1 Ano.

Kněz C2 Ano.

Kněz C3 Ano. Ve většině závazných rozhodnutí se radím s farní a ekonomickou radou. Spoléhám také na místní, kteří nejlépe znají lokální poměry. Žijí zde léta ...

Kněz C4 Občas ano.

Kněz C5 Ano.

Kněz C6 Ano.

Kněz C7 Vazba: modlitby, přátelství, pochvaly, pomluvy, petice proti knězi, podrazy, články v novinách. Poradit bych se šel.

Kněz C8 Já se nimi radím o všem. Jak institucionálně v radách, tak i neformálně. Je to jejich farnost, věci je třeba zařídit tak, aby jim maximálně vyhovovaly – od doby bohoslužeb, aby navazovaly autobusy, přes vzhled kostela. A také často jde o jejich finanční prostředky. Tak si musí rozhodnout, co za ně chtějí a co ne. O některých otázkách dělám i referenda. Třeba v kolik bude půlnoční ap.

Kněz C9 Určitě.

Kněz C10 -

Kněz C11 Někdy.

Kněz C12 Radím se.

Kněz C13 S některými rád, a dělám to.

Kněz C14 Ano, záleží s kým a o čem – na to mám farní radu.

Kněz C15 Bez zpětné vazby od spolupracovníků (či ve farnosti farníků) si nedovedu představit svou práci. Považuji ji za velmi důležitou. Poradit se o některých věcech považuji za samozřejmé.

Kněz C16 Dostávám, mnohdy je to povzbuzením do další práce.

Kněz C17 Ano.

Kněz D1 Naučil jsem se ji vnímat. Často je nepřímou vyslovená, ale vždy funguje. Radím se často s farníky, hlavně v oborech, kde mají zkušenosti.

Kněz D2 Ano, často to dělám.

Kněz D3 Nemám farnost.

Kněz D4 Ano, v mnohých věcech tomu rozumí lépe, než pan farář.

Kněz D5 Ano. / Jen s několika.

Kněz D6 S odborníky se také občas radím a tak získávám, ale častěji se setkávám s radily, kteří vědí, co bych měl dle jejich názoru dělat, ale jeden chce to a druhý pravý opak. Jen kdybych chtěl podle jejich písničky tancovat.

Kněz D7 Něco ano, uvítal bych i více (ovšem ne tak, aby se mi snažili vnucovat podivné nápady).

Kněz D8 Dostávám zpětnou vazbu.

Kněz D9 Ano.

Kněz D10 Určitě, je potřeba co nejvíc komunikovat a naslouchat...

7. Jak prožíváte, když je efekt vaší práce neuchopitelný, neviditelný?

Kněz A1 Blbě.

Kněz A2 Mnoho věcí je neviditelných, a to nejčastěji ty nejdůležitější.

Kněz B1 ? Nová fasáda přece je vidět! - Abych odpověděl, samozřejmě to těžce nesu. Je to vlastně zkouška víry.

Kněz B2 -

Kněz B3 Víím, že Bůh to vidí a odmění na věčnosti. Od lidí člověk nemůže čekat chválu, berou to asi jako samozřejmost.

Kněz B4 Spíš se ho snažím vidět.

Kněz B5 Nevadí mi to.

Kněz B6 -

Kněz B7 Deprese přichází a potřebuji někam odjet.

Kněz B8 Už jsem si zvykl.

Kněz B9 Počítám s tím již od dob přípravy na kněžství.

Kněz B10 Beru to, jak to je. Nevidím to tragicky. Jsem a byl jsem připravený na to, že to tak bude; roztahuji obzory a horizonty. Na tom, co se podařilo, pracoval přede mnou někdo jiný. Teď pracuji na něčem, co dokončí někdo, kdo přijde po mně.

Kněz B11 No někdy je to těžké, je třeba to brát ve víře v Boží Slovo (Rozsévání ve víře). Člověk by chtěl za sebou něco vidět, ale z Božího Slova ví, že v Božích věcech to tak ne vždy funguje, že prostě Pán si to použije a dá vzrůst plodům takovým, jaké chce a tehdy, kdy chce On.

Kněz B12 Většinou nějaký je. Když není, jdu s tím před Hospodina a učím se koukat na věc ve víře. (Nejhorší to bylo ale paradoxně v kuchyni: plný žaludek spolubratra mě neuspokojil a zůstalo jen špinavé nádobí! ☺).

Kněz B13 Většinou s nadhledem.

Kněz B14 Dávám to Bohu.

Kněz B15 Snažím se o nadhled, nakonec nedělám na svém, ale na Božím.

Kněz B16 Někdy těžko, ale s nadějí. Naštěstí občas něco vidět je.

Kněz B17 Už si zvykám, že efekt je někde jinde.

Kněz B18 Jak kdy.

Kněz C1 Myslím si, Bůh i z toho něco udělá, ale trochu mě to zklame.

Kněz C2 Modlím se za trpělivost a vytrvalost.

Kněz C3 Asi nejsem dostatečně trpělivý. Na štěstí mám dostatek viditelných efektů.

Kněz C4 Snažím se těšit na věčnost.

Kněz C5 Někdy nesnadno, z Boží milosti s vírou.

Kněz C6 No, to je skoro pořád.

Kněz C7 Odpovídat se budu Bohu.

Kněz C8 S tím, se přiznám, jako každý normální muž, mám problém.

Kněz C9 Někdy je neuchopitelný, někdy je zase uchopitelný.

Kněz C10 -

Kněz C11 Odevzdávám Bohu.

Kněz C12 Raduji se.

Kněz C13 Těžce, ale snad i plodně, s Bohem, snažím se.

Kněz C14 Vyrovnaně.

Kněz C15 Někdy těžko. Ale snad jsem se trochu naučil, že Pán mě na toto konkrétní místo neposlal, abych měl problémy vyřešené a byl spokojený se sebou i s druhými, ale abych problémy nesl a učil se je řešit.

Kněz C16 Pán Ježíš říká, že Bůh vidí i to, co je skryté. Nelze se upínat jen k viditelným „úspěchům“.

Kněz C17 Jdu ke včelám.

Kněz D1 Snažím se ve víře. Nejeví se mně jako neuchopitelný a neviditelný.

Kněz D2 Je to nepříjemné, ale v práci s lidmi to nemůže být jinak. Viditelné výsledky bývají často matoucí.

Kněz D3 Deprimuje mě to.

Kněz D4 Svěřuji to Božímu milosrdenství a prozřetelnosti.

Kněz D5 -

Kněz D6 Úspěchy nečekejme a nebudeme zklamáni. Knězi patří uchopit kříž a nést jej za Kristem.

Kněz D7 Je to služba Bohu, nesmím čekat na pochvalu od lidí – ale nějaké to uznání občas nečekaně přijde a potěší.

Kněz D8 -

Kněz D9 Nemělo by ho to zlomit.

Kněz D10 Nemám s tím problém, práce s mládeží je radostná a v určitém smyslu viditelná.

8. Jak nakládáte s kritikou namířenou vůči vám?

Kněz A1 Je to někdy těžší, ale jsem vděčný.

Kněz A2 Nic moc. Ale snažím se občas poslouchat a přemýšlet, jestli nemohu některé věci dělat jinak – nebo třeba i lépe. Většinou je ale kritika, kterou slyším asi poněkud mimo: Při mši se věnuji dětem a lidé si stěžují, že to nebyla poutní mše ale dětská. Že jsem neměl na sobě pluvíál...

Kněz B1 Snažím se dát si to do souvislostí a počítat s tím, než zas něco začnu měnit nebo vymýšlet.

Kněz B2 -

Kněz B3 Zamýšlím se nad tím, ale jdu si svou cestou a vysvětluji lidem, proč to tak musí být.

Kněz B4 Pravdivě, pokud je opodstatněná.

Kněz B5 Musím to zpracovat, ale je to dobré.

Kněz B6 Přemýšlím o ní, většinou není.

Kněz B7 Jestli je rozumná, беру ji také vážně.

Kněz B8 Zkoumám, zda je oprávněná.

Kněz B9 Přemýšlím o tom a jsem za ni rád.

Kněz B10 Vážím si kritiky; reaguji na ni celou škálou projevů. Neuzavírám se tomu a moje reakce jsou spontánní.

Kněz B11 Snažím se nad tím zamyslet. Pokud mám pocit, že to je neoprávněné (to je zřídka) nebo dokonce zlomyslné (to téměř nikdy), odevzdávám to Pánu v modlitbě a snažím se to přijmout jako pokoření z lásky k Pánu Ježíši.

Kněz B12 Vždycky hned odporuji (i když si pořád slibuji, že se raději kousnu do rtu), ale vždycky nad tím pak přemýšlím a snažím se z toho fakt něco vyvozovat.

Kněz B13 Systém: vyhodnotit, zbavit emocí - racionalizovat, změnit co lze, pustit z hlavy.

Kněz B14 Přemýšlím, co z toho je pravda a tedy co mám změnit. A odevzdávám to Bohu!

Kněz B15 Podle jejího druhu, je-li věcná, snažím se věci napravit nebo vysvětlit.

Kněz B16 Ono té konstruktivní kritiky moc nepřichází, ale když opadnou emoce, snažím se nad tím zamyslet. Někdy holt se dělají i věci nepopulární.

Kněz B17 Peru se s tím.

Kněz B18 Někdy jsem za ní rád, ale někdy mne i zraňuje, snažím se ale odpovídat s klidem (s výjimkami...) a myslím, že se i snažím poučit.

Kněz C1 Pozitivně. Kritika je pomocí, feedback. Jen Svátý Otec je neomylný a i to jen občas.

Kněz C2 Nad oprávněnou se zamýšlím a poučím se z ní, ostatní ignoruji.

Kněz C3 Konstruktivní kritika mě spíše povzbuzuje ke práci. Roste hladina adrenalinu a chci dokázat, že ostatní až tolik pravdu nemají. Víc mi pomáhá zpětná vazba a ta přichází skrze nejbližší spolupracovníky, kteří každý den přebývají na faře. Především farní charita.

Kněz C4 Zamýšlím se nad konstruktivistou a pravdivostí.

Kněz C5 Snad progresivně.

Kněz C6 To už patří k životu...

Kněz C7 Přehodnotím a učiním závěr.

Kněz C8 Po překonání počátečního zklamání se ji snažím konstruktivně řešit, je-li to možné.

Kněz C9 Příjemná není, ale je důležitá jako zpětná reakce.

Kněz C10 -

Kněz C11 Hledám řešení.

Kněz C12 Přijímám a přemýšlím.

Kněz C13 Není to příjemné, ale už to snad zvládám lépe než dřív.

Kněz C14 Snad konstruktivně, беру to jako jedinečnou příležitost k sebereflexi.

Kněz C15 Záleží na tom, zda je oprávněná a vede k nápravě pochybení. Pak jsem za ni i vděčný, dává mně možnost neopakovat stejné chyby znovu. Nemám rád kritiku, která jen čeká na chybu a vede k odsouzení.

Kněz C16 Pokud je dobře míněná a konstruktivní, přemýšlím o ní a snažím se vyvodit důsledky. Pokud je destruktivní, nemá cenu se jí příliš zabývat.

Kněz C17 Jsem „splachovací“.

Kněz D1 Samozřejmě se s ní vyrovnávám. Snažím se o změnu, je-li konstruktivní. Snažím se ji přijímat v klidu a vděčně. Téměř vždy je citlivě vyslovená.

Kněz D2 Není častá, možná ji někdy nepřipustím. Pokud je, zabývám se tím a hledám řešení, jak svou službu zlepšit.

Kněz D3 Nejprve podrážděně, pak se snažím přemýšlet, zda přece jen není pravdivá.

Kněz D4 Snažím se polepšit se.

Kněz D5 -

Kněz D6 Je-li oprávněná, jsem rád za upozornění, ale častěji přichází kritika proto, že není možné jejich přání vyhovět.

Kněz D7 Záleží na tom, zda je oprávněná (zamyslím se, příp. něco změním), ovšem někdy se někdo (spíš mladí) chtějí jen zviditelnit.

Kněz D8 Poučuji se z ní. Člověk může být profesionálem jen tehdy, když se poučí včas.

Kněz D9 V pokoře.

Kněz D10 Zatím vnímám kritiku neopodstatněnou, tak si s ní tolik nedělám. Kdyby byla na místě, asi bych to nějak řešil.

9. Jak reagujete, když vzniknou konflikty a jak se vypořádáváte se zlostí?

Kněz A1 Mlčení, čekání.

Kněz A2 Konflikty – většinou jsem se stahoval. Zlost nemívám často.

Kněz B1 Snažím se zůstat stranou. Když mám zlost, počkám, až přejde.

Kněz B2 -

Kněz B3 Nejsem konfliktní typ, vadí mi to, ale nechám lidi se vybouřit a uklidnit.

Kněz B4 Snažím se řešit to otevřeně, přímo s těmi, kterých se to týká.

Kněz B5 Snažím se věci řešit, až opadnou emoce.

Kněz B6 Někdy vybuchnu.

Kněz B7 Jdu si zakouřit.

Kněz B8 Jsem klidné povahy, takže vždy hledám cestu, jak konflikt nejdřív co nejvíc osvětlit a pak vyřešit.

Kněz B9 Snažím se je řešit rozumově, zlost ovládám.

Kněz B10 Konflikty miluji. Jsou prostorem pro změnu. Na zlost reaguji, jako když se řítí lavina a já ztuhnu. Nevím co s ní. Ochromuje mě jak u mě, tak u druhých, ale u těch to zvládám podstatně snáz.

Kněz B11 Někdy i vybuchnu, ale brzy se zklidním. Pokud jsem reagoval nepřiměřeně, snažím se omluvit.

Kněz B12 Jsem vášnivý typ, takže se hádám: buďto i navenek nebo přinejmenším uvnitř. Mám potřebu to propovídat se spřízněnou duší a nosím to taky do modlitby. Občas tím ovšem trpí žaludek. ☹

Kněz B13 Jak kdy. Není to pro mne snadné.

Kněz B14 Konflikty se snažím řešit. Zlost myslím, dobře překousnu v sobě.

Kněz B15 Konflikty – je třeba řešit jejich příčinu, mám-li zlost, snažím se být sám, než mne to přejde. Je třeba dbát na to, aby kněz nepřenášel na lidi vlastní nálady.

Kněz B16 Moc konfliktů neřeším a zlosti nepodléhám /alespoň si to myslím/.

Kněz B17 Jsem naštvaný.

Kněz B18 Konflikty mne ničí a tak se jim snažím předcházet, nejde-li to, spíš – až na opravdu principiální věci – ustoupím. Zlost se snažím sublimovat.

Kněz C1 Mě mají všichni rádi.

Kněz C2 Někdy dost prudce. Se zlostí se vypořádávám těžce.

Kněz C3 Jsem dost impulsivní a věci dokážou mně snadno naštvat. Dokonce je to na mě vidět. Asi mám poměrně dost povahových vlastností cholerika. Zlost dost rychle odezní. Spíše jdu někam pryč, anebo se jedu vypovídat za kamarádem. Poměrně rychle to ze mě spadne.

Kněz C4 Nechám ji odeznít.

Kněz C5 -

Kněz C6 OK.

Kněz C7 Nabádáním ke klidu.

Kněz C8 Konflikty mezi jinými se snažím mírnit tím, že se snažím ukázat dobrou vůli druhé strany. Konflikty se mnou řeším podle možností – dohodou na postupu, který by lépe vyhovoval. Zlost se snažím potlačit. Ale musím své farníky pochválit, že mě moc nezlobí.

Kněz C9 Normálně, vykecám se z toho.

Kněz C10 -

Kněz C11 Modlím se.

Kněz C12 Konflikty řeším, zlost si nemohu a ani nechci dovolit.

Kněz C13 Jsem prudká povaha, ale i to se už trochu zklidňuje.

Kněz C14 Intenzivnější modlitba.

Kněz C15 Konflikty vůbec nemám rád, snažím se jim předcházet. Svou zlost mohu vyřešit procházkou či chvílí o samotě v kapli, od zlosti druhého odcházím.

Kněz C16 Konflikty se snažím urovnávat; zlost tlumit, abych nikoho neurážel.

Kněz C17 Nepřiměřeně, jsem cholerik.

Kněz D1 Konflikty se snažím řešit, jak je to možné. Myslím si, že umím i prohrávat a nést následky špatného rozhodnutí. Když mám zlost, snažím se to nejprve říci Ježíši a potom většinou někomu blízkému. Bezprostředně v duchu sprostě nadávám. Mezi kněžími i hlasitě a vulgárně. Není to tak často.

Kněz D2 Nemám konflikty rád, dost mne zneklidňují a bývám pak značně odměřený nebo kritický. Většinou prosazuji „logické“ vyřešení, ale nebývám dost citlivý ke konkrétnímu člověku s jeho limity, zraněními, prioritami... Naštěstí to ale nebývá často.

Kněz D3 Konflikty snáším těžko. Hněv mě někdy dost ovlivňuje.

Kněz D4 Snažím se předcházet jim a nenechat se naštvat.

Kněz D5 Náročně.

Kněz D6 Při odlišných názorech je třeba být tolerantní. Je-li možné, vyhovět. Není-li, ať se klidně zlobí. A sám se pokud možno rozčilovat, až když to jiní nevidí.

Kněz D7 Snažím se je uhasit, přiznávám se, že mi to dělá potíže.

Kněz D8 Nikdy se zlostí. Vždy na základě klidného rozhovoru, v němž se rozeberou příčiny sporu.

Kněz D9 Zlost je mi cizí.

Kněz D10 Snažím se o tom hovořit, někdy mi to nejde úplně, jak bych chtěl.

10. Co vám pomáhá udržet si odstup od problémů penitentů a vyrovnávat se s bezmocí, utrpením, smrtí?

Kněz A1 Odstup nesmí být příliš veliký... Nevím, není mi to jedno, ale nepohlcuje mě to, netrápí... Asi důvěřuji Bohu, že On to řídí dobře.

Kněz A2 Zatím mě to vůbec nedělalo problém.

Kněz B1 Jen klid, říkám si, svět už byl spasen, nemusím všechno já.

Kněz B2 -

Kněz B3 Bůh o tom ví, modlím se za ně.

Kněz B4 Snad vědomí toho, proč jsem mezi nimi. Je to o kněžství. A pak, všichni máme lidský život...

Kněz B5 Víra.

Kněz B6 Hodím to na Pána Boha.

Kněz B7 Není to pro mne problém, smrt беру jako sestru, nechápu proč v Čechách je to taková tragédie.

Kněz B8 S odstupem od penitentů nemívám potíže a bezmoc, utrpení a smrt prosvětluje Kristus. Tuto naději v sobě živím.

Kněz B9 S farníky mám srdečný vztah, nicméně si vykáme a vyrovnávat se s bezmocí, utrpením, smrtí – to patří k životu, Kristův příklad!

Kněz B10 Souvisí s Bohem – s úctou a láskou k lidství člověka. Umírající člověk mě přesahuje. Už ke mně přistupuje tam odtud, je to silné.

Kněz B11 Víra v Boží všemohoucnost a vševědoucnost. Jsou to především jeho penitenti, já jsem jen nástroj.

Kněz B12 Pořád si připomínám, že nejsem „Safenat Paneach“ (srov. Gn 41,45). Někdy to zabere, jindy moc ne. Ale jsem „dítě sovětské intervence“, takže nejhůře snáším bezmoc. To mě nutí chodit za Hospodinem, jinak to nejde.

Kněz B13 Víra v přítomnost živého Krista, který vzal na sebe všechno negativní a umí ze zla vyvodit ještě větší dobro.

Kněz B14 Za penitenty se modlím a je-li to možné konkrétně pomáhám. A také to házím za hlavu! Smrt, utrpení chápu jako Boží tajemství.

Kněz B15 Víra v Boha, snaha jim pomoci, ohled na ně – člověk by jim nemohl pomoci, kdyby se jejich problémy zahltily. Navíc – jako mladá žena mi to nebudete moc věřit, ale zase to není až tak zábavné nebo zajímavé, co Vám lidé říkají. Člověk je rád, když na to už nemusí myslet a řešit to. Jiné je to v rámci zpovědi, tam se na Vás někdo obrací s důvěrou a jste ráda, že můžete pomáhat, ale proč se tím zabývat po odchodu penitenta?

Kněz B16 Víra. Jsme přece v rukou Božích a On dokáže i ty těžké věci proměnit v dobro.

Kněz B17 Záleží na blízkosti vztahu.

Kněz B18 Víra, modlitba, vztah k P. Marii a skrze ní k Bohu a moje zapomnětlivost.

Kněz C1 Víra.

Kněz C2 Modlitba.

Kněz C3 Vždy jsem to pojmenoval jako milost stavu. Asi umím tyto problémy pochopit, ale nepřipustím si to všechno až tolik k tělu.

Kněz C4 ---? Ne..

Kněz C5 -

Kněz C6 Duchovní život – víra.

Kněz C7 Bůh.

Kněz C8 Odstup programově neřeším. Řešitelné problémy se snažím pomoci řešit, a kde nemohu pomoci, věřím, že Bůh to má pod kontrolou. O smrti věřím, že jí začíná ta hezčí část našeho života, takže to není tragédie.

Kněz C9 -

Kněz C10 -

Kněz C11 Modlím se.

Kněz C12 Modlitba, vztah s Bohem.

Kněz C13 Odevzdávat vše Bohu, taky už musím mít čas na sebe.

Kněz C14 Duchovní život, zejména mariánská spiritualita.

Kněz C15 Jejich tíhu nenesu já, Spasitelem je Kristus.

Kněz C16 Velikost Božího milosrdenství, Boží chápavost pro problémy lidí a samozřejmě hodnota obětí a naděje věčného života.

Kněz C17 V otázce vnímám prožívání ženy. Mužská psychika s tím nemá problémy, šuplíkový efekt – slyšela jste o něm. ☺

Kněz D1 Hned to v modlitbě odevzdávat. Jsou-li vážné a akutní, požádám sestry v několika kontemplativních komunitách o modlitbu. V utrpení se snažím být lidem blízko, i umírajícím, pokud mě příbuzní zavolají. Vždy mě to posílí.

Kněz D2 Jsem dost optimista, prožívám vděčně Boží péči o mne a tak to přenáším i na vidění problémů druhých. Jsem přesvědčen, že „u Boha není nic nemožného.“

Kněz D3 Mám malou empatii, tak tady problém nevidím.

Kněz D4 Všechny tyto věci v modlitbě předkládám Bohu: Pane, já na to sám nestačím, ale ty ano, pomoz jim a postarej se o ně.

Kněz D5 Víra.

Kněz D6 Penitentů je tolik, že se jejich problémy většinou jeden pro druhý brzy zapomenou. Když se už člověk vícekrát se smrtí jiných setkal a jiným dosloužil, pak se naučí na ni hledět jako na radostné setkání se svým Spasitelem. Koho Pán Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje! Kdyby to bylo jinak, mohl by pochybovat o své spáse.

Kněz D7 Odstup je nutný, jako u lékaře: malomyslné je třeba potěšit, nenechat se zavléct do jejich (pseudo) problémů, a nervat si vlasy nad jejich hříchy: tři příklady – dva z mojí praxe, třetí je známá anekdota: půl hodiny trpělivě poslouchám plačící mladou kající, půjčím jí svůj kapesník, a když konečně vyjde ze zpovědnice, ona celá září – a já jsem na dně.

Jednou mi přišla kající a začala: „Otče, máte před sebou největší hříšnici na světě!“ Pousmál jsem se a jen odtušil, že to snad ne. Pak jsem vyslechl příběh, který by vydal E. Zolovi na román pro Nobelovu cenu, a já jsem bez zbytečných připomínek mohl jen uložit pokání (těžší, jak si přála) a dát rozhřešení.

Vrahovi se to konečně rozleželo, přistoupil ke zpovědnici a vyrazil ze sebe: „Otče, zabil jsem člověka!“ a z hrůzou čekal, co bude následovat. Starý kněz však nebyl spokojen: „Musíš být přesný, synáčku, kolikrát?“

Kněz D8 Předávat je Bohu. Oni vše předávají ve svátosti smíření s tím, že to dávají Bohu. Kněz je služebníkem.

Kněz D9 Viz. Řím 8,37-39

Kněz D10 Vidět věci v Bohu.

11. Jak prožíváte změny spojené s přeložením na jiné místo? Udržujete vztahy?

Kněz A1 Je to náročné vztahy udržuji, ale omezeně

Kněz A2 Pokud to je 2x za rok, tak to je těžší, ano některé vztahy udržuji.

Kněz B1 Vztahy udržuji.

Kněz B2 -

- Kněz B3** Nevadí mi to, je to dobrá změna pro všechny, vztahy moc neudržuji není to dobré, ale rád tam po delší době zajedu a pokecám s lidmi.
- Kněz B4** a-Patří to ke službě kněze. b-Jistě ano, na rovině osobních přátelství, ne zasahování do farnosti.
- Kněz B5** Je to normální součást kněžského života. Hluběji zakořeněné vztahy udržuji.
- Kněz B6** Těžce. / Pokud je o to zájem z druhé strany – jinak ne.
- Kněz B7** Ano, ale omezené k několika přátelům.
- Kněz B8** Přeložení prožívám jako něco, s čím musím počítat. Z vlastní vůle vztahy neudržuji, ale nebráním se jim.
- Kněz B9** Počítám s tím. /Do jisté míry ano, ale všechny síly věnuji novým farnostem.
- Kněz B10** Přeložení беру. Vztahy neudržuji, pracuji s farností a koncipuji přípravu místa pro nástupce. Přátelství zůstane, ale nejsem zvyklí vazbám lidí na kněze – sebe. Nevím co s tím. Zarazilo by mě, kdyby na novém místě byla polovina známých lidí. To by mě potom nemuseli překládat. Přístupů k tomu je mnoho, řešení mnoho. Jde o to objevit bohatost tak, aby byla bohatostí.
- Kněz B11** Těch změn moc nebylo, vztahy se snažím, s některými jedinci udržovat.
- Kněz B12** Při posledním stěhování jsem to počítal: prvních osmnáct let jsem žil na jediném místě, během druhých jsem se stěhoval jedenáctkrát. Vcelku dobrý, jen si vždycky při balení a vybalování „banánovek“ zpívám: „Ó, chudobo, prameni bohatství! Ducha chudoby, dej nám, ó, Pane!“ (To není vtip, ale skutečnost! ☺) Vztahy udržuji relativně: vím, že co je silné, přetrvá a najde formu dalšího kontaktu, co ne, odpadá, aniž bychom na sebe zanevřeli.
- Kněz B13** Dobře se odchází, když člověk dělal vše, co mohl. / To se časem samo vytřídí. Lidé nejsou stroje, aby následující neděli zapomněli, ale časem zůstává především to, co bylo prožité na základě víry.
- Kněz B14** Přeložení jsou součástí života kněze. Několik vztahů udržuji.
- Kněz B15** Snažím se být k dispozici nové farnosti, problém je spíš s tím, že bývalí farníci špatně chápou, že už jste jinde. Udržuji přiměřené vztahy.
- Kněz B16** Všude žijí lidé a člověk si zvykne všude. Dřívější vztahy nezavrhuji, ale ono není moc času ani sil je nějak intenzivně udržovat.
- Kněz B17** Ne moc, v zájmu toho kdo tam působí v současnosti.
- Kněz B18** Zatím jen 1x – a prožíval jsem to dost těžce - některé vztahy jsem si udržel.
- Kněz C1** Přeložení na jiné místo bývá občas požehnáním. Beru to klidně a udržuji vztahy z několika málo rodinami.
- Kněz C2** Radostně. Vztahy udržuji.
- Kněz C3** Nikdy jsem nelpěl na místě. Pokud změna je součástí Božího plánu – může mi to jenom přispět. Pokaždé mám možnost začít znova, což dává možnost určitého očištění a neopakování stejných chyb. Asi za několik málo let každá změna bude větší problém. Teď to jde rychle. Všechny vztahy udržet nejde. Prostě mám omezenou kapacitu. Jedni vystřídají druhé. Občas je mi to líto, ale tak to prostě funguje. Mám problémy udržet všechny kontakty. Spíše se soustředím na současnost.
- Kněz C4** Vždy se těším na nové. / Ano.
- Kněz C5** -
- Kněz C6** Těžce. / Ne (až na skutečné výjimky – celkem 2).
- Kněz C7** Pozitivně. / Některé.
- Kněz C8** Ano, udržuji vztahy s bývalými farníky. Změna spojená s přeložením pro mne byla vždy výzvou – nové vztahy, nové problémy – to vše jako nové dary od Boha. Z pastoračního hlediska ale časté stěhování nepreferuji.

Kněz C9 Jednoduché to není.

Kněz C10 -

Kněz C11 Ano Přijímám. / moc ne.

Kněz C12 Jako realitu, spíše ne.

Kněz C13 Zatím jsem toho moc nezakusil.

Kněz C14 Stěhovat se je pro každého příšerné. Dokážete si představit co je to zabalit 5000 knížek?

Kněz C15 Přeložení jsem zažil 3x, беру to jako realitu, Bůh ví, kde mě potřebuje (respektuji, že to „vzkazuje“ po biskupovi...) a tedy nemohu, než být rád tam, kde mě chce mít. Některé vztahy stále udržuji, ale nové místo vždy potřebuje celého člověka – tak jen natolik, nakolik nebrání navazování nových vztahů na novém místě.

Kněz C16 Není to jednoduché. Teď jsem již více než 15 let na stejném místě. Vztahy udržuji, jak to možnosti dovolují.

Kněz C17 Důsledně ne!

Kněz D1 Sám je nevyhledávám příležitostně se vidíme. Snažím se nevměšovat do farního života. Zpravidla se nevracím do bývalých farností. Raduji se, když se jim daří a slyším dobré zprávy.

Kněz D2 Přeložen jsem zatím byl jen jednou. Bylo to docela náročné, na prvním místě jsem byl 15 let a vytvořil jsem si mnoho přátelských vztahů, o přeložení se rozhodlo 10 dní před stěhováním, trvalo mi snad 2 roky než jsem se pořádně sžil s novou farností. Na předchozím působišti mám stále dobré přátele, ale vidáme se jen příležitostně. Ve své nynější farnosti už mám také dost přátel.

Kněz D3 Nejsem diecézní kněz. Ale uvědomuji si, že bych přeložení asi snášel těžko, když bych byl překládán z farnosti, kde bych měl plno dobrých vztahů.

Kněz D4 Ukončení jedné etapy života a začátek další. Žádné vztahy neudržuji.

Kněz D5 Snadno (nutný ohled na fyzické zdraví). / Ano.

Kněz D6 „Dvakrát se stěhovat a jednou vyhořet je stejné.“ „Člověk si zvykne i na šibenici.“ Stěhoval jsem se sedmkrát. Jako mladšímu mi to potíže nedělalo, ale je to velká změna života. Starý už je hůř přizpůsobitelný. Sám jsem dříve vztahy udržoval, dnes už ne, pokud sami nepřijedou. Člověk pohodlní a nestíhá.

Kněz D7 Jako řeholník musím mít kufry neustále připravené, ovšem k nám starým už bývají milosrdní. Vztahy trvají, neměly by však být na úkor nových vztahů a především nepodrážet nového kněze.

Kněz D8 Za svého života jsem nebyl příliš mnoho překládán. Udržuji s některými věřícími vztahy.

Kněz D9 -

Kněz D10 Teď jsem na tomto místě 13 let. Před tím jsem se často stěhoval, protože jsem měl problémy s STB kvůli pastorační mládeži. Tehdy jsem byl docela svobodný ve stěhování. Vztahy udržuji sporadicky.

IX. Motivace

1. Jaká byla Vaše motivace ke kněžství jako stavu a ke kněžství jako činnosti?

Kněz A1 Bůh...

Kněz A2 To se nedá napsat tak jednoduše – jistá motivace byla jistě služba.

Kněz B1 Osobní příklad a svědectví pár starých farářů. A činnost – mám sedět a koukat, když žeň je tak hojná?

Kněz B2 -

Kněz B3 Služba Bohu a lidem, přiblížení se ke Kristu.

Kněz B4 Nerozděloval bych to takto. Cítil jsem asi povolání, ale nedovedu to popsat. Nebylo to nic zvláštního, prostě jsem k tomu postupně v životě došel.

Kněz B5 Asi povolání.

Kněz B6 Služba Bohu.

Kněz B7 Cítím to jako povolání.

Kněz B8 Motivací k volbě stavu bylo, že jsem vnímal Boží povolání. Ještě před volbou kněžství jsem chtěl být se svými schopnostmi k dispozici v církvi jako laik. Činnost kněze to umožňuje plnějším způsobem.

Kněz B9 Boží povolání.

Kněz B10 Nerozlišoval jsem. Stav uchopuji skrze existenci (činnost), jsem fenomenolog – v tomto smyslu jsem spíš liberál, ne stavovský stát.

Kněz B11 Hluboké poznání odpouštějící Boží lásky (jsem konvertita) a touha splatit Ježíši ten dluh, který vůči němu mám a přivádět k němu duše. Při rozhodování hrálo roli spíš chápání kněžství jako činnosti, jako stav jsem ho poznával postupně.

Kněz B12 Nikdy mě to nenapadlo oddělovat, možná proto, že jsem chtěl být knězem od pěti let. To se ovšem těžko hledá motivace. Nenacházím nic než to, že jsem se cítil být volán. Žádný výrazný příklad kněze, žádná činnost, která by mě lákala, a už vůbec ne zklamání z nešťastné lásky nebo špatné rodinné zázemí... Nemohu si pomoci: vnímal jsem, že mám jít za Ním a nemám se ptát. Přirozeně jsem chtěl být spíš spisovatelem. Teď se to snažím skloubit. Učení přišlo jako touha až během studia.

Kněz B13 Nerozumím rozdělení stav a činnost. Cítil jsem ke kněžství povolání. 1. abych se dal Bohu; 2. abych se s lidmi dělil o objev víry, že Kristus opravdu vstal z mrtvých.

Kněz B14 Prostě jsem cítil, že mám a chci dát Bohu celý svůj život, že mu chci sloužit, že jiným chci o něm mluvit a k němu přivádět.

Kněz B15 Že by povolání?

Kněz B16 Prostě jsem chtěl být knězem. Ono to tak nějak samo vyplynulo.

Kněz B17 Povolání boží.

Kněz B18 Obojí беру jako Boží povolání.

Kněz C1 Cítil jsem, že to mám dělat. O tom se velmi těžko mluví, jako byste požádala někoho popsat proč miluje nějakou ženu.

Kněz C2 Sloužit Bohu a lidem.

Kněz C3 Já to moc nerozlišuji. Ke kněžství jsem se rozhodl z vnitřního přesvědčení, které postupně vzniklo jako odpověď na Boží povolání. Možná mnohdy ani netuším co všechno přinese s sebou kněžská činnost, ale беру to jako součást mého poslání. Má činnost je zakořeněná v mém povolání.

Kněz C4 Příklad kněžského života.

Kněz C5 -

Kněz C6 Jako stavu – jsem neřešil, dnes se toho děším, jako činnosti – kněžská služba.

Kněz C7 Nijaká. / Jde o to nejpodstatnější.

Kněz C8 V době, kdy jsem se pro tuto službu rozhodl, byl nedostatek kněží a zdůrazňovala se potřeba, aby někdo tu službu přijal. Viděl jsem to tak, že když je ta potřeba a já bych tu službu mohl vykonávat, měl bych to udělat. Motivem bylo sloužit lidem. I když osobně mě vždy táhla technika a strojírenství.

Kněz C9 Boží povolání.

Kněz C10 -

Kněz C11 Eucharistie, služba.

Kněz C12 Mladická nerozvážnost.

Kněz C13 Služba Bohu skrze potřebné.

Kněz C14 Touha po službě bližním.

Kněz C15 Stav a činnost jsem nerozlišoval. Motivací bylo prohlubující se poznání, že mně Pán ke kněžství volá, a tak jsem šel. Nebo lépe – nebránil jsem se nechat se vést?!?

Kněz C16 Být lékařem duší.

Kněz C17 Ve znamení odporu. Služba církvi, která je bita totalitním režimem.

Kněz D1 Velmi zajímavá. „Konverzi jsem prožil mezi laiky a původně jsem chtěl šířit poznání jako nesmírnou hodnotu. A postupně jsem dozrával k přesvědčení, že v kněžství je to možné. Pomoc lidem.

Kněz D2 Mé rozhodnutí pro kněžský život a službu bylo ovlivněno prostředím mé rodiny (úcta ke kněžím, k jejich službě, přítel kněz) a mým přesvědčením, že to, co svět nejvíce potřebuje, je znovu vše uspořádat podle Božího plánu. To chci jako kněz lidi učit.

Kněz D3 Kupodivu jsem se cítil povolán. Kněžskou činnost jsem si představoval jinak, než jak pak konkrétně vypadala.

Kněz D4 Už odmala jsem chtěl sloužit Bohu u oltáře a lidi k němu přivádět.

Kněz D5 Složitá.

Kněz D6 Činnost od stavu bych neodděloval. Kdybych se narodil o generaci dříve, tak bych určitě knězem nebyl, protože se svým nehumanitním nadáním bych ve škole neobstál a sedlačit bych také nechtěl, jak to bývalo dřív na farách. Dnes už bych také zas neobstál, to je mi jasné, leda tak být dobrým kostelníkem. Prostě mne Pán Bůh poslal sice do blbé doby, ale do té právě příhodné, aby ze mne mohl být kněz! Jejich nedostatek měl prostě jiná měřítko.

Kněz D7 Jsem pozdní povolání, nejdříve jsem jednoznačně pomýšlel na rodinu, dnes vím, že to bylo jednoznačně Boží volání, a to k řeholnímu životu, kněžství bylo sekundární (ne vedlejší).

Kněz D8 Povolání od Boha.

Kněz D9 Lze stav a činnost oddělit? Bůh volal.

Kněz D10 Bylo to vyjádření lásky k Bohu a nasazením pro druhé. Kvůli tomuto rozhodnutí jsem se rozešel s dívkou. Pro kněžství jako činnost jsem se rozhodl a začal vnímat ve společenství mládeže, ve kterém jsem vyrůstal a vnímal jsem, že je potřeba dělat něco, co by hodně posloužilo lidem.

2. V čem vidíte poslání a smysl kněžské služby? Je jednou provždy dané nebo má svou dynamiku?

Kněz A1 Služba- s Bohem je vše dynamické a dobrodružné.

Kněz A2 To jsou divné otázky, nedá se na ně odpovídat jednoduše – jistě má dynamiku

Kněz B1 Viz. níže. Možná bych odkázal na krásnou myšlenku Urse von Balthasara (ne a ne momentálně najít ten odkaz), že Bůh nechtěl, abychom si svátosti udělovali (brali) sami, ale abychom je dostávali. Jsem knězem, aby jiní mohli dostávat. A samozřejmě – i já potřebuji druhého člověka - kněze.

Kněz B2 -

Kněz B3 Služba lidem a Bohu, poslání je dynamické, reaguje na potřeby doby.

Kněz B4 a - Nechci, aby to znělo jako fráze ☺, ale jinak to nedovedu říct: - je to nezastupitelná role, setkání věčnosti a času, Boha a člověka. Myslím, že nejhlubší věci nelze vyjádřit. / b- Je dané ve své podstatě a má svoji dynamiku ve formě.

Kněz B5 V něčem je to dané (udělování svátostí), má ale určitě svou dynamiku.

Kněz B6 -

Kněz B7 Hlásání, exercicie, evangelizace.

Kněz B8 Poslání kněžské služby je ve své podstatě obecně dané jako služba lidem na cestě do Božího království. Vytvářet se mohou pouze způsoby a metody, které tomu poslání napomáhají.

Kněz B9 Zprostředkovávat lidem Krista. / Má svou dynamiku, církve na ni vždy reaguje.

Kněz B10 Má svou dynamiku, která rozevírá úžasnou typologii kněžství napříč dějinami. Kněz – originál, farnost – originál – něco stejného, společného. Univerzální v konkrétním a konkrétní v univerzalitě – souvisí s JK dílem. Smysl tkví v paradoxu nejprve být s Kristem a eucharisticky být pro lidi, být pastýřem.

Kněz B11 Je to dané Ježíšem Kristem, on si povolává, on dává tomuto světu dar kněžství, aby se prostřednictvím kněze mohli setkat s Ježíšem. V podstatě je to dané, ale nesmíme zapomínat, že nám byl dán Duch Svatý, který vane kam chce. Ta dynamika – to je On – Duch Svatý osobně.

Kněz B12 Vytváří se: jak historicky tak individuálně, takže nelze snadno odpovědět. Ale zase bych na prvním místě vnímal toho Pastýře a Otce, na jehož péči participujeme...

Kněz B13 Viz. VII/3. / Má oba jmenované rozměry.

Kněz B14 Poslání kněze je dané (hlásat, posvěcovat a vést), jen se mění konkrétní forma a akcenty v různých dobách a místech.

Kněz B15 Je to specifická služba Božímu lidu – srov. výše – služba svátostí, víry, lásky, křesťanské tradice, což má *implicite* svou dynamiku.

Kněz B16 Ono to je jako z katechismu – je to služba posvěcování věřících a presentování Krista v tomto světě. Podstata zůstává neměnná, forma se dynamicky vyvíjí.

Kněz B17 Podstata je daná, jen konkrétní aktivity se uzpůsobují.

Kněz B18 Je dynamické, ale tak široké... Např. Oběť a modlitba za svěcené, doprovázení a inspirování, starostlivost o ty, které Bůh svěřuje...

Kněz C1 Je to dané. Máme napodobovat Ježíše Krista, jenže za dobových podmínek.

Kněz C2 Růst v Krista. / Roste.

Kněz C3 Poslání kněžské služby je pořád stejné. Podle mě spočívá v úplném odevzdání Bohu a nabídnutí sebe do služeb Bohu. Pak přichází určitá dynamika, která záleží na místě, lidech, druhu služby. Pořád se děje něco nového. Stále přicházejí noví lidé. Tady se nejde nudit. Stále nás Bůh vede dál a dál...

Kněz C4 Oběť – obětovat se. / Je jednou provždy dané.

Kněz C5 -

Kněz C6 Nerozumím.

Kněz C7 Sloužit Bohu, přivádět lidi k Bohu a k sobě. / Je jednou pro vždy dynamicky dané.

Kněz C8 Smysl vidím ve zprostředkování daru, který nám Bůh skrze Krista nabízí. Problém ovšem vidím, že technicky řečeno „technologie“ této činnosti není optimální. Chápání smyslu a poslání se ale musí měnit v čase podle osobního zrání.

Kněz C9 -

Kněz C10 -

Kněz C11 Má svou dynamiku.

Kněz C12 -

Kněz C13 Snad dle potřeb doby, vždy naděje na spásu, víra.

Kněz C14 Viz. bod 1. Má svou dynamiku.

Kněz C15 Smysl a poslání - viz církevní dokumenty. Samozřejmě, že má svou dynamiku.

Kněz C16 Být prostředníkem mezi Bohem a lidmi, to je něco fascinujícího. Podstata je samozřejmě daná Kristem, ale dynamika ji provází.

Kněz C17 Je to služba živého člověka živé společnosti, proto musí mít svou dynamiku.

Kněz D1 Je velmi široký. Stále víc s věkem se rozšiřuje. Jednak v Bohopoctě, potom v předávání darů a prožívání darů ostatních. Má svou úžasnou dynamiku.

Kněz D2 Tak jako se vyvíjí člověk jako jedinec, jako se vyvíjí společnost, musí se nutně vyvíjet i služba kněze. Kněz tu vždy byl a je jako ten, kdo má intenzivně žít s Bohem, aby v tom potom mohl pomáhat ostatním, kteří mají mnoho dalších úkolů ve svých rodinách a v nejrůznějších zaměstnáních. Tato služba duchovního vedení a doprovázení je v zásadě stále stejná a přitom má tolik různých podob.

Kněz D3 Kněz se zavazuje pokračovat v díle Ježíše Krista, tedy hlásat a budovat Boží království, jehož počátkem je církev. Má být středem farního společenství, ale má být též otevřený k lidem mimo církev. Poslání a smysl kněžské služby je snad dán jednou provždy, ale realizace je dynamický proces.

Kněz D4 Modlitba, život podle evangelia – kdo položil ruku na pluh, nemůže se ohlížet nazpět.

Kněz D5 Služba. / Dynamická.

Kněz D6 Sloužit Bohu a pro Boha lidem – to se nemění, ale doby se mění značně!

Kněz D7 Kněz všeobecně = prostředník mezi Bohem a lidmi, a proto je nutný. Ježíš si vybral ty, které chtěl, a poslal je. Uvědomění si této služby nutně roste (musí růst, jinak...).

Kněz D8 Kněžská služba má svou dynamiku a záleží na obdarování Bohem. Každý má jiné charisma.

Kněz D9 Je jednou provždy dané a má svou dynamiku.

Kněz D10 Pokračování kněžství Kristova, přinášet obět', zprostředkovat onen největší úkon lidstva „Skrze něho, a s ním a v něm..." takto je to dané, ale jistě má svoji dynamiku.

3. Kdybyste se měl znovu rozhodovat pro kněžství, rozhodl byste se stejně?
Co by hrálo roli?

Kněz A1 Ještě rychleji.

Kněz A2 Ano.

Kněz B1 Možná bych zvažoval i jiná zařazení, než diecézní struktura. To je v současnosti opravdu náročná služba, protože přesně na takové otázky, jaké jsou tady, dnes prostě nejsou odpovědi.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ano, jen ze vzdělání bych měl strach – velmi zpřísnili na fakultě.

Kněz B4 Nedovedu říct. Kdybych měl povolání, tak asi ano. To není otázka pouze rozhodnutí člověka. Povolání nějak člověka k tomu rozhodnutí dovede.

Kněz B5 Stejně.

Kněz B6 -

Kněz B7 Ano.

Kněz B8 Nevidím žádný rozdíl v rozhodování kdysi a nyní.

Kněz B9 Ano. / Skutečnost Božího povolání.

Kněz B10 Asi jo.

Kněz B11 Ano, rozhodl bych se stejně, ale samozřejmě motivace, by teď byla trošičku jiná, zralejší, obohacená zkušenostmi. Hlavní roli by zase hrála láska k Pánu Ježíši Kristu.

Kněz B12 Nemám rád „kdybyteologii“, ale budiž: rozhodl bych se stejně! Asi i se stejnými chybami v dílčích rozhodnutích a zřejmě i s hříchy, které kdy byly. Jinak bych to nebyl já.

Kněz B13 Ano. / To, co už kdysi.

Kněz B14 Určitě ano.

Kněz B15 Ano. Povolání.

Kněz B16 To se těžko odpovídá. Já jsem se rozhodl a již to tak je. Kdybych se měl rozhodovat znovu, tak bych reagoval na konkrétní situaci – k čemu mě Pán volá. Já nemám moc rád takové ty výlevy, že bych se nikdy jinak nerozhodl. Teď jsem knězem a modlím se za sílu od Pána, abych i přes své nedokonalosti sloužil co nejlépe.

Kněz B17 Ano.

Kněz B18 Věřím, že ano.

Kněz C1 Ano, ano, ano . Jsem naprosto na svém místě, jsem šťastný.

Kněz C2 Ano!!!

Kněz C3 Ano. Nikdy jsem nelitoval toho, že jsem přijal kněžství jako nezasloužený dar od Boha. Udělal bych to znova.

Kněz C4 Rozhodl bych se stejně, roli by hrálo dobrodružství, co mám teď za sebou..

Kněz C5 -

Kněz C6 To je hloupá otázka.

Kněz C7 Nevím. / Vůle Boží.

Kněz C8 To je těžko říct. Jistě jsem Bohu vděčný za spoustu darů, které mi na této cestě daroval a nemohu porovnat, jaké dary by byly na jiných cestách. Ovšem jsou řekněme administrativní skutečnosti, které mě nutí přemýšlet, zda bych na jiném místě nebyl Bohu a lidem užitečnější.

Kněz C9 Myslím, že ano.

Kněz C10 -

Kněz C11 Ano.

Kněz C12 Určitě ano, ale v jiné zemi, ne CZ.

Kněz C13 Určitě. Asi podobně.

Kněz C14 Ano.

Kněz C15 Myslím, že bych se rozhodl stejně. Roli by hrála stejná otázka a odpověď jako před lety – Pane, kde mě chceš mít?

Kněz C16 Ano.

Kněz C17 Tuto otázku jsem si už mnohokrát položil především ve chvílích krize a odpověď vyšla vždy stejně. Ano!

Kněz D1 Určitě ano. Knězem jsem rád. Co by hrálo roli? To, co tehdy, když jsem se rozhodoval.

Kněz D2 Asi bych se rozhodl stejně, jen bych možná zvažoval také službu ženatého jáhna, vzhledem k mé tendenci sklouzávat k pohodlnosti, když jsem sám a mé sobectví není tolik vidět.

Kněz D3 Za dnešní situace ve společnosti a církvi asi ne. Roli by mohly hrát konkrétní okolnosti.

Kněz D4 Neměnil bych své rozhodnutí.

Kněz D5 -

Kněz D6 Zemřelá hospodyně mi říkala: „Kdyby Vás Pán Bůh nechtěl mít knězem, tak Vás na svět neposílal!“ A jeden československý farář (katolicky pokřtěný, jeho rodiče

s ním odpadli, když byl pětiletý), když už byl starý, při pohřbu katolického kněze jí prohlásil: „Kdybych se mohl znova narodit, chtěl bych být zase znovu farářem, jen bych už nedělal tu hloupost, že bych se ženil.“

Kněz D7 Ano, a s dnešními zkušenostmi by mi bylo jasnější.

Kněz D8 Rozhodl bych se stejně. Roli by hrála skutečnost, že mě kněžská služba plně naplňuje a je mnohem plnější, než jak jsem si kdy představoval. Jsem prostě nadšen.

Kněz D9 Stejně.

Kněz D10 Rozhodl bych se stejně s ještě větším nasazením. Nikdy jsem toho nelitoval.

X. Profesní růst; ambice

1. Připravila vás formace, ke kněžství, kterou jste absolvoval na realitu kněžské služby? Existuje něco, co vám neposkytla a v praxi jste potřeboval?

Kněz A1 Nepřipravila a ani nemůže(teorie x praxe)

Kněz A2 Částečně, velmi malý prostor pro osobnostní růst, ale moje příprava byla zcela netypická.

Kněz B1 Je laciné říct, že nikoliv. Na něco takového se ostatně ani nelze připravit. Jsem velmi vděčný za všechno, co jsem se za studií naučil, i když většinu z toho momentálně využiji jenom zprostředkovaně. Viz. výše.

Kněz B2 -

Kněz B3 Moc ne, není to dostačující, učí se spíše teorie. Zkušenosti, vybavit se na zimu, otázka stravy, víc psychologie je třeba.

Kněz B4 -a Teoreticky ano. Hodně ale člověk získá až v praxi. /-b Jistě by to mohlo být lepší, zvláště praktické věci ve vedení farnosti. Informace o nich ve studiu nejsou (bohužel) téměř žádné.

Kněz B5 Ani ne. / Hlavně správa majetku.

Kněz B6 -

Kněz B7 Myslím si, že mě dobře připravila. / Administrativa farnosti, materiální záležitosti.

Kněz B8 Z větší části ano. / Šlo hlavně o věci kolem úřední a ekonomické správy.

Kněz B9 Částečně, řada věcí se objevila až v praxi. / Jednání s lidmi, to se asi nedá naučit ve škole...

Kněz B10 Připravila, ale nevybavila. / Nenaučili mě vařit..nenapadá mě zrovna žádná konkrétní činnost. Obecný klíč mi dali: když budeš bojovat, hledat, rozlišovat, přežiješ všechno – použij všechno, co můžeš.

Kněz B11 Víc než oficiální formace mne připravil příklad a rady kněze, který je mým duchovním otcem.

Kněz B12 Myslím, že vcelku připravila. Co nenaučila mne ani jiné (a teď Vám nahrávám, ač ne záměrně), je zdravý životní styl, včetně zdravé dávky asertivity.

Kněz B13 Z podstatnější části ano. Existuje něco, co vám neposkytla a v praxi jste potřeboval? Příliš individualistická formace v seminářích. Formaci ke společenství si bohoslovec často musí opatřit sám mimo seminář.

Kněz B14 Myslím, že mne připravila dobře nebo lépe: seminář mi vytvořil výborné podmínky dobře se připravit!!! Obdobně jako u jiných profesí praxe přinese mnoho nového a bylo a je třeba se stále učit.

Kněz B15 Tak žádná škola Vám nenachystá veškeré modelové situace, které musíte řešit. Žádná formace nenahradí dispozici ke službě, která je darem.

Kněz B16 Myslím si že ano. Ta formace mě totiž naučila, že bez modlitby, oběti a pokory to nepůjde. / Stále objevuji.

Kněz B17 Z části.

Kněz B18 Ne zcela, spíš mě Hospodin nabil silou... Já jsem ale začal studovat později.../ Ano: jazykové vzdělání a určitý vhled do ekonomiky a organizačních a stavebních problémů farností.

Kněz C1 Ne. / Nebylo nic o stavbách, elektrických propojkách a kanalizaci.

Kněz C2 Z větší části ano. / Hlubší prožívání mše svaté.

Kněz C3 Příprava na kněžství zahrnuje tři podstatné složky.

Zralé lidství – tedy formace už může jenom něco doplnit k tomu, co mi předali rodiče, co jsem získali celým dosavadním životem, zráním a růstem.

Znalostí – formace mi poskytla široké spektrum znalosti, prohloubené praxí. Jenže skutečná škola přichází teprve skrze pastorační činnost. Proto se musím stále vzdělávat a získávat nové zkušenosti.

Duchovní život – seminář v této oblasti položil skutečné základy. Veškeré problémy zásadně vznikají z nedodržování určitého duchovního režimu, ke kterému jsme byli vedeni v semináři.

S realitu kněžské služby jsme se spíše potkali v našich farnostech, ale i tehdy jsme odhalili jenom nepatrný kousek toho do čeho jdeme. Ale to není podstatné. Není důležité do čeho jdeme, to vsutku nikdo neví, ale podstatné je, jak k tomu budeme přistupovat, jak si s tím poradíme, na kolik se dokážu s tím poprat a vypořádat.

Kněz C4 S rezervami. / Vedení kancelářských záležitostí, společenství.

Kněz C5 V mezích možností.

Kněz C6 Ne. / Reálný kněžský život.

Kněz C7 Ne. / Ano –pastorační přístup.

Kněz C8 Osobně vidím problém v zaměření formace na to, jak by kněz měl obracet zástupy nevěřících, vytvářet živá společenství, v naší době i informace o tom, jak nás všichni čekají a po vstupu do reality je člověk konfrontován s jistě samozřejmou věcí, že pro kněze je organizování společné bohoslužby „činností na plný úvazek“, ale u prostého člověka ta část služby Bohu, kterou prožívá s knězem, představuje jen část z jeho denních povinností. A odtud pramení frustrace. Kněz stále vymýšlí další akce a lidé na ně opět nepřijdou. A on navíc neví – je to mou neschopností nebo jejich nezájmem? Příklon k prvnímu vede k depresi, ke druhému k nepřátelskému postoji k „nehodným farníkům a zlému světu“. Formace by měla vycházet z této samozřejmosti a vést k maximálnímu využití toho minimálního času božího lidu. Podle mě by pomohlo, kdyby kněz byl životním stylem více přiblížen životnímu stylu lidí. Společná zkušenost by vedla k nalezení účinnějších pastoračních metod. A kněz by čerpal nutné sebepotvrzení i z jiných oblastí své činnosti, což by přispělo k jeho duševní pohodě a zdraví.

Kněz C9 Myslím, že položila některé základy.

Kněz C10 -

Kněz C11 Ano. / Nevím.

Kněz C12 Bohužel ne. / Příprava na práci v misiích v Česku.

Kněz C13 Snad nejvíc nedostatky v katechezi, jsem vděčný za příklad několika dobrých kněží-profesorů.

Kněz C14 Ano. / Ne.

Kněz C15 V podstatě ano. Co mně neposkytla, snažil jsem se doplnit – nejvíce to byly praktické věci, které ani dnes teologická fakulta nenaučí.

Kněz C16 V podstatě ano. / Jistě, ale všechny nuance pestrosti kněžské služby (záležitosti, které se nevyskytují tak často) není možné postihnout.

Kněz C17 Ne. / Úvod do psychologie.

Kněz D1 Asi tak jako v jiných oborech. / Nic výrazného, co jsem nějak při formaci nezvládl, musel jsem se doučit. A život sám je nejlepší učitel.

Kněz D2 Formace ke kněžství myslím ideální nebyla. Bylo mnoho dobrých prvků (duchovní život v semináři, důraz na vztah já a Bůh, rozvíjení liturgie ...), ale v mnohém byla značná strnulost: v teologických disciplínách jsem měl někdy dojem, jako by stačilo vyslechnout přednášky a přečíst skripta a budoucí kněz ví všechno a může o tom učit farníky. Pro porozumění úkolům laiků ve společnosti (kterým máme být pomocníky v duchovních věcech) se myslím nedělalo dost. Často byla šířena mentalita, že „zasvěcení se Bohu v kněžské službě nebo řeholním životě“ je víc než jiné úkoly, tedy že kněz je více než laik. Také poctivé přemýšlení seminaristy, jestli je celibát a kněžská služba jeho cestou, bylo vnímáno spíš jako špatné (ne všemi) a odchod ze semináře jako „zrada Pána Ježíše“. Takovéto pohledy na cestu ke kněžství zanechávaly velmi nedobré stopy. Také schopnost spolupracovat s laiky, ale i s druhými kněžími, nebyla skoro vůbec rozvíjena. Mám pocit, že jsme byli připravováni pouze na sólovou službu faráře jako duchovního vůdce.

Kněz D3 Ne zcela. Úroveň vzdělání byla dána tehdejšími možnostmi. Ta úroveň se později ukázala jako nedostatečná. Naštěstí jsem měl možnost studovat dále.

Kněz D4 Příprava byla dobrá, hlavně po duchovní stránce. Praxe přišla sama.

Kněz D5 Nebyli jsme vybaveni na zápas s komunismem a nyní na práci misijní.

Kněz D6 (Profesní růst, ambice, kariéra – to jsou termíny, které se do světa kněží vůbec nehodí!) Ano, připravila. / Vědomosti ze školy dnes velice rychle stárnou. Kdo se dál neučí, brzy nic neumí.

Kněz D7 Příprava byla u mě netypická v podmínkách totality.

Kněz D8 Připravila – bylo to v době totality, a tak jsme počítali i s možností ztráty státního souhlasu a nemožností vykonávat kněžskou službu, což se nestalo.

Kněz D9 Ano. / Ne.

Kněz D10 V podstatě ano. Během studia jsem měl ještě formaci v určité společenstevní spiritualitě. To bylo pro mne důležité. To normálně chybělo a stále ve formaci chybí.

2. Měl jste nějaké představy a plány a jak probíhala jejich realizace v praxi?

Kněz A1 Plány mám, ale nijak s nimi nespěchám.

Kněz A2 Ano – většinou katastrofa.

Kněz B1 Neměl jsem žádné zvláštní plány. Představy (a myslím, že to tak je často) prostě byly takové, jaká byla farnost mého dětství. Čili dosti nepoužitelné.

Kněz B2 -

Kněz B3 Měl, těžko se to uskutečňuje poněvadž každá farnost je jiná, jiní lidé, poradit může pastorační rada anebo si to kněz musí udělat podle sebe, těžko se něco zavádí, mění.

Kněz B4 V rámci řeholního života během studia máme každoročně v létě „praxi“. Takže ano.

Kněz B5 Neměl.

Kněz B6 Moc ne.

Kněz B7 Pomaličku ale kupředu.

Kněz B8 Konkrétní plány jsem neměl, jen velmi obecné. Věděl jsem, že konkrétní plány nelze dělat bez konkrétní znalosti místních poměrů farnosti.

Kněz B9 Plnit vůli Boží, něco se daří, mnoho jistě nikoliv.

Kněz B10 Neměl jsem úplně představu konkrétních věcí, ale styl a přístup ano – držet se Krista, biskupa a spolubratrů a být k dispozici lidem. Plány jsem často měnil, bez problémů se změnou (někdy to byly v původu šílenosti). Štěpná myšlenka se proměňovala za pochodu: např. jsem šel do založení ministrantské skupiny a skončilo to u společenství veškeré mládeže, o ministranty se pak už nikdo nestaral.

Kněz B11 Představy a plány byly takové, že jsem moc nechtěl pracovat přímo v pastoraaci na farnosti (jsem řeholník), ale nakonec vše dopadlo jinak.

Kněz B12 Já jen hrozně spěchal a nakonec jsem byl rád, že to šlo tak pomalu. Ale musím říci, že v podstatě vše, co jsem si vysnil jsem zatím v nějaké podobě dostal, jen šlo o to přijmout to, že třeba v jiné formě. Ale to Vás asi nezajímá, co? ☺

Kněz B13 Chtěl jsem vždy pomáhat lidem k tomu, aby se dávali dohromady. Měl jsem možnost radovat se z toho, že se to leckdy podařilo.

Kněz B14 Žádné představy jsem neměl a nechci mít. Je třeba být odevzdaný a otevřený pro to co přichází.

Kněz B15 Znáte někoho, kdo by neměl představy a plány? Já ne. Realizace – jsou různá překvapení. Ta otázka je dost zavádějící a navíc tak spíš na román.

Kněz B16 Každý má nějaké představy vycházející ze zkušenosti, praxe vychází z konkrétních podmínek, které jsou všude jiné. Něco vyšlo dobře, až nad očekávání, jinde jsem musel své představy korigovat a měnit. To už je život.

Kněz B17 -

Kněz B18 Ano: něco se dalo zrealizovat a odpovídalo to realitě i poslání, něco ne...

Kněz C1 V prvním roce jsem se snažil změnit svět, v druhém roce změnit farnost, a teď si dávám pozor, aby svět nezměnil mě.

Kněz C2 Pomalu se naplňovaly a naplňují.

Kněz C3 Plánů moc nemám. Spíše vývoj události poukazuje na nové plány, které můžeme realizovat. To praxe určuje nové plány.

Kněz C4 Neměl.

Kněz C5 -

Kněz C6 To nelze krátce odpovědět.

Kněz C7 Ano. / Ztuhla, někdy vůbec.

Kněz C8 Snad prohloubení studia, což se zrealizovalo.

Kněz C9 Na konci totality byly naprosto jiné vize, než o pár let později.

Kněz C10 -

Kněz C11 Spíše ne.

Kněz C12 Měl, ale neprobíhala.

Kněz C13 Moc představ jsem neměl, spíš strach.

Kněz C14 Plány musí každý umět usměrnit dle vůle Boží.

Kněz C15 Měl jsem mnoho plánů, některé se podařilo uskutečnit, některé ne.

Kněz C16 Člověk nemůže vše odhadnout. Nesmí se nechat odradit, když je něco jinak. Spíš se snažit to nečekané uchopit a udělat vše pro to, aby to dobře zvládl.

Kněz C17 Vyšel jsem z tradičního modelu Moravského Slovácka (městské prostředí). První kaplanské místo bylo pro mě šokem. Jednalo se o model velkoměstské pastoraace. Doznívalo mnoho prvků pokoncilní snahy o obnovu církve (1985). Dnes

jsem na pátém místě a venkovské prostředí vnímám pro sebe jako optimální. S odstupem času vnímám mnohé pastorační „novoty“ jako neúčinné.

Kněz D1 Stejně jako všichni. Velké nadšení, ideály. Později vystřízlivění, vědomí vlastní slabosti a hříšnosti a potřeby odpuštění.

Kněz D2 Asi vlivem rodiny i formace v semináři jsem byl trochu snílek, měl jsem vysoké ideály a realita byla pak méně skvělá. Snad jsem se ale postupně zorientoval, opustil některé nereálné vize a naučil se být více nohama na zemi. Učím se jít cestou postupných kroků, kterými mne Bůh vede – v modlitbě, v rozhovoru se spolupracovníky, ale také poslušností k výzvám církve skrze biskupa, papežské dokumenty...

Kněz D3 Měl jsem spíše představy osobního rozvoje, které se mi nedaří uskutečnit.

Kněz D4 Plány se musely během služby upravovat a konkretizovat.

Kněz D5 -

Kněz D6 Život je jiný než sny mládí! Obstojí jen ten, kdo se oddá Boží Prozřetelnosti! Kdo ji nezná, je buď rychle přizpůsobivý světu, který dává teď a hned, když mu někdo chce sloužit, nebo bude neustále nešťastný.

Kněz D7 Měl jsem představy úplně jiné (studium, doktorát..), ale nelituji.

Kněz D8 Představy jsem měl jasné, realita však předčila všechna očekávání.

Kněz D9 -

Kněz D10 Zprvu jsem **neměl** nějaké zvláštní plány, pak jsem cítil, že bych mohl pracovat pro mládež a to se mi splnilo.

3. Je něco, čeho byste chtěl ve své profesi dosáhnout? Co vám pomáhá k dosažení těchto cílů a k vašemu osobnímu i profesnímu růstu?

Kněz A1 -

Kněz A2 Ano, studium, řeči, četba knih.

Kněz B1 Myslíte kariérní postup? To tam určitě napište, v tom je naprostý guláš. Nikdo přesně neví, co má dělat, chce-li být povýšen, co dělat, chce-li zůstat, kde je a co naopak nedělat, nechce-li mít postup zaražen. Nikdo si není ničím jistý – anebo naopak až příliš jistý. To působí hrozně moc zla mezi klérem – vždyť jsme jenom lidi, navíc chlapi. Já například už jsem „dosáhl“ toho, že jsem na mnohem zodpovědnějším postu, než na jaký stačím. Nebo mám napsat, že bych chtěl být jednou kanovníkem? Zbožně by vypadalo, že mým cílem je být dobrým knězem – ale to není profesní cíl, to je dílo Boží milosti.

Kněz B2 -

Kněz B3 Ne.

Kněz B4 Zase nechci, aby to znělo jako fráze ☺: ale být lepším knězem. Nic víc. V tom má každý rezervy. Jsme hříšníci.

Kněz B5 Svatosti. ☺

Kněz B6 Svatosti. / Modlitba a vzdělávání.

Kněz B7 Žít ve skupině opravdu věřících lidí, se kterými je možné evangelizovat svět.

Kněz B8 Chtěl bych dosáhnout toho, abych uměl být pro život farnosti k dispozici ve všech oblastech, kde je třeba. / Srůstání s farním společenstvím a snaha co nejlépe zpracovat získané zkušenosti.

Kněz B9 Dosáhl jsem kněžství, o církevní kariéru zájem nemám, služební postup беру jako nutné jho. / Víra.

- Kněz B10** Jako akademik – docentury, profesury – když už jsem akademik, abych byl jako akademik účinný. Pomáhá všechno, studovat, číst, sedět na zadku, udržovat a navazovat kontakty – všechno je sebezápor.
- Kněz B11** Nevnímám kněžskou službu jako profesi a nechci nic dosáhnout z lidského hlediska, chci růst v odevzdanosti do Boží vůle a ve svatosti. Prostředky k tomu viz. výše uvedené duchovní prostředky.
- Kněz B12** Už bych rád konečně dopsal disertaci, trvá to už pět let a to unavuje. Obávám se, že později přijdou další nároky, ale to je v pořádku a zatím se tím nevzrušuji. Co mi pomáhá: hluboké vztahy – k Hospodinu i ke spřízněným duším.
- Kněz B13** Myslím, že v současném stavu, v jakém se církev u nás nachází (zejména co do počtu kněží) není doba na to, aby si člověk plnil svá přání. Osobní ambice však mám. Když mluvím o tom, že by lidé měli být svatí, chtěl bych také tohoto cíle dosáhnout. / To bych se opakoval. Viz. první část. Přidám jen dobré kněžské vzory.
- Kněz B14** Nemám ambice, snad jen to být svatý a k tomu slouží všechny výše jmenované prostředky duchovního života.
- Kněz B15** Tak jistě, ale nebudu Vám to psát.
- Kněz B16** Dosáhnout svatosti. Být venkovským farářem je ideál, stále se to učím.
- Kněz B17** -
- Kněz B18** Pomoci k růstu farností jako samostatných, aktivních a nenásilně evangelizujících buněk... Sám: chtěl bych růst skrze „svou“ spiritualitu a také si rozšířit i praktické schopnosti (jazyky!).
- Kněz C1** Ano, ale to Vám neprozradím. ☺
- Kněz C2** Chtěl bych víc posvěcovat sebe i ostatní...pomáhá mi Důslednost.
- Kněz C3** Chtěl bych žít a přínosně pracovat v uspořádané farnosti, kde všechno funguje tak jak má fungovat, a věci se už postupně vyvíjejí dál v klidu a samostatně.
- Kněz C4** Žít tak, aby moje smrt byla svatbou. / Pomáhá mi kvalitní vztah s Bohem.
- Kněz C5** -
- Kněz C6** Chtěl bych být farářem .../ Nelze odpovědět.
- Kněz C7** Dokončit co jsem započal. /Bůh skrze některé lidi.
- Kněz C8** Mým cílem je co nejlépe splnit to, co přede mne v daném okamžiku Bůh postaví jako úkol. Na posledních exerciciích mě potěšila informace, že východní mniši usilovali o ctnost zvanou apatheia, tedy oproštění se od toho, něco chtít a chtít to strašně. Propracovat se k tomu, dává člověku vnitřní svobodu právě pro přítomné úkoly. V církvi je málo věcí, které by mohl jedinec dosáhnout vlastním chtěním, a pokud by dosažení něčeho se stalo hlavním cílem, onen zápas a následný nezdar by bral dotyčnému mnoho energie. Chce-li ale člověk co nejlépe vykonat to, co před ním stojí, investuje své síly optimálně a může věřit, že v souladu s Boží vůlí.
- Kněz C9** Dodělat doktorát.
- Kněz C10** -
- Kněz C11** Hledám Boží plán.
- Kněz C12** V klidu umřít s Pánem a připraven na věčnost.
- Kněz C13** Asi svatosti.
- Kněz C14** -
- Kněz C15** Umění včas odejít a přenechat své místo dalším.
- Kněz C16** Nejdůležitější je být dobrým člověkem, křesťanem a knězem. O to především usilovat.

Kněz C17 Upřímně řečeno otázka pro mě postrádá smysl. Jsem zde pro ty, kteří mě potřebují. Jestli jsem užitečný nezáleží ani tak na mně, jako na těch, jejichž očekávání mám naplnit. Nepokládám se za nenahraditelného.

Kněz D1 Snažím se rozvíjet v psychologii. Alespoň něčím přispět k tomu, abychom byli otevřenou farní rodinou. / Pomáhají mi všechny dosavadní zkoušky, nemoc, každý trapas a hlavně řada dobrých zkušeností ve farnosti.

Kněz D2 Chci být nástrojem Boží lásky tam, kam jsem byl poslán. Je tu kolem 30 tisíc lidí, kterým mohu být trochu užitečný na jejich cestě k naplnění života – umím to velmi málo, ale chci se o to dál s Boží pomocí snažit. Asi nejvíce mi pomáhá vědomí, že mne sem poslal Bůh a že mi tedy také pomůže můj úkol splnit (vím, že když se biskup rozhodoval, koho sem poslat, po mnoha modlitbách, poradách a prosbách k Duchu sv. použil los a ten ukázal na mne). Pravidelně se účastním studijních dnů na biskupství, aktivně se podílím na vikariátních setkáních kněží a spolupracovníků, aspoň trochu čtu odbornou literaturu.

Kněz D3 Chtěl bych dosáhnout dobré teologické vzdělání, které by bylo zároveň spojené s evangelní moudrostí. K tomu mi může pomoci studium, modlitba, přemýšlení, dialog se vzdělanými a moudrými.

Kněz D4 Dosáhnout nebe, k tomu pomáhá modlitba a růst ve víře.

Kněz D5 -

Kněz D6 Je čas jít do kopce a zase čas jít s kopce. Stárnutím se už jde dolů, ale konec musí být tam nahoře!

Kněz D7 Ted' už jen spočinout jako pastýř mezi ovečkami na Božím poli.

Kněz D8 Chci plně sloužit a chci pro to použít všech možných prostředků, které mám k dispozici.

Kněz D9 Dosáhnout svatosti života.

Kněz D10 K růstu mi pomáhá život podle evangelia, společenství kněží, stálý život v týmu mladých lidí.

4. Vidíte další formaci a studium jako přínos nebo zátěž?

Kněz A1 Přínos.

Kněz A2 Studium a další formace jsou zcela nezbytné. Musí to však dělat člověk, který to umí.

Kněz B1 Jednoznačně přínos – kdyby se poštětilo.

Kněz B2 -

Kněz B3 Přínos.

Kněz B4 Hodně záleží na formě. Obecně jako přínos. Také jako nutnost.

Kněz B5 Přínos.

Kněz B6 Přínos.

Kněz B7 Jako přínos.

Kněz B8 Jako přínosnou zátěž.

Kněz B9 Studium do jistého věku, pak již domácí samostudium.

Kněz B10 Zátěž, už mi to leze krkem. ☺

Kněz B11 Jako přínos – jen pokud by to bylo studium vhodné pro praxi, ne učení se nějakých teorií. Např. praxe misie, práce s lidmi na okraji společnosti, mravně narušenou mládeží, narkomany.

Kněz B12 Přínos!!!

Kněz B13 Zpravidla přínos.

Kněz B14 Je to obojí povinnost a naprostá nutnost.

Kněz B15 Jde o to využít formace a studia tak, aby se staly přínosem. Z evangelia: „Kdo je ten moudrý a rozvážný správce ...“

Kněz B16 To je nutné a přínosné. Kdo chvíli stál...

Kněz B17 Přínos.

Kněz B18 Přínos.

Kněz C1 Přínos.

Kněz C2 Je-li to nařízeno, pak jednoznačně zátěž – jinak ve svobodě je to velký přínos...

Kněz C3 Mám za sebou čtyři vysoké školy (12 let přednášek a zkoušek). Další pravidelné studium už mě nebaví. Formovat se musím neustále. Rád se zúčastním exercicií a kurzů, ale nanovo do školy se mi už fakt nechce. Rád bych možná zkusil i něco jiného, jazykové anebo vzdělávací kurzy. Realita je taková, že většinu mého času věnuji farnosti a přípravě na plnění svých povinností.

Kněz C4 Přínos.

Kněz C5 Nemám rád slovo „formace“. Mám rád růst i studium.

Kněz C6 Studuji stále – je to mým posláním.

Kněz C7 Přínos.

Kněz C8 Znalosti a schopnosti jsou nástroj ke službě bližnímu a člověk za službu i nástroje odpovídá Bohu. Proto je povinností, radostnou, dovídat se informace a získávat si vlastnosti, jimiž můžeme druhým pomoci. V semináři jsme měli na nástěnce takový text s větami o motivech, proč může člověk studovat. A končilo to: ... a někdo studuje, aby jiné mohl učit moudrosti, a to je láska.

Kněz C9 Nutnost.

Kněz C10 -

Kněz C11 Spíše přínos.

Kněz C12 Přínos.

Kněz C13 Určitě nevidím smysl v honbě za tituly, studium potřebuji – filozofii, dějiny, vše, co týká člověka, také umění.

Kněz C14 Jednoznačně přínos.

Kněz C15 Smysluplná formace a studium jsou nejen přínosem, ale nezbytností.

Kněz C16 Jednoznačně jako přínos.

Kněz C17 Nepřemýšlím o tom, v poslední době mě zaujal ThDr. Ctirad Pospíšil OFM svou ortopraxí. Jinak se věnuji včelám. ☺

Kněz D1 Vždycky jako přínos, ale vždycky se mně nechce.

Kněz D2 Další formace a studium je nutnost!!!

Kněz D3 Zejména trvalé studium vidím jako velký přínos.

Kněz D4 Jako přínos.

Kněz D5 Přínos.

Kněz D6 Těch, kteří by nás chtěli formovat neustále přibývá. Ale ti, kteří by chtěli být od nás formováni, už tu pomalu žádní nejsou!

Kněz D7 Rozhodně přínos, tím spíše, že si lze svobodněji vybrat.

Kněz D8 Další formace a studium je radostí a ne zátěží.

Kněz D9 Přínos.

Kněz D10 Formace i studium je stále potřeba. Osobně bych rád na podzim prožil půlroční formaci v kněžské škole v zahraničí.

Dovětek

Kněz B2 Zdravím Vás a konečně se dostávám k vyplnění dotazníku, dal mi zabrat. Přeji pokoj a dobro!

Kněz B3 Myslím, že je rozdíl v životě řeholního kněze a diecézního kněze. Některé skutečnosti u prvních platí, jiné ne, a naopak. Něco je společné.

Kněz B9 Zdravím, Jano, a na Pánu vyprošuji vše dobré a potřebné. V příloze zasílám vyplněnou anketu. Při jejím čtení pochopíte, proč odpovídám tak pozdě. Jsem rád, že se věnujete tomuto studiu, snad Vám mé odpovědi na Vaše otázky trochu pomohou v psaní diplomové práce o závažném tématu syndromu vyhoření. S přáním všeho dobra

Kněz B10 Nehněvejte se na mě, ale v současnosti vyplňuji tolik dotazníků, že si tuto oblast neprofanuji dotazníky a prozatím nechávám pouze pro osobní rozhovory. Přeji Vaší práci mnoho zdaru a děkuji za pochopení. S pozdravem

Kněz B12 Na Vaši anketu rád zodpovím, jen to ještě pár dnů potrvá, než se k ní "prokoušu". Vrátil jsem se z duchovních cvičení a jsem zavalen prací. Už jsem si ji ale prohlédl a docela se těším na tento zvláštní druh zpytování svědomí. 🍀 Přeji vše dobré a ještě jednou prosím o trpělivost.

Kněz B13 Jano, Váš projekt se mi líbí, rád napíšu. Nicméně teď jsem značně vytížený. Proto jsem schopný na dotazník sednout až okolo 20. března. Pokud by to nestačilo, prosím, abyste mne z toho omluvila, nemohl bych to slíbit. Děkuji za pochopení a čekám odpověď. Žehnám rád.

Kněz B15 Vážená kolegyně, v příloze Vám posílám Váš dotazník zpět přímo s odpověďmi v textu. Jsem jen administrátorem farnosti, nikoliv farářem, ale snad Vám to nebude tolik vadit. Přeji Vám mnoho úspěchů ve studiu i osobním životě.

Kněz B16 Přeji mnoho úspěchů ve studiu i životě. On ten život je přece jenom pestřejší, než všechny ankety a dotazníky. Díky za otázky, nad některými jsem se musel zamýšlet, i když ty odpovědi jsou takové nedokonalé.

Kněz C1 Sice jsem líný, ale Váš dotazník bych vyplnil, jenže mám pochybnosti, zda jsem "typický" kněz. Totiž nepůsobím v pastorači, ale na univerzitě. Z toho důvodu mohu napsat v dotazníku, že administrativním úkolům věnuji 0 hodin a studiu teologie 20 hodin v týdnu. Což zdaleka neodpovídá "normální" situaci. Myslíte si, že mám přes tyto výhrady dotazník vyplnit? S pozdravem...Pozdrav Pán Bůh, tohle je moje anketa. Doufám že v něčem pomůže s pozdravem -

Kněz C5 Pěkný den. Pokusil jsem se (na přelomu půlnoci 🍷 něco zodpovědět). Otázek bylo příliš mnoho a jsou hodně osobní a "na dlouhé povídání". Tak jsem zodpověděl jen něco. Přeji, ať se Vám dílo daří.

Kněz C9 Posílám v příloze pokus o odpovědi na Vaše otázky. Něco jsem se pokusil krátce odpovědět. Některé otázky nejsou schopny krátké odpovědi. Určitě bych si vymínil alespoň elektronickou podobu Vaší již hotové práce.

Kněz C14 Milá studentko, srdečně zdravím a v příloze posílám narychlo vyplněný dotazník. Obávám se ale, že nejsem zrovna ten správný "vzorek", neboť téměř veškerý můj čas zabírá učení. Snad také rozlišíte ve své práci duchovního na venkově a ve městě. Zde jsou velké rozdíly. Hezký den přeji a úspěšnou tvorbu diplomky.

Kněz C15 Jano, pokusil jsem se odpovědět na část otázek ankety - viz příloha. Snad to něčemu poslouží. Docela rád bych si pak pročetl výsledek - diplomku - bude-li to možné.

Kněz C16 Vážená paní Řezbová, v příloze posílám odpovědi na otázky Vaší zajímavé ankety. Zdravím.

Kněz C17 Milá slečno, budu k Vám upřímný: V první chvíli jsem chtěl Váš email i s přílohou smazat, ale nakonec jsem si to rozmyslel a dotazník vyplnil. Mám takový těžko specifikovaný pocit, že se dotýkáte tématu, o kterém by se mělo více mluvit. To mě přimělo k tomu, abych byl maximálně upřímný a takto snad přispěl k odstranění předsudků, které se kolem kněžské služby nahromadily. Zdá se mi, že farníci nějak nechtějí vnímat, že my kněží jsme úplně obyčejní lidé, muži, chlapi. Také se mi zdá, že my kněží se ke své obyčejné lidskosti ostýcháme přihlásit. Přeji Vám i sobě, aby Vaše práce přispěla k normalizování vztahů mezi námi kněžími a "ostatními" lidmi.

Kněz D1 Vaše anketa mě naplňuje radostí ze současného života a velkou vděčností za vše, co jsem mohl doposud prožít. Přeji Vám, radost v duchovní práci. A hodně radosti z práce pro druhé.

Kněz D2 Drahá Jano, posílám Vám nazpět vyplněný dotazník. Zároveň chci poděkovat za příležitost nad některými věcmi se zamyslet, zformulovat je. Myslím, že otázky jsou dobře sestavené. Přeji Vám dobré dokončení diplomové práce a později radostnou službu s využitím získaných vědomostí i zkušeností. -srdečně zdraví.

Kněz D7 Děkuji za „potrestání“ touto domácí úlohou, ale jsem nenapravitelný optimista a doufám, že to snad bude k něčemu užitečné.

Kněz D8 Dobrý večer, obdržel jsem od Vás dotazník. Snažil jsem se ho poctivě vyplnit. Syndromem vyhoření se zabývá Jaro Křivohalvý v knize: „Jak neztratit nadšení“. Kněží jsou v rizikové skupině. Myslím, že v anketě jsem se snažil ukázat na příčiny tohoto jevu. Snad otázky Vám budou k užítku. Jistě, že z etických důvodů nebudete dále zveřejňovat tyto údaje (jen pro vaši diplomku). S pozdravem

Kněz D9 Termín vyhoření byl v dějinách kněžství neznám. Myslím, že je to trefný výmysl Maxe Kašparů.

Další reakce

Kněz E1 Dobrý den, děkuji za oslovení, ale omlouvám se, že Vám v tomto Vašem tématu nepomohu. S pozdravem..

Kněz E2 Dobrý den! Přečetl jsem si pozorně Vaše dotazy a myslím si, že jsou příliš osobní.

Nezlobte se, ale nebudu na ně odpovídat.

Kněz E3 Mám dojem, abych z toho nevyhořel... Obávám se, že tohle málokdo vyplní....Snad kdyby to bylo kratší...nezlobte se, ale ten dotazník vyplňovat nebudu. Mám výhrady i k některým otázkám, ale především ho vyplňovat nechci.

Kněz E4 Přemýšlím, jak Vám odpovědět na e-mail, ale obávám se, že Vás asi hodně zklamou. To, že je anketa příliš dlouhá, to bych snad nakonec překonal... Anketa je však "příliš osobní". Musím říci, že podobné otázky si nedovolí položit ani biskup. Řekl bych, že anketa je docela pěkně sestavené zpovědní zrcadlo a pokud by měl někdo slyšet odpovědi, tak snad zpovědník. Jinak se mi na tyto otázky tímto způsobem opravdu nechce odpovídat a jak jsme to probírali na úterní vikariátce s ostatními kněžími, tak se obávám, že to vidí ostatní podobně. Konečně, věřím, že i moji kolegové z vikariátu nějak odpovědí. To není neochota si přiznat, že by se problém vyhoření nemohl týkat také mne, ale jak o tom teď tři dny přemýšlím, tak je to opravdu téma spíše pro zpovědníka, možná pro osobní přátelský rozhovor, ale ne pro anketu (i když anonymní), či veřejně přístupnou diplomovou práci. Právo znát vnitřní stav kněze má jistě zpovědník, pokud vše normálně funguje, tak samozřejmě i

biskup, pak ti přátelé, kterým se chce daný kněz svěřit..., jinak ale do toho nikomu nic není.

Kněz E5 Díky za mail, nicméně Vás budu asi muset zklamat, ale obávám se, že Vám na tento dotazník mnoho kněží neodpoví. Jednak všichni mají nechuť k dotazníkům obecně. Navíc vypracování, když jsem se na to díval, je minimálně na dvě hodiny, tolik času věnovat nikdo nebude, pokud nemusí. A ještě jedna podstatná věc. Otázky jsou voleny příliš osobně, tohle je tak do zpovědnice, ale ne do ankety, takhle se neodvážím zeptat ani kněz kněze, natož odpovědět Vám, když Vás nikdo nezná. Myslím, že by bylo vhodné zpracovat dotazník formou zakroužkování možností a rozhodně formulovat otázky méně osobně. No, asi jsem Vás nepotěšil... Každopádně přeji krásný den a zůstávejte s Pánem Bohem.

Kněz E6 Vážená slečno, nebo paní, Cítím povinnost aspoň na Váš požadavek odpovědět. - jsem překvapen proč budoucí učitel náboženství a etiky řeší na konci studia toto téma, budete zachraňovat kněze, nebo vám svěřené žáky? -z mé praxe by bylo užitečnější dát tento dotaz absolventkám Vaší školy, nebo kněžím a zjistit kolik těchto absolventek je "nepoužitelných" - vyhořelých a zjistíte, jak jsme na tom ještě my kněží velmi dobře.

- pokud toto téma vám bylo zadáno profesorem, tak jej pozdravujte. -nezlobte se na můj názor, ale trochu mi to připomíná závěr tel. Novin TV Nova, že se někde v Zoo narodil "Vyhořelý farář". Přeji hezký den a ať se Vám diplomka podaří.

Kněz E7 Vážená slečno / mladá paní, učitel náboženství, což je obor, pro nějž se připravujete, má především perfektně znát katechismus, toho se držte, chcete-li skutečně náboženství učit.

Kněz E8 Dotazník není problematický z důvodu rozsahu. Jako kněz bych se neodvážil obházet spolubratry s obdobným dotazníkem. Ten, kdo Vám zadával téma, by se pravděpodobně také neodvážil, protože bych asi nebyl jediný, kdo by ho velice nevybíravě poslal někam.

Nechci vyjmenovávat, všechny souvislosti a důvody, pro něž se mi zadání práce zdá nevhodné. Sám Váš vyučující bude schopen si je uvědomit. Jeho chování vůči Vám považuji za neférové - jedná se svými spolubratry (mám za to, že je knězem, není-li, opravte mě) problematickým způsobem, a to prostřednictvím jiného člověka (Vás), a to se zneužitím akademické funkce k nátlaku na Vás. pokud mu chcete a můžete tlumočit tento můj pozdrav, budu rád.

Kněz E9 O šíření Vašeho dotazníku jsem již v naší diecézi slyšel. Nedivte se, že nejste přijímána s pochopením. Chcete-li dostat odpovědi a zaručit skutečnou anonymitu, dotazujte se skutečně anonymně jinou formou (např. předtištěný formulář na adresu nějakého biskupství, které zcela anonymně tento kněžím rozešle - možná - a požádá o vyplnění bez udání jména). Vámi zvolená forma je zcela neakceptovatelná. S pozdravem ... Doporučuji obrátit se nejdříve písemně na všechna biskupství v Čechách a na Moravě (viz <http://www.ambit.hypernet.cz/>) a to už s přiloženým formulářem s tím, že chcete nejen pracovat s anonymními výsledky ve své studijní práci, ale též tímto nabídnout biskupstvím podnětný dotazník od všech kněží, kteří svými odpověďmi též leccos napoví svým biskupům pro pastorační práci v jejich diecézích. Nabídněte spolupráci ... Požádejte je, aby rozeslali dotazníky v tiskopise "Acta curiae", který kněží s měsíční pravidelností v papírové podobě na každou farnost (i tam, kde dosud nevědí, co je to počítač) dostávají. Domluvte se na formě zpracování. Pokud se to podaří, dostanete bohatý a pestrý materiál, který bude

celorepublikově zajímavý a vhodný i pro sekci pastorační při ČBK
<http://www.cirkev.cz/>. Přeji hodně úspěchů.

Kněz E10 Téma vypadá skvěle, budu mít zájem o diplomku. Dotazník zkusím zpracovat jen co bude trošičku čas. Vyhoření kněží je tedy téma navýsost aktuální i pro mou současnou aktuální situaci.

Kněz E11 Moc se omlouvám, ale sotva bych si našel čas...Srdečně Vás zdravím.

Kněz E12 Chci se Vám moc omluvit a zároveň poděkovat za důvěru, ale v současné době Vám nemohu pomoci s vyplněním Vašeho dotazníku. Povinnosti které mám, mi žel nedovolují přijmout tento úkol. S úctou a přáním úspěchů-

Kněz E13 Milá paní - či slečno? Otázky, které jste mi poslala, jsou dobře šité na pány faráře. Já ale nejsem farář. Jsem profesor teologie...A pak: na některé otázky nemohu odpovědět ano nebo ne. Musel by se někdy napsat celý román, a to není možné v mém zapřažení na fakultě, kde mám přednášky a mnoho doktorandů, které musím vést. A pak ještě: co to je syndrom vyhoření? Nejprve by se muselo definovat, co se tím myslí. Může se říci, že kněz, který opouští kněžskou službu, protože se oženil, vyhořel? A naopak kněz, který působí jako úctyhodný hierarcha, nevyhořel? Nemějte mi proto za zlé, když na Vaše otázky neodpovím. S pozdravem-

Kněz E14 Se zájmem jsem si přečetl váš dotazník, kus práce. Ale protože vůbec nepracuji ve farnosti, ani v žádné pastorační službě, zdá se mi, že dost těžko vám mohu být nějak užitečný. S pozdravem.

Kněz E15 Vážená paní kolegyně, nezlobte se prosím, ale rozsah Vašeho dotazníku je opravdu ve velkém nepoměru k mým omezeným časovým možnostem a navíc v současné době nejsem farářem, takže řada otázek je tam v mém případě bezpředmětná. Doufám, že najdete dostatek respondentů z řad kněží v duchovní správě, kterým je Váš dotazník především určen. Srdečně zdraví a vše dobré přeje

Kněz E16 Vážená kolegyně, Vaše otázky jsem v pořádku dostal, pokusím se na ně odpovědět, ale myslím, že ještě cennější by pro Vás byl osobní rozhovor, který neodmítám.

Kněz E17 Vážená paní učitelko, rád jsem pomáhal každému, kdo se na mne obrátil s přijatelnou žádostí. V poslední době mně tuto radostnou možnost zdravotní stav již odňal. Omluvte mě prosím.

Kněz E18 Podívám se na to a pokud budu mít čas vyplním, ale nic neslibuji.

Kněz E19 Omlouvám se, ale nestíhám, snad se k tomu dostanu později.

Příloha č. 4 - Výstupy výzkumu

I. Stresové faktory a zdroje sil

1. Myslíte si, že syndrom vyhoření (SV) je aktuální problém dotýkající se kněží?

1 r. (D9) nesouhlasil s tím, že je SV aktuálním problémem, který se kněží dotýká.

1 r. odpověděl, že jde o „lidskou nezralost“ (D5).

3 r. uvedli, že se SV dotýká pouze některých kněží (B8; B4; C15). Jeden z nich dodal: „Pokud nepoužívají osvědčenou prevenci“ (C15).

4 r. odpověděli, že se SV dotýká kněží stejnou měrou jako ostatních lidí a profesí (B13; B15; B16; C2).

38 r. ze 47 r. jednoznačně souhlasilo s tím, že SV je aktuálním problémem dotýkajícím se kněží (A1; A2; B1; B2; B3; B5; B6; B7; B9; B10; B11; B14; B17; B18;

C1; C4; C5; C6; C7; C8; C9; C10; C11; C12; C14; C17; D1; D2; D3; D6; D7; D8;); jeho aktuálnost v současné době a situaci zdůraznilo pět kněží (B12; C3; C13; C16; D4); a jeden respondent podtrhl důležitost znalosti problematiky, jejího pravdivého pojmenování a ochoty pracovat s tím (D10).

2. Domníváte se, že SV je individuální problém jedince, za který si může sám špatnou motivací, zanedbáváním vztahu k Bohu aj.?

5 r. nesouhlasí s tím, že je to individuální problém jednotlivce, jenž si to zavinil sám (A1; B1; C3; C6; C8).

25 r. odpovídá, že jde o souhrn mnoha subjektivních a objektivních faktorů, které jsou jak na straně jednotlivce, tak na straně blízkého okolí, církve, společnosti. Respondenti se liší v názoru na míru zavinění jedince:

6 r. klade důraz na nutnost komplexnějšího vnímání problematiky a mnohosti ovlivňujících faktorů (B10; B12; B18; C9; D4; D2).

7 r. odpovídá: „Částečně ano“ (B4; B6; B16; C4; C10; C15; D7).

3 r. vidí podíl jedince a ostatních faktorů 50:50 (A2; C1; C5).

9 r. zavinění jedince vidí jako primární (B5; B8; B13; B14; B15; B17; C2; C13; C16).

17 r. se domnívá, že SV je individuální problém jedince, za který si může sám.. (B2; B3; B7; B9; B11; C7; C11; C12; C14; C17; D1; D3; D5; D6; D8; D9; D10). 3 r. z nich omezují souhlas na některé případy (C11; C12; C14), 1 r. odpovídá „Většinou ano“(B11).

1 r. poznamenává v otázce č.7, že „vyhoření je následkem nepřirozeného života“(B2).

Faktory, KTERÉ PODLE RESPONDENTŮ SPOLUPŮSOBÍ NA VLIV SV:

- Vliv společenství kněží – kvalita / nekvalita přátelských vztahů nebo faktická neexistence společenství kléru (A1; B17).
- Nedostatečná formace v tomto směru - problém motivace a vztahu k Bohu souvisí i s přípravou na budoucí povolání – nutnost stále uvádět život do syntézy; málo nám říkali jak na to - jak propojit všechny oblasti života. Otázka je, zda nás to mohli naučit. (B10; B12)
- Prostředí - místo působení, které nemusí odpovídat schopnostem a zaměřením konkrétního kněze a vede k nenaplnění, lhostejné okolí (farníci i představení), chybějící zázemí nejbližších příbuzných nebo nějakého společenství.(B17; B18; C3; D4)
- Nezvládnutelný nápor různých stresových faktorů.(B18; C16), frustrace z marnosti práce a nepomoci (D7).
- Přehnané nároky lidí i nadřízených (B12; C1; C3; C16), mnoho povinností nemajících bezprostředně vztah k duchovní správě (C16).
- Neuspokojené objektivní potřeby (B12).
- Nedostatek vnitřního růstu a profesionálního vývoje, také zanedbáváním vztahu k Bohu. (B6; C3; D4; D7; D10).

3. Mělo by se vyhořelým pomáhat, jakým způsobem? Napadají Vás preventivní opatření?

1 r. odpověděl, že by se vyhořelým nemělo pomáhat (C17)

1 r. neodpověděl (B6)

4 r. odpověděli, že se pomáhat má, ale záleží na knězi, zda o pomoc stojí (B5; B13; D8; B8: „*Především takový kněz musí přistoupit na to, aby mu někdo pomáhal. Pak je třeba obnovit to, co nedostatek vyhoření umožnilo.*“)

Z odpovědí 34 r. vyplývá, že jsou toho názoru, že se pomáhat má (A1; A2; B2; B3; B4; B7; B9; B10; B11; B12; B14; B15; B16; B17; B18; C1; C2; C4; C5; C6; C8; C9; C10; C11; C12; C13; C14; C15; C16; D1; D2; D3; D4; D6)

NÁZORY, NÁVRHY POMOCI A PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ:

2 r. neví, jak pomoci (C1; D8).

4 r. odkazují na odpovědi k otázkám č. 3 a č. 8 (B4; B13; B15; B18).

1 r. se domnívá, že ve stavu vyhoření je na pomoc pozdě (C3).

Odpovědi 3 r. cituji: „*Čím dál těžší otázky. To je jako boj proti obezitě. Řekne se: změnit životní styl. Jako když říkáme: „obraťte se“. A ono nic. Upřímná snaha o prevenci skončí zase nějakou schůzí, akcí, lejtrem. Mám jeden nereálný návrh: ať každý, kdo chce od faráře nějakou hloupost, razítko, souhlas s vrtáním studny 200 m od cípu louky, o kterém ani neví, že patří farnosti, nebo jestli mají zpívat o postní neděli lurdkou nebo radši Chválu vzdejme, tak ať se nejdřív domluví s kolegou, který faráře požádá jako kněze: navštívit nemocného prarodiče, vyzpovídat, konvalidovat manželství, navštívit společenství a mít katechezi... v současnosti je to totiž těžký nepoměr.*“ (B1)

„*To by se jistě mělo, o tom, jakým způsobem, jsem zatím neměl možnost víc do hloubky uvažovat. Zdá se mi, že určitá preventivní opatření i proti SV existují, jen ne vždy fungují (vždy je to o lidech). Myslím tím vizitace (řeholní, farní), které by nemusely být jen administrativní záležitostí, ale rovněž odstraňováním vzniklých těžkostí a předcházení těm, které se teprve rodí. Ale zřejmě by takových opatření mělo být více a některé cílenější na předcházení SV*“ (B12)

„*Samozřejmě, předpokládá to otevřenost a důvěru z obou stran; spíš předcházet vyhoření.*“ (C16)

NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ:

- Preventivní opatření: *zdravý způsob kněžského života po stránce tělesné, duševní i duchovní (denní řád, stanovení cílů, týmová práce, časový management, odpočinek, přátelství).*“(D3) *Exercicie* (D9), *snaha o kvalitní duchovní život* (C15), *modlitba* (D7).
- *Formace v semináři: „Hodně se může udělat a dělá v semináři. Psychokurzy, vytváření menších skupinek a pravidelný prostor pro jejich scházení a vytváření vztahů v pohodové atmosféře důvěry, instituce spirituála... Možná by se dalo dělat víc, ale nevím co.*“ (A1) „*Změnit zásadním způsobem výchovu a formaci kněží – seminář je částečně o „poslouchání“ – veškerá iniciativa jde z vedení. Seminaristé poslouchají. Po vysvěcení se to částečně mění, po obdržení vlastní fary zcela nezávislý a on sám vede – několik možností – lenost, lhostejnost, „já mám vždycky pravdu“, hyperaktivita...*“ (A2) „*Již seminární formace, znalost problematiky již v době studií.*“ (B9)
- *Schopnost představených neodsuzovat, pochválit, naslouchat, spolupracovat, komunikovat, tvořit* (A2; B4; C2; C3; C8), „*citlivost v obsazování do určitého místa tak, aby respektovalo individualitu kněze*“ (B18; C2; C7; C6: „*Brát je jako partnery –*

třeba při rozhodování, kam a kdy budou posláni, podporovat svobodnou volbu, znát a posilovat to, v čem jsou dobří a nedělat „univerzálního“ kněze, který se hodí na vše.“)

- Nezůstat na všechno sám (B13; D2), nebýt uzavřený, setkávat se spolubratry i věřícími (A2; B2; C7), spontánní, fungující, nenařízené společenství kněží (A2; B2; C3; C13), „Organizování setkání kněží, návštěvy“ (B17) Osobní kontakty (B5; C4; C9), pěstování vzájemného přátelství (B13; B17; C10; C15; D1).
- Možnost někdy vypnout (B5), usnadnění možnosti zástupu (C11).
- Týmová fara z hlediska pomoci: „Dát kněze k někomu za kaplana = týmová fara“ (B3). Z hlediska prevence: „Vytvořit týmy pro několik farností, při dnešní motorizovanosti není problémem dojíždět – ovšem nesmělo by to být pouhé spolužití každý na vlastním písečku.“ (D7).
- Duchovní pomoc (D1), projevit zájem, pozvednout, nabídnout pomoc, udělat si na ně čas (C10; C13; C16; D1; D2; D4; D5; B2: „kněz – knězi; nekněz také trochu pomůže, ale ne tak jako kněz knězi.“), pomáhat individuálně, „není zde asi řešením systémový přístup, jde o osobitý přístup, ke konkrétnímu člověku.“ (B10; B11; B14; B15; D6; D8; B16: „Kdo uzná, že potřebuje pomoc druhého, ten nevyhoří.“).
- „Poslat je načerpat nové síly do fungujícího kláštera.“ (C2) „Měly by existovat prostředí, kam by kněz mohl na čas odejít, odpočinout si, například by to mohly být fary, kde žije pár kněží a jsou připraveni přijmout jednotlivce do svého společenství, nebo by mohly tomu posloužit nějaké komunity a kláštery.“ (D10).
- „Přenesení do jiné farnosti, společenství, jiný druh kněžské práce, nebo uvolnění od administrování farnosti.“ (B7; C15).
- Odborná pomoc (terapie, psychiatr) (B3; B13; C5; D3; C14: „Ano – něco jako podnikový profesionální psycholog, nestačí jen tradiční duchovní vedení !!!“).

4. Víte, v čem spočívá supervize a bálintonské skupiny, a vnímáte je jako možnou pomoc?

12 r. neodpovědělo (B1; B9; B14; B16; C4; C7; C10; D2; D4; D5; D7; D9) ²⁴⁸

18 r. neví (B2; B3; B5; B7; B8; B11; B15; B18; C1; C6; C11; C13; C14; C16; C17; D6; D8; D10)

2 r. ví „mlhavě“ (A1; B12)

9 r. ví, co je supervize – neví, co je bálintonská skupina (B6; B10; B13; B17; C2; C3; D1; D3 C9)

2 r. ví (C5; C12)

1 r. nevnímá jako přínos (C2), 1 r. uvedl, že ji nevyužívá (D3)

4 r. vnímají jako přínos (B10; B13; C5; C12), 2r. odpovídají, že supervizi funkci zastává zpověď a duchovní vedení (C8), vizitace (C15)

NĚKTERÉ REAKCE:

„Církev již po staletí používá systém vizitací; funguje-li, nejde o nic jiného, než o – řečeno dnešním slovníkem - kvalitní supervizi. Nekvalitní či jen formální není k ničemu.“ (C15) „Supervize, bálint – proč ne“ (C12) „Nevím, záleží na okolnostech“ (C14). „Nevím co je bálintonská skupina, ale vidím, že to, co říkáte, je úžasná věc, je důležité a

²⁴⁸ Zde musím poznamenat, že tuto otázku jsem doplnila do ankety později, takže ji nemohli zodpovědět všichni respondenti. Uvažovala jsem o tom, zda mám odpovědi na tuto otázku zpracovávat, ale vzhledem k její vypovídající hodnotě jsem se nakonec rozhodla ji uvést.

přínosné.“ (B10) „Částečně ano. Určitě, někdy je terapie dobrá, ale ten, kdo to vede, by měl mít jednoznačně přehled v problematice kněžství a měl by být věřící. Jinak to může spíš poškodit.“ (B4) „Přesně nevím, tuším, že ten způsob počítá se spiritualitou společenství a s životem v komunitě. (D10)

5. Co vnímáte jako nejvíce zatěžující problémy kněžské služby?

6. Co Vám osobně komplikuje život a stresuje vás?

Odpovědi na tyto dvě otázky jsem se rozhodla spojit v jeden celek. Z jejich odpovědí se pokusím vytvořit seznam faktorů, které kněží uvádějí jako zatěžující jak všeobecně, tak pro ně osobně.²⁴⁹

1 r. nezodpověděl otázku č.4 (C15) a 2r. nezodpověděli otázku č.5 (C9; D9).

5 r. odpovídá, že je osobně nic nestresuje (B3; C14; C16; D7; D8).

2 r. odpovídají, že se snaží stres nemít (B2; B4).

2 r. uvádějí, co je zatěžuje, ale říkají, že je nic nestresuje (C14; C16).

36 r. uvádí, co je osobně zatěžuje a stresuje (B1; B5; B6; B7; B8; B9; B10; B11; B12; B13; B14; B15; B16; B17; B18; C1; C3; C2; C4; C5; C6; C7; C8; C10; C11; C12; C13; C15; C17; D1; D2; D3; D4; D5; D6; D10), přičemž 24 r. z nich rozlišují mezi obecnými zátěžovými faktory a těmi co se dotýkají osobně jich a 12 r. vyjmenovává obecné faktory na základě vlastní praxe - tzn., že jejich odpovědi na otázky 3 a 4 jsou shodné (B2; B5; B12 (částečně); B15; B17; B18; C3; C4; C5; C11; C16; D5).

UVÁDĚNÉ FAKTORY:

- „Rozlišování a orientace v pohybu společenského vývoje“ (C10).
- Složitost (B10).
- Množství v celku nic neříkajících „formačních“ setkání a dotazníků (B15).
- Vyhořelé struktury v církvi (C5).
- „Pocit, že jen udržujeme současný stav, ale nebudujeme nic konstruktivního.“ (C3)
- Nedostatek motivace (B1).
- Neexistence pevných hranic služby (Bez pracovní doby, aj.) (B12).
- Nejistota a nejasná perspektiva (B1).
- „Nepřipravenost na některé nároky kladené na jeho službu“ (C6). „Chybí kde okoukat osvědčený styl práce.“ (B1). „Strach z úkolů, které přesahují mé síly“ (D2^{I.5.}).
- Neúspěch v pastorači (C1). Malé výsledky při sebevětším úsilí (D7). Nedoceněnost – pocit zbytečnosti (B14; D3).
- Příliš vysoké požadavky (D6), důraz na výkon (A1).
- „Degradace na výkonný orgán, který má mnoho povinností, ale prakticky nulovou rozhodovací pravomoc. Nejasnost kompetencí a odpovědností.“ (C6; C15).
- Termínované úkoly (B12^{I.5.}).
- Nedostatek odpočinku (D2; B6^{I.5.}).
- Mnoho povinností (C11; D5; B14^{I.5.}; C6^{I.5.}; C11^{I.5.}; C13^{I.5.}), nabitý program (D4^{I.5.}), rozpracováno mnoho věcí současně (C2^{I.5.}), nedostatek času (B14^{I.5.}), zahlcenost aktivitami (D2), přepracovanost (B14).

²⁴⁹ Odpovědi na otázku č.5. jsou označeny horním indexem „I.5.“ Tímto způsobem je od sebe odlišeno, co vnímají kněží jako všeobecný zátěžový faktor jejich služby ; co zatěžuje je osobně.

- Příliš široké spektrum činností (B6; B8; B12;). Křížení a proplétání rolí (B1^{I.5.}; B11^{I.5.}; B13^{I.5.}).
- „Nekněžské“ činnosti (D4; D10).
- Administrativa (B2; B3; B9; B13; B15; B16; B18; C3; C13; D8; B7^{I.5.}; B9^{I.5.}; B17^{I.5.}; C14^{I.5.}; C15^{I.5.}; D1^{I.5.}).
- Hmotná odpovědnost (B5; B13; B15; B16).
- Opravy budov (B2; B18; C1; C14; C16; D1; D8; D9; B7').
- Nedostatek finančních prostředků a obtíže spojené s jejich sháněním (B13; C7; C12).
 - Pastore: Zpovídání – otázky manželství (B3), Příprava kázání (D3), Vyučování školních dětí (C17), Složitost sehnat zástup (C11).
 - Osobní vlivy:
 - Nedostatečný duchovní život (A1; D2) (Nedostatek kontaktu s Bohem a rozjímání).
 - Osobní nedokonalost (C2; B18^{I.5.}; C13^{I.5.}). Vlastní lenost a pohodlnost (A2^{I.5.}). Vnitřní nedostatečně ujasněné povolání a motivace (D7). Iluze (C10^{I.5.})
 - Zodpovědnost (B8; B11; B13^{I.5.}).
 - Samota (pocit osamělosti; samota uprostřed mnoha lidí, citová vyprahlost, aj.) (A1; B4; B7; B11; B12; B14; C3; C5; D2; D3; C17^{I.5.}: „Održení od života obyčejných lidí“)
- Mezilidské vztahy (A1^{I.5.}; B16^{I.5.}; D6^{I.5.}), nutnost pohybovat se v mnoha vztazích (D10^{I.5.}).
 - Spolupracovníci – nedostatek (C3), přecitlivělost a malá lidská zralost (D2).
 - Farníci: Malá aktivita farníků – neochota (B2; B3; B6^{I.5.}), lhostejnost (B8^{I.5.}), nezájem lidí o nabízené duchovní hodnoty (B17; C8^{I.5.}; B16^{I.5.}; C1^{I.5.}), nepochopení farníků a představených (A1; C16; B8^{I.5.}; C13^{I.5.}), nezralost křesťanů (C13), necitlivost lidí (D5), hloupost lidí (C12; C14^{I.5.}) nenávisť některých farníků (C7^{I.5.}), konflikty s farníky (C3; B10). Neukojitelné potřeby lidí (B12).
 - Nefungující společenství kněží a neschopnost spolupráce spolubratří (A2^{I.5.}). Nedostatek setkání (C3). Kněz si „nenajde cestu do společenství kněží.“ (D2)
 - Biskupové: Necítění opory v biskupovi (D2), nezájem nadřízených (C4), častá nespokojenost biskupa (D2), neřešení aktuálních otázek a bazírování na podružných věcech (C8^{I.5.}), nekompetentnost vedení (A2^{I.5.}), „Nedostatek moudrých biskupů“ (C13)

7. Co by kněžím usnadnilo práci, snížilo stres i riziko SV?

2 r. neodpověděli (B6; D9).

1 r. nemá vymyšlený systém (B10).

Uváděné návrhy respondentů:

- „Nevím. Každý, kdo nějaké takové nebezpečí vnímá, si asi najde způsob. Systémově by se také mohlo něco dělat, možná předložit nabídky a doporučení, příkazem se asi dá proti SV těžko něco dělat!“ (A1)
 - „Práce s lidmi nikdy nebude úplně bez stresu ani bez rizika. Důležitá je moudrost (vzdělání + zkušenost), reálný odhad možností svých i druhých lidí“ (C15).
 - Kvalitní duchovní i přirozený život, (B12; B13), důvěra Bohu (C2) a kvalitní modlitba (C5; C7), budování přátelství (C5). „Zkušenosti z profánního života“

(C10), zdravý způsob života (D3), rovnoměrné rozložení pracovní zátěže a odpočinku (C4; D2), schopnost odpočívat (spánek i aktivně: záliby) (B12).

- Dobrá formace během studia (D3). „Solidní vzdělání patrně v cizině – české teologické fakulty – slabší“ (A2). Vnitřní dozrání, práce s vlastním nitrem (A2; B14), vědomí, že nejsou „spasiteli světa“ (B12). Solidní pastorační kněžství (C9), kvalitní trvalá duchovní formace a duchovní vedení (C4; D3). „Myslím, že opora moudrých kněžských a křesťanských otců“ (C10). „Nějaké formy pravidelné zpětné vazby (supervize, společná reflexe), větší možnost profesního růstu“ (C5).
- Fungující společenství ve farnosti (B11; B16; C7; D7), chápající lidé, kteří jsou oporou (B11; D4), více zralé víry věřících (C13), menší lhostejnost farníků (B5).
- Vzájemná podpora, pochopení a pomoc kněžství (B11; B13; B17; D4). Uspokojení možnosti sehnání zástupu (C11). Společný život kněžství v pastorační (B7; C10; D10). Přátelství s knězem (D3).
- Pochopení, podpora, moudrost a zájem představených o situaci kněžství. „Méně kritiky a ‚varování‘ ze strany biskupa, více vzájemné bratrské spolupráce“ (D2). Častá komunikace, a včasná pomoc při řešení problémů (B4; B13; C5; C7; C13; D4).
- Odvaha ke změně priorit v církvi (B13), jiná organizace práce (i na úrovni diecéze) (B14), jiná koncepce (C6). „Lepší a srozumitelnější vymezení jejich poslání“ (C17), realistické a srozumitelné požadavky (B1) „Konkrétně: jsem-li ustanoven v jedné farnosti, mám lepší šanci být těm lidem pastýřem a otcem. Mám-li jich mnoho, šest, deset, víc, je to nerealistický požadavek. I když to stihnu ‚spravovat‘, podvědomě cítím, že nedostávám úkol (kněz není správce) – nebo je stres právě tohle?“ (B1)
- Aby kněžství mohli dělat jen práci kněze (C12; C16). „Prodat 50-70 procent far, kostelů, kaplí a hřbitovů, abychom se konečně ze stavebních techniků stali kněžími pro lidi a ne pro památkovou péči“ (C1). „Upuštění od péče o objekty a zaměření se na vztahy, s důrazem na kvalitu vztahů, nikoli kvantitu členů společenství.“ (C8).
- Snížení hmotné zodpovědnosti (B5, B18) a snížení administrativy (B5; B9; B15; B17; B18; C3; D5). Uspokojivější ekonomika farností (B15). Odborná pomoc v materiálním vedení farnosti (B7). „Ekonom. a pastor. rady, které by převzaly konkrétní úkoly“ (D1). „Pomoc laiků, kteří by byli ochotni vzít na sebe spoluzodpovědnost pod vedením příslušného kněze.“ (D8). Více ochotných spolupracovníků (B14; B15; C3) a zájem o jejich práci (B15; D2). Najít a využívat vhodné způsoby spolupráce s laiky (B3; B8; C16; D3; D6).
- „Odluka církve od státu a svoboda církve v naší zemi.“ (B2)

8. Mají kněžství proti syndromu vyhoření vytvořeny nějaké obranné mechanismy, jaké?

3 r. na tuto otázku neodpověděli (B6; C4; D5).

1 r. neví (D3).

5 r. řeklo, že kněžství nemají obranné mechanismy (B2; B10; C6; C17; D6).

9 r. odpovědělo, že někteří obranné mechanismy mají, jiní ne (B4; B12; B13; B15; B16; C9; C10; C16; D2).

29 r. se vyjádřilo v tom smyslu, že kněží mají obranné mechanismy, které mohou využívat (A1; A2; B1; B3; B5; B7; B8; B9; B11; B14; B17; B18; C1; C2; C3; C5; C7; C8; C11; C12; C13; C14; C15; D1; D4; D7; D8; D9; D10).

Respondent C13 na otázku odpověděl: „Jako každý, navíc nadpřirozené zdroje.“ Nejen na základě této odpovědi můžeme obranné mechanismy, které kněží uváděli, rozdělit do dvou hlavních skupin:

I. týkající se kvalitního duchovního života

II. stavící na přirozenosti ²⁵⁰

SKUPINA A:

- Kvalitní duchovní život obecně (B3; B5; B7; B9; B11; B12; C1; B13; B16 C2; C3; C5; C7; C14; C15; C16; D1; D4; D8; D10), modlitba osobní i společná (A2; B1; B3; B7; B11; B12; B16; C3; C7; C16; D8), duchovní cvičení (C8; C15; D8), svátost smíření (C3; C16; D1; D8); četba Písma (D8), duchovní četba (D8), rozjímání - kontemplace (D8), příprava na katecheze a kázání (D8).
- Hluboký vztah k Bohu (B11; B17; B18; C12; D7), Ježíš Kristus (C12).
- Horlivost pro službu Bohu a lidem (C16), radost ze služby (D4), smysl pro obět' (B16).
- Duchovní formace (B13; C8), duchovní vedení (A1), věrnost posláním se všemi jeho základy (B8; D9).
- Společenství kněží: Vzájemné duchovní vedení nebo něco na způsob supervize v osobním kontaktu s přáteli (kněžími) (A1; B7; B13; B17; C11; D1; D4; D10).
- Společenství (A2; B11; B12; B16; B17; B18; C7).

SKUPINA B:

- Ohled na tělesné a duševní potřeby (B12;), spánek (B13), odpočinek (B3; B12; C3), dovolená (C15), denní řád (C3; C10), selský rozum (C10). Volnočasové aktivity - koníčky a záliby (B9; C5), sport (B13; C7; D1). Osobní rozvoj (B13; B18), studium (A2; B13; C3; C8).
- Práce (B13; C7; D1), práce s lidmi (A2). Úspěch v pastorači (B7).
- Méně ambicí: „Říká se, že ano (modlitba atd.). Skutečnost je zřejmě prostší – mají méně ambicí. Po pár letech přejde zápal, člověk od své práce vlastně nic moc nečeká, tudíž nevyhoří prostě proto, že vůbec nehoří.“ (B1).
- Zázemí příbuzenských a přátelských vztahů (B13; B17; C5).

9. Co Vám dodává sílu k práci, kde čerpáte energii?

1 r. na tuto otázku nereagoval (C9)

1 r. uvádí, že nemá vymyšlený systém (B10)

UVÁDĚNÉ ZDROJE:

A. TÝKAJÍCÍ SE KVALITNÍHO DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

- Duchovní život (B1; B8; C4; C16; D4). Modlitba (B2; B3; B4; B5; B6; B7; B9; B11; B12; B15; B16; B18; C1; C2; C11; C12; C13; D2; D4). Svátosti (B3; C12; C14), Eucharistie (B11; B18; C11; C13; D1), častá zpověď (B1). Adorace (D1), Boží Slovo (B11; C12; D1), duchovní četba (B3; B18; C14), Breviář (B18), rozjímání (B2; B15;

²⁵⁰ Srov. Přílohy s. 16, B12.

B18; C12; C14; D1), meditace (C12). „Úcta k nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a Panně Marii“ (D6). Exercicie a rekolekce (B3; B7; B8; B16).

- Hluboký vztah k Bohu a život s ním (B14; B17; C2; C5; C7; C15; D5) „Když cítím (nejenom vím) že Bůh je se mnou, kdy téměř hmatatelně vnímám jeho přítomnost, a to i v té největší krizi.“ (A1). Víra (B15; C1; C10; C13; D6). „Důvěra Bohu, že mě v tom nenechá“ (C2) „Předávám vše Bohu, vím, že všechno záleží jen a jen na něm.“ (D8)
- Naděje, že Bůh využije vynaložené úsilí k dobrému a dá mu smysl a z toho vyplývající vnitřní přesvědčení o smysluplnosti práce (C1; C3; C5; C6), „smysluplné využití času“ (C14). Naplňující pastorační práce (D10), služba (B18), možnost předávat vědomosti (C14).
- Malé úspěchy v pastorači, dobrý pocit z práce a radost z nich (B1; B3; B7; B12; B15). „Když vidím oči babičky v nemocnici, které jsem podal svaté přijímání a řekl nějaké slovo povzbuzení.“ (A1), radost lidí, kterým jsem mohl pomoci (C8; D8). „Radost z toho, co nám Bůh dává, nenechat se nikým a ničím otrávit“ (D4), přirozená radost (C13)
- Pastorační skupiny ve farnosti (B7). Společenství s lidmi (B4). Lidé – farníci (C7); Obrácení lidí (B3). Empatičtí lidé (B15).
- Kompetentní nadřízení (A2)
- Spolupráce spolubratří – funkční kněžské společenství (A2; B7; B17; C11; D2; D10), setkání kněží (B3; B13).

B. STAVÍCÍ NA PŘIROZENOSTI

- Přirozené lidské vztahy (B5; B6; B8; B12; B16; C4; C5; D1; D2).
- Fyzická a duševní hygiena (C14), odpočinek (B5; B6; B8; B17; C6), spánek (B12;). Volnočasové aktivity (B12; C5) sport (B16; D1) četba (C5), hudba (B9), umění (C13), procházky a výlety (D2; D3) příroda (B13; C13). Fyzická práce (C17). Studium (B15). Sebereflexe (C10), pokorný pohled na sebe (B2), rady a víra zkušenějších (C10).

10. Co všechno děláte pro to, abyste nevyhořel?

12 r. odpovědělo, že využívá zdrojů uvedených v ot. č. 6 (B5; B7; B8; B11 (částečně); B12; B16; B17; C4; C13; C14; D1; D3)

2 r. odpovědělo, že využívají obranných mechanismů uvedených v otázce č. 5 (B13; C16).

1 r. neodpověděl (D9)

5 r. nedělá vědomě nic (B1; B6; B15; C3; C9) „Neuvědomuji si, že mně to hrozí.“ (B1)

1 r. odpovídá: „Mnohé“ (D6)

UVÁDĚNÉ ZDROJE:

A. TÝKAJÍCÍ SE KVALITNÍHO DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

- Duchovní život (B3; B8; C1; C4; C10). Modlitba (B5; B7; B9; B11; B12; B16; B18; C5; C12; C13; D10). Život ze svátostí (C13; C14), Eucharistie (B11; B18; D1; D8), častá zpověď (B7). Adorace (D1), Boží Slovo (B11; D1), duchovní četba (B18; C14), Breviář (B18; D8), rozjímání (B18; C14; D1), exercicie a rekolekce (B7; B8; B16 D2). Duchovní formace (B13). Řád (B18), „pravidelné plnění povinností bez ohledu na výsledky“ (D7).

- Snaha žít své kněžství (B2; B4), žít podle evangelia ((D10), obnovování původního úmyslu (C2). Hluboký vztah k Bohu (B14; B17; D5). Víra (C13). Dělat věci, které mají smysl (C5), služba (B18). „Vše, abych byl tam, kde mě chce Bůh, a použitelný pro lidi“ (C15). „Raduji se z neúspěchu, vše svěřuji Božímu milosrdenství“ (D4).
- Malé úspěchy v pastorači (B12).
- Společenství (B18).

B STAVÍCÍ NA PŘIROZENOSTI

- Budovat osobně přijatelné přirozené lidské vztahy (C4; C5), přátelé (A2; B5; B8; B12; B13; B16; C6; D1).
- Zdravý životní styl (B14). „Nepromítat se příliš do projektů, dělat si legraci z toho, co se bere moc vážně“ (C5), snaha řešit problémy a nemít je nevyřešené (D2). Přirozená radost (C13). Širší okruh zájmů (C8). Využívat čas (C7).
- Volnočasové aktivity (A2; B12; C1), sport (A2; B11; B13; B16; D1), literatura (B11; B12), hudba (B9; B12), umění (B12; C13), procházky a výlety (D3), příroda (C13). Fyzická práce (B11; B13; C17). Hra s dětmi (A1). Osobnostní rozvoj (B13), studium (A2; B13; C6; C10), „kursy, samostudium a nové způsoby pastorače“ (A2).
- Odpočinek (A1; B5; B8; B13; B17; C1; C6), den volna (A1), „jeden den odjet z farnosti (C11) „nepřepínám se“ (B3), nenechat se zahltnout prací (B15), spánek (B12; B13).²⁵¹

II. Časový harmonogram

Druhý okruh otázek byl věnován časovému harmonogramu kněží. Tento okruh je zpracován v tabulce v příloze č. 3, na stranách 22 – 26. V této části práce tématicky vybírám pouze některé údaje z harmonogramu a uvádím je u jednotlivých okruhů. Tyto údaje jsou označeny: „(II)“.

III. Životospráva

1. Jak se stravujete? Máte nadváhu?

1 r. neodpověděl (B2), 5 r. neodpovědělo na první část otázky (A1; B17; C9; C13; C17), 1 r. neodpověděl na druhou část otázky (D5).

13 r. uvedlo, že využívá veřejné stravování (mensa; školní, nemocniční jídelny) (B3; B14; B16; B18; C6; C11; C14; C16; D1; D2; D3), restaurace (C5; D5).

Zdravě (B10; C10; C15), „*Jím celkem pravidelně, dvakrát týdně se postím až do večere, tedy jím až večer lehkou stravu – např. zeleninovou polévku.*“ (B11), pravidelně (B4; B6; B8; B10; B11; B13; B15; C2; D10), dobře (C3; C5), přiměřeně (C4).

Nepravidelně (B7; B9; B18), různě (B1; B18). „Nic moc“ (B5)

Sám vaří (A2; B18; C5; D6), kupované (B3; C7), částečně doma (D3; C2), kafe, chladnička (C12), od farníků (C10), kuchařka, pastorační asistentka (C16; D7), nájemníci (C8), návštěvy (B3; B18; C11). Dieta u šedých sester (D5), na biskupství (D8), v klášteře (B4; B10), centrum mládeže (B13; D10).

Nadváhu má 15 r. (A2; B9; B12; B15; B16; B18; C5; C6; C11; C12; C14; C17; D1; D4; D6).

²⁵¹ Otázku č. 11 jsem do této části nezařadila a uvádím ji pouze v příloze s. 20 – 22.

Mírnou nadváhu má 10 r. (B1; B5; B6; B7; B8; B13; C7; C8; C13; D3).

Nadváhu nemá 16 r. (B4; B10; B11; B14; B17; C1; C2; C3; C4; C9; C15; C16; D7; D8; D9; D10).

Podváhu mají 4 r. (A1; B3; C10; D2).

2. Pijete alkohol, kouříte, máte zkušenost s drogou?

2 r. neodpověděli (B2; D5)

▪ Alkohol -

- Ano (normálně) 14 r. (B1; B3; B4; B5; B8; B9; B10; B13; B15; B16; C7; C9; C13; C17)
- Příležitostně 10 r. (A1; B6; B7; B14; C1; C15; C16; D3; D7; D8)
- Výjimečně 9 r. (B18; C3; C5; C10; D1; D4; D10;), jen mešní víno (B12; C8)
- Ne 12 r. (A2; B11; B17; C2; C4; C6; C11; C12; C14; D2; D6; D9)

▪ Cigarety, doutníky

- Ano 2 r. (B1; B7)
- Výjimečně 3 r. (A1: „Naposledy před rokem.“; B15: „Jednocierný počet cigaret nebo doutníků ročně.“; C5)
- Dřív 2 r. (D1: „Nekouřím 15 roků.“; D4: „Kouřil jsem dost a díky zdravotním problémům jsem musel přestat.“)
- Ne 38 r. (A2; B3; B4; B5; B6; B8; B9; B10; B11; B12; B13; B14; B16; B17; B18; C1; C2; C3; C4; C6; C7; C8; C9; C10; C11; C12; C13; C14; C15; C16; C17; D2; D3; D6; D7; D8; D9; D10).

▪ Drogy

- Ne 41 r. (A1; A2; B1; B3; B4; B5; B6; B7; B9; B10; B12; B13; B14; B15; B16; B17; B18; C2; C3; C4; C5; C6; C7; C8; C9; C10; C11; C12; C13; C14; C15; C16; C17; D1; D2; D3; D6; D7; D8; D9; D10)
- Kávu uvádějí 3 r. (B8; C1; D4)
- Dřívější zkušenost 1 r. (B11: „S drogami jsem začal trochu experimentovat v dospívání (ještě jako nevěřící), taky jsem tehdy kouřil a pil.“)

3. a. Máte nějaké zdravotní problémy? b. Nemoci přecházíte nebo se řádně léčíte?

A. 1r. neodpověděl (B2), 2 r. přímo neodpověděli na první část otázky (B9; C14),

22 r. uvádí, že nemá zdravotní problémy (A1; A2; B1; B5; B6; B7; B8; B11; B13; B14; C1; C2; C3; C6; C9; C13; C15; C16; D2; D8; D9; D10).

6 r. uvádí, že nemá vážné zdravotní problémy (B3; B4; B16; B17; C8; D1)

1 r. má zdravotní problémy občas (C11)

2 r. mají zdravotní problémy přiměřené věku (D3; D7).

13 r. mají zdravotní problémy (B10; B12; B15; B18; C4; C5; C7; C10; C12; C17; D4; D5; D6)

B. 12 r. v první části otázky uvedlo, že nemají zdravotní problémy, a tudíž na tuto část nereagovalo (A1; A2; B5; B7; B14; B17; C1; C6; C9; C10; D8; D9), 1 r. neodpověděl (B2).

20 r. se snaží řádně léčit a nepřecházet nemoci (B1; B6; B8; B9; B11; B12; C3; C4; C5; C7; C8; C12; C17; D1; D2; D3; D4: „nemoci od padesátky řádně léčím“; D5; D7; D10)

8 r. jak kdy a jak co přecházejí a léčí (B10; B13; B15; B18; C2; C11; C14; D6),

1 r. menší nemoci přechází, jinak se léčí (B16)

5 r. nemoci přechází (B3; B4; C8; C13; C15)

4. Cítíte se nervózní, napjatý, unavený, vyčerpaný?

3 r. neodpověděli (B2; C1; D5).

11 r. odpovědělo „ne“ (A2; B3; B4; B5; C2; C6; C8; C13: „*Ted' už ani ne, bylo těžké několikaleté období.*“; C16: „*Ani ne. Mám zásadu dělat to, co je nutné (Bůh pomůže), k nemožnému není nikdo vázán.*“; D4: „*Snažím se, aby mě nikdo a nic nevytočilo.*“; D8)

3r. odpovědělo „ano“ (B6: „*Ano nejsem superman.*“; C7; D7: „*Ano, ale snažím se vyhnout přepínání.*“)

17 r. odpovědělo „občas / někdy“ (A1; B7; B8; B10; B11; B13; B15; B16; B17; B18; C5; C9; C10; C11; C14; D2 ;D10)

7 r. odpovědělo „občas dost unavený“ (B8; B14; C4: „*Občas spánkový deficit.*“; C12; C17; D3: „*Mám nízkou odolnost vůči stresu. Trpívám pocity únavy.*“; D6: „*Občas po přetažení nervózní, ale často unavený. Únavu nemá je ten, kdo nic nedělá. Říkávám: 'Všechny nemoci jsou z nicnedělání!' Všecky lajdáky bych poslal do práce, ta léčí. Jinak jsou unudění a dělají nekalosti.*“).

2 r. odpověděli: „Občas vyčerpaný po konkrétní činnosti.“ (B10; C15)

1 r. odpověděl: „Při větší zátěži od každého trochu.“ (D1)

4 r. odpovědělo „často“ (B1; B9; B12; C3)

5. Spánek (II)

5 r. neodpovědělo vůbec nebo neudalo čas (B2; B4: „*Většinou pouze v noci*“; B5; C1; C14: „*To je duchovní život a četba, občas návštěva divadla, koncertu a pod.*“; D6 „*Odpočinku – Pravidelně a když už dál nemůžu. Zde se přemáhat nevyplácí!*“; D7).

1 r. spí průměrně méně, než 4 hod. denně (C9).

9 r. spí průměrně 4-6 hod. denně (B6; B7; B9; B15; B18; C11; C14; C17; D3).

26 r. spí průměrně 6-8 hod. denně (A2; B1; B3; B8; B10; B11; B12; B13; B14; B16; B17; B19; C2; C3; C4; C5; C6; C7; C8; C10; C12; C13; C15; D1; D2; D5).

6 r. spí průměrně víc, než 8 hod. denně (A1; B2; B17; C9; D4; C1).

6. Odpočinek (II)

11 r. neodpověděli (A1; B4; B5; B14; C3; C5; C8; C9; C15; D9; B16: „*Spojeno s ostatní činností.*“).

8 r. uvádí méně, než 5 hod. odpočinku (B2; B7; B8; B11; B12; B13; C4; D3).

15 r. uvádí 5 – 12 hod. odpočinku (A2; B6; B9; B15; B18; C1; C2; C6; C7; C11; C17; D2; D4; D5; D8).

9 r. uvádí víc, než 12 hod. odpočinku (A1; B1; B3; B10; B17; C10; C16; D1; D10)

1 r. „*Co zbude*“ (C13).

7. Sportujete nebo děláte nějakou pravidelnou fyzickou práci?

- 1 r. neodpověděl (B2)
19 r. odpovědělo „ano“ (A2; B6; B7; B16; C1; C3; C4; C5; C6; C7; C9; C13; C16; C17; D1; D2; D3; D5; D9)
10 r. odpovědělo nepravidelně / občas (B1; B4; B11; B13; B14; B17; C2; C10; C15; D8)
3 r. odpověděli „málo“ (B5; B8; C11)
1 r. odpověděl „dnes už ne“ (D7)
7 r. odpovědělo „ne“ (B3²⁵²; B9; B10; B12; B15; C12; C14)
11 r. odpovědělo „sport ne nebo ne často, ale fyzická práce na faře ano“ (B12; B13; B18; C8; C10; C15; D4; D6; D7; D8: „Pravidelně dělám fyzickou práci (především si uklízím vlastní byt, myji okna a podobně v zásadě sv. Benedikta: Modli se a pracuj. Pro ty, kdo se věnují apoštolské činnosti, je to nezbytné, jinak mohou skončit na psychiatrii. Jde o nutné vyvážení činnosti.“; D10)

IV. Volný čas a aktivity

1. Vybíráte si celou dovolenou a jak ji trávíte?

- 2 r. neodpověděl (B2; B17), 2r. neodpověděli na první část otázky (C4; C10)
1 r. odpověděl „dovolenou si nevybírám, vyjma když mám pracovní závazky mimo farnost.“ (C8)
13 r. odpovědělo, že si nevybírá celou dovolenou (A1; B8; B10; B16; B18; C3: „Přece to nejde. V neděli mám tři mše sv. Nenajdu žádný zástup. Zatím jsem si netroufl, abych zavřel kostely a odjel na dovolenou.“; C6; C7; C12: „Ne, nemám dostatek peněz na dovolenou podle svých představ.“; C13: „Ne, jen asi dvakrát ročně na 4 -5 dnů do samoty“; D5; D7: „Nevybírám, protože už bych ji neměl jak strávit.“; D9)
3 r. odpovědělo, že si celou dovolenou vybírá jen výjimečně (C15; D2; D5: „Většinou ne, případně na léčbu.“)
2 r. odpověděli, že si vybírá téměř celou dovolenou (B3; C5), 4 r. odpověděli, že si vybírá část dovolené: 50% dovolené (B5; B14; C11), 3 týdny dovolené (D1)
20 r. odpovědělo, že si vybírá celou dovolenou (A2; B1; B4; B6; B9; B11; B12; B13; B15; C1; C2; C9; C14; C16; C17; D3; D4; D6; D8; D10)
6 r. odpovědělo, že tráví dovolenou pracovně (A2; B9; B12 (částečně); C8; D3; D6 „Nevybírám, protože neseženu zástup, který by mne nahradil. Kdo má čas plánovat dovolenou, nemá co dělat. Trávím ji tak jako moji rodiče narození začátkem minulého století ještě v Rakousko-Uhersku a zemřelí ještě před pražským jarem: dovolená se brala na to, aby se doma něco udělalo.“)
5 r. odpovědělo, že o dovolené jezdí na akce s mládeží (A2; B7; B9; C6; D1)
2 r. odpověděli, že ji věnuje studiu (B10; C14)
27 r. odpovědělo, že o dovolené odpočívá a rekreuje se (poutní a poznávací zájezdy, cestování, hory, aj.) (A1; B3; B4; B5; B6; B8; B12 (částečně); B13; B14; B15; B16; B18; C1; C2; C4; C5; C6; C7; C10; C14; C15; C16; C17; D1; D2; D3 (částečně); D4)

²⁵² Rozpor srov. odpověď na otázku: II/„Je ještě něco jiného na co si uděláte čas?“, obdobně r. B15

6 r. odpovědělo, že dovolenou prožívá se spolubratry kněžími (B13; C10; C11; D1; D8; D10)

12 r. odpovědělo, že o dovolené navštěvuje známé a rodinu (B1; B7; B11; B15; B18; C1; C4; C7; C10; C15; C16; D2)

2. Kolik volného času v týdnu máte? Dodržujete jeden volný den týdně?

2 r. neodpověděli (A1; B2)

20 r. odpovědělo „ano“ (B1; B6; B7; B9; B10; B11: „*Ne celý den. Půl den, nebo dva půldny.*“ B13; B18 (30hod. týdně); C1; C6; C9; C8: „*Volný den ve farnosti je určen pro práci jinde.*“; C11; C12; C17; D1; D2: „*Přesně vymezený volný čas nemám. Teoreticky mám volný den úterý, ale fakticky jej většinou strávím na různých poradách a studijních dnech. Někdy ale mám volno půl dne v neděli odpoledne nebo v sobotu odpoledne, jindy se vypravím na půl dne za rodiči.*“; D3; D4; D10)

4 r. odpověděli „snažím se“ (A2; B4: „*Den, výjimečně dva. Snažím se, myslím, že je to nutnost.*“; B15; C10)

1 r. odpověděl „většinou ano“ (C2)

3 r. odpověděli „nepravidelně podle situace a potřeby“ (A2; B16; C4)

3 r. odpovědělo „kolik si ho udělám“ (B3; B16; C15),

7 r. odpovědělo „hodně málo“ (B5), „jednou za čtrnáct dní“ (B12; C5; C16), „jednou až dvakrát měsíčně“ (D5), volného času denně 1- 2 hod. (B8), týdně 2 – 4 hod. (B13).

13 r. odpovědělo „ne“ (B12; B14; B17; C3; C4; C5; C7; C13; C14; C15; D6: „*Volného času mám ažaž, využívám jej k nepřehnané činnosti, nejraději duševní (překlady). Volný den týdně nepotřebuji.*“; D8: „*Volný den v týdnu (aby byl celý) nedodržuji pravidelně, snažím se příležitostně si odpočinout.*“; D9: „*Volný čas pro sebe nemám.*“)

1 r. na tuto otázku reagoval: „*‘Volný čas’ – to je blaf dnešní doby. Od Pána Boha si nelze nikdy vzít dovolenou, takže kněz je stále ve službě, i když spí. Když kněz má nejvíc práce právě v neděli a po ní nevypne, pak ve čtvrtek zaručeně nic neudělá a bude k ničemu. V pondělí je třeba udělat sbírky, účty, poštu, a někdy leccos z dalších věcí, a pak odjet domů. Když už nejsem k ničemu, úterý proležím u knížek. V dnešní době mimo neděli mohou lidé do kostela i na faru na různé aktivity hlavně odpoledne a navečer. Potom už většinou padám a není možné ještě něco dělat.*“ (D6)

3. Kolik večerů v týdnu trávíte povinnostmi, kolik je volných?

5 r. neodpovědělo (A1; B2; D6; D8; D9).

2 r. odpověděli, že večery volně netráví (D7; D10)

6 r. odpovědělo „Většina není volná“ (B7; B13; B14; C14; D1)

3 r. odpověděli „dle situace“ (B4; B15; C9)

4 r. odpověděli, že mají téměř každý večer volný (B3; B10; B18: „*Cca od 21 h., někdy od 19 h. mám většinou volno.*“; C10).

1 r. uvádí 1:6 (B6)

1 r. uvádí 2:5 (C1)

1 r. uvádí 3:4 (C17)

3 r. uvádí 4:3 (B9; B16; B17)

5 r. uvádí 5:2 (A2; C3; C7; C11; D2)
 3 r. uvádí 6:1 (C6; C12; D3)
 4 r. odpověděli, že mají 1 až 2 večery týdně volné (B1; B5; B8; C5; C13)
 1 r. odpověděl, že má 2 až 4 večery týdně volné (C15)
 4 r. odpověděli „50:50“ (B11; B12; C2; C16)
 1 r. odpověděl: „*To se nedá takto třídit, když člověk žije na pracovišti.*“ (C4)
 1 r. odpověděl: „*Těžko hovořit o povinnostech.*“ (C8)

4. Na který den v týdnu se nejvíc a nejméně těšíte a proč?

8 r. neodpovědělo (A1; B2; B17; C9; C10; D5; D9; D10)
 16 r. uvedlo, že takto dny nerozlišuje (A2; B4; B5; B6; B8; B11; B14; B15; B16; C2; C4; C6; C7; C8; C14; D6)
 4 r. odpovědělo, že se na dny těší nebo netěší podle aktuálního programu konkrétního dne (B1; B10; B13; C16; B18 „*To není stejné: nejvíc se těším na všechno, co má spojitost se mší svatou a s intimní modlitbou (naplnění) a na druhé straně na den volna (spočinutí).*“ C13 se těší na práci s mládeží; D2 na setkání s maminkami a jejich dětmi).
 20 r. rozlišuje (B1; B3; B7; B9; B11; B12; B18; C1; C3; C5; C11; C12; C13; C15; C17; D1; D2; D3; D7; D8)
 Oblíbené: volný den (B3; B7; B18; C11), nejméně hektický den (B12; C3; C5; C17), neděle (B3 „*služba lidem, farnosti, Pánu*“; B7 „*mám možnost vidět všechny své známé*“; B9: „*Kněz nejvíce slouží svěřeným duším.*“; B11; B12 „*prožívám jako pastýř s lidmi a to je moc pěkné*“; B18; C12; C15; D1; D3: „*Nejvíc se těším na neděli, na kterou si nemusím připravovat kázání*“; D8).
 Neoblíbené: hektické dny s nejvíce povinnostmi (B1; C17; C1; C12; D7), s individuálně nepříjemnou, náročnou činností (B3 „*učení náboženství*“; B9 „*úřadování*“; B18 „*nejméně se těším na vše spojené s ekonomickou – organizační a stavební činností*“; C15 „*pracovní porady dopoledne i odpoledne - zvláště pokud se čekají těžko řešitelné problémy.*“; D2 „*nedělní kázání*“; D3 „*dny, kdy musím opravovat písemky*“)

5. Jak prožíváte volný čas, upřednostňujete aktivní nebo pasivní odpočinek?

4 r. neodpověděli (B2; C9; C10; D9)
 20 r. uvádí, že upřednostňuje aktivní odpočinek (A1; A2; B1; B3; B5; B6; B7; C1; C2; C4; C6; C7; C12; C15; C17; D1; D3; D5; D7: „*Pasivní odpočinek neznám (to bych usnul)*“; D8)
 2 r. uvádí, že chce aktivní odpočinek, ale často to končí pasivním (B11; B16)
 5 r. uvádí, že upřednostňuje pasivní odpočinek (B9; B18; C11; D4: „*Volný čas mám, když spím.*“; D10).
 13 r. uvádí, že využívá oba druhy odpočinku (B4; B8: „*Pasivní odpočinek pouze v případě větší únavy.*“ ;B12; B14; B15; B17; C3; C5; C13; C14; C16; D2; D6: „*Aktivní střídáním předmětu práce a duševní s tělesnou, ale i pasivní je potřeba: i malý šlofik pomůže k další práci. To není „volný čas“, ale čas „nutný“!*“)

6. Jak prožíváte volný čas?

11 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje návštěvám, rodině a přátelům (B1; B3^{II.}; B6^{IV./3.}; B7; B8; B9; B14^{II.}; B15^{II.}; C5; C7; C15), 4r. spolubratrům (B2; B13; C10; D2)^{II.}, 1r. uvádí posezení se spolupracovníky (B6^{II.})

1 r. uvádí, že volný čas využívá ke spánku (C7)

2 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje modlitbě (B15; B18)

1 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje přípravě na zpověď (B2)

9 r. uvádí, že volný čas využívá k práci (pastorace, přípravy, překlady, publikační činnost, aj.) (A2^{IV./4.}; B7; B8; B12^{II.}; B15; C5; C7; C14^{II.}; C15; D1)

3 r. uvádí, že volný čas využívá k manuální práci (B1; B18; D5)

28 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje zájmovým činnostem²⁵³ (A2^{II.}; B1^{II.}; B3^{II.}; B4^{II.}; B6^{II.}; B7^{II.}; B8^{IV./3.}; B9^{IV./3.}; B11^{IV./4.}; B12^{II.}; B15^{IV./4.}; B16^{IV./4.}; B18^{IV./3.}; C1^{II.}; C2^{II.}; C3^{IV./4.}; C5^{IV./3.}; C7^{IV./4.}; C9^{IV./3.}; C10^{IV./4.}; C13^{II.}; C14^{IV./3.}; C17^{II.}; D2^{IV./3.}; D4^{IV./4.}; D5^{II.}; D6^{II.}; D8^{II.})

11 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje procházkám a výletům (A1^{IV./3.}; B3^{II.}; B5^{IV./4.}; B7^{IV./3.}; B8^{IV./3.}; B15^{II.}; C3^{IV./4.}; C6^{IV./3.}; C10^{II.}; C15^{IV./3.}; D1^{IV./3.})

21 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje sportu (A2^{II.}; B3^{II.}; B6^{IV./4.}; B7^{IV./3.}; B8^{IV./3.}; B15^{IV./3.}; B16^{IV./4.}; B17^{II.}; C1^{II.}; C5^{IV./3.}; C6^{III./7.}; C7^{IV./3.}; C9^{II.}; C13^{III./7.}; C15^{IV./3.}; C16^{II.}; C17^{III./7.}; D1^{IV./3.}; D2^{II.}; D3^{III./7.}; D5^{III./7.}; D9^{III./7.})

DRUHY SPORTŮ:

Volejbal (A1; D2)^{III./3.}, fotbal (C9^{III./3.}), „kolo“ / cykloturistika (B1^{III./3.}; B7^{III./3.}; C3^{III./3.}; C15^{IV./3.}; D1^{IV./3.}; D2^{IV./4.}; D8^{III./3.}), turistika (B8^{IV./3.}; C4^{IV./3.}; C7^{IV./3.}; D2^{III./3.}; D3^{III./3.}), horolezectví (A1; C1)^{III./3.}, lyže / běžky (B13; C1; C9; C16;)^{III./3.}, plavání (C1; C9; B3)^{III./3.}, tenis (C16^{III./3.}), veslování (C16^{III./3.}).

4 r. uvádí, že se ve volném čase věnuje TV a PC (B18; C3; C5; D2). Z časového harmonogramu vyplývá, že:

r. televizi nesleduje vůbec; do dvou hodin týdně; do 10 hod týdně; víc než 10 hod. týdně

7. Máte nějaké zájmy, kterým se věnujete?

4 r. neodpověděli (B2; B17; D5; D9)

4 r. odpovědělo pouze „ano“ (B4; C2; C5; C10).

1 r. odpověděl: „Dříve ano, hrál jsem v orchestru a horolezectví, což nelze spojit s povoláním.“ (B10)

7 r. odpovědělo, že nemají vyhraněné zájmy²⁵⁴ (B3; B8; B13; B14; C11; C12; C15).

1 r. odpověděl „Hrozně moc a to je zkáza.“ (D6)

VÝČET ZÁJMŮ:

Studium (A2; C5; C9; D6^{II.}; D8^{II.}), historie (C10; D8), cizí jazyky (A2; D8)

Literatura a četba (A1; B3^{II.}; B6; B12^{II.}; B18^{IV./3.}; C1; C5^{IV./3.}; C14; D4)

Kultura (B6^{II.}; B11^{III./4.}; B15^{IV./4.}; C14^{IV./3.})

Umění (B9^{IV./4.}; B12^{II.}; C13^{II.}; D5^{II.})

²⁵³ Ti, co se věnují „sportu“ a „procházkám a výletům“ jsou uvedeni zvlášť, a proto nejsou uvedeni v tomto výčtu.

²⁵⁴ Nicméně, někteří z nich vzápětí, či v reakcích na jiné otázky, nějaké své zájmy uvádějí.

Hudba (B1^{II.}; B8^{II.}; B9^{II.}; B12^{II.}; C7^{II.}; C13^{II.}; B15^{IV./4.}; B16^{IV./4.}; C3^{IV./4.}; C7^{IV./4.}; D4^{IV./4.}), poslech hudby (C1^{III./4.}), hra na kytaru (B11^{IV./4.}; B8^{IV./3.})

Křížovky (D10)

Fotografování (C3; C8; D3)

Elektronika (B7), PC (C3)

Auta (C7; D1), autoturistika (C4)

Příroda (B5; B16; C10; D2^{IV./3.}), sadařství (C17), včelařství (C17), rybaření (B4), zahrada (C3).

Práce vysokoškolského učitele (C14), publikační činnost (B12; C14)^{II.}, překlady (D7)

Narkomani a závislí (C4)

Přípravy na manželství (A2)

V. Spiritualita

1. Jaké prvky duchovního života jsou pro Vás podstatné?
2. Z čeho nejvíc čerpáte ve vztahu s Bohem a jakého Boha chcete lidem zvěstovat?²⁵⁵

2 r. neodpověděli (B2; B6).

1 r. uvádí „podle okolností“ (C12)

5 r. uvádí svátostný život (B18; C2; C10; C14; C16), 2 r. uvádí osobní svátost smíření (B10; C3), 1 r. uvádí pokání (B11), 1 r. uvádí svaté přijímání (D6), 1 r. uvádí vysluhování svátostí (B9) a 1 r. uvádí přípravy ke svátostem (B10),

17 r. uvádí eucharistii (B3; B7; B10; B14; B15; B16; C1; C2; C3; C4^{V/2.}; C6; C7^{V/2.}; C10^{V/2.}; C11^{V/2.}; C17; D2; D6)

6 r. uvádí osobní důvěrný, přátelský vztah s Bohem, jeho lásku, milosrdenství a blízkost (B10: „S Bohem prožívané mezní situace a bída.“; C3^{V/2.}; C4; C15^{V/2.}; C16^{V/2.}; C8: „Spiritualita nazývaná v SZ slovy „chodil s Hospodinem“, 1 r. uvádí víru v Boží prozřetelnost (C7^{V/2.}), 3r. uvádí vděčnost, obdiv a radost z povolání a ze všeho, čím je Bůh stále obdarovává (B13^{V/2.}; C1^{V/2.}; C8^{V/2.}).

1 r. uvádí františkánskou spiritualitu (D5).

2 r. uvádí, že podstatné je být křesťanem, knězem, popř. řeholníkem (B4; B11)

4 r. uvádí modlitbu v nejširším slova smyslu (B18; C3; C10; C15: „Snaha o to, aby modlitba a evangelium pronikaly do všech činností.“),

21 r. uvádí osobní modlitbu (A1; B1; B3; B7; B9; B11; B12; B14; B15; C1; C4; C5; C6; C9; C15; C16; D1; D3; D7; D8; D9),

2 r. uvádí společnou modlitbu (B17; D7; D2^{V/2.}), 11r. uvádí modlitbu breviáře (B1; B3; B10; B14; C1; C4; C5; C6; D2; D4; D6)

5 r. uvádí modlitbu růžence (B16; C2; C13; D1; D4)

8 r. uvádí adorace (A1; B5; B8; B14; B16; C4^{V/2.}; C13; D4)

19 r. uvádí meditace, rozjímání, kontemplace (A2; B1; B3; B7; B8; B15; C2; C7; C13; C14; D1; D2; D4; D6: „Uvažování (nechci psát rozjímání, protože umělé konstrukce

²⁵⁵ Protože respondenti reagují na 1. a 2. otázku podobně, uvádím zde odpovědi současně. Reakce na druhou otázku jsou označeny horním indexem „^{V/2.}“.

spojení s Bohem mohou být zavádějící, i když to je obvyklý termín). Při vší snaze o dokonalost musí jít o to, aby nás Pán Bůh při zdravém rozumu zachoval ráčil!“; D7; D8; D9; C6^{V/2}; C14^{V/2}), 1 r. uvádí naslouchání (B15)

8 r. uvádí Slovo Boží (A2^{V/2}; B10; B14; B16; C7; C12^{V/2}; D1; D3)

17 r. uvádí duchovní četbu (B3; B8; B9; B11^{V/2}. „Ze svědectví jiných křesťanů (skrže duchovní četbu)“; B12; B14; B17; B18; C2; C4; C5; C10; D1; D2; D3^{V/2}. „Nejvíč čerpám z poznání, které získávám četbou evangelních komentářů.“; D6; D7^{V/2}. „Z dobrých zkušeností „mistrů“ (četba).“)

1 r. uvádí slovo na den (D10), 1r. uvádí jako zdroj, ze kterého čerpá, z kursu „nové evangelizace“ (B7^{V/2})

2 r. uvádí duchovní vedení (jak vedený, tak vůdce) (B12), poslušnost Krista skrže duchovního vůdce (B11), 1r. uvádí duchovní rozhovor (D2)

3 r. uvádí exercicie (A2; B3; B16)

2 r. uvádí studium (C9; D3)

1 r. uvádí reflexi života (C9)

4 r. uvádí společenství (A2; C7; C11), život v komunitě (B12),

4 r. uvádí vztah k lidem (B9; B10; C3; C7)

1 r. uvádí vztah ke kněžím (B9)

3. Jakého Boha chcete lidem zvěstovat?

5 r. neodpovědělo (B2; B5; B6; C5; C9), 3 r. neodpověděli na část otázky (C10; C11; C14).

1 r. odpověděl, že chtějí lidem zvěstovat Boha přesně podle vyučování církve (C3)

7 r. odpovědělo, že chtějí lidem zvěstovat Boha „zjeveného“ (B13; B15; D9), Boha Bible – „Hospodina, Boha zástupů (společenství církve)“ (C17:), Boha evangelia (B9; C13; C15).

3 r. odpověděli, že chtějí lidem zvěstovat Vzkříšeného, Spasitele (B14; C12; C15)

5 r. odpovědělo, že chtějí lidem zvěstovat „Otce“ (B1; B12; C6; C8; D1)

19 r. odpovědělo, že chtějí lidem zvěstovat Boha lásky (B7; B10; B11; B14; B16; D5), blízkého, osobního, živého, milujícího, milosrdného, něžného, štědrého, velkorysého a odpouštějícího Boha - Pána, který s námi počítá a chce odpověď naší lásky a pokorné přijetí jeho plánu s námi (A1; B3; B17; C2; C4; C16; D1; D2; D3; D4; D6; D7; D8; D10)

1 r. odpověděl, že chce lidem „pomoci pochopit, že Bůh zde není proto, aby nám přinášel útěchu nebo naději. On prostě existuje, a proto ho uctíváme.“ (B4)

1 r. odpověděl, že „chce lidem zvěstovat takového Boha, jakého poznal.“ (B8)

4. Účastníte se rád duchovních cvičení a exercicií?

2 r. neodpověděli (B2; C5)

36 r. odpovědělo ano (A1; A2; B1; B3; B5; B6; B7; B8; B9; B10; B11; B12: „V obou rolích: jako exercitant i exercitátor. Jsou to vždy okamžiky intenzivních Božích doteků. I tehdy, když třeba bolí...“; B13; B14; B16; B17; B18; C1; C2; C3; C4; C6; C7; C8; C9; C10; C11; C12; C13; C15; C16;; D2; D4; D5; D9; D10)

2 r. odpověděli „spíš ano“, „docela ano“ (B4; D1)

1 r. odpověděl: „Rád – nevím, ale někdy jsou třeba, ne?“ (B15)

3 r. odpověděli, že záleží na exercitátorovi (A2; C14; D6: „*Dříve ano, dnes se těžko nachází vyhovující exercitátor. Jsou však staré vynikající knížky, u nichž nestárne obsah, ale jen jazyk, což mi nevadí.*“)

3 r. odpověděli, že se exercicií účastní pravidelně (B7; D2; D7; D8)

2 r. odpověděli, že se neúčastní rádi exercicií (C17; D3)

5. Modlíte se raději sám nebo ve společenství?

2 r. neodpověděli (B2; C10)

21 r. odpovědělo, že se modlí rádi jak o samotě, tak ve společenství (A1; B4; B6; B9; B10; B12; B13; B14: „*Je mi to jedno.*“; B17; C3; C4; C5; C7; C9; C12: „*Osobní modlitba sám, zbytek společenství.*“; D1; D5; D6; D7; D8; D9)

4 r. odpovědělo, že záleží na situaci, typu modlitby a na společenství (A2; B15; B16: „*Ale asi raději sám*“; C2)

9 r. odpovědělo, že se raději modlí ve společenstvích (B3; B7; B11; C8; C11; C16; C17; D10), v malých společenstvích (D2)

11 r. odpovědělo, že se raději modlí o samotě (B1; B5; B8: „*Dříve spíš ve společenství, nyní raději sám.*“; B16; B18; C1; C6; C13; C14; D3; D4)

VI. Vztahy

1. Jak prožíváte samotu? Co Vám přináší celibát?

3 r. neodpověděli vůbec (B2; C5; C10), 3 r. neodpověděli na první část otázky (B9; C9; C13), 6 r. neodpovědělo na druhou část otázky (B6; B7; B17; C5; C10; C15)

4 r. odpověděli, že samotu prožívají těžko (A1; B7; C2; C7)

3 r. odpověděli, že zakoušejí pozitiva i bolesti samoty (A2; B10; B13)

24 r. odpovědělo, že samotu mají rádi (B3; D4; D2; D5; D6; D7; D8), prožívají a snášejí ji dobře (B5; B6; B8; B15; B16; B17: „*Konečně chvíle pro sebe.*“; B18: „*Nejvíc jako prostředek ke ztišení a k intenzivnímu vztahu k Hospodinu, ke zklidnění a odpočinku (tedy pozitivně), někdy „mi pouze nevadí“, a jen ojediněle mě svazuje či rozrušuje...*“; C1; C2; C6; C11; C12; C14; C15; D3) a nemají s ní problém (C17; D1: „*Po čtyřicítce už docela vyrovnaně.*“)

2 r. odpověděli, že samotu vidí jako příležitost přimknout se víc k Pánu (B12) a nutnost, aby se člověk mohl opět setkávat s lidmi (C16).

11 r. odpovědělo, že samotu necítí (B14; C8), nejsou moc sami (B8; B16; C14; C15; D9; D10), žijí ve společenství (B1; B4; B11)

1 r. odpověděl, že chvíle samoty využívá k modlitbě a čtení (C4)

7 r. odpovědělo, že celibát sebou nese pozitiva i obtíže (svobodu – kříž) (A2; B4; C13; C3; C16; D1: „*Přijímání bezvýhradné lásky, schopnost poznat a prožít spoustu těžkostí jako všichni ostatní. Trochu větší přecitlivělost na kritiku, protože není tak častá jako v manželství. Schopnost vnímat i malou pomoc, vděčnost za vše od ostatních.*“; D3)

16 r. odpovědělo, že mu celibát přináší svobodu (C4; C7; C8; C17; D5; D9), svobodu ke službě lidem a Bohu (B3; B8; B9; B11; B13; B16; C2; C9; D2 „*Celibát je pro mne prostor pro službu více lidem bez zatížení starostmi o vlastní rodinu (i někteří lidé mají více odvahy svěřit se tomu, kdo je sám). Na druhou stranu mne svádí k pohodlnosti, k tendenci nevěnovat se pořádně nikomu (k sobectví).*“; D4)

1 r. odpověděl, že mu celibát poskytuje čas pro lidi (B5)

8 r. odpovědělo, že mu celibát umožňuje otevřenost pro hlubší vztah s Bohem (B1; B18; C2; C3; C4; C14; D9; D10)

2 r. odpověděli, že mu celibát poskytuje, pokoj (C11), hloubku (A1)

3 r. odpověděli, že vnímá celibát jako dar a pozitivum (B14; B15; C6)

3 r. odpověděli, že mu celibát přináší způsobilost k výkonné práci (C3; C14; D3)

2 r. odpověděli, že mu celibát přináší radost, že se nemusí otravovat se ženskými (B3; C12)

REAKCE ČTYŘ RESPONDENTŮ ZDE ODCITUJI DOSLOVNĚ:

B10: „*Bolavě i pozitivně – je to zajímavá věc. Činí mě svobodným pro ostatní lidi, ale jsou chvíle, kdy to doléhá. Celibát mi přináší mnoho. Je zdrojem vnitřních konfliktů: Nejsem samovolně akceptován okolím, to mě staví před nutnost buď se s tím prát nebo se s tím musím sžít. Je to nastavení života tak, že člověk musí věnovat stálé úsilí nebo rezignuje – špinavé kastroly.. vyhoří. Další věc je, že byt' jsem sám a jeden, současně nemohu zůstat sám. Jsem povolán žít ve společenství, v osobních vztazích s lidmi – což je obrovská výzva.*

Dále celibát umožňuje lidskou (mužskou) identitu prožívat ne jako uschlou bez ženy, ale stále potřebnou naplnění. Tzn. jsem chlap, potřeboval bych drahou bytost, ale tu nemám a potřebuji naplnění v lásce, to mě nutí stále koncipovat život na lásce k druhým. To mám na celibátu rád. Celibát je výzvou postavit svůj život na Bohu ne od lidí daleko, ale blízko.“

B12: „*Celibát mi nic nepřináší, neboť jako řeholník jsem složil slib čistoty a ten vnímám jinak než celibát. Celibát, tj. pro mne Kristus milující církev v osobě kněze, zatímco slib čistoty je snoubenka milující Krista, tedy přesně naopak. A to pro mne znamená moc, jen se o tom těžko píše...“*

D7: „*Jednak jsem řeholník (= plné zasvěcení Bohu) a kněz by neměl být rozdělen – to je služba na plný úvazek.“*

D6: „*Celibát je potřebný a správný, ale do budoucna by měl být dobrovolný jako na východě. Nebylo by proto sice více kněží, ale lidé by nás určitě méně pomlouvali. Nevěřící (ale i někteří věřící) nám totiž stejně nevěří. Z chyb jednotlivců se dělá mediální aféra.“*

2. Jak vzpomínáte na své dětství? Jak často se stýkáte s rodinou, podporují Vás?

1 r. neodpověděl (B2)

3 r. odpověděli na celou otázku „ano“ (C6), „přiměřeně ano“(C4), „dle možností“ (C9)

35 r. odpovědělo, že na dětství vzpomínají dobře a rádi (A1; B1; B3; B4; B5; B6; B7; B8; B9; B10; B11; B13; B14; B15; B16; C1; C2; C3; C5; C7; C8; C10; C11; C12; C14; C15; C16; D2; D5; D6; D8; D9; D10), až na výjimky pozitivně (B18; D3).

3 r. odpověděli, že na dětství vzpomínají velmi málo (D1; D4), nijak výrazně (C13)

2 r. odpověděli, že na dětství vzpomínají smířeně a pokojně (B12; D7)

1 r. odpověděl, že převažují negativní vzpomínky (C17)

14 r. uvedlo, že se stýká s rodinou alespoň jednou měsíčně nebo častěji (B1; B3; B8; B10; B12; B13; B15; B17; B18; C2; C11; D1; D2; D8), jednou za čtyři, až šest týdnů (B16)

5 r. uvedlo, že se stýká s rodinou pravidelně (C14), často (A2; B9; C5; C8)
 4 r. uvedli, že se stýká s rodinou podle možností/příležitostně (A1; C12; C15; C16)
 9 r. uvedlo, že se stýká s rodinou sporadicky/ několikrát do roka (B4; B7; B11; B14; C1; C3; C7; C10; D3)
 1 r. uvedl, že se stýká s rodinou minimálně (C17)
 3 r. uvedli, že se stýká s rodinou vzácně (D5; D7; D9)
 2 r. uvedli, že už nemá rodinu (D4; D6)
 24 r. odpovědělo, že je rodina podporuje (A1; A2; B1; B3; B4; B6; B7; B10; B11; B12; B13; B15; B17; B18; C1; C2; C5; C7; C8; C10; C14; D1; D8; D10)
 1 r. odpověděl: „*Někdo ano, někdo ne*“ (D3)
 1 r. odpověděl: „*Spíš já je*“ (C15; D2)
 2 r. odpovědělo, že je rodina nepodporuje (C12; C17), 1 r. odpověděl že není podporován finančně (B15)

3. Kde se cítíte doma?

2 r. neodpověděli (B2; B7)
 3 r. odpověděli, že se nad tím nezamýšleli (B4), „*Doma je kde?*“ (C9), 1 r. odpověděl: „*Dobrá otázka.*“ (B15).
 3 r. odpověděli, že se doma necítí nikde (A1; A2; B10: „*To je problém. Když o tom tak přemýšlím, tak se doma cítím v Římě.*“)
 1 r. odpověděl „doma“ (C6)
 2 r. odpověděli, že se doma cítí ve svém rodišti (C3), u rodičů (B1)
 11 r. odpovědělo, že ve farnosti, v níž zrovna působí (A1; B8; B11; C2; C10: „*Snažím se ve své farnosti.*“; C11; C13; C15; D9; D10), mezi farníky (D2).
 10 r. odpovědělo, že se doma cítí na faře (B9; B16; C1; C12; C17; D1), v klášteře, v řeholní rodině (B12; D7), ve svém bytě (C5; D3)
 9 r. odpovědělo, že se doma cítí na víc místech: na faře v místě působení, na farách, kde byli před tím, i u rodičů (B3; B5; B6; B13; B14; B18; C4; C8; C16;)
 3 r. odpověděli, že se cítí doma mezi dobrými lidmi (B7; C7; C14), 1 r. odpověděl všude (D5), 2 r. odpověděli v kostele (D4; D8)
 1 r. odpověděl: „*S touhou očekáváme domov věčný, to zatímni doma jsem musel opustit, ale vytvořil jsem si jiné. Člověk potřebuje místo, kam se může občas uchýlit.*“ (D6)

4. Má kněz vůbec čas na blízké vztahy?

2 r. neodpověděli (B2; D5)
 1 r. reagoval na tuto otázku požadavkem po specifikaci slova „blízký“ (B18)
 1 r. odpověděl, že záleží na okolnostech (C14)
 3 r. odpověděli, že otázka času není prioritní (C5; C8; D1)
 20 r. odpovědělo, že kněz má čas na blízké vztahy (B6; B7; B9; B10; B12; B16; B17; C1; C2; C3; C4; C6; C17; D2; D8; D10), asi ano (B5; B8), ano, ale nesmějí být v rozporu s jeho posláním (C13; D7)
 14 r. odpovědělo, že by kněz měl mít čas na blízké vztahy a je třeba, aby si ho dělal, i když to není vždy jednoduché (A1; A2; B1; B4; B11; B13; B14; B15; C7; C9; C10; C15), především na blízké vztahy mezi spolubratry (B9; C11)

3 r. odpověděli, že „jak kdo“ má čas na blízké vztahy (C12; D3; D4 „já ne“)

1 r. odpověděl, že kněz nemá mnoho času, protože žije v mnoha vztazích, ale přesto by mělo být zřejmé, že se snaží být každému blízko (C16)

1 r. odpověděl, že kněz nemá čas na blízké vztahy (B3)

2 r. odpověděli, že není dobré, aby kněz měl blízké vztahy (D6: „Nemá, ale pokud si na toto čas udělá, brzy to s kněžstvím skončí!“; D9)

5. Mohou kněží prožívat blízký vztah k ženám?

2 r. neodpověděli (B2; C11)

4 r. odpověděli otázkou: „Co je to blízký vztah?“ (A2; B15; C5; C9)

30 r. odpovědělo, že kněží mohou prožívat blízký vztah k ženám (A1 „osobně se toho obávám“; B6; B16; C6; C7; C8; D1), tento vztah ale předpokládá lidskou i duchovní zralost obou a dodržování hranic (B1; B5; B7; B8; B9; B12: „V tom jsem asi někdy příliš odvážný, ale domnívám se, že nejen mohou, ale do jisté míry i musejí. Jen to chce mít pevné zakotvení a vědět, co chci. A pak mám šest zásad od McGinnise: 1. Ve vztazích k osobám opačného pohlaví si příliš nevěř; 2. Nevytvářej blízké vztahy k citově hladovým osobám; 3. O svých vztazích mluv s těmi, s nimiž máš (partner, představený, zpovědník apod.); 4. Zvažuj, kdy a kde se s danou osobou setkáváš; 5. Stanov si hranice fyzického kontaktu; 6. Když jde do tuhého, utíkej.“; B14; C15; C16; D2; D5; D6; D7; D9; D10), opatrně (B17; C13), tak jako k sestře a matce (C10; D8). Ano, tak jako Ježíš (B13), tak jako svatí (A2; C4; D7).

2 r. ve své odpovědi specifikovali, k jakým ženám mohou mít kněží blízký vztah: „K sestře a matce. Jinak tu musí být dost jasná hranice a příliš blízký vztah vnímám spíš jako nebezpečný pro duchovní život a službu kněze (i citová vázanost je ošidná).“ (B11), „Ano, nejspíše k členkám institutů zasvěceného života.“ (D3).

1 r. odpověděl: „Jako kněz nepřistupuji k ženám tak, abych otevíral variantu, že navážu přátelství – to je osvobozuje, aby mohly sdělit co potřebují. Mimochodem, nám často říkají víc než manželům. Tento přístup vyžaduje disciplínu, otevřenost vztahu. Jde o to nebýt cynik, nebýt skála a současně nenechat vztah zakořenit – je to něco, co odpovídá mému životnímu stylu. Každý kněz má svůj. Je mnoho variant, např. Padre Pio na ženu ani nepromluvil, naopak sv. Jeroným, přátelství svatých... jde o to najít svou cestu podle typologie – vždy je to umění.“ (B10).

2 r. odpověděli „Ano i ne“ (B4; C2; C17: „Proč by nemohli? Jakékoli přiblížení však redukuje ideál celibátu.“)

2 r. odpověděli, že „spíš nemohou“ (C3), respektive mohou ho mít jen světci, jinak ne (D4)

3 r. odpověděli, že kněží mít blízký vztah k ženám nemohou (B3; C1; C14)

6. Čím je pro Vás vztah s lidmi (povinností, obohacením, službou...), dáváte přednost individuálním vztahům nebo zdůrazňujete vztah k celému společenství?

3 r. neodpověděli (B2; B5; C9).

1 r. odpověděl, že to tímto způsobem nerozlišuje (C2)

3 r. odpověděli, že vztahy k lidem jsou nezbytnou součástí života (A2; B4), tím nejcennějším (C5)

18 r. odpovědělo, že vztahy k lidem v sobě obsahují „ode všeho trochu“: obohacení, radost, službu, samozřejmost, výzvu aj. (A1; B1; B3; B10; B11; B12; B14; B16; B17; B18; C4; C7; C14; C15; C16; D3; D5; D7).

5 r. odpovědělo, že vztahy k lidem jsou pro ně především obohacením (C1; C11; C12; C17; D2).

1 r. odpověděl, že vztahy k lidem jsou pro ně především radostí (C8)

4 r. odpověděli, že vztahy k lidem jsou pro ně především službou (C10; D4; D6: „*Při níž člověk sám získává*“; D9)

22 r. uvedlo, že prožívají oba způsoby vztahů (B4; A2; B6; B9; B17; B18; C4; C7; C15; D10) a vidí jako důležitou rovnováhu vztahů ke společenství i k jednotlivci (A1; B10: „*Na základě celistvosti farnosti, ke člověku.*“; B12; B13; B14; B15; B16; C16; D1; D2; D6; D7). 5 r. odpovědělo, že záleží na konkrétních okolnostech a potřebách (C11; C12; C14; D5).

10 r. odpovědělo, že tíhnou spíš k individuálním vztahům (B3; B11; C3; C5; C6; C8; C10; C13: „*Jsou různé, přibývá osobních vztahů vedení, starost o jednotlivce, rodiny.*“; D3; D8).

5 r. odpovědělo, že tíhnou spíš ke vztahům ke společenství (B7; B8; C17; D4; D9)

7. Jaké jsou Vaše vztahy k nejbližším spolupracovníkům?

1 r. neodpověděl (B2)

37 r. hodnotí vztahy s kolegy kladně: jako výborné (C6; C1 „*ale na distanc*“), uspokojivé, až vynikající (C5), velmi dobré (D4), bezproblémové (B1; C3), bratrské (D7), přátelské, vřelé (B9; B18; C2; C8; C9; C15), dobré (A2; B3; B4; B5; B6; B7; B8; B11; B12; B14; B16; C7; C8; C14; C15; C16; D4; D5; D9; D8; D10), docela dobré (D3), otevřené (D1).

3 r. odpověděli, že s kolegy vychází (C11), mají přiměřené (C4) a normální vztahy (B17).

4 r. odpověděli, že mají kolegiální pracovní vztahy (C9; C10; B10 „*kolegové ctící kompetence*“; B15 „*korektní*“).

1 r. odpověděl, že má vztahy rezervované (C17).

1 r. odpověděl: „*Mám v tomto ohledu více rolí. Jsem zároveň vedoucí týmu, jeho člen, šéf, farář, manažer. Můj vztah k nim se, při zachování úcty ke každému, řídí tím, jakou roli momentálně hraji či musím hrát.*“ (B13).

3 r. odpověděli, že „*jak ke komu – dobré i špatné*“ (A1; C13; D6; D2: „*Většinou mívám výborné spolupracovníky, ze kterých se raduji, ale věnuji většinou málo času osobním rozhovorům s nimi. Spíše mě těší s nimi na leccěms spolupracovat. Občas se objeví někdo dost složitý (např. lidsky nevyzrálý), pak mne to dost zaměstnává a zneklidňuje.*“).

5 r. odpovědělo, že by na tuto otázku měli odpovídat také spolupracovníci (B1; B12; C12; C14; D8).

8. Vnímáte spolupráci a podporu spolubratrů kněží, je dostatek příležitostí k setkání?

2 r. neodpověděli (B2; C10), 7 r. neodpovědělo na první část otázky (B6; B15; C1; C8; D1; D2; D5).

24 r. odpovědělo, že vnímá spolupráci a podporu kněží (A1; B1; B4; B5; B7; B8; B9; B10; B12 „docela ano“; B13; B14; B16; B17; B18; C2; C5; C12; C14; C16; D3; D4; D7 „ve městě“; D8; D9; D10).

4 r. odpověděli, že vnímá spolupráci a podporu některých kněží (B11: „Není to úplně ideální, jde spíš o konkrétní osoby, se kterými se dá úžeji spolupracovat.“; C9; C11; C15)

3 r. odpověděli, že vnímá spolupráci a podporu kněží jen málo (B3; B12 „s diecézními minimálně“; C4; C13: „Moc zatím ne, snažíme se o společenství.“)

6 r. odpovědělo, že nevnímá spolupráci a podporu kněží (A2; C3; C6; C7; C17; D6).

9 r. odpovědělo, že není dostatek příležitostí k setkávání (A2: „Neumíme to“; C1; C3: „Setkání zásadně mají pracovní charakter a často se mi zdá, že řešíme věci naprosto zbytečné. Zůstává skupina polských kněží, se kterými udržuji kamarádské a přátelské vztahy.“; C6; C7; D5), „spíš ne“ (B3; C8; C16: „Obecně se říká, že na setkání s jinými kněžími dnes není dostatek času. Ale jenom v tom čase to nebude. Nakolik je mi známo ze svědectví starší generace kněží, kteří se pravidelně setkávali, myslím, že je to hlavně důsledek rozbití kněžských domácností. Když měl kněz domácnost, mohl si dovolit pozvat spolubratra. Ale kdo by vám chodil na sálám z mastného papíru. Takže dnes pozoruji, že mnozí spolubratři, když už se chtějí setkat, chodí do hospod. Já mám výhodu, že se stravuji v domácnosti nájemníků, ale nemohu tam stále vodit jiné lidi.“).

2 r. odpověděli, že jak kdy (C9; C11)

17 r. odpovědělo, že je dostatek příležitostí k setkávání (B1; B4; B5; B7; B9; B17; B18; C2; C5; C12; C14; C15; D3; D4; D7; D8; D9)

6 r. odpovědělo, že je třeba ochota, zájem a snaha vytvářet, hledat a využívat příležitosti (A1; B6; B10; B16; C15; D10),

6 r. odpovědělo, že záleží na jedinci, zda je chce a jsou pro něj důležité (B4; B15; B18; D1; D2; D6)

1 r. odpověděl: „Po nabytých zkušenostech kontakt nevyhledávám.“ (C17)

9. Máte stálého zpovědníka? Jaký je váš vztah?

3 r. neodpověděli (B2; B8; C10²⁵⁶)

7 r. nemá stálého zpovědníka (A1: „hledám“; B3; B5; B13; C4; C17; D3).

37 r. má stálého zpovědníka (A2; B1; B4 „víceméně“; B6; B7; B9; B10; B11 „krátce, poznáváme se“; B12 „po letech hledání“; B14: „Hledám dost dlouho jiného“; B15; B16; B17; B18; C1; C2; C3; C5; C6; C7; C8; C9; C11; C12; C13; C14; C15; C16; D1; D2; D4; D5; D6; D7; D8; D9; D10) a jejich vztah hodnotí 9 r. jako: přátelský (A2; B9; B17; B18; C5; C7; C13; C15; D2), 3 r. kamarádský (B1; C3; D6: „I když upřímnost na druhé straně postrádám“), 1 r. bratrský (C11), 2 r. syn – otec (C16; D4), 2 r. vztah úcty (B15; C16), 4 r. důvěrný (B12; C2; D1; D8), 3 r. přímý, otevřený (B4; C2; D1), 3 r. výborný (C12; D1; D2), 1 r. hluboký, duchovní (D1), 8 r. dobrý (B6; B10; B16; C6; C8; C14; D5; D10).

2 r. považují stálého zpovědníka jako nezbytného pro duchovní život (D1; D7).

²⁵⁶ C2 dotazník z časových důvodů dále nevyplňoval.

2 r. zdůrazňují, že mít stálého zpovědníka není samozřejmostí a že to vnímají jako velký dar, komfort a pomoc (B10; B12).

10. Je pro Vás biskup především oporou (otce) nebo autoritou (šéfa)? Šel byste s ním iniciativně řešit své problémy v pastoraci?

3 r. neodpověděli (B2; C5; C10), 4 r. neodpověděli na první část otázky (B17; C3; C13; D5), 1 r. neodpověděl na druhou část otázky (C1).

3 r. odpověděli, že nejsou diecézní kněží (B12; D3; D7).

1 r. odpověděl, že „*se tento vztah vytváří. Šéfa člověk vyfasuje, otcem se musí stát.*“ (B16).

7 r. odpovědělo, že je pro ně biskup jak oporou, tak autoritou (A1; B4; B14; B15; C4; C7; C16).

17 r. odpovědělo, že je pro ně biskup více především autoritou (šéfem) (B1; B3; B7; B8; B11; B18; C1; C6; C8; C9: „*Bezpečnější je šéf.*“; C12; C15; C17; D2; D4; D6; D10).

10 r. odpovědělo, že je pro ně biskup více především oporou (otcem) (A1; B5; B6; B9; B12; B13; C2: „*Spíš otec, který ale ne vždy podpoří*“; C11; D1; D8).

1 r. odpověděl, že je pro něj biskup bratrem (A1).

1 r. odpověděl: „*Znáte naše biskupy, myslím, dostatečně. Snaha z jejich strany někdy je, mají však příliš povinností, aby bylo jedno i druhé (= ne, ne).*“ (A2).

3 r. odpověděli, že jak který biskup (B12; C14; D9).

18 r. odpovědělo, že s biskupem řeší nebo by šel v případě potřeby řešit problémy v pastoraci (B4; B8; B9; B10, „*ze zásady*“; B12; B13; B14; B15; B16; B17; C2; C3; C11; D1; D8), v případě nutnosti a nezbytnosti (B3; B7; C8).

1 r. odpověděl: „*podle rázu problému*“ (B6).

4 r. odpověděli, že by s biskupem šli řešit své problémy výjimečně (B18), protože biskupové mají mnoho povinností a málo času (A2; C7; C8).

1 r. odpověděl: „*Několikrát jsem to udělal a stejně se nic nevyřešilo a obrátilo se to potom proti mně.*“ (C12).

1 r. odpověděl, že pastorační záležitosti navrhuje písemně, ale rozhovor nevyhledává (D2).

2 r. odpověděli, že to „*ještě nezkusili*“ (C15; C16).

8 r. odpovědělo, že s biskupem problémy neřeší (B11 „*spíš s generálním vikářem*“; C4; C6; C13; C17; D5; D6: „*Na problémy jsem si zatím stačil sám. Když už člověk nestačí, má jít do důchodu a jen vypomáhat, a ne ničit farnost, jak to někde vídám.*“; D10).

11. Jak zakoušíte postoj a reakce ze strany společnosti vůči Vám jako knězi?²⁵⁷

4 r. neodpověděli (B2; C5; C10; D9).

1 r. odpověděl, že se nad tím nezamýšlí (C4).

2 r. odpověděli, že reakce společnosti prožívá jako každý jiný člověk (C9), vidí je jako normální (B8)

²⁵⁷ Otázku č. 11 jsem nezařadila, je možno ji nahlédnout v příloze s. 63 – 66.

1 r. odpověděl, že reakce společnosti zakouší „v obrněnosti“ (C7).

1 r. odpověděl: „*Snažím se v laicizované společnosti (třebas i při každodenní cestě MHD) ukazovat lidem, že jsem člověk jako oni a ne žádné divné zvíře.*“

17 r. odpovědělo, že vnímají reakce a postoje společnosti jako převážně pozitivní (A1; B1; B3; B4; B6; B10; B13: „*Na osobní rovině se příliš nesetkávám s negativním postojem. Jiný je obraz, který vyvábí média.*“; B16; C6; C8; C15; C16; D1; D3; D4; D8; D10).

10 r. odpovědělo, že vnímají reakce a postoje společnosti jako negativní (A2; B5; C1; C3: „*Je spousta zastaralých předsudků. Pro většinu společenství jsme nepochopitelní a asi zbyteční. Přesto si kněz může vybudovat docela dobré postavení. Postupně se stává součástí města (anebo vždy byl). Bohužel problém vidím v tom, že podstatná část společnosti (společenství) nemá žádný vztah k církvi a proto není příležitost ke změně předsudků.*“; C11; C12; C13; D2: „*Mám pocit, že mnozí lidé respektují mou funkci faráře, jsou přiměřeně uctíví, ale je to pro ně nějaký málo srozumitelný pozůstatek dob dávno minulých. Vůči církvi jako celku vnímám poslední dobou spíš negativní vztah, zesílené předsudky a strach.*“; D5: „*Často jako v totalitě.*“; D6).

12 r. odpovědělo, že vnímají nejružnější reakce a postoje společnosti (B4; B7; B9; B12; B14; B15; B16; B17; B18; C2; C14; C17)

Mezi pozitivními postoji a reakcemi respondenti uvádějí: sympatie (B9), otevřenost, spolupráce (B18), důvěra (B15), přátelství (B15), úcta (B14; B17; C17; D2; D10), zdvořilost (C17), obdiv (B14), vstřícnost (B10; C2), nesmělý zájem, zvědavost (B12), očekávání (C2), „volání hladových duší“ (B11).

Mezi negativními postoji a reakcemi respondenti uvádějí: rozpačitost (B8; B17), nedůvěru (B15), neupřímnost (B14), nepochopení kněží a jejich služby (C12), lhostejnost (A2; B9; B16; B18; C11; C13), arogance a přezírání ze strany mladých (C17), odmítání (A2; B14), provokace (C2), výsměch (B14; C13), pohrdání (B15), odpor (B12), nenávisť (B9).

VII. Pastorate:

1. Mohl byste charakterizovat farnost, ve které v současnosti působíte (počet věřících; kostelů; prostředí vesnice - město; specifika...) ²⁵⁸
2. Má být fara místem otevřeným všem nebo je především zázemím kněze?

2 r. neodpověděli (B2; C10)

0 r. odpovědělo, že fara má být zavřená.

10 r. odpovědělo, že fara má být otevřená (A1; C1; C8; C9; C12; C17; D1; D4; D6; D9).

3 r. odpověděli, že fara má být otevřená v rozumné míře (B4; B14; D7).

32 r. odpovědělo, že fara má být otevřená, ale současně musí poskytovat zázemí a soukromí knězi. Odlišují se zde tři zóny: úřad, otevřená domácnost, „pelíšek kněze“ (A2; B1; B3; B5; B6; B7; B8; B9; B10; B11; B12; B14; B15; B16; B17; B18; C2; C3; C4; C5; C6; C7; C11; C13; C14; C15; C16; D2; D3: „*Ideální by bylo, kdyby fara sloužila jen jako byt kněze a farní činnost se odehrávala v samostatném farním středisku. Pokud tomu tak*

²⁵⁸ Reakce na tuto otázku jsem zpracovala a uvádím v kapitole 2.2.5. Zkoumaný soubor, s.107n.

není, měl by kněz dbát na to, aby fara působila dojmem pohostinného domu, na druhou stranu si musí na faře uhlídat soukromí. Jinak je to cesta k vyhoření.“; D5; D8; D10).

3. Jak byste charakterizoval roli kněze ve farnosti?

3 r. neodpověděli (B2; C3; C10).

1 r. odpověděl, abych se raději zeptala odborníků (B1).

2 r. odpověděli, že se snaží naplňovat dokumenty církve (B13; C15).

1 r. odpovídá, že role kněze je „být kněz“ (C5).

1 r. odpovídá, že kněz je apoštol (C6).

2 r. charakterizuje kněze jako toho, který zpřítomňuje Krista „*Alter Christus*“ (A2; C9), „*znamení transcendentna*“ (C17), ukazatel cesty k Bohu, „*oduševňovatel*“, posvěcovatel a mystagog (B14; C16; D3; D4), animátor, inspirátor, koordinátor, pomocník, poradce, ne vládce (B16; B18; C1; D3; D4).

1 r. zdůrazňuje lidský přístup (C4).

1 r. zdůrazňuje, že kněz je především křesťan (B3).

1 r. zdůrazňuje, že kněz je jedním ze společenství, který má kněžskou službu (C6).

3 r. potrhují roli bratra (B5; C15; D5).

21 r. potrhuje roli otce celé farní rodiny, který je lidem blízko, všechno s nimi prožívá, sdílí a odevzdává to Bohu. Je uprostřed farnosti a modlí se. Je duchovním otcem, správcem pokladu Božího slova, lásky a svátostí²⁵⁹ (A1; A2; B3; B5; B6; B9; B11; B12; B14; B15; C2; C8; C11; C12; C13; C15; C16; D1; D2; D8; D10).

4 r. zdůrazňují duchovní autoritu (B17) a duchovní oporu (C14; D1; D7).

3 r. uvádí roli přítele (A1; A2; C15)

4 r. uvádí roli učitele (B11; B14; C15; C16)

10 r. uvádí roli pastýře (A1; B3; B7; B8; B10; B12; B14; C13; C15; D9).

2 r. uvádějí roli vůdce (B3; C16)

2 r. uvádějí roli manažera (A2; B5)

1 r. uvádí: „*Dříve velkomožný pán a záporné následky toho Církev nese dodnes. Dnes otrok všech, k němuž si každý dovolí, tak chápou demokracii.*“ (D6).

4. Je zavádění pastoračních plánů zbytečnou administrativou, zátěží nebo pomocí?

3 r. neodpověděli (B2; B14; C10).

2 r. odpovídají, že to ukáže až čas (A1; B9)

2 r. uvádí, že pastorační plány jsou třeba (B7; D8)

5 r. vidí pastorační plány jako užitečnou pomoc (B6; C7; D1; D4: „*Pokud lidé mají zájem*“; D10)

11 r. uvádí, že pastorační plány mohou být dobrá a užitečná věc, pokud jsou životné, fungující, smysluplné, vycházejí ze skutečných potřeb a jsou realizovatelné a skutečně zaváděny. Ovšem někteří podotýkají, že ne všechny pastorační plány fungují a mnoho si od nich neslibují a nezabývají se jimi. (B1; B10: „*musí to být projekty, teologické – otevřené pro nečekanost Božího zásahu.*“; B11; B15; B16; B17; B18; C15; D3; D7), s mírou (D5).

²⁵⁹ Srov. Přílohy s. 70, B15 a D10.

7 r. uvádí, že pastorační plány mohou být jak přínosem, tak zátěží a zbytečností (B3; B8; B12; C9; C12; C16), že záleží na osobnosti toho, kdo to dělá (A2).

3 r. uvádí, že o pastoračních plánech neví (C3: „Zatím znám pouze obecné pro celou církev. Lokální jsem ještě neviděl“; C6; D2: „Byly by určité pomoci, ale v prostředí naší diecéze o žádných písemně zformulovaných ‚pastoračních plánech‘ nevím.“

12 r. vidí pastorační plány jako zbytečnou administrativní zátěž (B4; B5; B13; C1; C2; C4; C8; C11; C13; C14; C17; D6: „Když vím, co je mou povinností, nepotřebuji plánovat jako komunisté, neboť kněžská služba se plánovat nedá. To, co jsem zatím v tomto směru četl, jsou nabubřelé řečičky, ale skutek utekl. I když nechci na nikoho poukazovat, tak např. takové „katechetické centrum“ nabízí všechny možné učebnice, a když si pro ně jedu, zjistí se, že já mám doma toho nakoupeno mnohem více, a to, co potřebuji, nemají!“)

5. Máte k nějaké (věkové, zájmové aj.) skupině blíž, cítíte se k ní zvlášť povolán?

4 r. neodpověděli (B2; C10; D5; D9).

1 r. odpověděl, že o tom nepřemýšlí (C13).

22 r. uvedlo, že nemají k žádné skupině blíž. V rámci univerzality kněžské služby mají nebo se snaží mít blízko ke všem stejně (B1: „Ošemetná otázka, správná odpověď je ‚ne‘. Všichni mě někdy štvou a někdy jsou k pomilování ☺.“; B4: „Ale nejde to vždy stoprocentně.“; B5; B7; B8; B13; B14; B15; B16; C1; C4; C5; C6; C7; C8; C11; C16; C17; D1; D4; D6; D7).

21 r. uvedlo, že mají k nějaké skupině blíž (A1; A2; B3; B6; B9; B10; B11; B12; B17; B18; C2; C3; C9; C12; C13; C14; C15; D2; D3; D8; D10). Respondenti uvedli skupiny: děti (B9; B10; B12), mládež (A1; A2; B6; B11; B17; B18; C2; C3; D3; D6; D8; D10), studenti (B12; C9; C14; C15), rodiny (B9; B18; C15; D1; D2; D8), vrstevníci (B10; C16), senioři (A1; B3; B18; C13), nemocní, trpící, postižení (B18; D4), lidi na okraji společnosti, vězni (B11; D6), nevěřící (C2), ti, kdo chtějí hledat (A2), otevření, inteligentní, přemýšliví, moudří lidé (B10; B12; D2; D7), umělci (B12).

6. Dostáváte od svých farníků zpětnou vazbu, šel byste se s nimi poradit?

2 r. neodpověděli (B2; C10), 4 r. neodpověděli na první část otázky (C12; C13; D6; D7), 6 r. neodpovědělo na druhou část otázky (B6; B12; B14; C4; C16; D8).

1 r. uvedl, že nemá farnost (D3).

2 r. uvedlo, že dostává od svých farníků zpětnou vazbu, ale ne tak často jak by chtěl (B18; D7).

29 r. uvedlo, že dostává od svých farníků zpětnou vazbu (B5; B7; B9; B10; B11; B12; B13; B14: „Snažím se ptát na názory a výhrady.“; B15; B16; C1; C2; C3; C5; C6; C7: „Modlitby, přátelství, pochvaly, pomluvy, petice proti knězi, podrazy, články v novinách.“; C8; C9; C14; C15; C16; C17; D1: „Naučil jsem se ji vnímat. Často je nepřímou vyslovená, ale vždy funguje.“; D2; D4; D5; D8; D9; D10).

4 r. uvedli, že dostávají občas od některých farníků zpětnou vazbu (B3; B4; C4; C11).

6 r. uvedlo, že dostává od svých farníků zpětnou vazbu jen vzácně a málo (A1; A2; B1: „Málokterí se to naučili, resp. měli příležitost to zkusit, a ještě vzácnější je, že se

nějaký autor zpětné vazby s dobrou potáží. Ale chyba je i na mé straně: dávám k tomu nedostatečný prostor a nejsem vždycky pozorný posluchač.“; B6; B8; B17).

0 r. uvedlo, že nedostává od svých farníků zpětnou vazbu.

26 r. uvedlo, že se se svými farníky radí (B5; B7; B8; B9; B11; B13; B15; B16: „Ale zodpovědnost rozhodnutí je většinou na mě.“; B18; C1; C2; C3; C5; C6; C7; C8; C9; C12; C13; C15; C17; D1; D2; D4; D9; D10).

1 r. uvedl, že by se šel poradit s většinou (B4).

3 r. uvedli, že záleží na tom, s kým a o čem se radit (C14; D6 „S odborníky se také občas radím, a tak získávám, ale častěji se setkávám s radily, kteří vědí, co bych měl dle jejich názoru dělat, ale jeden chce to a druhý pravý opak. Jen kdybych chtěl podle jejich písničky tancovat.“; D7 „Něco ano, uvítal bych i více (ovšem ne tak, aby se mi snažili vnucovat podivné nápady).“).

1 r. uvedl: „Poradit bych se šel, a rád, ale ke komu? Aby to hned nevěděla celá farnost? A kdo je moudrý, aby byl schopen poradit?“ (A2).

0 r. uvedlo, že by se nešlo radit se svými farníky.

7. Jak prožíváte, když je efekt Vaší práce neuchopitelný, neviditelný?

5 r. neodpovědělo (B2; B6; C10; D5; D8).

1 r. uvedl: „Nemělo by ho to zlomit.“ (D9).

2 r. uvedli, že kdo nečeká úspěchy, nebude zklamán (D6; D7).

1 r. uvedl, že mnoho věcí je neviditelných, často ty nejdůležitější (A2).

1 r. uvedl, že to je skoro pořád (C6).

8 r. uvedlo, že nějaký efekt vidět je (B1; B12; B16; C3; C9; D1; D10), snaží se ho vidět (B4).

9 r. uvedlo, že to snáší vyrovnaně (C14), počítá s tím (B3; B9; B10; D2), snaží se o nadhled (B13; B15), zvykl si (B8; B17), nemá s tím problém (B5; D10).

1 r. uvedl, že se raduje (C12).

1 r. uvedl, že jde ke včelám (C17).

1 r. uvedl, že to snáší jak kdy (B18).

11 r. uvádějí, že neuchopitelný a neviditelný efekt práce někdy nesnášejí lehko a je to pro ně problematické (A1; B1; B7; B11; B16; C5; C8; C13; C15; D3), trochu ho to zklame (C1).

16 r. uvádí, že těžkosti s tím spojené odevzdávají Bohu. Posilou a pomocí jim je, že pracují na „božím“, ne na vlastním, a jejich úkolem je rozsévat ve víře, že On sám dá vzejít takovým plodům a tehdy, kdy chce²⁶⁰ (B3; B11; B12; B14; C1; C2: „Modlím se za trpělivost a vytrvalost.“; C4; C5; C7; C11; C13; C15: „Někdy těžko. Ale snad jsem se trochu naučil, že Pán mě na toto konkrétní místo neposlal, abych měl problémy vyřešené a byl spokojený se sebou i s druhými, ale abych problémy nesl a učil se je řešit.“; C16; D1; D4; D6).

8. Jak nakládáte s kritikou namířenou vůči Vám?

3 r. neodpověděli (B2; C10; D5).

²⁶⁰ Srov. Přílohy s.77, B11

2 r. uvádějí, že se s kritikou nesetkávají často (B6; D2).

1 r. uvedl, že je splachovací (C17).

1 r. uvedl, že kritika zkrátka patří k životu (C6)

24 r. uvádí, že o kritice přemýšlí a rozlišují rozumnou, opodstatněnou, konstruktivní a nekonstruktivní kritiku (A2; B1; B4; B6; B7; B8; B9; B11; B14; B15; B16; C2; C4; C7; C8; C12; C15; C16; D1; D2; D3; D6; D7; D10).

5 r. uvádí, že je kritika většinou nekonstruktivní (A2; B16; D6; D7; D10).

2 r. uvádí, že neoprávněnou kritiku odevzdávají Pánu v modlitbě (B11; B14) a 2 r. uvádějí, že nekonstruktivní kritiku ignorují (C2; C16).

15 r. uvádí, že na konstruktivní kritiku bere vážně (B7), poučuje se z ní (B1; D8), snaží se reagovat konstruktivním, progresivním řešením (C5; C8; C11; C14; D1; D2), vyvodit důsledky (B12; B13), napravit co je třeba (B15; D4), vysvětlit (B3, „*Zamýšlím se nad tím, ale jdu si svou cestou a vysvětluji lidem, proč to tak musí být.*“; B15)

2 r. uvádí, že se snaží reagovat s klidem (B18; D1)

3 r. popisují své reakce na kritiku jako: spontánní (B10), pravdivé (B4), v pokoře (D9).

1 r. uvádí systém: „*vyhodnotit, zbavit emocí - racionalizovat, změnit co lze, pustit z hlavy.*“ (B13).

6 r. uvádí, že se s kritikou postupně vyrovnává a pere se s ní (B17; D1), překonává počáteční zklamání (C8), musí nechat opadnout počáteční emoce a první podrážděné reakce (B12: „*Vždycky hned odporuji (i když si furt slibuji, že se raději kousnu do rtu), ale vždycky nad tím pak přemýšlím a snažím se z toho fakt něco vyvozovat.*“; B16; D3).

8 r. uvádí, že kritiku vnímají pozitivně a jsou za ni vděční (B9; B10; C1; C3; C14: „*Beru to jako jedinečnou příležitost k sebereflexi.*“; C15; D1), přestože je to nepříjemné a těžké (A1; B5; B18; C9; C14).

9. Jak reagujete, když vzniknou konflikty, a jak se vypořádáváte se zlostí?

3 r. neodpověděli (B2; C5; C10).

1 r. uvádí, že reaguje jak kdy (B13).

1 r. uvádí, že je naštvaný (B17).

1 r. uvádí, že miluje konflikty, protože jsou prostorem pro změnu (B10) a 1 r. uvádí, že konflikty dobře snáší (C6).

2 r. uvádějí, že moc konfliktů neřeší (B16; C1).

8 r. uvádí, že konflikty snáší těžko (B13; B18; C15; D2; D3; D5; D6; D7).

3 r. uvádějí, že se snaží konfliktům předcházet (B18; C15; D4).

5 r. uvádí, že není konfliktní typ, stahuje se stranou, mlčí, čeká (A1; A2; B1; B3; B18).

7 r. uvádí, že reaguje nepřiměřeně, vybuchne (B6; B12; C2; C13; C17), ale brzo se zklidní (B11; C3).

14 r. uvádí, že se snaží konflikty co nejrychleji vysvětlit a vyřešit (B8; B14; B15; C7; C8; C12; C16; D1; D7; D10), snaží se řešit konflikty racionálně (B9; D8; D2: „*Většinou prosazuji ‚logické‘ vyřešení, ale nebývám dost citlivý ke konkrétnímu člověku s jeho limity, zraněními, prioritami. Naštěstí to ale nebývá často.*“), řeší konflikty přímo s dotýcnými (B4).

6 r. uvádí, že zlost nemívá často (A2; D1), má ji pod kontrolou (B9; B16; D8; D9),

4 r. uvádějí: zlost prožívá těžce (C2), paralyzuje ho, a děsí (B10), že ho hněv dost ovlivňuje (D2), je odměřený a kritický (D3).

6 r. uvádí, že se snaží zlost sublimovat (B18), tlumit (C16), potlačuje ji (C8; C12), překousne ji v sobě (B14; B15)

5 r. uvádí, že počká, až zlost přejde a opadnou emoce (A1; B1; B5; C3; C4).

Způsoby, jenž respondentům pomáhají vyrovnat se se zlostí: stáhnout se do samoty (B15; C17; D6: „*Sám se pokud možno rozčilovat, až když to jiní nevidí.*“), vypovídat se z ní příteli (B12; C3; C9; D1), vložit ji do modlitby (B12; C11; C14; C15; D1), zakouřit si (B8), „*bezprostředně v duchu sprostě nadávám. Mezi kněžími i hlasitě a vulgárně.*“ (D1).

10. Co Vám pomáhá udržet si odstup od problémů penitentů a vyrovnávat se s bezmocí, utrpením, smrtí?

5 r. neodpovědělo (B2; C4; C5; C9; C10).

1 r. uvádí, že záleží na blízkosti vztahu (B17).

12 r. uvádí, že s tím nemají problém, že je problémy penitentů nepohlcují a netrápí (A1 „*odstup nesmí být příliš velký*“; A2; B7; B8; B15; C3; C8; C17; D3), konkrétně pomáhají a „*hází za hlavu*“ (B14; B15; C8), některým v tom pomáhá zapomnětlivost a množství penitentů (C1; D6)

2 r. zdůrazňují, že je nutné vytvářet odstup (D7) a čas pro sebe (C13).

7 r. uvádí, že se za penitenty modlí (B3; B14; C2; C11; C12; D1; D4), prosí o modlitbu kontemplativní komunity (D1).

28 r. uvádí, že jim pomáhá víra a důvěra k Bohu, který vše dobře řídí, chápe a má to pod kontrolou. Mohou to na něj „*hodit*“, protože jsou to především Jeho penitenti. A vědomí, že nemusí vyřešit vše, protože svět už byl spasen (B1; B3; B4; B5; B6; B10; B11; B12; B13; B15; B16; B18; C1; C3; C6; C7; C8; C12; C13; C14; C15; C16; D2; D4; D5; D8; D9; D10).

1 r. uvádí, že nejhůř snáší bezmoc (B12).

? r. uvádí, že k vyrovnání se s utrpením a smrtí jim pomáhá vědomí, že obojí patří k životu, je posvěceno Ježíšem Kristem a je Božím tajemstvím (B4; B7; B8; B9; B10: „*Souvisí s Bohem – s úctou a láskou k lidství člověka; umírající člověk mě přesahuje. Už ke mně přistupuje tam odtud, je to silné.*“; B14; C8: „*O smrti věřím, že jí začíná ta hezcí část našeho života, takže to není tragédie.*“; C16; D6: „*Když se už člověk vícekrát se smrtí jiných setkal a jiným dosloužil, pak se naučí na ni hledět jako na radostné setkání se svým Spasitelem. Koho Pán Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje! Kdyby to bylo jinak, mohl by pochybovat o své spáse.*“)

11. Jak prožíváte změny spojené s přeložením na jiné místo? Udržujete vztahy?

4 r. neodpovědělo (B2; C5; C10; D9), 5 r. neodpovědělo na první část otázky (B1; B7; B17; C17; D1).

9 r. uvedlo, že jsou pro změny spojené s přeložením náročné (A1; A2; B6; B18; C6; C9; C14; D2), „*Nejsem diecézní kněz. Ale uvědomuji si, že bych přeložení asi snášel těžko, když bych překládán z farnosti, kdy bych měl plno dobrých vztahů.*“ (D3).

3 r. uvedli, že změn moc nezažili (B11; C13; D8)

8 r. přeložení vnímá jako pozitivní (B12; C1; C2; C3; C4; C7; C8: „*ale z pastoračního hlediska časté stěhování nepreferuji.*“; D5;)

16 r. uvedlo, že změny bere a přijímá jako realitu, která patří ke kněžské službě (B3; B4; B5; B8; B9; B10; B13; B14; B16; C11; C12; C15; D4; D6; D7; D10)

1 r. uvádí, že staří farníci špatně chápou a vyrovnávají se s tím, že kněz už je jinde (B15).

7 r. uvedlo, že vztahy dále udržují (B1; C2; C4; C8; D2; D5; D7)

13 r. uvedlo, že udržují některé vztahy s přáteli (A2; B4; B5; B7; B11; B12 „co je silné, přetrvá a najde formu dalšího kontaktu, co ne, odpadá, aniž bychom na sebe zanevřeli“ ; B13; B14; B18; C1; C7; C15: „Natolik, nakolik nebrání navazování nových vztahů na novém místě.“; D8).

4 r. uvedli, že vztahy udržuje přiměřeně (B15), omezeně (A1; B9; B10).

1 r. uvedl, že vztahy udržuje jen výjimečně (C6 „jen dva“).

4 r. uvedli, že vztahy udržuje pouze, pokud je zájem z druhé strany (B6; B8; D1; D6: „Sám jsem dříve vztahy udržoval, dnes už ne, pokud sami nepřijedou. Člověk pohodlní a nestíhá.“).

5 r. uvedlo, že vztahy moc neudržuje (B17; C11; C12), není moc času ani kapacity je intenzivně udržovat, jedni vystřídají druhé (B17; C3).

4 r. uvedli, že vztahy neudržuje vůbec (B3; B10; C17; D4).

VIII. Motivace

1. Jaká byla Vaše motivace ke kněžství jako stavu a ke kněžství jako činnosti?

3 r. neodpověděli (B2; C5; C10)

4 r. odpovědělo, že je to složitá otázka, na niž se nedá stručně a výstižně odpovědět (A2; B4; C1; D5).

1 r. uvedl, že motivací byla „mladická nerozvážnost“ (C12).

3 r. uvedli, že k ní postupně došli (B4; B16; C1).

2 r. uvedli že jim motivací byl osobní příklad a svědectví kněží (B1; C4).

1 r. uvedl, že jde o to nejpodstatnější (C7).

8 r. odpovědělo, že nerozlišují povolání ke stavu a činnosti (B4; B10; B12; B13; C3; C6: „Jako stavu – jsem neřešil, dnes se toho děším.“; C15; D6; D9).

10 r. odpovědělo, že motivací byl Bůh a touha přiblížit se k Ježíši (A1; B3), dát se Bohu (B13; B14), „Hluboké poznání odpouštějící Boží lásky (jsem konvertita) a touha splatit Ježíši ten dluh, který vůči němu mám, a přivádět k němu duše.“ (B11), dělit se o objev a dar víry, že Ježíš Kristus vstal z mrtvých, mluvit o něm a přivádět k němu lidi (B13; B14; D1; D2; D4).

2 r. odpověděli, že motivací ke kněžství byla eucharistie (C11; D4)

18 r. odpovědělo, že motivací bylo povolání (B5; B7; B8; B9; B12; B13; B14; B15; B17; B18; C3; C9; C15; D3: „Kněžskou činnost jsem si představoval jinak, než jak pak konkrétně vypadala.“; D6: „Prostě mne Pán Bůh poslal sice do blbé doby, ale do té právě příhodné, aby ze mne mohl být kněz! Jejich nedostatek měl prostě jiná měřítko.“; D7; D8; D9)

14 r. odpovědělo, že motivací byla služba Bohu a lidem (A2; B1; B3; B6; C2; C6; C8: „Viděl jsem to tak, že když je ta potřeba a já bych tu službu mohl vykonávat, měl bych to udělat.“; C11; C13; C14; C17: „Ve znamení odporu. Služba církvi, která je bita totalitním režimem.“; D10), pomoc lidem (C16; D1; D10).

2. V čem vidíte poslání a smysl kněžské služby? Je jednou provždy dané nebo má svou dynamiku?

6 r. neodpovědělo (B2; B6; C5; C9; C10; C12).

2 r. uvádí, že je to těžká otázka (A2; B4) a 1 r., že jí nerozumí (C6).

21 r. odpovědělo, že podstata kněžství zůstává stejná a forma se vyvíjí, tedy, že je současně dané jednou provždy a imanentně dynamické (B5; B8; B10; B11; B12; B13; B14; B15; B16; B17; C1; C3; C7; C8; C13; C16; D2; D3; D6; D9; D10).

12 r. uvedlo, že je kněžství spíše dynamické (A1; B3; B9; B18; C2; C11; C14; C15; C17; D1; D5; D8).

1 r. uvedl, že kněžství je jednou provždy dané (C4).

2 r. odkazují na církevní dokumenty (B14; C15).

1 r. uvedl, že smysl vidí ve víře a naději na spásu (C3).

11 r. vidí smysl kněžské služby v životě podle evangelia (D4), být nejprve s Bohem Otcem a Ježíšem Kristem, růst v něm (C2), odevzdat se mu (C3). „*Je to nezastupitelná role, setkání věčnosti a času, Boha a člověka. Myslím, že nejhlubší věci nelze vyjádřit.*“ (B4). A v síle tohoto vztahu být pro lidi, napodobovat, prezentovat Ježíše (B16; C1), participovat na Jeho péči (B10; B11; B12; D2), a obětovat se (C4).

22 r. uvádí jako smysl kněžství službu lidem na cestě do Božího království (A1; B1: „*Možná bych odkázal na krásnou myšlenku Urse von Balthasara, že Bůh nechťel, abychom si svátosti udělovali (brali) sami, ale abychom je dostávali. Jsem knězem, aby jiní mohli dostávat. A samozřejmě – i já potřebuji druhého člověka - kněze.*“ B3; B8; B15; B18; C7; C14; C17; D5; D6; D8), zprostředkování lidem Ježíše Krista (B9; B16; C8; C16; D3; D7; D10), posvěcování a vedení věřících, hlásání Božího Slova (B7; B14; B16; D3).

1 r. uvádí, že smysl kněžství je „*velmi široký. Stále víc s věkem se rozšiřuje. Jednak v Bohopoctě, potom v předávání darů a prožívání darů ostatních.*“

3. Kdybyste se měl znovu rozhodovat pro kněžství, rozhodl byste se stejně?
Co by hrálo roli?

5 r. neodpovědělo (B2; B6; C5; C10; D5).

1 r. odpověděl, že je to hloupá otázka (C6).

r. odpovědělo, že by se rozhodlo stejně (A1; A2; B1; B3; B5; B7; B8; B9; B11; B12; B13; B14; B15; B17; B18; C1; C2; C3; C4; C9; C11; C12: „*ale v jiné zemi, ne CZ*“; C13; C14; C15; C16; C17; D1; D4; D6; D7; D8; D9; D10).

2 r. odpověděli, že by se asi rozhodli stejně (B10; D2: „*Asi bych se rozhodl stejně, jen bych možná zvažoval také službu ženatého jáhna, vzhledem k mé tendenci sklouzávat k pohodlnosti, když jsem sám a mé sobectví není tolik vidět.*“).

1 r. uvádí: „*Možná bych zvažoval i jiná zařazení než diecézní struktura. To je v současnosti opravdu náročná služba, protože přesně na takové otázky, jaké jsou tady, dnes prostě nejsou odpovědi.*“

4 r. odpověděli, že by záleželo především na Bohu a jeho volání (B4; B16; C7).

1 r. uvádí: „*To je těžko říct. Jistě jsem Bohu vděčný za spoustu darů, které mi na této cestě daroval, a nemohu porovnat, jaké dary by byly na jiných cestách. Ovšem jsou řekněme administrativní skutečnosti, které mě nutí přemýšlet, zda bych na jiném místě nebyl Bohu a lidem užitečnější.*“ (C8).

1 r. uvádí: „*Za dnešní situace ve společnosti a církvi asi ne. Roli by mohly hrát konkrétní okolnosti.*“ (D3).

IX. Profesní růst; ambice

1. Připravila vás formace ke kněžství, kterou jste absolvoval, na realitu kněžské služby? Existuje něco, co vám neposkytla a v praxi jste potřeboval?

3 r. neodpověděli (B2; B6; C10), 3 r. neodpověděli na první část otázky (C13; C8; D5).

3 r. uvádějí, že jejich formace byla netypická v totalitě (D3; D7; D8)

7 r. uvádí, že je formace na realitu kněžské služby nepřipravila (A1; B1; C1; C6; C7; C12; C17).

10 r. uvádí nebo dodává, že ani není možné, aby je formace absolutně připravila na vše, s čím se v praxi setkají (A1; B1; B4; B9; B14; B15: „*Žádná formace nenahradí dispozici ke službě, která je darem.*“; C3: „*Není důležité do čeho jdeme, to vskutku nikdo neví, ale podstatné je, jak budeme k tomu přistupovat, jak si s tím poradíme, na kolik se dokážu s tím poprat a vypořádat.*“; C15; C17; D1).

3 r. uvádějí, že byli dobře připraveni (B7; B14; D4).

7 r. uvádí, že je formace připravila ke službě (B16; C11; C14; D6; D8; D9), připravila, ale nevybavila (B10: „*Obecný klíč mi dali: když budeš bojovat, hledat, rozlišovat, přežiješ všechno – použij všechno, co můžeš.*“).

12 r. uvádí, že byli v podstatě připraveni (B8; B12; B13; B15; C2; C3; C5; C9; C15; C16; D1; D10: „*Během studia jsem měl ještě formaci v určité společenstevní spiritualitě. To bylo pro mne důležité. To normálně chybělo a stále ve formaci chybí.*“).

8 r. uvádí, že je připravila částečně (A2: „*velmi malý prostor pro osobnostní růst, ale moje příprava byla zcela netypická.*“; B3; B4; B9; B17; B18: „*Spíš mě Hospodin nabil silou.*“; C4; D3: „*Úroveň vzdělání byla dána tehdejšími možnostmi.*“).

1 r. uvádí, že více než oficiální formace ho připravil příklad a rady jeho duchovního otce (B11).

3 r. uvádí, že je moc nepřipravila (B3; B5; D2: „*Formace ke kněžství myslím ideální nebyla. Bylo mnoho dobrých prvků (duchovní život v semináři, důraz na vztah já a Bůh, rozvíjení liturgie...), ale v mnohém byla značná strnulost: v teologických disciplínách jsem měl někdy dojem, jako by stačilo vyslechnout přednášky a přečíst skripta a budoucí kněz ví všechno a může o tom učit farníky. Pro porozumění úkolům laiků ve společnosti (kterým máme být pomocníky v duchovních věcech) se myslím nedělalo dost. Často byla šířena mentalita, že „zasvěcení se Bohu v kněžské službě nebo řeholním životě“ je víc než jiné úkoly, tedy že kněz je více než laik. Také poctivé přemýšlení seminaristy, jestli je celibát a kněžská služba jeho cestou, bylo vnímáno spíš jako špatné (ne všemi) a odchod ze semináře jako „zrada Pána Ježíše“. Takovéto pohledy na cestu ke kněžství zanechávaly velmi nedobré stopy. Také schopnost spolupracovat s laiky, ale i s druhými kněžími, nebyla skoro vůbec rozvíjena. Mám pocit, že jsme byli připravováni pouze na sólovou službu faráře jako duchovního vůdce.*“).

Co se týká znalostí a dovedností, jejichž osvojení respondentům v přípravě chybělo, nejčastěji uvádějí praktické vedení farnosti, její administrativu, materiální záležitosti, správu majetku (B4; B5; B7; B8; B18; C1; C4; C15), vybavit se na zimu (B3). Zdravý životní styl, strava a vaření (B3; B10; B12) a zdravou asertivitu (B12).

Dále uvádějí jako chybějící předávání zkušeností (B3), reálný kněžský život (C6; C8 zdůrazňuje, že formace by měla zohledňovat skutečnost, že pro věřící je služba Bohu, kterou prožívají s knězem, jen částí z jeho denních povinností. *„Formace by měla vycházet z této samozřejmosti a vést k maximálnímu využití toho minimálního času božího lidu. Podle mě by pomohlo, kdyby kněz byl životním stylem více přiblížen životnímu stylu lidí. Společná zkušenost by vedla k nalezení účinnějších pastoračních metod. A kněz by čerpal nutné sebepotvrzení i z jiných oblastí své činnosti, což by přispělo k jeho duševní pohodě a zdraví.“*), hlubší prožívání mše (C2), pastorační přístup (C7), formaci ke společenství (B13; C4; D2), nedostatky v katechezi (C13), příprava k misijní práci (C12; D5), příprava na zápas s komunismem (D5), jednání s lidmi (B9), víc psychologie (B13; C17), jazykové vzdělání (B18).

2. Měl jste nějaké představy a plány a jak probíhala jejich realizace v praxi?

6 r. neodpovědělo (B2; B17; C5; C10; D5; D9), 2 r. neodpověděli na první část otázky (B7; C16).

1 r. odpověděl, že nelze krátce říct (C6).

4 r. odpovědělo, že plány neměli (B1; B5; B14; C4).

6 r. odpovědělo, že moc plánů neměli (B6; C3; C11; C13 *„spíš strach“*; D10), nepoužitelné představy na základě *„farnosti dětství“* (B1),

5 r. odpovědělo, že mělo jen obecné plány, styl a přístup (B8; B10: *„Držet se Krista, biskupa a spolubratří a být k dispozici lidem.“*), jít po cestách, kterými nás vede Bůh (B9; D2; D6), pomáhat lidem, aby se dávali dohromady (B13).

23 r. odpovědělo, že měli plány (A1; A2; B3; B4; B11; B12; B13; B15: *„Znáte někoho, kdo by neměl představy a plány? Já ne.“*; B16; B18; C1: *„V prvním roce jsem se snažil změnit svět, v druhém roce změnit farnost, a teď si dávám pozor, aby svět nezměnil mě.“*; C2; C7; C8; C9; C12; C14; C15; D1: *„Stejně jako všichni. Velké nadšení, ideály. Později vystrízlivění, vědomí vlastní slabosti a hříšnosti a potřeby odpuštění.“*; D2; D4; D7; D8).

4 r. odpověděli, že plány se upravují a konkretizují během života (B10; C9; C14: *„Plány musí každý umět usměrnit dle vůle Boží.“*; C16: *„Člověk nemůže vše odhadnout. Nesmí se nechat odradit, když je něco jinak. Spíš se snažit to nečekané uchopit a udělat vše pro to, aby to dobře zvládl.“*; D2; D4; D10)

3 r. odpověděli, že většina plánů se zrealizovala (B12; C8; D10)

4 r. odpověděli, že některé plány se podařilo zrealizovat, jiné ne (B10; B13; B16; C15)

4 r. odpověděli, že jejich realizace pomalu postupuje (A1; B7; C2; D2)

7 r. odpověděli, že realizace probíhala jinak (B11; D7), předčila očekávání (D8), různě (B15; B17), těžko (B3; C7).

3 r. odpověděli, že se realizace nedaří (A2; D3: *„Měl jsem spíše představy osobního rozvoje, které se mi nedaří uskutečnit.“*), neprobíhala (C12).

3. Je něco, čeho byste chtěl ve své profesi dosáhnout? Co Vám pomáhá k dosažení těchto cílů a k Vašemu osobnímu i profesnímu růstu?

7 r. neodpovědělo (A1; B2; B17; C5; C10; C14; D5).

1 r. odpověděl: „*Profesní růst; ambice, kariéra – to jsou termíny, které se do světa kněží vůbec nehodí!*“ (D6^{IX.1}).

1 r. odpověděl: „*Upřímně řečeno, otázka pro mě postrádá smysl. Jsem zde pro ty, kteří mě potřebují. Jestli jsem užitečný, nezáleží ani tak na mně, jako na těch, jejichž očekávání mám naplnit. Nepokládám se za nenahraditelného.*“ (C17).

1 r. naopak zdůrazňuje důležitost této problematiky: „*Myslíte kariérní postup? To tam určitě napište, v tom je naprostý guláš. Nikdo přesně neví, co má dělat, chce-li být povýšen, co dělat, chce-li zůstat, kde je, a co naopak nedělat, nechce-li mít postup zaražen. Nikdo si není ničím jistý – anebo naopak až příliš jistý. To působí hrozně moc zla mezi klérem – vždyť jsme jenom lidi, navíc chlapi. Já například už jsem „dosáhl“ toho, že jsem na mnohem zodpovědnějším postu, než na jaký stačím. Nebo mám napsat, že bych chtěl být jednou kanovníkem? Zbožně by vypadalo, že mým cílem je být dobrým knězem – ale to není profesní cíl, to je dílo Boží milosti.*“

1 r. odpověděl, že služební postup bere jako nutné jho (B9).

3 r. odpověděli, že mají (A2), ale neprozradí (B15; C1).

1 r. uvedl, že si chce rozšířit jazykové znalosti (B18).

3 r. uvedli, že v akademické oblasti, chtějí dokončit studia a získat akademický titul (B10; B12; C9).

6 r. odpovědělo, že nemají žádné ambice (B3; B9), že z lidského hlediska nemají žádné ambice (B11; B13: „*Myslím, že v současném stavu, v jakém se církev u nás nachází (zejména co do počtu kněží), není doba na to, aby si člověk plnil svá přání.*“; B14; B16).

12 r. odpovědělo, že chce dosáhnout svatosti (B5; B6; B11; B13; C4; C13; D4; D9), zemřít připraven na věčnost (C12; D6; D7), posvěcovat sebe i druhé (C2)

4 r. odpověděli, že chtějí být nástroji Boží lásky a vykonat Boží vůli (B8; C8; C11; D2).

6 r. odpovědělo, že se chce stát lepším knězem (B4; B8: „*Snažím se rozvíjet v psychologii. Alespoň něčím přispět k tomu, abychom byli otevřenou farní rodinou.*“; B18: „*Pomoci k růstu farností jako samostatných, aktivních a nenásilně evangelizujících buněk.*“; D1), plně sloužit (D8), „*Být venkovským farářem je ideál, stále se to učím.*“ (B16)

1 r. odpověděl, že chce být farářem (C6).

1 r. uvádí, že „*chce žít ve skupině opravdu věřících lidí, se kterými je možné evangelizovat svět*“ (B7).

1 r. uvádí, že jeho ambicí je umět včas odejít a přenechat místo mladším (C15).

2 r. odpovídají, že chtějí být především dobrým člověkem, křesťanem, knězem (C16), žít a být přínosem (C3), dokončit, co začali (C7), osobnostní růst (B18; D4).

Respondenti uvádějí, že jim k tomu pomáhá život podle evangelia (D10), vztah s Bohem (B12; C4), víra (B9), modlitba (B6; D4), Bůh skrze lidi (C7) společenství, vztahy s lidmi (B8; B12; D10), mladí (D10), kontakty (B10), dobré kněžské vzory (B13), studium (A2; B6; B10), teologické vzdělání a evangelní moudrost (D3), četba (A2; B10), řeči (A2), důslednost (C2), dobře zpracovat získané zkušenosti (B8; D1).

1 r. uvedl, že na to, co mu pomáhá k dosažení cílů, nelze odpovědět (C6).

4. Vidíte další formaci a studium jako přínos nebo zátěž?

2 r. neodpověděli (B2; C10).

30 r. odpovědělo, že studium a další formaci považují za přínos (A1; B1; B3; B4; B5; B6; B7; B12; B15; B16; B17; B18; C1; C4; C5; C6; C7; C11; C12; C14; C15; C16; D1: „Vždycky jako přínos, ale vždycky se mně nechce.“ ; D3; D4; D5; D7; D8; D9; D10).

1 r. odpověděl, že studium a formace je radostná povinnost. „Znalosti a schopnosti jsou nástroj ke službě bližnímu a člověk za službu i nástroje odpovídá Bohu... V semináři jsme měli na nástěnce takový text s větami o motivech, proč může člověk studovat. A končilo to: ... a někdo studuje, aby jiné mohl učit moudrosti, a to je láska.“ (C8)

5 r. odpověděli, že studium a formaci vidí zpravidla jako přínos (B11: „Jen pokud by to bylo studium vhodné pro praxi, ne učení se nějakých teorií. Např. praxe misie, práce s lidmi na okraji společnosti, mravně narušenou mládeží, narkomany.“; B13), záleží na formě (B4), na člověku, který to umí (A2), od jistého věku už jen samostudium (B9).

5 r. odpovídá, že je to jak přínos, tak zátěž, povinnost a nutnost (B8; B10, „Zátěž, už mi to leze krkem“; B14; C2: „Je-li to nařízeno, pak jednoznačně zátěž – jinak ve svobodě je to velký přínos.“; C3)

7 r. uvádí, že trvalá formace a studium je nutnost (A2; B4; B16; C9; C13; C15; D2).

1 r. odpověděl, že o tom nepřemýšlí (C17)

1 r. odpověděl: „Těch, kteří by nás chtěli formovat, neustále přibývá. Ale ti, kteří by chtěli být od nás formováni, už tu pomalu žádní nejsou!“

0 r. odpovědělo, že je studium pouze zátěž.

Příloha č. 5 – Exkurz - Kněží a jejich poslání

Kdo jsou kněží? Jsou v první řadě lidé. Stejně jako každý člověk je jedinečný, je jedinečný každý kněz. To, co je spojuje, není vzhled, charakter ani činnost. Jsou mezi nimi umělci, profesori, novináři, právníci, zemědělci, technici a dělníci. Mohou být ladění spíš kontemplativně, nebo tíhnout k prožívání vztahů a společenství. Mají různé priority. Jeden se uvnitř svátostného kněžství více věnuje katechezím, misijní činnosti, jiný studiu a učení, jiný zase práci v osobním duchovním doprovázení, u dalšího převládá organizační správa farnosti.²⁶¹ T. Špidlík říká, že navzdory očekávání lidí kněze nespojuje ani „jedna myšlenka“. Jsou kněží pokrokoví, konzervativní, umírnění nebo naopak revolučně průbojní, přísně pravověrní i podezřelí z hereze. Jsou mezi nimi světci i odpadlí a mezi těmito dvěma krajnostmi se pohybuje celá řada kněží stejně jako křesťanů i všech lidí.²⁶²

Na otázku, kdo jsou kněží, nelze dát jednoduchou a srozumitelnou odpověď. Je to otázka, jež otevírá široký prostor k úvahám, studiu a především k žasnutí nad velikostí Boha, který jde ve své milosti tak daleko, že své často nezvedené, marnotratné a nevděčné děti povolává křtem nejen za syny, ale za kněze, proroky a krále.²⁶³ V tomto smyslu hovoříme o všeobecném královském kněžství všech křesťanů, z nichž si Bůh povolává ty, které si vyvolil, aby se stali prostředníky mezi ním a lidmi. Čímž získávají výjimečnou účast na Kristově Kněžství.

²⁶¹ R. MACHAN. Sacramentum ordinis v církvi a pro církev. In *O služebném kněžství*, s. 63.

²⁶² Srov. T. ŠPIDLÍK úvod in F. PLANNER, *Kněz a jeho poslání*, s. 7-8.

²⁶³ *Křestní obřad*, s. 56.

1. Novozákonní kněžství a Kněžství Ježíše Krista

Tím, co kněze spojuje, je tedy Kristus. Novozákonní kněžství, tedy kněžství, o něž jde v této práci, je v dějinách spásy něčím naprosto novým. Je třeba říci, že Ježíš nebyl knězem ani v pohanském, ani ve starozákonním chápání. Ustanovením eucharistie, smrtí a vzkříšením překonává starozákonní pojem kněžství a obětního ritu. Je knězem, protože v sobě vytváří jednotu služby a lásky. Tím, že je zároveň obětujícím i obětovaným, stal se příčinou věčné spásy pro všechny, kdo ho poslouchají,²⁶⁴ a tím je také ideálním prostředníkem Boha a lidí. Tato skutečnost ho ustanovuje do kněžství, jež nekončí a trvá navěky,²⁶⁵ a jako jedinému mu náleží titul „Velekněz“.²⁶⁶

Ježíš svou osobní obětí nahradil všechny starozákonní oběti²⁶⁷ a vytvořil nové kněžství, které se dotýká celého člověka a uvádí ho do nového vztahu k Bohu a lidem. Prostředkem tohoto spojení je Eucharistie, která byla ustanovena samotným Kristem při poslední večeři.²⁶⁸ Proto má eucharistie v životě křesťanů rozhodující místo.²⁶⁹ Skrze ni je Ježíš spojuje těsně se svým životem a posláním a uděluje jim podíl na svém kněžském úřadu, aby vykonávali duchovní bohoslužbu k oslavě Boha a ke spáse lidí. V Ježíšově oběti se setkávají dva aspekty: existenciální aspekt, který spočívá v intimním osobním nasazení a týká se všech křesťanů. Na druhé straně aspekt objektivní poslání, jejímž cílem je zpřítomnit posílajícího, který se vztahuje ke kněžím hierarchickým.²⁷⁰

2. Vztah hierarchického kněžství ke kněžství všeobecnému

Všeobecné kněžství věřících i hierarchické²⁷¹ kněžství má, každé svým vlastním způsobem, podíl na jediném kněžství Ježíše Krista. „Služebný kněz, který vykonává svou službu, svou posvátnou mocí vytváří a řídí kněžský lid; v zastoupení Krista koná eucharistickou oběť a jménem celého lidu ji podává Bohu. Věřící mocí svého královského kněžství spolupůsobí při obětování eucharistie a uplatňují své kněžství přijímáním svátostí, modlitbou a děkováním, svědectvím svatého života, odříkáním a činností láskou.“²⁷² Všeobecné či královské kněžství věřících tedy není kněžstvím nižším, než je kněžství hierarchické. Je základním kněžstvím celé církve, ze kterého vyrůstá, a o něj se opírá kněžství hierarchické. Knězem může být jen muž, který přijal iniciační svátosti. Hierarchické kněžství je tedy možné pouze na základě kněžství všeobecného. Určením jeho existence je sloužit kněžství všeobecnému a rozvíjet ho. Kněz pak má povinnost rozvíjet a žít své vlastní kněžství všeobecné. Přestože Krista zpřítomňuje druhým, nemá se s ním natrvalo ztotožňovat, ale přijímat ho, následovat a nechat se jím vést. Kněz vykonává svou službu výhradně uvnitř společenství věřících jako jeho součást a nositel

²⁶⁴ Žid 5,8n

²⁶⁵ Žid 7,24

²⁶⁶ Žid 2,17

²⁶⁷ Žid 10,5-10

²⁶⁸ Lk 22,19,20; Mk 14,22-25; Mt 26,26-29

²⁶⁹ Žid 10,19-25; 13,15

²⁷⁰ Více J. BROŽ; C. V. POSPÍŠIL; R. MACHAN in *O služebném kněžství*, s. 26 - 31, 46 - 49, 72 - 75.

²⁷¹ Hierarchické, svátostné i služebné kněžství jsou pojmy označující totéž, autoři je většinou používají volně a někdy je i střídají. Obdobně je tomu u pojmů „všeobecné“ a „královské“ kněžství.

²⁷² LG 10.

zvláštního poslání zpřítomňovat svátostně Krista a jednotu církve, která je společenstvím společenství.²⁷³

- Hierarchické, svátostné, služebné kněžství

Společenství církve není beztvará masa. Církev je jedním tělem, v němž nemají všechny údy stejnou činnost.²⁷⁴ Ježíš - „hlava těla“ – povolává a ustanovuje služebníky, kteří mají pomáhat věřícím, aby uskutečňovali jednotu celého těla. Jako první tuto funkci nesli apoštolové, které si Ježíš vyvolil z učedníků, aby ho následovali. Vyžadoval od nich reálnou přítomnost, naprostou připravenost, chudobu, čistotu a poslušnost nejen duchovní, ale i reálně fyzickou a svobodně zvolenou v jeho následování. Nic jim nesliboval. Místo toho je učil hluboké pokoře. Až na konci Ježíšova života při poslední večeři, dostali zvláštní službu – kulticky zpřítomňovat Ježíšovu vydanost na kříži. Následně jim Kristus předává své poslání, které sám dostal od Otce,²⁷⁵ a posílá je hlásat evangelium všem národům.²⁷⁶ Toto poslání je specifickou a zvláštní institucí. Apoštol je víc než Kristův zástupce s jurisdikční platností. Kristus, jenž ho poslal, se v něm reálně zpřítomňuje, což dotvrzuje slovy: „Kdo přijímá toho, koho já posílám, přijímá mne. Kdo však přijímá mně, přijímá toho, který mně poslal.“²⁷⁷

Evangelium, které mají apoštolové předávat, je pro církev ve všech dobách zdrojem veškerého života,²⁷⁸ proto se postarali o ustanovení svých nástupců. To znamená, že uvnitř kněžského lidu a pro jeho posvěcení jsou někteří lidé „oddělení“ novou konsekrací a jiným řádem, protože obdrželi dar Ducha svatého skrze vkládání rukou, jež se předává od apoštolů.²⁷⁹ Poté se stávají hierarchickou církví, jejíž členové mají dva základní úkoly: specifickým způsobem reprezentovat a zpřítomňovat Krista a zastupovat také jeho církev, když přednáší Bohu modlitbu církve a když přináší eucharistickou oběť. Jsou tedy především prostředníky mezi Bohem a lidmi. Jde tedy o tzv. „kněžství vnější“, určené jen některým, jenž jsou pověřeni, aby vykonali vnější oběť. Hierarchické uspořádání má zabránit svévoli nebo dokonce rozdělení, ke kterému by mohlo docházet, kdyby eucharistii předsedal kdokoli z vlastní iniciativy.²⁸⁰

- Svátost kněžství – sacramentum ordinis

²⁷³ LG, 10; J. BROŽ ; R. MACHAN; C. V. POSPÍŠIL a kol, in *O služebném kněžství*, s. 32, 43, 50-51, 69-70; J. M. LUSTIGER, Kněží, zasvěcený život a křesťanská povolání za pontifikátu Jana Pavla II. in 25. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II., s. 42, 45.

²⁷⁴ Řím 12,4.

²⁷⁵ Jn 17,18; 14,24; 20,21: Jim Ježíš po svém vzkříšení předává poslání, jež sám dostal od Otce. „Slovo, které jsi mi dal, dal jsem já jim a oni ho přijali“ (Jn 17,18) a podobně: „Slovo, které slyšíte není moje, nýbrž je to slovo Otce, který mě poslal“ (Jn 14,24). „Jako Otec poslal mne, tak já posílám vás“ (Jn 20,21).

²⁷⁶ Mt 28,19-20; Mk 16,15.

²⁷⁷ Jn 13,20; srov. Lk 10,16.

²⁷⁸ Mt 28,20.

²⁷⁹ 1Tim 4,14; 2 Tim 1,6.

²⁸⁰ PO, 2; LG, 10, 20; KKC 1551, 1552; R. MACHAN, in *O služebném kněžství*, s. 42-43. Více C. V. POSPÍŠIL, in *O služebném kněžství*, s. 65 (uvádí srov. G.GRESHAKE, *Essere preti, quiriniana*, Brescia 1991, s.116).

Kněžství kněží sice předpokládá svátosti zakládající život křesťana, avšak uděluje se zvláštní svátostí. K ustanovení nástupců apoštolů dochází skrze svátost kněžství, již církev oficiálně nazývá *sacramentum ordinis*, což by se dalo přeložit jako „svátostné uspořádání“ nebo „svátost řádu“. Svátostí kněžství jsou podle Božího ustanovení někteří z věřících označeni NEZRUŠITELNÝM ZNAMENÍM, a tak ustanoveni svěcenými služebníky. Svátost se uděluje vkládáním rukou a konsekrační modlitbou, jak ji pro jednotlivé stupně předpisují liturgické knihy.²⁸¹ Udělovatelem je biskup, svěcení je neopakovatelné a nezrušitelné,²⁸² tzn., že svěcení jednou platně přijaté se nikdy nestává neplatným, přestože klerik ztrácí duchovní stav.²⁸³

Přestože se kněz ordinací nestává ani lepším člověkem, ani není více křesťanem než jiní věřící, je mezi ordinovanými a laiky neodstranitelná rozdílnost situace a moci, která vyplývá ze skutečnosti, že si je Kristus vyvolil jako „své nástroje“ pro působení v lidských duších. K tomu jim udělil něco z toho, co on sám přijal od Otce.²⁸⁴ Bůh sám činí „služebníky nové smlouvy“.²⁸⁵ Kněží představují a zpřítomňují Krista nikoli na základě své vlastní schopnosti, svatosti, učenosti, ctnosti, ale na základě svátostného úřadu, který mu byl předán vkládáním rukou.²⁸⁶ Ve své službě jsou tedy úzce propojeni s Kristovým kněžstvím. Tento důvěrný vztah je utvářený následováním Kristova povolání, potvrzený svobodným přijetím *sacramentum ordinis*. Kněží se jím stávají nositeli úřadu, v němž jde, jak již bylo řečeno, o zprostředkování událostí spásy pro věřící. Nositel tohoto úřadu to koná ve zvláštní síle Ducha svatého, která ho disponuje k jednání a životu „in persona Christi“. Je to jednání, při němž kněz zpřítomňuje Ježíše. Toto jednání se plně uskutečňuje v okamžiku proměňování a v okamžiku udílení rozhřešení při svátosti smíření, kdy je kněz duchem spojen s Kristem do té míry, že jedná neomylně a nezávisle na stavu milosti. Podstata kněžství tedy spočívá v připodobnění se Kristu – Knězi.²⁸⁷ Tento výjimečný niterný vztah k trojjedinému Bohu i poslání, jež z něj vyplývá, klade na kněze na jedné straně velké nároky, na straně druhé se pro něj stává zdrojem milosti, podpory, ale i autority, síly a schopností, které mu v jeho službě pomáhají.

▪ *Sacramentum ordinis* a jeho tři stupně

„Kristus, kterého Otec posvětil a poslal na svět (srov. Jan 10,36), poskytl prostřednictvím apoštolů účast na svém posvěcení a poslání jejich nástupcům, totiž biskupům; ti svěřili úkoly své služby v různých stupních různým jedincům v církvi. A tak Bohem ustanovenou církevní službu vykonávají na různých stupních kněžství ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny.“²⁸⁸ Jsou tedy tři stupně kněžského svěcení: BISKUPŮ, KNĚŽÍ A JÁHNŮ. Ordinance je tedy přijetím osoby do „stavu“

²⁸¹ CIC, kán. 1009.

²⁸² CIC, kán. 845 § 1.

²⁸³ CIC, kán. 290-293.

²⁸⁴ Jn 20, 21-23; Mt 28, 18-20; 11, 27.

²⁸⁵ 2Kor 3,5n.

²⁸⁶ 2Kor 5,18. 20; Žid 13,7.17.

²⁸⁷ PO, 2,12; LG 28; CIC, kán. 1008; více J. BROŽ; R. MACHAN; C. V. POSPÍŠIL; J. HELBT in *O služebném kněžství*, s. 37–38, 52, 54–55, 78, 96-97.

²⁸⁸ LG, 28.

biskupského, kněžského či jáhenského, v němž dotyčný vykonává specifické úkony. Podle stupně svěcení má pečovat o Boží lid službou vyučování, posvěcování a vedení.²⁸⁹

BISKUPOVÉ

Sbor biskupů je nositelem nejvyšší plné moci nad celou církví. Jeho hlavou je nejvyšší Velekněz a jeho údy jsou biskupové, a to mocí svátostného svěcení a hierarchického společenství s hlavou a údy sboru. Biskupy svobodně jmenuje nebo právoplatně zvolené potvrzuje papež. Biskupové se nazývají diecézní, jestliže jim byla svěřena starost o nějakou diecézi. Ostatní biskupové se nazývají titulární.

Aby někdo byl vhodným kandidátem na biskupa:

- Musí být dobré pověsti a vynikat pevnou vírou, dobrými mravy, zbožností, horlivostí o duše, moudrostí, prozíravostí a lidskými ctnostmi. Nadto musí být nadán i jinými dary, jež ho činí schopným k zastávání úřadu, o který se jedná.
- Musí mít alespoň 35 let.
- Musí být aspoň 5 let knězem.
- Musí mít hodnost doktora nebo aspoň licenciátu v Písmu sv., teologii nebo kanonickém právu, získanou na institutu vyšších studií schváleném Apoštolským stolcem nebo aspoň být v těchto oborech opravdu zkušeným odborníkem.

Biskupové mají plnost svátosti kněžství a na nich při vykonávání své pravomoci závisí kněží, kteří mají být dobrými spolupracovníky biskupů.²⁹⁰

KNĚŽÍ

Kněží stejně jako biskupové přijímají svátost kněžství. Biskup jim z plnosti své moci světuje úkoly a kompetence je vykonávat.

Aby někdo byl vhodným kandidátem kněžství, žádá se:²⁹¹

1. Aby jeho rozhodnutí k přijetí svěcení bylo zcela svobodné, což dosvědčí podáním vlastnoručně sepsaného, písemného prohlášení do rukou vlastního biskupa, ve kterém dosvědčuje, že z vlastní vůle a dobrovolně přijme svěcení a že se zavazuje trvale vykonávat církevní službu, a že zároveň žádá o připuštění ke svěcení.
2. Aby byl kanonicky způsobilý:
 - Dosáhl 25 let věku a byl dostatečně zralý.
 - Vykonával právem předepsané zkoušky.
 - Po ukončení doby studií po přiměřenou dobu určenou biskupem vykonával jáhenské funkce.
 - Přijal svátost křtu a biřmování.
 - Přijal jáhenské svěcení, a to minimálně před 6 měsíci.
 - Převzal veřejně před Bohem a církví závazek celibátu nebo složil v řeholním institutu věčné sliby.
 - Kandidát musí mít podle mínění vlastního biskupa nebo příslušného vyššího představeného žádané vlastnosti: neporušenou víru, patřičné znalosti, dobrou pověst, být bezúhonných mravů, osvědčit ve ctnostech a mít vhodné tělesné a duševní dispozice vhodné pro přijetí svěcení a být potřebný pro službu v církvi.
 - Nesmí mu bránit iregularita ani jiná překážka.

²⁸⁹ R. MACHAN, in *O služebném kněžství*, s. 41: „Vkládáním rukou byli muži uváděni do církevního úřadu. Ti, kteří byli takto uvedeni do svého úřadu a nebo takto odlišeni od ostatního lidu, byli části jistého ordo. Tento termín se stal vlastním křesťanským termínem pro popis speciálního - místa - kleriků uvnitř Božího lidu.“

²⁹⁰ CIC, kán. 336, 376-378; ChD 15; srov. LG 28.

²⁹¹ CIC, kán. 1024-1052.

JÁHNI

Jáhni jsou svěcením uvedeni do služby pomocníka kněze či biskupa při bohoslužbě. Služba jáhnů je buď trvalá nebo dočasná. Dočasná služba tvoří předstupěň před svěcením kněžským.

Podmínky k přijetí svěcení:

- Ti, kteří jsou určeni ke kněžství, dokončili 23 let věku. Neženatý kandidát na stálé jáhenství může být připuštěn k těmto svěcením teprve po dokončení alespoň 25 let věku, ženatý pak ne dříve než po dosažení 35 let věku.
- Dříve než je někdo připuštěn k jáhenství, ať stálému nebo přechodnému, žádá se, aby po určitý čas přijal a vykonával službu lektora a akolyty. Mezi udělením akolytátu a jáhenství náleží zachovat alespoň šestiměsíční mezidobí.
- Neženatý kandidát na stálé jáhenství, jakož i kandidáti na kněžství nesmí být připuštěni k jáhenskému svěcení, dokud v předepsaném obřadu nepřevzmou veřejně před Bohem a církví závazek celibátu anebo nesloží v řeholním institutu věčné sliby.
- Kandidáti kněžství mohou být vysvěceni na jáhny jen po ukončeném pátém roku filozoficko-teologického studia.
- Kandidát na trvalý diakonát (stálé jáhenství) může být připuštěn k jáhenskému svěcení teprve po ukončení doby formace.
- Jestliže má ženatý přijmout stálé jáhenství, potřebuje potvrzení o uzavřeném manželství a souhlas manželky.

3. Trojí úřad hierarchického kněžství

Sacramentum ordinis se tedy uskutečňuje v trojím úřadu, který je současně trojí službou: Jsou to vlastně tři prvky jediného poslání, které přijal Kristus od Otce a předává jej v podřízené formě a bez rozdělení své církvi. Každý z těchto tří úřadů je stejně podstatný, a pouze ve své jednotě i specifičnosti objektivně vyjadřují Kristovu událost spásy pro lid.²⁹²

- UČITEL – munus docenti: služba Božímu Slovu, hlásání, rozvíjení prorockého úřadu, katecheze, misionářská činnost aj.
- PASTÝŘ – munus regendi: organizace společenství, uspořádání různých charismat ve společenství, duchovní vedení a lidsko-duchovní pomoc aj.
- KNĚZ – munus liturgicum: svátostná činnost, primárně eucharistie a svátost smíření, posvěcování a další svátosti.

Tyto tři úřady se uskutečňují v rámci pastoračního společenství, které je knězi svěřeno. Vykonávání trojího úřadu přináší rozdílné zdůraznění podle situace, času a místa²⁹³ a také podle schopností a dispozic kněží.²⁹⁴ K syntéze trojího úřadu má směřovat každý jednotlivec, ale především se má plně uskutečňovat v celém kněžském společenství.

Druhým aspektem každého úřadu je jeho přijímání. To znamená, že učitel se nechává učit, pastýř se nechává vést a kněz sám svátosti s pokorou přijímá, a tak se také

²⁹² LG, 24; R. MACHAN; C. V. POSPÍŠIL a kol., *O služebném kněžství*, s. 54-55; 78.

²⁹³ Tamtéž, s. 55, citují: „Sekularizované prostředí bude vyžadovat důraz na hlásání Slova, katechezi a duchovní vedení, zatímco v prostředí plném víry bude důraz položen na svátosti a duchovní vedení.“

²⁹⁴ Tamtéž, s. 55, citují: „Zde je úkolem biskupa, aby pozorně a poslušně naslouchal tomu, co Duch svatý vytváří v církvi a rozlišoval rozdílná poslání svých kněží.“

odevzdává Kristu a následuje ho. Tímto způsobem bude naplňovat to, co je mu řečeno při ordinaci: imitami quod tractas, a rozvíjet i své osobní poslání uvnitř poslání Krista.²⁹⁵

4. Pastorece

V pastoreci jde především o život ve společenství a o péči o něj. Tato péče se projevuje především skrze svědectví lásky. „Kněz jako pastýř společenství je a žije pro ně. Za ně se modlí, studuje, pracuje, obětuje se. Za ně je ochoten dát i život, protože je miluje jako Kristus. Zahrnuje je celou svou láskou a úctou, všemi silami a bez časového omezení se dává, aby je činil k obrazu církve, Kristovy nevěsty, stále krásnějším a hodným zalíbení Otcova a lásky Ducha svatého.“²⁹⁶ Aby byl dobrým vůdcem svého lidu, má dbát na to, aby rozeznával znamení doby, jež se týkají jak všeobecné církve, tak konkrétní situace jednotlivého společenství a aktualizoval Ježíšovo poselství. Tento požadavek klade na kněze nároky dobré znalosti tradice církve, stálého prohlubování teologického a pastoračního vzdělání a reflexe společenských, kulturních a vědeckých jevů, které určují naši dobu.²⁹⁷

Ve svátosti kněžství je tento úřad vyjádřen v „autoritě“ a „vedení“, které má nositel svátosti vůči konkrétnímu společenství i jedincům ve věcech jak církevního práva, tak duchovní pomoci a organizace. Kněz má svou službu vykonávat laskavě a pevně a v duchu služby tím, že se bude soucitně účastnit utrpení, duchovní i hmotné, staré i nové nouze, jež na lidi doléhá. S milosrdnou, trpělivou a povzbudivou láskou bude nabízet pomoc hříšníkům na jejich cestě obrácení. Celá pastýřská činnost má být k prospěchu Božího lidu. Pastýřský úřad se tak má rozvíjet jak na rovině církevního společenství, které je organizováno a vedeno, tak na rovině osobního duchovního vedení jednotlivců.²⁹⁸

A. VEDENÍ SPOLEČENSTVÍ

Na rovině společenství je pastýř poslán k tomu, aby uvnitř místní církve sloužil koordinací, kooperací a podporováním různých aktivit. Velmi důležitá je pro kněze schopnost spolupráce s druhými lidmi, která mu umožňuje delegovat činnost, na niž by sám neměl kapacitu ani odborné znalosti či schopnosti. Nejde o ryze manažerskou činnost, ale jde o schopnost rozeznávat a rozlišovat, co chce Duch svatý v místní církvi vytvořit, má poslání vnímat působení Ducha svatého a jeho dary u jiných koordinovat ve prospěch celku. Svátostnou autoritou je disponován a povolán k tomu, aby se nechal vést Duchem svatým, vnímal jeho působení v druhých lidech a nechal správně růst vše, co Duch uvádí do života.

Pastýřská činnost se týká i organizace vztahu společenství s jinými společenstvími církve v jiném místě. Podobně patří do pastýřské činnosti i rozvíjení vztahů místní církve s různými skupinami a organizacemi necírkevními, aby tak nevzniklo falešné ghetto.²⁹⁹

B. VEDENÍ OSOBNÍ

²⁹⁵ Tamtéž, s. 56.

²⁹⁶ PDV, 22-23: s. 43-46; *Direktář pro službu a život kněží*, 55: s. 40.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 41; J. DOLISTA, in *Kněz, strážce majáku?*, s. 16.

²⁹⁸ CIC, kán. 529, §1; *Direktář pro službu a život kněží*, 30-31: s. 22; R. MACHAN, in *O služebném kněžství*, s. 59.

²⁹⁹ R. MACHAN, in *O služebném kněžství*, s. 59.

Velmi důležitá pastýřská činnost je osobní duchovní pomoc a doprovázení na cestě ke Kristu. Tato pastýřská činnost je často spjata i s činností svátostnou, přesto by však měla být také oddělena. Pomoc znamená podpořit a uschopnit druhého, aby mohl jednat, rozhodovat se a následovat Krista sám ze sebe. Jde o to uvolnit „moc“, „potencialitu“, svobodu druhého, aby jednal svobodně a zodpovědně. Tato činnost patří vedle činnosti svátostné asi k té nejdůležitější a bylo by vhodné jí věnovat co nejvíce času. Je to činnost, která je časově náročná, ale je-li správně vykonávána, může přinést veliké plody. Na rozdíl od svátosti smíření je zde prostor pro širší dialog, a proto tato činnost může být pro mnohé pomocí i k osobnější svátosti smíření. Kněz jako pastýř se dotýká hlubokých tajemství člověka, jeho tužeb a strachů, nadějí i zklamání, duchovních témat, ale i psychických bloků. V tom všem je třeba postupovat velmi jemně a s rozvahou. K takovému přístupu jsou nezbytné osobní předpoklady a další vzdělávání, a to nejen teoretické, ale velmi vhodný je i praktický výcvik v poradenské činnosti.³⁰⁰

Služba pastýře umožňuje vytvářet a prožívat bratrské a sesterské vztahy a společenství víry, naděje a lásky. V tomto společenství může vnímat příklady víry a života těch, které vede, a současně si uvědomit vlastní slabosti, limity, ale i obdarování a milosti, které má. Služba společenství může přinášet radost, pokoj, pocit smysluplnosti, sebepotvrzení a naplnění. Na druhou stranu je třeba říct, že pastorační práce v dnešní době klade na kněze mnoho nároků a povinností, jenž by ho mohly vést k rostoucímu aktivismu a vrhnout ho do šíleného a strhujícího rytmu. Pokud by se kněz nechal zahltit praktickými a duchovními problémy klientů, mohlo by dojít k nebezpečí stagnace jeho vlastního duchovního života a k narušení jeho vztahu k Bohu. A v důsledku přetížení k nástupu syndromu vyhoření, případně k nevratným duchovním i morálním škodám, které nikdo neočekával.³⁰¹ Je proto třeba, aby kněz měl stále na zřeteli, že Ježíš povolal apoštoly v první řadě proto, aby „byli s Ním“. Proto se každý kněz má ve svém životě stále vztahovat k Ježíši jako k prameni svého poslání. Z vnitřního společenství s Kristem pak může vyrůstat i jeho láska k lidem, jenž pro něj nejsou prostředky k ukojení frustrace a vlastní seberealizace. Dokáže pomáhat na cestě ke Kristu, aniž by vlastnil a manipuloval.³⁰² Toto vnitřní společenství s Kristem, s Bohem Otcem i Duchem svatým se utváří a prohlubuje především v prostoru duchovního života kněze.

5. Spiritualita

Spiritualita je praktický způsob života. Je to životní syntéza celého Kristova tajemství, jež je zprostředkováno zjevením, vytvořená pod vlivem Ducha svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního principu, který pak charakterizuje jeho celkový projev. Jde o propojení jednotlivých životních skutečností i hodnot umožňujících vyrovnané fungování uvnitř i navenek.³⁰³ Spiritualita kněze je jeho hnacím motorem, je hlavním zdrojem, z něhož kněz může a má čerpat energii, pomoc a podporu. Je to nevyčerpatelný pramen, ze kterého kněz může čerpat. Jedná se především o modlitbu, skrze níž kněz prožívá svůj vztah s Bohem, o svátosti, jejich vysluhování a přijímání. Požadavek přijímání svátostí, jenž je zakotven v ordinaci, vede kněze k tomu,

³⁰⁰ Tamtéž, s. 60

³⁰¹ A. OPATRŇÝ, *Pastorační péče v méně obvyklých situacích I*. In výukový CD-ROM TF JU ČB 2003/2004.

³⁰² R. MACHAN, in *O služebném kněžství*, s. 64.

³⁰³ S. de FIORIS, *Slovník Spirituality*, s. 906.

aby si uvědomil, že nestačí jen svátosti vysluhovat jiným, ale že je nutné je přijímat a z jejich darů žít a růst ve svém lidství. Tento požadavek je svým způsobem preventivním opatřením, jež se snaží předcházet situaci, kdy kněz bude jen dávat, ale nikoli přijímat. Prožívání kvalitního duchovního života je pro kněze současně úkolem a povinností. „Péči o duchovní život musí kněz sám prožívat jako radostnou povinnost, ale také jako právo věřících, kteří v něm, ať vědomě či nevědomě hledají Božího člověka, rádce, tvůrce pokoje, věrného a rozvážného přítele, jistého vůdce, na něhož se mohou spolehnout v nejobtížnějších okamžicích života, aby našli útěchu a jistotu.“³⁰⁴

Jádrem spirituality každého kněze je, jak již bylo zmíněno, osobní niterná modlitba, jejíž důležitost dosvědčoval Ježíš vlastním příkladem. Celá jeho každodenní činnost totiž vycházela právě z modlitby. Modlil se při Poslední večeři, při smrtelné úzkosti, ale i vzkříšený z mrtvých stále žije a modlí se za nás.³⁰⁵ Kněží jsou zrozeni a podporováni Ježíšovými modlitbami. Současně jsou povoláni obnovovat obět' a uchovávat svou službu živou duchovním životem, kterému mají dát přednost přede všemi ostatními činnostmi.³⁰⁶ Mají žít z modlitby a tento život uspořádat tak, aby obsahoval: každodenní sloužení eucharistie s přiměřenou přípravou a díkůvzdáním,³⁰⁷ častou adoraci svátosti oltářní,³⁰⁸ úplnou a vroucí bohoslužbu hodin, k níž je každodenně zavázán,³⁰⁹ rozjímání,³¹⁰ lectio divina,³¹¹ každodenní zpytování svědomí,³¹² častou zpověď,³¹³ duchovní vedení,³¹⁴ prodloužená období ticha a rozhovoru, především při duchovních cvičeních a pravidelných duchovních obnovách,³¹⁵ cenné projevy mariánské zbožnosti, např. růženec, litanie aj.,³¹⁶ křížovou cestu a další úkony zbožnosti,³¹⁷ plodnou četbu o svatých.³¹⁸ Každý rok během mše svaté při svěcení olejů na Zelený čtvrtek mají kněží na znamení trvalé snahy o věrnost obnovit před biskupem a ve společenství s ním kněžské sliby.³¹⁹

A. HLÁSÁNÍ BOŽÍHO SLOVA

Základním prvkem a povinností kněžské služby plynoucí z ordinace je služba Slovu, protože mu bylo svěřeno při jáhenském svěcení, a tato služba se další ordinací ještě prohlubuje. Povinnost hlásat Boží Slovo s sebou nese nároky na kněze, které souvisí s požadavky určujícími, jakým způsobem má být Slovo hlášáno, tj.: konkrétně, aktuálně a mít přímý vztah ke smyslu života člověka. Musí být hodnověrné a shodovat se s naukou církve. Aby kněží mohli naplňovat učitelský úřad hlásání, musí stále naslouchat (audit fidei) a stále se nechat determinovat Božím Slovem v rozjímání a promýšlení (intellectus

³⁰⁴ *Direktář pro službu a život kněží*, 39: s. 29.

³⁰⁵ Např. Lk 3,21-22; 5,16; 6,12; 23,34-46; Mk 1,35; 6,46-48; 15,34; Mt 4,1; 14,23-25; 26,36-44; 27,46, Jn 17,1-26, Žid 7,25.

³⁰⁶ *Direktář pro službu a život kněží*, 38-40: s. 28-30.

³⁰⁷ Tamtéž s. 28; PO, 5, 18; PDV 23, 26, 38, 46, 48: s. 45-47, 51-54, 75-77, 91-93, 95-98; CIC kán. 246, §1; 279, § 2, 2°.

³⁰⁸ PDV, 48: s. 95-98; KKC, č. 1418.

³⁰⁹ PO, 13, 18; PDV, 26,72: s. 51-54, 137-141; CIC, kán. 246, § 2; 276, 2, 3°; 1173-1175.

³¹⁰ CIC, kán. 276, § 2, 5°. PDV 72: s. 139.

³¹¹ PO, 4, 13, 18; PDV, 26, 47, 70, 72: s. 51-54, 93-95, 132-135, 137-141.

³¹² PO, 18; PDV, 26, 37-38, 47: s. 51-54, 73-77, 93-95.

³¹³ PO, 5, 18; PDV, 26,48: s. 51-54, 95-98; CIC, kán. 246, § 4; 276 § 2, 5°.

³¹⁴ PO, 18; PDV 40, 50, 81: s. 78-80, 99-101, 154-155; CIC, kán. 239.

³¹⁵ PO, 18; PDV 80: s. 153; CIC, kán. 276, § 2,4^o.

³¹⁶ PO, 18; PDV, 36, 38, 45, 82: s. 70-73, 75-78, 90-91, 156-159; CIC, kán. 246, § 3; 276, § 2,5^o.

³¹⁷ PO, 18; PDV 26, 37-38, 47, 51, 72: s. 51-54, 73-77, 93-95, 101-103; 137-141.

³¹⁸ PO, 18.

³¹⁹ PDV 80: s. 153.

fidei) Slova- Krista, aby podle nich mohli žít a vysvětlovat je. Při obřadu svěcení biskup novokněži říká: „Proto učíš Boží slovo předmětem stálého rozjímání, stále věř, co čteš, uč, co věříš, uskutečňuj v životě, co učíš.“³²⁰ Hlásání kněze má vycházet ze svědectví jeho života a z výslovného kázání věřícím, nevěřícím a nekřesťanům. Zde zaujímá zvláštní místo homilie, jež je součástí liturgie, během liturgického roku se v ní vysvětlují tajemství víry a zásady, kterými se řídí křesťanský život. Homilie je vyhrazena knězi nebo jáhnu a je současně jedinou osobní činností při slavení eucharistie. Jejím cílem je vysvětlit přítomnému společenství předčítané Písmo takovým způsobem, aby mu umožnil se co nejlépe spojit s Kristem v eucharistii.³²¹

B. EUCHARISTIE A SVÁTOST SMÍŘENÍ

Eucharistie je srdcem a středem kněžské služby. Spolu se svátostí smíření jsou darem a prostředkem, skrze který se může církev každý den účastnit na Kristově vykupitelském díle. V obou kněz na jedné straně jedná plně in persona Christi, když říká: „Toto je moje tělo...“ a „já ti uděluji rozhřešení,“ protože zde dochází k prolnutí jeho úřadu s Kristem. Ihned však také jedná in persona Ecclesiae, když se spolu s přítomným společenstvím modlí k Otci či k přítomnému Kristu. Nositelé této svátosti se s tím, koho zpřítomňují, však nesmí chtít ztotožnit. Musí si být stále vědomi, že Krista zpřítomňují svátostně a nikoli osobně. Jen tak, když se s ním neztotožňují, ho mohou plně následovat, jako všichni pokřtění, a uvědomovat si, že je to Duch svatý, jenž obdařuje autoritou a uděluje schopnost objektivně správně vykonávat kněžské liturgické funkce, ale také subjektivně činí snesitelným břímě kněžského úřadu.³²²

SAMOTA

Přestože je samota často vnímána jako zatěžující faktor v životě kněze, k tomu aby mohl kněz svou spiritualitu prožívat, potřebuje nezbytně chvíle, kdy je sám. Církevní Otcové vidí samotu jako nezbytnou pro život každého člověka. Právě samota totiž vytváří prostor pro setkání se sebou samým, pro reflexy životních událostí a zkušeností. Je také prostorem pro vnitřní duchovní život, v němž se křesťan – kněz může a má setkávat s Bohem. Samota je tedy nutností a darem. Schopnost vytrvat ve zdravé samotě je nezbytnou podmínkou péče o vlastní vnitřní život a je možno říci i to, že ti, kteří nejsou schopni dobře prožívat svou vlastní samotu, nejsou schopni ani opravdového a bratrského společenství.

Destruktivní začíná být samota v okamžiku, kdy se mění v osamělost, opuštěnost až izolovanost, která je důsledkem nejrůznějších potíží a následně další potíže vytváří a prohlubuje. Příčina zde může být jak na straně kněze, tak na straně farníků. Samotu a osamělost, jenž může na kněze bolestně doléhat v jakémkoli věku a v jakékoli situaci, ukazuje Pavel VI. v souvislosti s opuštěností Ježíše Krista v jeho nejtěžších hodinách a s Jeho důvěrou, že není sám, protože Otec je s ním (Jn 16,32). Touto paralelou s Ježíšovým spolehnutím se na Otce ukazuje kněžím cestu, jak prožívat i chvíle osamělosti a znechucení a zvládat je v síle a pomoci Trojjediného Boha, Matky Boží,

³²⁰ CIC kán. 757; *Direktář pro službu a život kněží*, s. 30; cit. Pontificale Romanum. De ordinatione, episcopi, presbyterorum et diaconorum, II, 151.

³²¹ CIC kán. 767.

³²² R. MACHAN, Sacramentum ordinis v církvi a pro církev in *O služebném kněžství*, s. 61-62; *Direktář pro službu a život kněží*, 45-53; s. 32-40.

prožíváním společenství s biskupem, ostatními kněžími a věřícími. Jediným způsobem, jak osamělosti předcházet, je snažit se vytvářet vzájemné přátelské-„bratrské“ vztahy.³²³

6. Vztahy

Každý člověk žije ve vztazích, ať již více či méně láskyplných, zdravých, otevřených, upřímných a fungujících. Ježíš volá všechny lidi, aby se milovali navzájem a byli ochotni za své přátele položit svůj život, stejně jako to učinil On a tím nás povýšil na své přátele.³²⁴ Toto povolání k lásce, jež je trpělivá, laskavá, čestná, bez prospěchářství, závisti a domýšlivosti, nevychloubá se, nedá se vydráždit a nepočítá křivdy,³²⁵ ukazuje všem křesťanům cestu, kterou směřovat při vytváření a prožívání vztahů.

Při svém povolání kněz prožívá velké množství vztahů, v nichž stojí v různých rolích. Ve všech těchto vztazích však má uskutečňovat povolání lásky. Tyto vztahy mohou být opět jak obrovským darem a požehnáním, pokud jsou vzájemné, upřímné a opravdové, ale stejně tak mohou být velmi zatěžující, pokud jsou jednostranné, neupřímné, plné napětí, přehnaných požadavků, stále dotované úsilím kněze aj.

Budování vztahů na různých rovinách, jak o tom hovoří církevní dokumenty, patří k samotné podstatě služebného kněžství. Je nezbytné, aby kněz své povolání a službu prožíval ve vztazích. Ordinací kněz vchází do zvláštních vztahů s papežem, s biskupským sborem, s vlastním biskupem, s ostatními kněžími a s věřícími laiky.³²⁶

A. VZTAH S BISKUPEM

Zde je jisté specifikum ve srovnání vzájemného vztahu zaměstnance a nadřízeného v jiných profesích, se vztahem mezi knězem a biskupem. Dokumenty II. Vatikánského koncilu zde kromě autority zodpovědného nadřízeného zdůrazňují starost, péči a podporu otce o své dospělé syny, přátele a spolupracovníky. Vztah mezi biskupem a kněžími by měl poskytovat kněžím zázemí, jistotu a oporu, v níž je možné spolupracovat na „vinici Páně“ a prostřednictvím prožívání hluboké spirituality růst v bratrských vztazích. Péče o kněze se projevuje mimo jiné starostlivým pěstováním vzájemné komunikace a společenství kněží. Zvláštní důraz má klást na ochranu a podporu správného způsobu provádění trvalé formace kněžského týmu, že určí formační plán, potřebné prostředky a vhodné osoby k jeho realizaci a povede kněze k vědomí odpovědnosti za vlastní formaci a její nezbytnost.

Všichni kněží si mají být vědomi, že věrné spojení a velkodušná spolupráce s jejich biskupem je velkou pomocí pro jejich posvěcení. Mají biskupům projevovat „synovskou úctu a poslušnost,“ kterou slíbili při obřadu svěcení. Jde o „apoštolskou poslušnost“ v tom smyslu, že se při vykonávání svého kněžského poslání ztotožňuje s Učitelským úřadem církve a s pastoračními směrnicemi biskupa. Tato poslušnost má vyvěrat ze zodpovědné svobody kněze, jenž na sebe bere požadavky organického i

³²³ PDV 74; s. 145; *Direktář pro službu a život kněží*, 97; s. 68–69; PAVEL VI., *O kněžském celibátu*, 58–59; s. 26–27; Z. WASSERBAUER, Když začne bát odloučenost destruktivní in *Katolický týdeník* 26/2005; T. ŠPIDLÍK, *Slyšet Boha v ranním vánku*, s. 61–63.

³²⁴ Jn 15,12–17.

³²⁵ 1.Kor 13,4–7.

³²⁶ LG, 28; Z. WASSERBAUER, Když začne bát odloučenost destruktivní in *Katolický týdeník* 26/2005.

organizovaného života církve, ale uznává také milost rozlišování a zodpovědnosti projevovou v církevních rozhodnutích.³²⁷

B. VZTAH KE KNĚŽSKÉMU SPOLEČENSTVÍ

Na základě ordinace je kněz vřazen do společenství kněží (Ordo presbyterorum), je s nimi spojen zvláštními pouty apoštolské lásky, služby a bratrství a vytváří s nimi jednotu pravé rodiny, která vychází z milosti svěcení. Kněžský sbor je výsadní místo, kde by kněz měl nacházet odpovídající prostředky pro posvěcení, pro evangelizaci a pomoc, aby mohl překonat omezenost a slabosti, jež jsou lidské přirozenosti vlastní. Proto se musí kněz ze všech sil snažit, aby nežil své kněžství izolovaně, ale naopak usiloval o růst bratrského společenství, srdečného přátelství, jenž je projevováno.

Schopnost pěstovat a prožívat zralá a hluboká kněžská přátelství se projevuje jako zdroj vyrovnanosti a radosti ve výkonu služby, spoluprací na prohloubení jejich duchovního a lidského života a také jejich poslání, vzájemnou pomocí a jako podpora v obtížích a cenná pomoc pro růst pastýřské lásky. Projevem tohoto společenství je církví podporovaný také společný život uskutečňovaný různými formami (společný dům „dům kléru“, společenství stolu, ale především společenství při liturgické modlitbě). Pomocí pro kněze mohou být různá kněžská sdružení, která se snaží vytvářet diecézní spiritualitu a na základě schválených stanov podporují sebeposvěcování kněží při výkonu posvátné služby a pomáhají sjednocení duchovních mezi sebou i s biskupem.³²⁸

Vztahy kněžského sboru jsou tedy dalším specifikem kněžské služby. Ve srovnání s kolegiálními vztahy na pracovištích jsou tyto vztahy definovány jako mnohem intenzivnější a hlubší. Kněžské společenství by tedy mělo být pro kněze jedním ze zdrojů, jenž mu má vytvářet zázemí, bezpečí a podporu v jeho službě. Pokud je toto společenství žito ve svobodě, otevřenosti a přátelství, může být potřebnou sociální oporou, a tedy silným zdrojem, z něhož mohou kněží čerpat.

C. Chernis upozorňuje na šest aspektů, které komplikují vytváření účinné sociální opory. Z nichž se kněží nejvíce dotýká třetí aspekt, ve kterém je konstatováno, že sociální opora se obtížně vytváří tam, kde se dobrá sociální interakce nemůže plně rozvinout. Např. tam, kde spolupracovníci pracují daleko od sebe anebo jsou zahlceni a přetěžováni úkoly, takže mají malý osobní kontakt.³²⁹ Otázkou tedy je: Mají kněží pro pěstování vzájemných vztahů v množství činností a povinností dostatek času, prostoru a příležitostí, a vnímají oni sami toto společenství jako pomoc? Tato otázka získává na aktuálnosti v situaci, kdy dochází ke sjednocování farností, čímž se vzdálenosti mezi bydlišti kněží ještě prodlužují.

Další aspekt, který je třeba vzít v úvahu, souvisí s častým upozorňováním autorů, zabývajících se prevencí SV, že méně stresujícím životem žijí lidé, jenž dokáží oddělit svůj soukromý a profesionální život. Varují, že pokud má člověk přátele pouze mezi svými kolegy, hrozí nebezpečí, že budou stále sklouzávat k pracovním tématům, a to i po pracovní době. Zdůrazňují, že výhodou je udržovat si přátelství s lidmi různých profesí, zájmů i životních stylů, což umožňuje vzájemně se obohacovat, poskytnout nové

³²⁷ LG, 41; ChD, 16; PO, 7,15,20; PDV, 28: s. 55; *Direktář pro službu a život kněží*, 89: s. 64;

D. TETTAMANZI, *Duchovní život kněze*, s. 50.

³²⁸ PO, 8, 12-14; LG, 28; PDV 17, 74: s. 35-36, 142-146; CIC 275, § 1; 369; 498; 499; srov. *Direktář pro službu a život kněží*, 25-30, 88: s. 18-21, 63-64; CIC, kán. 278, § 2.

³²⁹ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 98-99.

nápady, zprostředkovávat nové pohledy.³³⁰ Z tohoto pohledu je dobré, aby kněží prožívali přátelské vztahy nejen ke spolubratrům kněžím, ale i s laiky.

C. VZTAHY K FARNÍKŮM

Jedná se o oblast vztahů, ve kterých kněz prožívá svou každodennost. Jsou to vztahy s lidmi, jimž byl poslán sloužit. Je to jeho stádce, za které přebírá odpovědnost a vytváří s nimi společenství. D. B. Cozzens zdůrazňuje potřebnost stálého vědomí kněze, že nepřestává patřit k věřícím, že je jedním z nich. Pokud kněz podporuje u farníků vědomí jejich vlastního kněžství vyplývajícího ze křtu, otevírá tím vzájemnost členů místní církve současně s respektem k odlišnosti rolí. Farníci tak mohou vnímat svého kněze nejen jako pastýře, ale také jako bratra a přítele. Prožívání upřímných, otevřených, bratrských vztahů s farníky je pro kněze zdrojem podpory, pomoci a radosti ze služby.

Tyto vztahy ale mohou být narušeny jak knězem, tak farníky. Jedno z nebezpečí tkví v tom, že kněz zapomene, že přestože je oslovován „otče“, je synem a bratrem, že i on potřebuje poslouchat Boží slovo, že i on potřebuje pomoc a i jemu je třeba sloužit. S tím souvisí i představa některých kněží, že musí všechno zvládnout sami a nejsou schopni ani ochotni předat díl své práce laikům, katechetům, jáhnovi. Tato situace vede nejen k vyčerpání kněze, ale odráží se i ve vztazích s farníky, jenž přijímají roli pasivních příjemců péče, kterou jim kněz věnuje, aniž by byli motivováni ke spolupráci, spoluodpovědnosti a vytváření prostoru přirozených vzájemných vztahů.

Na druhou stranu mohou vztahy narušovat farníci lhostejností, nechutí k aktivní spolupráci s knězem a stavění ho do situace „muže pro všechno,“ ale také idealizací kněze, což vede ke zdvořilému, formálnímu charakteru vztahů. V takovém prostředí lze jen velmi těžko vytvářet a prožívat společenství vzájemného přátelství a podpory.³³¹

D. OSOBNÍ VZTAHY

Touto problematikou se podrobněji zabývá D. B. Cozzens v knize „Měnicí se tvář kněžství“. Zdůrazňuje skutečnost, že každý člověk potřebuje v životě několik lidí, jenž mu jsou „druhým já“ nebo jsou schopni se jím stát. Pokud kněz nemá ve svém životě několik skutečně blízkých důvěrných přátel, ocitá se ve vážném nebezpečí. A jeho úsilí zůstat v duchovním spojení s Bohem může nahradit existenciální úzkost. Je-li celibátní důvěrnost s několika blízkými přáteli autentická, kněz zjistí, že jádro jeho srdce zůstává upnuté pouze na Boha. Jednou z charakteristických známek kněze, který zdravě prožívá celibát, je jeho schopnost navazovat upřímné blízké přátelství s ženami i muži, s kněžími i laiky. Takové přátelství s jiným člověkem skutečně zvětšuje knězovu schopnost vést zdravý a svatý celibátní život. Čím hlubší je jeho láska k Bohu, tím větší je jeho schopnost lidské lásky a přátelství a naopak.

Dar a milost důvěrného vztahu v celibátu předpokládá zralost obou partnerů, kteří tento vztah prožívají. Celibátní přátelství jsou totiž zatěžována několika aspekty. Mezi jinými jde o skutečnost, že na přítele žijícího v celibátu si nelze dělat žádný nárok. Poslušnost podstatně související s kněžskou službou bude vyžadovat dlouhá období odloučení. Potřeby diecéze mají vždy prioritu a musejí předcházet všem ohledům na blízkost přátel. Veřejný společenský rozměr přátelství s sebou navíc často přináší těžkosti, s nimiž musí přátelé také počítat.³³² Naplňování základní touhy duše po vztahu

³³⁰ M. JOBÁNKOVÁ a kol., *Kapitoly z psychologie*, s. 203.

³³¹ PDV 74; s. 142; D. B. COZZENS, *Měnicí se tvář kněžství*, s. 25; M. J. KAŠPARŮ, *Kněz - opravář? In Kněz strážce majáku?*, s. 56-57.

³³² D. B. Cozzens k tomu dodává, že společnost daleko snáz přijímá a akceptuje veřejný společenský rozměr přátelství kněze s mužem, než se ženou.

s sebou vždy přináší jisté nebezpečí. Přičemž nejzdravější a nejbezpečnější celibátní vztah vzniká mezi dvěma věrnými, zralými dospělými. Zralým se ovšem člověk stává právě na základě prožívání vztahů. Větší nebezpečí tedy ohrožuje kněze i laiky, jenž se vědomě rozhodnou pro život v pseudobezpečí emocionální izolace.³³³

Zvláštní skupinou blízkých vztahů jsou vztahy k rodičům a příbuzným, jenž by měli provázet kněze na jeho cestě formace i poslání modlitbou, náležitým respektem, dobrým příkladem života v rodině, duchovní i hmotnou podporou a povzbuzením zvláště v obtížných okamžicích, kdy jsou pro kněze potřebné i přínosné.³³⁴

7. Identita kněze

Služebné kněžství není klasickým zaměstnáním, ale povoláním daným Kristem ke službě Bohu a lidem. Toto povolání zasahuje a spoluutváří identitu člověka – kněze. Identita kněze v sobě spojuje křtem vykoupeného syna a Kristem povolaného učeníka, jenž byl poslán pracovat na jeho žně. „Jako každá křesťanská identita má i kněžská identita svůj původ v nejsvětější trojici, která se lidem v Kristu zjevuje a sdílí tím, že v něm a skrze Ducha svatého tvoří církev jako jádro a počátek Božího království.“³³⁵ Je možné také říci, že identita kněze je trojrozměrná a to: pneumatologická, kristologická a eklesiologická. Tedy kněz je služebníkem Krista, aby podle jeho příkladu, pro něj a s ním byl, díky svátostnému působení Ducha svatého, služebníkem lidí. Ontologické připodobnění se kněze ke Kristu je základem jeho kněžské služby pro společenství.³³⁶

ROZVÍJENÍ VLASTNÍ OSOBNOSTI KNĚZE

V REALIZACI ŽIVOTA IN PERSONA CHRISTI

Vztah ke Kristu je nejpodstatnější skutečností v životě kněží, a je proto nutným klíčem pro pochopení všech aspektů skutečnosti kněžství, druhým klíčem je následně vztah k církvi. Kněz je inkulturované a personalizované svátostné znamení Ježíše Krista, jedná in persona Christi, současně zůstává sám sebou a jeho úkolem je plně rozvinout svou osobnost a růst v Krista. Zůstává člověkem své doby, určité kultury, aby mohl účinně jednat, komunikovat s těmi, kteří mu jsou svěřeni, a oslovovat ty, jenž stojí mimo obec věřících.³³⁷

Uvnitř svátostného poslání zpřítomňovat Krista – Hlavu, žije kněz i všeobecné kněžství, tj. následování Krista v modlitbě, chudobě, čistotě a poslušnosti vůči Božímu slovu.

POVOLÁNÍ KE SVATOSTI

Pojednání o povolání ke svatosti uvedu slovy Jana Pavla II.: „Protože je kněz ve stálém styku s Boží svatostí, musí se stát svatým Sama jeho služba ho vede k volbě života inspirované evangeliím radikálním, což vysvětluje, jak je pro jeho život nutný duch evangelií rad: čistoty, chudoby a poslušnosti. V této souvislosti také kněz chápe

³³³ D. B. COZZENS, *Měnicí se tvář kněžství*, s. 35-50.

³³⁴ PDV, 68, s. 129.

³³⁵ PDV, 12: s. 27; PO, 3, 9.

³³⁶ KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Kněz, pastýř a vůdce farního společenství*, 5: s. 5.

³³⁷ PDV, 12: s. 27; C.V.POSPÍŠIL, in *O služebném kněžství*, s. 79, 81.

specifickou potřebu celibátu.³³⁸ Dále napsal: „U kněze je třeba hovořit o zvláštním povolání ke svatosti. Kristus potřebuje svaté kněze! Dnešní svět volá po svatých kněžích! Pouze svatý kněz se ve stále více sekularizovaném světě může stát průzračným svědkem Krista a jeho evangelia. Jen takový kněz se může stát vůdcem lidí a učitelem na cestě ke svatosti.“³³⁹ S povoláním ke kněžství povolání ke svatosti bezprostředně souvisí. Toto povolání se dotýká všech křesťanů, kněží se o tuto dokonalost však musí zvlášť snažit na základě povolání následovat Krista a být jeho prostředníkem. Mají svou službu konat svatě a ochotně, pokorně a statečně. Svatosti dosáhnou kněží cestou sobě vlastní, tzn. upřímným a neúnavným zastáváním úřadů, které jim byli svěřeny, v Kristově Duchu. Takto vykonávaná služba bude i pro ně vynikajícím prostředkem posvěcení, může být plodná a přinést radost a pokoj tomu, kdo má na ní podíl. Současně je svědectvím pro Boží lid.³⁴⁰

Zde je ovšem důležité poznamenat, že kněz má usilovat o svatost a současně se musí naučit přijímat sebe i se svými slabostmi. Tyto dvě roviny spolu totiž těsně souvisí. I on je vykoupený, i jeho zachraňuje Kristus, i on se musí nechat evangelizovat od ostatních bratří a sester. Jinak ho drtivý tlak nedosažitelnosti ideálu identifikace s Kristem může vést k psychickým poruchám a v posledním důsledku také k opuštění služby. Sebepřijetí ve světle víry osvobozuje a současně vyžaduje pokoru a vědomí difference mezi knězem a Kristem, který ho přijímá i s jeho slabostmi jako svátostné znamení Své přítomnosti. Tuto diferenci si musí uvědomovat jak kněz, tak společenství. Jinak bude na kněze klást neúměrné nároky. Kněz zůstává jen a jen člověkem se svými přednostmi i slabostmi, s nimiž se potýká jak on sám, tak ti, kteří jsou kolem něho. Slabosti kněží mají pro něho samého a především pro komunitu za určitých okolností také pozitivní funkci, protože odkazují na to, že se naděje nezakládá na zdatnosti a schopnostech lidí - kněží, ale na Boží lásce a milosti toho jediného pravého Velekněze, jímž je Kristus.³⁴¹ Kněz je tedy povolán, aby si byl stále vědom své malosti, slabosti hříšnosti a současně si uvědomoval a žil své povolání ke svatosti.

ZVLÁŠTNÍ DUCHOVNÍ POŽADAVKY V ŽIVOTĚ KNĚZE

Kněz je zodpovědný za Boží lid, který mu byl svěřen. Protože každý může předávat jen to, co má, uvádí II.VK výčet charakterových vlastností, jež jsou současně požadavkem kladeným na současného kněze. Patří sem: dobrota srdce, laskavost, upřímnost, síla ducha, vyrovnanost, trpělivost, stálost, povahová pevnost, vytrvalá snaha o spravedlnost, vytrvalost ve službě a pravá „Velikonoční radost,“ která zapaluje věřící. Kněz má mít zájem o vše, co je pravdivé, čestné, spravedlivé, nevinné, milé, co slouží dobré pověsti, a o každou zdatnost nebo činnost, která si zasluhuje chválu.³⁴²

³³⁸ JAN PAVEL II., *Dar a tajemství*, s. 96; J. M. LUSTIGER, *Kněží, zasvěcený život a křesťanská povolání za pontifikátu Jana Pavla II in 25. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II.*, s. 44, 45.

³³⁹ JAN PAVEL II., *Dar a tajemství*, s. 96,99; J. M. LUSTIGER, *Kněží, zasvěcený život a křesťanská povolání za pontifikátu Jana Pavla II in 25. výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II.*, s. 43-45.

2. ³⁴⁰ LG, 41; PO; 12-13; PDV 19-20, 33; s. 39-41, 64-65; SROV. Mt 5,48; J. HELBT, *KNĚŽSTVÍ V DOKUMENTECH II. Vatikánského koncilu in O SLUŽEBNÉM KNĚŽSTVÍ*, s. 100; KONGREGACE PRO KLÉRUS, *KNĚZ, PASTÝŘ A VŮDCE FARNÍHO SPOLEČENSTVÍ*, 10; s. 11-12.; J. M. LUSTIGER, *KNĚŽÍ, ZASVĚCENÝ ŽIVOT A KŘESŤANSKÁ POVOLÁNÍ ZA PONTIFIKÁTU JANA PAVLA II in 25. VÝROČÍ PONTIFIKÁTU PAPEŽE JANA PAVLA II.*, s. 45.

³⁴¹ R. MACHAN; C.V.POSPÍŠIL, *O služebném kněžství*, s. 53, 54, 80.

3. ³⁴² PO, 3; SROV. FLP 4,8; J. CH. KOREC, *O POSLÁNÍ KŇAZA*, s. 52-53N; DIREKTÁŘ PRO SLUŽBU A ŽIVOT KNĚŽÍ, Č. 75: s. 55.

A. POKORA A POSLUŠNOST

Jak již bylo zmiňováno, jde o „apoštolskou poslušnost“ kněze, kterou slíbil při obřadu svěcení. Tato poslušnost má vyvěrat ze zodpovědné svobody a lásky, jež vede kněze k tomu, aby při práci ve společenství zasvětil vlastní vůli poslušnosti a aby v duchu víry přijímal a vykonával, co mu přikazuje nebo doporučuje papež, vlastní biskup nebo jiní představení. Má vynakládat všechno a sám se vyčerpávat v jakémkoli úřadě, i skromném a chudém, pokud mu byl svěřen. Prává křesťanská poslušnost správně motivovaná a bez servilní poníženosti pomáhá knězi vykonávat jemu propůjčenou moc vůči Božímu lidu s evangelní průzračností, bez autoritářství a demagogie.³⁴³

Poslušnost a podřízenost kněze biskupovi je komplikována skutečností autority a zodpovědnosti, kterou má kněz vzhledem k vlastnímu církevnímu společenství. Tato dvojznačnost uvnitř církve klade značný nárok na osobní zralost kněze - a to přirozenou i nadpřirozenou. Předpokladem správného zvládnutí tohoto úkolu je schopnost kněze komunikovat a spolupracovat s představenými.³⁴⁴ Aby kněz mohl tuto realitu žít a aby jeho poslušnost vůči biskupovi byla opravdová a svobodná, je třeba, aby si byl vědom, že pravda a autenticita jeho bytosti se nachází v hlubině jeho povolání ke služebnému kněžství. Pak je schopen být sám sebou a současně zůstat mužem církve. Mluví s přesvědčivou autoritou a nemusí si ji vynucovat, protože dokáže unést jiné názory. Jako muž církve musí kněz vědět, na čem opravdu záleží a jaké jsou jeho hodnoty. Zná svou vlastní hříšnost i hříšnost církve a jejích představitelů, a není jí pohoršen. Je hrdý na své povolání a zároveň má odvahu se postavit do „loajální opozice“ i vůči biskupovi se vši úctou vůči jeho úřadu.³⁴⁵

B. DOBROVOLNÁ CHUDOBA

Chudoba nemá být vnímána jako podceňování a odmítání materiálních hodnot. Jde o jejich používání s vděčností a současně o radostné zřeknutí se jich s velkou vnitřní svobodou a ve shodě s Boží vůlí a záměry. Kněz má mít stále na zřeteli, že i když žije ve světě, není ze světa.³⁴⁶ Jedině chudoba zaručuje knězi jeho připravenost dát se poslat tam, kde je práce nutnější a potřebnější, a to i za cenu osobních obětí. Je nutným předpokladem pro poslušnost Duchu, který působí, že je připraven „jít“ a bez zátěží a vazeb následovat pouze mistrovu vůli. Církevní dokumenty zdůrazňují také prorocký význam kněžské chudoby v konzumní společnosti. Direktář pro službu a život kněží uvádí, že se kněz nebude věnovat výdělečnému podnikání, jež není v souladu s jeho službou. Je si totiž vědom, že dar, který obdržel, dostal zdarma, a proto bude ochoten také zdarma dávat, to, co dostane při výkonu své služby, použije pro dobro církve a charitativní účely, poté, co se postará, aby byl slušně živ a splnil všechny povinnosti svého stavu. Má žít jednoduše a střídme a vyvarovat se všeho, co by mělo nádech marnivosti, strojenosti a přepychu.³⁴⁷

C. PŘIJETÍ CELIBÁTU

Římsko-katolická církev trvá na požadavku svobodně přijatého úplného a doživotního celibátu kněží, protože si uvědomuje jeho pozitivní aspekty pro službu.

³⁴³ PO, 7, 15; PDV, 28: s. 55-56; *Direktář pro službu a život kněží*, s. 44-50.

³⁴⁴ M. SLAVÍK, *Profil osobnosti kněze po II. Vatikánském koncilu*, s. 9.

³⁴⁵ R. MACHAN, *Sacramentum ordinis v církvi a pro církev in O služebném kněžství*, s. 53; M. SLAVÍK, *Profil osobnosti kněze po II. Vatikánském koncilu*, s. 9.

³⁴⁶ Jn 17, 14-16.

³⁴⁷ PO, 17; PDV, 22: s. 43-45; *Direktář pro službu a život kněží*, s. 50-51; srov. Jn 17, 14-16; Mt 10,8; Sk 8,15-25.

Především jde o umožnění oddat se s nerozděleným srdcem pouze Bohu a být svobodným ke službě Bohu i lidem. V celibátu zachovává čistota svůj původní smysl, tzn. že lidská pohlavnost je přitom prožívána jako autentické vyjádření lásky a jako cenná služba lásce v duchu jednoty a vzájemného osobního sebedarování. Životem v celibátu, tedy zřeknutím se manželství, se uskutečňuje „snoubenecký význam“ těla skrze osobní vazbu a oddanost Ježíši Kristu a jeho církvi. Kněz tak celým svým životem vyjadřuje očekávání a naději, že se také Kristus daruje církvi v plné pravdě věčného života. Současně tímto způsobem dosvědčují před věřícími, že se chtějí nerozděleně věnovat svému poslání a úřadu, který jim byl svěřen a přivést věřící ke Kristu - Ženichovi. Pavel VI. zdůrazňuje, že rozhodnutí pro celibát neznamena ignorovat a pohrdat pohlavním pudem a milostnými city, což by škodilo fyzické i psychické vyrovnanosti kněze. Celibát klade na kněze požadavky jasného poznání, pozorného sebeovládání a moudrého sublimování vlastní psychiky do vyšší roviny. Tímto způsobem může celibát člověka povznášet a přispívat k jeho dokonalosti.³⁴⁸

S tematikou celibátu bývá často spojována problematika samoty a osamělosti kněží, o níž jsem se již zmínila v kapitole o spiritualitě, proto se jí nebudu podrobněji zabývat.

D. POŽADAVEK VYTRVALOSTI A VĚRNOSTI

S radikálními požadavky evangelia, které jsou podstatně spojené s identitou a prožíváním kněží, nutně souvisí zaangažování se celého člověka s veškerou svobodou a odpovědností. Podle hodnot žije buď cele nebo vůbec. Nemůže si zvolit střední cestu. Člověk, který odpoví na volání jít po této cestě, musí počítat s prožíváním samoty, odpovědnosti a s každodenní námahou vytrvat ve věrnosti a důslednosti bez ohledu na počet a rozmanitost potíží nebo únavu a vydávat beze zbytku veškerou svou energii až do koce života.

D. B. Cozzens upozorňuje na komplikovanost, kterou s sebou nese právě poslušnost a věrnost církvi. Pokud totiž jejich poslušnost není vyzrálá a neopírá se o jejich vlastní integritu, je nebezpečná. Úkolem kněží je být skutečnými muži církve a zároveň zůstat samostatnými osobami. Tato věrnost církvi a svědomí v sobě zahrnuje v životě kněze určité napětí, které je nevyhnutelné a současně bolestné. Věrnost drobným každodenním zkouškám integrity pravděpodobně ovlivňuje způsob reakcí člověka ve chvílích, kdy prožívá významné „okamžiky pravdy“. Jak jednotliví kněží, tak sama církev musí vytrvale usilovat o to, aby svou integritu udrželi. Vytrvat v povolání znamená tedy zaangažovat celou svou osobnost, všechny své síly do budování Božího království na zemi. Vykročení mimo sebe, zapomenutí na sebe pak není autodestruktivní, ale rodí dozrálou osobnost člověka. A právě zralost, svoboda a velká láska ke Kristu je třeba k důsledné a vytrvalé realizaci hodnot. Pokud tomu tak není, může kněz v povolání pouze setrvávat, aniž by došel k naplnění a seberealizaci, k němuž je každý člověk – kněz povolán.³⁴⁹

E. POŽADAVEK LIDSKÉ ZRALOSTI KNĚZE

³⁴⁸ PO, 16; PDV 29: s. 56-59; srov. LG, 42, 44 ; *Direktář pro službu a život kněží*, s. 42-44;

J. M. LUSTIGER, Kněží, zasvěcený život a křesťanská povolání za pontifikátu Jana Pavla II in 25. *výročí pontifikátu papeže Jana Pavla II.*, s. 40; PAVEL VI., *O kněžském celibátu*, 14, 20-34, 55, 56: s. 8, 11-17, 25-26.

³⁴⁹ PDV, 75: s. 147; K. DYREK a kol., *Kněžské a řeholní povolání*, s. 11, 16-17; D. B. COZZENS, *Měnicí se tvář kněžství*, s. 27, 33.

V této části diplomové práce již mnohokrát zazněl požadavek, či potřeba – nutnost toho, aby byl kněz zralým křesťanem. Křesťanská zralost pak předpokládá nejprve přirozenou zralost lidskou, jejíž dosažení je celoživotním posláním každého člověka. Tomuto tématu se věnuje také PhDr. B. Baštecká ve své přednášce pro spirituály seminářů. Upozorňuje na skutečnost, že psychologie umísťuje možnost zralosti až do druhé půle života. Nicméně v každém bodu života jedinec dosahuje či nedosahuje dílčí zralosti nebo spíše věkové přiměřenosti a má či nemá růstové možnosti. V této souvislosti uvádí, že vývojově přiměřené pro lidi ve věku mezi 20 – 30 lety, bývá odlučování se od rodiny, zpevňování vlastní identity (bez závislosti nebo vzdoru vůči rodině) a vytváření intimních vztahů. Novokněze, jenž bývá zpravidla svěcen v tomto věku, charakterizuje jako mladého muže s nejasnou identitou a téměř nulovou intimitou, který se navíc dostává do situace, kdy je v praxi oslovován „otče“, přebírá zodpovědnost za jemu svěřený Boží lid a současně je vázán poslušností biskupovi a dalším nadřízeným. Je postaven před náročný úkol – výzvu, jejíž nezvládnutí obsahuje nebezpečí osvojení si role a s rolí i velkou a nebezpečnou moc. Přičemž role může být cenná v určitém stadiu přizpůsobení, ale stane se pastí, pokud se nevyvíjí a ustrne. Osvojení si role tak může zranit ke zralosti zbrzdit. Z toho důvodu se objevují úvahy, že některá povolání by neměli vykonávat lidé mladší 35 let. PhDr. B. Baštecká užívá v souvislosti s touto problematikou pojem paradox „rolové zralosti“ a uvádí, že se v pomáhajících profesích řeší sebezkušenostním výcvikem, rozvojovými plány a celoživotní supervizí.³⁵⁰

Toho, že lidská zralost je pro kněze důležitá či dokonce nezbytná, si je církev vědoma a tuto otázku projednávali i církevní otcové na II. Vatikánském koncilu. Mezi požadavky, které mají splnit kandidáti kněžství, figuruje jako nezbytný vedle opravdového úmyslu, dostatečně obsáhlé znalosti učení a víry, uvedení do metod modlitby a způsobu života odpovídajícího křesťanské tradici, také dostačující stupeň lidské zralosti. Tato podmínka je dokonce zdůrazněna v kanonickém právu.³⁵¹ Kněží bývají většinou svěceni mezi 24. a 26. rokem svého věku, tedy ve věku zralosti fyziologické. Na základě zkušenosti, že fyziologická zralost není vždy spojena se zralostí psychickou a duchovní, říkají někteří sněmovní otcové, že by se věková hranice pro kněžské svěcení měla posunout. Sněm neučinil všeobecné rozhodnutí, ale dal biskupům tuto možnost. Je tedy na jednotlivých biskupech, jak si tuto otázku rozřeší a zda prodlouží termín pro kněžské svěcení zavedením či prodloužením jáhenské praxe.³⁵² Úkolem biskupa dále je, aby zajistil tzv. „pastorační rok“, jenž má následovat bezprostředně po jáhenském či kněžském svěcení a má usnadnit přechod od seminárního života k výkonu kněžské služby tak, aby mohlo docházet k postupnému lidskému i specificky kněžskému zrání.³⁵³ V Direktáři pro službu a život kněží je dále zdůrazňováno, že kněží by během prvních let po svěcení měli být nanejvýš zvýhodněni, aby našli takové pastorační podmínky, které jim umožní harmonické zrání, aby kněží mohli později pevně a s vírou čelit obtížným okamžikům. Z tohoto důvodu musí mít kněží možnost k osobním setkáním s biskupem a s moudrým duchovním otcem. Důležité jsou také chvíle odpočinku, rozjímání, měsíční duchovní obnovy, každoroční formační setkání. Doporučované je také „rodinné soužití“ navzájem a se zralejšími kněžími, jež má usnadnit podmínky vzájemného sdělování zkušeností, umožnit spolubratřím lépe se

³⁵⁰ B. BAŠTECKÁ, *Lidská zralost kandidátů kněžství*, s. 1-5.

³⁵¹ CIC, kán. 1029, 1031.

³⁵² F. PLANNER, *Kněz a jeho povolání*, s. 83; PDV 62: s. 120.

³⁵³ *Direktář pro službu a život kněží*, 81, 82, 93: s. 58-59, 66-67.

poznat a prožívat společenství ve smyslu evangelia. Prostředí bratrství a citlivosti, které se projevuje v osobní pozornosti i ohledně tělesného zdraví a různých hmotných stránek života, je totiž nezbytné pro zdravé zrání kněží.³⁵⁴

Cesta k lidské zralosti je, jak již bylo řečeno, celoživotním procesem. Nikdo ji nezíská bez toho, aniž by sám prošel jejími jednotlivými úseky a vypořádal se s překážkami, na které narazí. Jan Pavel II. v posynodální adhortaci o zasvěceném životě zdůrazňuje, že: „v žádném období života se nemůže člověk domnívat, že má takovou jistotu a horlivost, že není třeba zvláště pečovat o věrnost ve víře, tak, jako není žádný lidský věk, v němž bychom si mohli myslet, že člověk již dosáhl lidské zralosti.“³⁵⁵ Proto, aby byl kněz připraven a vybaven na své životní poslání, mohl čelit všem nárokům i výše zmíněným zvláštním duchovním požadavkům a mohl dojít k lidské zralosti a svatosti života, prochází formací v semináři a následnou celoživotní formací, jejíž kvalita má svůj význam pro jeho službu, ale i duchovní a osobní život.³⁵⁶

8. Celoživotní formace kněží

Jak již bylo řečeno, služba kněze klade mimo jiné nároky na neustálé prohlubování duchovního života, na autentičnost, zralost kněze a stálé vzdělávání se v mnoha směrech. Pomocí, která se snaží zahrnovat a uvést v soulad všechny tyto aspekty, má být celoživotní formace kněží. „Trvalá formace je právo a povinnost kněze a udílet ji je právo a povinnost církve, stanovená všeobecným zákonem.“³⁵⁷ Spočívá v pomoci všem kněžím, v plnění jejich poslání zachovat, uchránit a rozvíjet svou identitu i povolání a posvěcovat sami sebe i druhé vykonáváním své služby a zabránit rozštěpení mezi duchovním životem a službou, jež vede k hlubokým životním krizím. Trvalá formace se udílí všem, ale je zaměřena na jednotlivce, který si musí uvědomit, že nese za svou formaci primární odpovědnost. Neustále je třeba dbát na právo každého kněze, aby rozvíjel svůj duchovní život způsobem, jenž považuje za nejvhodnější, v souladu se základními rysy vlastního povolání a svazky, které z něho vyplývají.

Aby byla formace úplná, musí být systematická, rozdělená do dílčích etap a prováděná přesně stanovenými metodami. To vyžaduje organizační strukturu určující prostředky, dobu a obsahy pro vhodnou realizaci, která má být v diecézi určena každoročně obnovovaným přesným formačním plánem. Z toho vyplývá, že kněžská formační setkání mají mít jednotný charakter a postupovat po etapách s cílem připodobnění se Kristu, aby pravdy víry, duchovní život a pastorační činnost vedly k postupné zralosti celého kněžského sboru. K realizaci těchto cílů je třeba zohledňovat specifika spojená s různými životními zkušenostmi, podmínkami a svěcenými úkoly, ale i rozdílným věkem kněží a délkou jejich působení v pastoraci, jakož i ověření prošlých úseků s tím, že se věnuje pozornost tomu, aby společné vzdělávací cesty byly vzájemně sladěny s jednotlivými osobními cestami, bez nichž by ony první nemohly být účinné.³⁵⁸

³⁵⁴ Tamtéž, 93: s. 66-67.

³⁵⁵ *Vita consecrata*, 69: s. 85.

³⁵⁶ PDV 70: s. 133.

³⁵⁷ *Direktář pro službu a život kněží*, 72, 88: s. 54, 64; CIC, kán. 279.

³⁵⁸ PDV, 69, 70, 79: s. 131- 135, 151; *Direktář pro službu a život kněží*, 71-76, 79, 80, 81, 87: s. 54, 55, 58-59, 63; *Vita consecrata*, 65, 71: s. 81, 87.

I. FORMACE V SEMINÁŘI

Formace kněží začíná v semináři, který má být školou evangelia a duchovním prostorem umožňujícím a zajišťujícím pozvolný proces počáteční formace. Jejím cílem je doprovázet budoucí kněze na cestě jejich povolání, rozpoznáním povolání, pomocí jejich odpovědi na ně a přípravou na přijetí svátosti kněžství. Je nutné věnovat se tomu, aby kandidátům byl jasný cíl jejich formace a směřovali k jeho dosažení, a současně věnovat stálou pozornost konkrétní osobě kandidáta, řadě situací, problémů, nesnází, které prožívá, a různým rytmům pokroku v růstu. Je také nutné brát ohled na rozličné sociální a kulturní podmínky a životní cesty, jimiž jednotliví kandidáti prošli. Doba trvání počáteční formace se shoduje s předepsaným studijním programem, který tvoří součást širšího formačního plánu.

Tento proces je orientován na postupné dosažení zralosti ve všech oblastech – tedy od psychické a duchovní až po teologickou a pastorační. Základní rovinou kněžské formace je formace lidská, ve které si bohoslovci mají osvojit či prohloubit obecně důležité lidské vlastnosti a kvality a dorůst k potřebné zralosti, vyrovnanosti a schopnosti něco vydržet. V semináři bohoslovci prožívají určitou nutnou formu odloučenosti od světa, aby mohli rozvinout hluboký duchovní život a vybudovat svůj osobní vztah ke Kristu. Současně se učí žít s druhými a navazovat vztahy v soužití se společenstvím bohoslovců a představených, posilovat společenství mezi kandidáty kněžství, jejich biskupem a celým presbyteriem, aby byli otevření k potřebám univerzální církve. Seminarista má dosáhnout dostatečné zralosti v oblasti psychologické a sexuální, stejně jako ve vytrvalém autentickém životě modlitby, a má se podřizovat vedení otce spirituála. Duchovní otec má pomáhat seminaristovi, aby sám došel ke zralému a svobodnému rozhodnutí, jež spočívá na úctě ke kněžskému přátelství a sebeovládání, stejně jako na přijetí samoty a na odpovídajícím fyzickém i psychickém stavu.

Součástí pastorační formace je určitá pastorační praxe, kterou kandidáti získají na základě spolupráce s kněžími, s nimiž budou posláni spolupracovat a získat vhled do problematiky pastorační práce a setkat se s některými specifickými problémy jejich budoucí pastorační služby, např. návštěvy u nemocných, různé sociální práce atd.³⁵⁹

II. TRVALÁ FORMACE

Trvalá formace kněží je přirozeným a nezbytným kontinuálním pokračováním procesu vytváření kněžské osobnosti, který začal počáteční seminární formací zaměřenou na přijetí kněžského svěcení. Trvalá formace má nový obsah a především nové metody, staví na formaci seminární a vede kněze k aktualizaci, modifikaci a reagování na aktuální situaci. Jejím cílem je pokračování růstu, zahrnujícího všechny aspekty formace, a především jejich harmonické integrace. Východiskem i vzájemným poutem je tu pastorační láska.

Formace se uskutečňuje mimo jiné prostřednictvím:

- Setkání biskupa s jeho presbyteriem (liturgická – koncelebrace; pastorační a výchovná),
- Duchovních shromáždění pro kněze (duchovní cvičení, rekolekční dny, kursy duchovního života, apod.),
- Formačních setkání věnovaných studiu a společné reflexi, aj.

³⁵⁹ PDV, 42, 50, 58, 60, 61: s. 85, 101, 112-114, 116-119; *Vita consecrata*, 65: s. 81; Z. WASSERBAUER, Když začne být odloučenost destruktivní in *Katolický týdeník* 26 / 2005, s. 4.

Velkou pomocí pro kněze může být kvalitní duchovní vedení a kněžská sdružení. Duchovní vůdce může kněze doprovázet na jejich cestě zrání a růstu ke svatosti, může jim nabídnout svou zkušenost a radu v duchovním životě i v pastorační službě, v případě potřeby může pomoci nahlédnout do jejich nitra a ukázat jim, proč nejsou např. dost svobodní na to, aby se zastavili, a co se skrývá za neodbytnou potřebou přílišné aktivity. Duchovní vedení poskytuje knězi zpětnou vazbu a můžeme se ptát, zda vlastně nevykonává jistou formu supervize.³⁶⁰

Jak již bylo řečeno, je třeba, aby formace respektovala situaci kněží a reagovala na ni. Proto jsou jistá specifika i ve formaci kněží v různém věku nebo v odlišné době praxe kněžské služby.

A. FORMACE V OBDOBÍ NÁSLEDUJÍCÍM BEZPROSTŘEDNĚ PO SVĚCENÍ (MLADÝCH KNĚŽÍ)

Bezprostředně po jáhenském či kněžském svěcení má následovat tzv. „pastorační rok“, který má usnadnit přechod od seminárního života k výkonu kněžské služby tak, aby mohlo docházet k postupnému lidskému i specificky kněžskému zrání. S ohledem na tyto cíle by novosvěcenci neměli být vystaveni příliš obtížným a choulostivým situacím a měli by být posíláni na místa, kde mohou působit v blízkosti spolubratří. Častá a pravidelná formační setkání by měla být dostatečně dlouhá a mít komunitní charakter, pokud možno se společným bydlením, nejlépe v „domě kléru“, viz níže. Tento rok by měl být zaměřen na vytváření syntézy a uzrávání duchovního života, nikoli na získávání nových vědomostí.³⁶¹

B. FORMACE V OBDOBÍ PO NĚKOLIKA LETECH SLUŽBY (KNĚŽÍ VE STŘEDNÍM VĚKU)

Tato věková skupina skýtá bohaté duchovní a pastorační zdroje. Jsou to kněží, jenž po léta vytrvale naplňují své poslání v jeho každodennosti. Vyskytuje se zde nebezpečí nadměrné aktivity, zevšednění pravidelných úkonů a deziluze z malé efektivity práce. Rizikem může být také sklon k individualismu a přílišná sebedůvěra získaná na základě osobních zkušeností, která vede kněze k přesvědčení, že si poradí sám, nepotřebuje nic a s nikým konfrontovat.

Zralí kněží často trpí vnitřní únavou, způsobenou náročností služby, potížemi a nezdary. Únava může vést až k rozčarování a rezignaci. Hlavním aspektem formace má být povzbuzení, pomoc znovu prohloubit formaci ve všech rozměrech a vytvořit tak prostor k sebereflexi svého života i jednání, k hledání motivace a prostředků, jenž mu umožňují vykonávat jeho poslání, oživit pohnutky k posvátné službě, zamyslet se nad pastoračními metodami ve světle podstatných úkolů, budovat kněžské společenství, přátelství s vlastním biskupem a překonávat případné pocity únavy, frustrace a osamocení. To vše má knězi pomoci najít povzbuzující podněty a argumenty k realizaci jejich původní volby a znovu objevit životodárné prameny kněžské spirituality. Je důležité, aby kněz v této situaci mohl využít možnosti zvláštních a do hloubky jdoucích formačních setkání, kde by se kromě teologických a pastoračních témat projednaly i všechny duševní a citové otázky, jež v tomto období mohou vyvstat. Lze tedy doporučit, aby se takových setkání účastnil nejen biskup, ale i takoví odborníci, kteří by mohli platně a bezpečně přispět k vyřešení zmíněných otázek.“³⁶²

³⁶⁰ PDV, 70, 71, 76, 80 - 81: s. 134-137; 147; 153-155; J.VANIER, *Rodí se nová naděje*, s. 148

³⁶¹ PDV 76: s. 148; *Direktář pro službu a život kněží*, 82: s. 59.

³⁶² PDV, 77: 148-149; *Direktář pro službu a život kněží*, 94: s. 67; *Vita consecrata*, 70: s. 85.

C. FORMACE KNĚŽÍ VE ZRALÉM VĚKU

Formace kněží ve zralém věku by měla předcházet nebezpečí, jež s sebou nese rozvoj každé osobnosti. Tímto nebezpečím je již zmíněný sklon k individualizmu a dojem, že se člověk může spolehnout jen sám na sebe. S těmito tendencemi jsou často spojeny obavy, že se člověk nedokáže přizpůsobit novotám společnosti, které někdy vedou až k nesnášenlivosti a uzavírání se do sebe. Trvalá formace kněží této věkové skupiny má být především prostorem pro klidné potvrzení a ujištění o úkolu, k němuž jsou ještě v kněžství povoláni, a k pochopení zvláštního charakteru tohoto období existence. Měla by pro ně být vytvářena zvláštní setkání, kde by mohli prohlubovat kontemplativní rozměr svého života, aby tak nově objevili a těšili se z naukového bohatství toho, co již nastudovali, a tak pocítili, jak jsou potřební, protože mohou být platně zapojeni do skutečné a vlastní služby, především jako zkušení zpovědníci a duchovní vůdci. Zcela zvláštním způsobem se mohou s ostatními dělit o své zkušenosti, povzbudit, otevřeně přijmout, vyslechnout a uklidnit spolubratry a být - kdykoli se to od nich žádá - ochotni s otevřeností přijmout takovou službu, aby se sami stali platnými učiteli a vychovateli dalších kněží.³⁶³

D. FORMACE KNĚŽÍ V POKROČILÉM VĚKU

Pokročilý věk staví člověka před mnohé otázky, kterým je třeba včas čelit prozíravou duchovní přípravou. Člověk je postupně méně aktivní, v důsledku nemoci může nastoupit i vynucená nečinnost. Formace má být pomocí přijmout svou bolest, lidskou bezmoc a nemohoucnost a připodobňovat se tím ukřižovanému, trpícímu Kristu, jenž absolutně plní Otcovu vůli a odevzdává se do jeho rukou. Toto připodobnění je novým způsobem prožívání svátostné služby. Kněží by jim měli projevovat vděčnost za věrnou službu a také praktickou solidaritu, kterou ve své situaci potřebují. Více viz formace kněží ve stavu nemoci, fyzické či psychické únavy.³⁶⁴

E. FORMACE KNĚŽÍ VE STAVU NEMOCI, FYZICKÉ ČI PSYCHICKÉ ÚNAVY

Ve stavu nemoci nebo psychické a fyzické únavy se kněží mohou ocitnout nezávisle na věku. Této skupině kněží musí trvalá formace nabídnout podněty, aby mohli vyrovnaně a statečně pokračovat ve své službě církvi a spolupracovat na díle spásy obětováním svého utrpení a svědectvím přijetí kříže v naději na radost vzkříšení. Formace má být pomocí, aby našli motivaci a získali vnitřní pokoj a sílu k pokračování ve službě církvi a neoddělovali se ani od společenství, ani od presbyteria. Mohou však omezit svou vnější činnost a věnovat se pouze takovým pastoračním stykům a formám osobní spirituality, které jim pomohou uchovat si motivaci a radost ze svého kněžství. Tímto způsobem jsou výmluvným znamením nadřazenosti bytí nad jednáním, obsahu nad prostředky, milosti nad vnějším úspěchem. Biskup a spolubratři nesmí nikdy opomíjet pravidelné návštěvy těchto nemocných bratří, při nichž jim mohou dát zprávy o událostech v diecézi tak, aby se i oni cítili živými členy kněžského sboru a všeobecné církve, kterou svým utrpením budují.

Zvláštní citlivou péčí je třeba věnovat kněžím, jenž se blíží konci svého pozemského života, neustále je posilovat ve víře, horlivě jim přisluhovat svátostmi a nakonec je celé presbyterium bude provázet přímluvami za zemřelé.³⁶⁵

³⁶³ *Direktář pro službu a život kněží*, 95: s. 67–68; PDV 77: s. 149; *Vita consecrata*, 70: s. 86.

³⁶⁴ PDV 77: s. 149; *Vita consecrata*, 70: s. 86.

³⁶⁵ PDV, 77: s. 149; *Direktář pro službu a život kněží*, 96: s. 68; Kol 1,24.

JEDNOTLIVÉ ROVINY TRVALÉ FORMACE

K tomu, aby si každá věková skupina kněží stále více uvědomovala a stále přiměřeněji zkoumala problémy, které jsou jí vlastní, jsou nepostradatelná kněžská formační setkání, jež jsou prostorem pro realizaci různých složek formace. Aby byla formace přínosem, musí být úplná tzn. duchovní, lidská, intelektuální, pastorační, systematická a zaměřená na osobu. Formována má být celá osobnost ve všech svých individuálních rysech, chování i smýšlení.³⁶⁶

A. LIDSKÝ A BRATRSKÝ ROZMĚR FORMACE

Lidský rozměr formace vycházející z antropologie otevřené plně pravdivému pohledu na člověka je základem pro všechny roviny, jež se v celoživotní formaci sjednocují. Aby kněz mohl věrohodně realizovat své poslání, musí se pro lidi stát mostem, ne překážkou při jejich setkání s Ježíšem Kristem. Je volán k tomu, aby poznával hlubiny lidského srdce, vnímal potíže a problémy, usnadnil setkání a dialog, vytvořil důvěru a navázal spolupráci, vyslovoval vážné a objektivní soudy. Tyto nároky vyžadují, aby znal nejprve hlubiny srdce vlastního, byl si vědom vlastních hranic a omezení. Kvůli pastorační službě, ale i pro dosažení potřebné zralosti a seberealizace, je třeba, aby si kněz osvojil řadu lidských vlastností, bez nichž se nemůže stát silnou, svobodnou, vyváženou osobností, schopnou nést tíži pastorační odpovědnosti.³⁶⁷

Hlavní důraz lidské formace je tedy kladen na výchovu k lásce, k pravdě, ke shodě mezi slovy a skutky, k upřímnosti a poctivosti, věrnosti, vyrovnanosti, soucitu, důslednosti, rozvážnosti, diskretnosti, velkodušnosti a ochotě ke službě, vlídnosti, pohostinnosti. Nezbytný je důraz na rozvíjení vnitřní svobody, citového potenciálu, mravního svědomí, smyslu pro spravedlnost, respektu vůči každému člověku a jeho hodnotě, schopnost navazovat a udržovat otevřené a bratrské vztahy, připravenost porozumět, odpustit, potěšit, schopnost sdílet s ostatními jejich každodenní život, starosti i utrpení s rozličnými projevy a v důvěře nacházet odpovědi pro sebe i pro druhé.³⁶⁸

Rozhodujícím činitelem a výsledkem formace je citová zralost, která se projevuje odpovědnou, vytrvalou a rozvážnou láskou, schopnou odmítnout vše, co ji ohrožuje, bdít nad tělem i duchem, schopnou čistého přátelství a hlubokého bratrství v mezilidských vztazích s muži i ženami, současně zahrnující živou a osobní lásku k Ježíši Kristu, jež je vyjádřena úplným darováním se všem a je pevnou oporou pro prožívání závazku celibátu.³⁶⁹

B. DUCHOVNÍ ROZMĚR FORMACE

Mimořádnou úlohu v kněžské výchově má duchovní formace, jež je jádrem sjednocujícím a oživujícím kněžské bytí a jednání. Proces duchovní formace se týká celoživotního živoucího důvěrného společenství s Trojjedinným Bohem. Přičemž je třeba kněžské formaci dát obsah a smysl spojený s identitou kněze a jeho služby. Člověk – kněz stále znovu nachází svou identitu, vnitřní klid a vyrovnanost v Duchu svatém a pod jeho vedením ho okamžiky modlitby, mlčení a samoty stále chrání a vedou k vyprošování daru moudrosti uprostřed každodenní práce. Chápání pravého smyslu křesťanské modlitby a zkušenost s ní jako autentickým, osobním, důvěrným setkáním s Otcem skrze Ježíše

³⁶⁶ PDV, 79; *Direktář pro službu a život kněží*, 71- 76, 79, 81, 86: s. 54, 55, 58-59, 62-63; *Vita consecrata*, 65, 71: s. 81, 87.

³⁶⁷ PDV, 43: s. 86.

³⁶⁸ GES, 21; PDV, 72, 78: s. 137, 151; *Vita consecrata*, 71: s. 87-88.

³⁶⁹ PDV, 43-45: s. 86-90, OT, 11; PO, 3.

Krista za působení Ducha svatého je primární hodnotou a požadavkem duchovní formace. Kněz proto musí neustále obnovovat svůj život modlitby a nespoléhat na „staré zásoby“.

S formací k modlitbě souvisí dodržování pravidelné doby k modlitbě (jak k denní modlitbě církve, tak k těm, jež jsou ponechány vlastnímu výběru), ale také zakoušení a svědectví o významu a náboženské hodnotě ticha – duchovní atmosféry životně nutné pro vnímání a ponoření se do Boží přítomnosti.

Celý život se kněží učí hledat a nalézat Boží přítomnost a Krista, aby umožnili ostatním setkání s Ním a podnítili v nich touhu a odvahu k Jeho hledání. Toto hledání má kněz realizovat:

- v rozjímání Božího slova spojeném s pokorným a láskyplným nasloucháním tomu, kdo mluví, s meditací a modlitbou,
- v aktivní účasti na posvátných tajemstvích církve, především v eucharistii. Svou plnou uvědomělou, aktivní, každodenní účast by měli kněží považovat za zákonitou součást svého kněžského života a nejdůležitější událost celého dne, protože je vyvrcholením křesťanské modlitby, vrcholem a zdrojem svátostí a Denní modlitby církve,
- ve svátosti smíření, jež je zdrojem růstu ctnosti kajícího, smyslu pro askezi a vnitřní kázeň, ducha oběti a sebezáporu, přijetí usilovné práce a kříže,
- v lidech, a tím rozvíjet pastorační a charitativní dimenzi kněžství. V tomto smyslu musí kněžská formace obsahovat solidní formaci k milosrdné a bratrské lásce k biskupovi, který ho posílá, a k lidem, kteří jsou mu posláni.³⁷⁰

Direktář pro službu a život kněží doporučuje, aby měl každý kněz po poradě se svým duchovním otcem vypracovaný jasný plán osobního života, který zahrnuje např. denní rozjímání nad Božím slovem nebo tajemstvím víry; adoraci, nějakou formu prohlubující Mariánskou zbožnost, čas pro doktrinární a hagiografickou formaci, čas pro potřebný odpočinek, nasazení v realizaci směrnic biskupa a ověřování vlastního přesvědčivého souhlasu s magisterem a církevní kázní, čas pro prožívání společenství a přátelství s kněžími.³⁷¹

Nezbytným a účinným nástrojem pro trvalou formaci kléru jsou duchovní obnovy a duchovní cvičení; pomáhají člověku, aby se dokázal zastavit a ponořit se do rozjímání a modlitby. „Proto kanonické právo určuje klerikům povinnost účastnit se duchovních obnov podle předpisů místního práva.“³⁷² V praxi jsou nejčastěji praktikované jednodenní duchovní obnovy cca jednou měsíčně a týdenní duchovní cvičení jednou za rok. Vhodné je, aby měl každý kněz možnost výběru obnov konaných v diecézi i mimo ni, mají být vedeny příkladnými zkušenými kněžími nebo ústavy zasvěceného života, jenž mají zvláštní zkušenosti pro dar duchovní formace. Obsahem duchovních cvičení jsou: duchovní témata, rozsáhlý prostor k tichu a modlitbě, slavení bohoslužeb, svátost smíření, adorace, eucharistie, duchovní vedení aj. Kvalitní duchovní vedení je pro kněze velmi důležité nejen při duchovních cvičeních a může být kněžím velkou pomocí.³⁷³

C. PASTORAČNÍ – APOŠTOLSKÝ ROZMĚR FORMACE

Pastorační rozměr formace začíná v semináři výchovou k citlivosti pro pastorační službu, ke svědomitému zralému přijetí vlastní odpovědnosti, k vnitřnímu návyku hodnocení problémů, určování priorit a hledání řešení ve světle jednoznačných zásad víry a podle teologických požadavků pastorační služby. V praxi jde o přizpůsobení metod

³⁷⁰ PDV 45–50, 72: s. 90–101, 138–139; OT, 8; PO, 18; *Vita consecrata*, 71: s. 87–88.

³⁷¹ *Direktář pro službu a život kněží*, 76: s. 56.

³⁷² CIC kán. 276, § 2, 4°; srv. Kán. 533, § 2; 550, § 3.; *Direktář pro službu a život kněží*, č. 85: s. 62.

³⁷³ PDV, 70, 71, 76, 80 – 81: s. 134–137; 147; 153–155; *Direktář pro službu a život kněží*, č. 85: s. 62.

apoštolské práce, v souladu se zachováním věrnosti vůči duchu učení a tradic, současně s ohledem a respektem k historickým, společenským i kulturním podmínkám a konkrétní situaci jednotlivého působiště. Aby mohl kněz na všechny tyto požadavky reagovat, musí být stále otevřenější k přijímání pastýřské lásky Ježíše Krista, kterou obdržel ve svátosti skrze dary Ducha. Pastorační láska je darem a současně úkolem, milostí i odpovědností, které musí být věrný. Stimuluje kněze k neustále dokonalejšímu seznamování se skutečnou situací lidí, k nimž je poslán, k hledání nejvhodnějších metod a nejužitečnějších forem k dnešnímu uskutečňování jeho služby, současně podporuje a povzbuzuje lidské snahy kněze o pastorační činnost, která je přiměřená, věrohodná a účinná. To si však vyžaduje i stálou pastorační formaci.

Jedním z cílů formačního působení je pomáhat knězi překonávat pokušení omezit svou službu na nadměrnou činnost, jež se stává cílem sama o sobě, na neosobní provádění služeb, i když jsou duchovní a posvátné, nebo na úřednickou práci, kterou vykonává pro církevní administrativu. Je důležité, aby kněz stále vnímal a zakoušel církev jako společenství, které vede ke komunitnímu vykonávání pastorační služby a ke spolupráci s biskupem, kněžími i laiky. To vše opět umožňuje pouze síla a milost pastorační lásky, v jejíž moci dokáže kněz propojit různé aspekty své formace a jejich syntézou postupně dosáhnout vnitřní jednoty, která vede ke zralosti.³⁷⁴

D. INTELEKTUÁLNÍ ROZMĚR FORMACE

Neustále se obnovující a prohlubující odborná intelektuální formace kněží není dána libovolným přístupem jedinců ke studiu nebo soukromým míněním o zbytečnosti či užitečnosti studia odborné teologie na vysokoškolské úrovni. Tato formace je určována a zajištěna normami v oficiálních dokumentech magistera.

Námahu, která je se studiem spojená, je nutno považovat za jednu z forem pastorační služby, protože studium filosoficko-teologických disciplín umožňuje kněžím asimilovat pravé bohatství církve s jistotou a osobním způsobem, vynášet správné úsudky, adekvátně a pružně reagovat na současnou společnost, její relativismus, pluralismus, vědecké a technické objevy, využívat těch prostředků, jenž nabízí kulturní rozvoj, a odpovídat lidem na otázky, které kladou při konfrontaci s názory, jenž neodpovídají duchu evangelia. Studium a konzultace s odborníky tedy uschopňuje kněze k pastorační praxi.³⁷⁵

Intelektuální formace je zaměřena na solidní teologické vzdělání, opírá se o studia společenských věd. Studium filosofie vede k pochopení a interpretaci osoby, její svobody a vztahu se světem a s Bohem. Hlubšímu pochopení člověka, fenoménů a směrů společenského vývoje napomáhá studium věd, jako je např. sociologie, psychologie, pedagogika, ekonomie, právo, politika, komunikace a v neposlední řadě etika, biotika a sociální nauka. Přes dlouhý výčet studijních oborů, kterým se věnuje pozornost, je intelektuální formace založena především na studiu teologie, jež má vést k úplnému a integrálnímu vidění pravd, které Bůh zjevil v Ježíši Kristu a které dosvědčuje víra církve. Důraz je kladen na prohloubení hlavních aspektů kněžského života se zvláštním zřetelem na studium biblické, patristické a hagiografické, kde kněz musí stále držet krok s dobou nejen četbou dobrých knih, ale i účastí na studijních kurzech, kongresech aj. Z toho

³⁷⁴ PO, 9; PDV, 58, 59, 72: 112-115, 140-141; *Vita consecrata*, 71: s. 87-88.

³⁷⁵ PO 19; CIC kán. 247-252; PDV, 51-53, 72, 79: s. 101-106, 139-140, 151; J. DOLISTA, Profesionální odbornost kněze in *Kněz strážce majáku*, s. 50; *Direktář pro službu a život kněží*, 76-79, 83: s. 55-58, 60-61; *Vita consecrata*, 71: s. 87-88; JAN PAVEL II. *Vstaňme a pojďme*, s. 61.

důvodu se má činně účastnit formačních setkání, snažit se být přínosem svými konkrétními možnostmi a schopnostmi.

Formační setkání kněží by měla být zaměřena na:

- slavení svátostí,
- zkoumání otázek duchovního života: křesťanských a lidských ctností, způsobu modlitby, vztahu mezi duchovním životem a bohoslužbou, pastýřskou péčí aj.,
- zamýšlení nad pastoračním plánem a konkrétní problematikou v pastorační jednotlivých skupin, což má být současně prostor k projednání otázek souvisejících s životem a pastorační činností kněží,
- témata a otázky teologických věd a dokumenty magistera s důrazem na jednotnost jejich interpretace a praxe,
- sociální nauku církve její prohlubování, šíření a realizaci,
- témata humanitního a filosofického rázu.

Aby formační setkání, kursy a kongresy byly přínosné a efektivní, musí být doprovázeny osobním studiem. Mezi jejich četbou má být na prvním místě Písmo, spisy církevních otců, starých i nových učitelů duchovního života a dokumenty učitelského úřadu církve. Tyto texty je třeba do hloubky studovat přímým a osobním způsobem, aby mohly být patřičně předávány věřícím laikům. Intelektuální rozměr formace a studium má vést ke skutečné formaci: k modlitbě, k budování společenství a k pastoračnímu uplatnění.³⁷⁶

Příloha č. 6. – Frustrace z nenaplněných potřeb člověka jako faktor podporující SV

1. Potřeba přijetí - Narcistická poranění - syndrom pomáhajícího (SP)

Schmidbauer (2000) se zabýval skutečností, že nevyřešené neurotické konflikty nebo hlubší osobnostní poruchy jsou u lidí pracujících v pomáhajících profesích podstatně častější než v celkové populaci.³⁷⁷ Následně vytvořil spojením charakteristických osobnostních rysů, které dělají ze sociální pomoci na účet osobního vývoje strnulou životní formu, pojem „syndrom pomáhajících“ a pojal ho jako specifickou narcistickou poruchu.³⁷⁸ Hovoří o narcistickém zranění zapříčiněném poruchou dialogických schopností dítěte se vztahovou osobou. To znamená, že rodiče plně neakceptovali³⁷⁹ prožitky, pocity, potřeby a přání dítěte a nebyli schopni vcítivého zrcadlení. Jako hlavní příčinu poruchy vidí Schmidbauer ideální představu rodičů o tom, jaké má jejich dítě být. A následné požadování, aby dítě jejich nároky plnilo.

³⁷⁶ PO, 19; OT, 22; CIC, kán 279, § 2; PDV, 47, 51, 52, 54, 70: s. 94, 102–104, 106–107, 134; *.Direktář pro službu a život kněží*, 71, 76–80, 87: s. 54–58, 63.

³⁷⁷ W. SCHMIDBAUER, *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, s. 11.

³⁷⁸ Narcismem se zde chápe citový postoj člověka k sobě, případně roli sebe (-citu).

³⁷⁹ Je důležité podotknout, že „odmítané“ nebo „nepřijímané“ v sobě zahrnuje rozmanité vývojové podmínky během dětství, jež často navenek vypadají jako vyslovené hýčkání, intenzivní zájem a plná péče. Odmítnutí dítěte rodiči má mnoho aspektů. Není pouze jedna oblast dětského prožívání a chování, které mohou být odmítnuty nebo přijaty. (W. SCHMIDBAUER, *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, s. 39–42).

V důsledku skutečnosti, že člověk jako dítě nebyl přijímán a milován kvůli svým pocitům a vlastnostem, ale kvůli způsobům chování, jimiž se přizpůsoboval chování svých vztahových osob, věří, že získá lásku jen díky tomu, co dělá, nikoli takový, jaký je. Vnitřní situaci lidí se SP popisuje Schmidbauer obrazem zanedbaného, hladového dítěte za nádhernou, pevnou fasádou.³⁸⁰ Jedná se o sociální fasádu orientovanou na vysoký a strnulý ideál Já. Za touto fasádou se může skrývat různou měrou poškozená schopnost prosadit se, schopnost projevit splnitelná přání a potřeby, něžnost, sexuální potence, intenzita citění. Tato situace s sebou přináší různě výrazné poškození sebehodnocení a sebezpřijetí, které si narcisticky zraněný jedinec není schopen poskytnout sám, zvnitřněním pozitivního ideálu Já. Proto je nucen svou hodnotu a sebestopušení hledat venku. Je zde patrná trvalá, až k sebezpoškození vystupňovaná činnost, za níž stojí nenasytná potřeba uznání. Každá drobná kritika je pocíťována jako hluboce zraňující. Dochází k neustálému kolísání mezi pocity všemohoucnosti a bezmoci.³⁸¹ Současně je kvůli narcistickému zranění poškozena jeho primární schopnost navazovat vztahy. Vzájemným, intimním vztahům se vyhýbá, protože jsou spojovány s nebezpečím opětovného zranění.

Pomáhající profese je pro něj cestou, jak rané narcistické zranění zvládnout, což je mnohdy nevědomou motivací pro tuto práci. Jednostranné vztahy s lidmi, kteří ho potřebují, mu umožňují nebýt sám a současně přemístit do klienta (chráněnce) obávané pocity blízkosti a závislosti.³⁸² Pocit potřebnosti a schopnosti být druhému prospěšný mu navíc poskytuje sebestopušení a sytí jeho hlad po uznání, po empatickém porozumění a po vzájemnosti. Dítě, jež se cítilo osamělé a mělo pocit, že se nikdo skutečně o jeho přání nezajímá, přejalo úlohu mocného pomáhajícího, který nasazuje své schopnosti pro druhé lidi a na vlastní přání zapomnělo. Tyto faktory znemožňují vytvoření skutečného partnerství, ať už s tím, kdo pomoc přijímá, nebo s nejbližšími v osobním životě.

PhDr. B. Baštecká od sebe rozlišuje patologickou a zdravou formu pomoci označením „pomahač“ a „pomáhající“. Pomahače, tedy člověka postiženého SP, lze obvykle snadno poznat: pomáhá nutkavě a všemocně, působí, jako by ho vědomí vlastní potřebnosti živilo. Svou pomocí dusí. Pomáhající se od pomahače liší nepatrně, ale zásadně. Vnímá omezenost vlastní pomoci a uvědomuje si, co s ním pomáhání druhým dělá. Proto se ve výcvicích a supervizích u pomáhajících podporuje a rozvíjí sebereflexe neboli schopnost uvědomovaného vnímání sama sebe. Vcítivé chápání slabostí a nedostatků vlastních i cizích a zacházení s nimi je předpokladem účinné pomoci. Důraz na průpravu a supervizi zaměřenou na SP klade také Schmidbauer. Varuje před skutečností, že bez těchto opatření pomáhající profese tuto poruchu udržují a prohlubují. Pomáhající potřebuje kvalitní péči o sebe, potřebuje být pěstován – kultivován.³⁸³ V pomáhajících profesích situaci často ještě komplikují nepřiměřené nároky společnosti, která si vytváří obraz „ideálního pomáhajícího“, a tím pokračuje v rodičovských představách o „ideálním dítěti“. Tyto požadavky pomáhajícího neurotizují, a pokud podlehně snaze naplňovat ideál perfektnosti, začne popírat realitu a uzavře si cestu ke zpracování a korekci vlastních zklamání, selhání a prožitků. Důsledkem tohoto procesu je často právě SV, vedoucí až k depresím a suicidiálnímu chování.

³⁸⁰ Tamtéž, s. 17.

³⁸¹ Tamtéž, s. 42.

³⁸² Tamtéž, s. 43.

³⁸³ B. BAŠTECKÁ, Krizové řízení a pomoc při hromadných neštěstích in *Krizová intervence*, s. 392-393.

ThLic J. Doležel uvádí, že u pracovníků v pomáhajících profesích byla opakovaně diagnostikována psychická náchylnost k depresím. V této souvislosti zmiňuje empirické výzkumy „depresivní osobnostní struktury katolických duchovních“. Uvádí, že psychodiagnostické testy ukázaly, že značný počet farářů, kaplanů či pastoračních asistentů a referentů:

- Jsou více introvertní, s malou potřebou kontaktů.
- Mají vyslovený strach před kritikou a neúspěchem.
- Mají sklony k ústupnosti, zdráhavosti a přemrštěné zdvořilosti.
- Mají problémy říci „ne“ a požadovat od druhých něco.
- Reagují v sociálních konfliktech více osobně nezaujatě a distancovaně.
- Vytvářejí si větší tlak na vlastní perfektnost.
- Akceptují sebe sama jen pokud něco vykonají.
- Obávají se, že kdyby odhalili před druhými své slabosti a chyby, „propadli“ by u nich.
- Z velké míry rezignují na projevy agrese vůči druhým a místo toho bojují agresivně spíše sami se sebou ve formě sebekritiky a pocitů viny.³⁸⁴

Všechny tyto vlastnosti mají velmi blízko k depresivní osobnostní struktuře. Jako zvlášť závažný prvek depresivního charakteru zdůrazňuje již výše zmiňovanou rezignaci na vlastní přání a vitální potřeby. Podporu očekává od druhých. Aby tuto podporu neztratil, zřídka se veškeré formy agresivity a sebe-prosazování.³⁸⁵ Problematika depresí a suicidiálního chování je ještě zostřena odmítáním pomahače přijmout pomoc od druhých.³⁸⁶

Práce se SP je dlouhodobá. Při výcviku, supervizi a terapii SP je třeba stále počítat s napětím mezi ozdravným osvobozujícím procesem a zdokonalením dosavadních forem obrany. Je důležité hlídat si, aby nezískalo převahu kontrolované chování zaměřené na výkon na úkor vyjadřování emocí.³⁸⁷

2. Potřeba potvrzení a uznání

Lidé mají svou činnost spojenou s očekáváním reakce, jež bude odezvou na jejich úsilí, snažení nebo výkon. Toto očekávání je spojené s finančním ohodnocením, uznáním, oceněním, komentářem. Dostane-li se mu pozitivní zpětné vazby, hovoří se o tzv. satiaci (uspokojení této potřeby), v opačném případě jde o frustraci (neuspokojení). Trvalá frustrace s sebou přináší snížení motivace, zájmu o věc a úsilí. Následuje zklamání, rezignace, až apatie, popř. deprivace.

S tím souvisí i potřeba společenského uznání – respektu (projevení úcty druhými lidmi). Tato potřeba není od všech lidí stejně vyžadována. Důraz se zde klade na respekt od primární skupiny, na její přijetí a kladné hodnocení. Frustrace této potřeby se často objevuje jako příčina psychického vyhoření a SV.³⁸⁸

³⁸⁴ J. DOLEŽEL, *Čtyři „léky“ proti tzv. syndromu pomáhajících*, kap. 2 - Osobnost pomáhajícího mezi bezmocí a sebepečováním, cituje z BAUMGARTNER, I. Helfen zwischen Selbstsucht und Selbstlosigkeit. In GARHAMMER, E. (red) *Menschen-Bilder: Impulse für helfenden Berufe*. Regensburg: Pustet Verlag, 1989, s. 15-28, [online] dostupné z URL www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/praktik_teol/getfile.php?filenamex=SyndrompomhajcchDolezal_doc

³⁸⁵ Více tamtéž.

³⁸⁶ W. SCHMIDBAUER, *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, s. 20.

³⁸⁷ Tamtéž, s. 44-45.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 29.

SV jsou ohroženi také lidé denně vystavení kritice, odmítání, nepochopení a zavržení, které souvisí s výkonem jejich profese. Zatímco některé lidi kritika ještě více motivuje a inspiruje, jiné demotivuje a zraňuje. Příliš mnoho negativních reakcí, chápaných osobně, působí, že se dotyční začnou sytit sebelítostí a vypěstují si negativní postoj k druhým lidem, ke svému zaměstnání i k sobě samým. Bude jim chybět důležitý pocit uspokojení.³⁸⁹

3. Potřeba smysluplnosti

V hierarchii potřeb stojí velmi vysoko potřeba vědomí smyslu. A to, jak smyslu života, tak smysluplnosti manželství, vztahů, různých činností a práce. Tuto potřebu nazývá V. E. Frankl potřebou existenciální.³⁹⁰

V pracovní oblasti je důležité, aby člověk viděl, že jeho povolání má nějaký smysl, je přínosem jemu nebo druhým. Dále je podstatné, aby člověk toto povolání mohl a dokázal vykonávat v souladu se svými představami, vnitřními standardy a principy (např. představa „dobrého učitele“, „dobrého kněze“). Nesoulad mezi vnitřním standardem a realitou vede k napětí. Toto napětí se stupňuje v okamžicích selhání a neúspěchu. Pokud se v určitém čase tento rozpor nepodaří zmenšit, člověk začíná vnímat své snažení jako nesmyslné, ztrácí motivaci, chuť i odvahu aktivně a tvůrčím způsobem překonávat překážky. Když pocit nesmyslnosti přetrvává déle, dochází k rezignaci, ke ztrátě vůle něco změnit. Člověk redukuje svou činnost na automatické vykonávání povinností a drží se stálých vzorců chování. Odtud je jen krok k SV.³⁹¹

4. Potřeba kompetence

Jak již bylo řečeno, s povědomím smysluplnosti života úzce souvisí aktivní postoj života a úsilí člověka se o něco snažit nebo naopak rezignovat. Motivace a podpora k úsilí vytrvat či vzdát se je ovlivněna prožitky bezmoci, jejich frekvencí a intenzitou. M. Seligman ve své studii Helplessness: On Deperession, Development and Death se zabývá vzájemným vztahem mezi SV a prožitky bezmoci. Zastává názor, že to, co chrání před SV, vytváří sebedůvěru a pocit moci, není jen absolutní kvalita zážitku, ale porozumění, že naše vlastní činy tento zážitek ovlivnily a vedly k němu. Naopak, často opakované nekontrolovatelné zážitky, nezávisle na tom, zda traumatické nebo pozitivní, mohou vést ke stejnému stavu vyhoření. Důvod je právě v bezmoci člověka, který zakouší, že tyto situace přicházejí, aniž by pro to cokoli sám udělal a mohl to tedy ovlivnit – dostat pod kontrolu.³⁹²

5. Potřeba osobnostního růstu a nových podnětů

Člověk ke svému růstu potřebuje stále nové podněty a cíle, které ho motivují a rozvíjejí. Rutinní postupy mohou být užitečné, pokud vedou k utváření pozitivních návyků, protože umožňují soustředit se na tvořivější činnosti, které vyžadují naši pozornost. Nebezpečím se stává příliš mnoho rutinní práce, která vysává ze života

³⁸⁹ D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 21; srov. M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 28-29.

³⁹⁰ V. E. Frankl a psychoterapeutický směr, který založil – Logoterapie se potřebou smyslu zabývají podrobně. Některé tituly: *Lékařská péče o duši – základy logoterapie a existenciální analýzy*, *Psychoterapie pro laiky*, *Vůle ke smyslu*.

³⁹¹ C. HENNIG; G. KELLER, *Antistresový program pro učitele*, s. 26-27.

³⁹² Y. LUCKÁ, L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 175-176.

motivaci a nadšení. Dusí tvořivost a dělá z lidí roboty. Člověk, jenž dá ve svém životě rutinním postupům příliš mnoho prostoru, je na cestě, která ho může dovést k otupělosti a k vyhoření.³⁹³

6. Potřeba hranic

Mám zde na mysli potřebu člověka mít svůj vlastní prostor a soukromí a být schopen rozvíjet svou dovednost vymezovat hranice pracovního prostoru a života. Je důležité, aby člověk znal své hranice ve vztazích a byl schopen s nimi pracovat v konkrétních individuálních situacích, rozlišovat a respektovat hranice toho, co je profesionálně bezpečné a co je riskantní. K tomu pomáhá znát své kompetence a odpovědnost. To je zvláště důležité pro toho, kdo intenzivně pracuje s lidmi. Zvláště pak v případě, jedná-li se o pracoviště, kde jsou kladeny velké nároky na kladné emocionální vztahy. Takového člověka SV také bezprostředně ohrožuje.³⁹⁴

³⁹³ M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 27.

³⁹⁴ J. KŘIVOHLAVÝ, *Jak neztratit nadšení*, s. 30; srov. Y. LUCKÁ, L. KOBRLE, in *Krizová intervence*, s. 174; D. HECZKO, *Už nemohu dál*, s. 19; M. D. RUSH, *Syndrom vyhoření*, s. 23-24.

Abstrakt

ŘEZBOVÁ, J. *Syndrom vyhoření u kněží*. České Budějovice 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pastorální teologie. Vedoucí práce A. Křišťan.

Klíčové pojmy: syndrom vyhoření, zatěžující faktory, zdroje opor a prevence.

Práce je rozdělena na dvě části. První je věnována charakteristice syndromu vyhoření obecně. Druhá se pak zaměřuje na život kněží, na jeho specifika v optice nároků, zdrojů a opor, které obsahují. Druhá část je dále rozdělena na dva oddíly. V prvním je problematika pojímána teoreticky. Druhá je věnována výzkumu, ve kterém jsem chtěla zjistit jak danou problematiku nahlíží ti, kterých se bezprostředně dotýká – tedy kněží.

Abstract

Burn-out syndrome on priest's

Key terms: burn-out syndrome, stress factors, sources of support and prevention.

This diploma thesis is divided into two parts. The first one is focused on burn-out syndrome characteristic in generally. The second part is concentrated on priest's life – its specific aspects of stress tolerance sources and supports being included. This second part is further dividend into two chapters. In the first one is the problems being interpreted theoretically. The second chapter is mainly focused on my own research. In this part I wanted to find out the attitude of those ones, who are touched and involved the most – the priests.